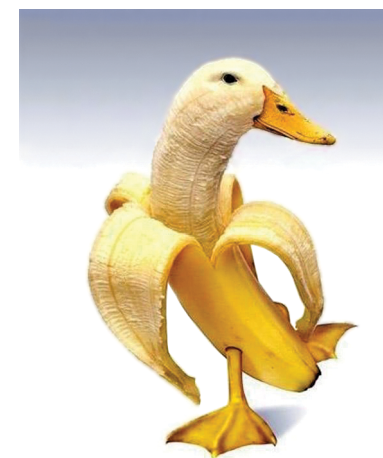

Kolektivna duša smo. In prodiramo naprej čez neosvojene pokrajine mitičnih, živalskih, ljubezenskih, socialnih, kriminalnih, znanstvenofantastičnih, fantazijskih, kulinaričnih, potopisnih, naravopisnih, humoresknih, monoloških, esejističnih in predmetnih zgodb. Ko osvojimo en žanr, se prikaže drugi, če ga ni, ga ustvarimo. V Kolažnicah vas v 17 hodih žanrske pojedine čaka 96 najzanimivejših literarnih avantur mentorice, 18 pisk in dveh piscev skupine Zgodbopisje.

Kolažnice

Žanrska
pojedina
skupine
Zgodbopisje
2011–2017

-Ko- la- v žni- ce

Žanrska pojedina skupine Zgodbopisje
2011–2017

ISBN 978-961-7028-00-3

fotoilustracija: Alston, prate m

KOLAŽNICE
ŽANRSKA POJEDINA SKUPINE ZGODBOPISJE
2011–2017

Kolažnice – Žanrska pojedina

skupine Zgodbopisje, 2011–2017

Kolažnice – žanrska pojedina skupine Zgodbopisje, 2011–2017
Kratka proza in poezija, več avtoric in avtorja

Izbrala in uredila Mateja Mahnič
Izdala Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje, združenje za
izobraževanje in družbeno vključenost, Poljanska cesta 6

Brez pisnega dovoljenja založnika so v določenih zakona o avtorskih in
sorodnih pravicah prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna objava,
predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v
kakršnem koli obsegu ali postopku, hkrati s fotokopiranjem, tiskanjem ali
shranitvijo v elektronski obliki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32(082)

KOLAŽNICE : žanrska pojedina skupine Zgodbopisje 2011-2017 /
[izbrala in uredila Mateja Mahnič]. - Ljubljana : Slovenska univerza za tretje
življenjsko obdobje, združenje za izobraževanje in družbeno vključenost,
2017

Uvodna beseda urednice

RAZIGRANA ZGODBOPIS(A)NA OFENZIVA

Zakaj se zgodbe pisk in piscev, starih nad šestdeset let, poimenuje seniorska literatura? Gre le za ciljni marketing? Tako naj bi starejše piske in pisci pisali za starejše bralke in bralce, mladinske pisateljice in pisatelji za mladino, LGBT-jevski za lezbijke in geje, migrantski za migrante, gospodinjski za gospodinje, kmečki za kmete, veganski za vegane, naravovarstveni za naravovarstvenike, hipsterski za hipsterje in, zeh-zeh, tako naprej. A kaj, ko ni tako enostavno, saj ciljna skupina bralk in bralcev za knjige pisk in piscev v zrelih letih ne obstaja, če seveda tudi zrela leta sploh obstajajo. Tako kot recimo na koncerte že rahlo ostarele Jana Plestenjaka hodijo ne le njegovi vrstniki, temveč tudi tisti z letnico rojstva v devetdesetih, je *Stoletnik, ki je zlezel skozi okno in izginil* Jonasa Jonassona vir smeha za vse generacije. Tako pade prvi predsodek: o posebni seniorski literaturi. Ni je: je le dobra ali slaba literatura.

Drugi predsodek: zakaj se v slovenski slovarski zgodovini pojavljajo samo pisci? V šestih letih delovanja je skupina Zgodbopisje na Univerzi za tretje življenjsko obdobje gostila le dva pisca, sicer pa so jo obvladovale piske. Zakaj se torej ne uporablja beseda piska bolj pogosto, da si ta srčkan izraz prisluži uvrstitev v Slovar slovenskega knjižnega jezika? Potem nam sčasoma ne bo več piskalo po ušesih, ko bomo zaslišali besedo piska, kar se zdaj redno dogaja.

Tretji predsodek: zakaj je visoka literatura tako vehementno razlikovana od trivialne? Zakaj naj bi bila elitna literatura več vredna od žanrske? Zakaj bi bila Agata Christie s svojimi psihološkimi trilerji manj vredna od visokih spisov Draga Jančarja? Tu je moje stališče identično

prvemu: literature ne delimo na rasno čisto in populistično zabavno, saj je to že davno preseženo predalčkanje, ki v praksi ne dobi potrditve. Kar pomeni, da teorija o dveh literaturah, večvredni in manjvredni, ne drži vode.

In ko govorimo o žanrski, torej o zabavni, potrošni, kič in šund literaturi, kot jo imenujejo pomembni akademiki, lahko v naš sicer nepotrebnih zagovor navedem, da so piske in pisca zgodb v pričujoči antologiji pisale(i) ob upoštevanju izhodišč ustvarjalnega pisanja po dr. Andreju Blatniku. Ni da ni, vse smo upoštevale(i): začetek, način pripovedovanja, strukturo, stil, zaplet, junaka in antijunaka, konec. Da povzamem: mentorica, 18 zgodbopisk in dva zgodbopisca pišemo žanrske zgodbe na podlagi zakonitosti elitne literature. Kar je le še ena potrditev holističnega pojmovanja pisanja.

Še zadnji predsodek ima opravljen s trditvijo, da je pisanje, sploh umetniško, samotno dejanje. Seveda je res, da si med pisanjem sam, v dobrih primerih v dvoje – ko ti tipkovnico usmerja muza – a skupina Zgodbopisje je dokazala, da je možno tudi kolektivno pisanje. Ne samo, da nam je uspelo s skupinsko zgodbo zmagati na Proznih mnogobojih Ljubljana v okviru festivala Fabula 2016, to nas je povežalo v še bolj navdušeno argumentiranje, kritiziranje in hvaljenje kolegov in kolegic.

Kolektivna duša smo. In prodiramo naprej čez neosvoje-ne pokrajine mitičnih, živalskih, ljubezenskih, socialnih, kriminalnih, znanstvenofantastičnih, fantazijskih, kulinarčnih, potopisnih, naravopisnih, humoreskni, monoloških, esejističnih in predmetnih zgodb. Ko osvojimo en žanr, se prikaže drugi, če ga ni, ga ustvarimo. 96 najzanimivejših prilog iz naše literarne pustolovščine, 17 hodov žanrske pojedin vas čaka v Kolažnicah, zato:

*Oči na pečlje,
okoli vratu servet,
žanri so zakon.*

dr. Mateja Mahnič

Vsebina

MITI

- 14 Joža Železnikar: Kako je pujsa Bogu sonca ukradla koruzo
- 15 Emilija Zaletel: Čudežna krogla

ZNANSTVENOFANTASTIČNE ZGODBE

- 18 Alenka Taštanoska: Lov na srečo
- 21 Darka Lampič: Okno v svet
- 27 Darka Lampič: Leta
- 28 Vesna Mikek: Kavč, ki je izginil
- 30 Tatjana Plevnik: Vrata
- 37 Daniel Majcen: Spomin na prihodnost

FANTAZIJSKE ZGODBE

- 42 Anita Caruso: Dediščina
- 45 Darja Butina: Parfum

ŽIVALSKÉ ZGODBE

- 50 Božena Štibilj: Strah pred pajki
- 52 Alenka Taštanoska: Sreča je bela
- 54 Irena Gorjup: Žabja pravljica
- 57 Dragica Simončič: Kako je Loki ujela lisico
- 61 Darja Butina: Vonjave

- 63 Alenka Taštanoska: Podnajemnik na strehi
- 65 Andrejka Fatur Videtič: Ovratnica najdenka

SOCIALNE ZGODBE

- 70 Milena Remic: Čas v kratki zgodbi
- 71 Milena Remic: Obisk
- 73 Emilija Zaletel: Pa dalin
- 74 Alenka Taštanoska: Trnovski blues
- 79 Alenka Taštanoska: Crkni, prokleta kuzla!
- 81 Alenka Taštanoska: Fanikin praznik
- 83 Vesna Mikek: Ujeta v dvigalu
- 84 Vesna Mikek: Hvala, dobro!
- 86 Metka Prašnikar: Čakalnica
- 88 Anita Caruso: Japanke
- 91 Darka Lampič: Ti samo pleši
- 95 Darka Lampič: Armanijeva obleka
- 99 Tatjana Plevnik: En starček
- 100 Žarka Brišar Slana: Ajša

LJUBEZENSKE ZGODBE

- 104 Irena Gorjup: Vedeževalka vse vidi
- 105 Žarka Brišar Slana: Niki Nikita
- 110 Darja Butina: Klasika
- 114 Metka Prašnikar: Alba
- 120 Darka Lampič: Pajkova mreža
- 121 Tatjana Plevnik: Open air
- 122 DROBTINICE, Alenka Taštanoska: Ljubosumje, Vesna Mikek: Gledam njegov obraz, Irena Gorjup: Sestra je potegnila kabel iz vtičnice, Joža Železnikar: Gledam jo, ko sediva za mizo pri nedeljskem kosilu, Alenka Taštanoska: Klicali smo jo mati, Metka Prašnikar: Njeni prsti, Darja Butina: Roke mojega otroštva

NOKTURNO

- 128 Darja Butina: Koraki v megli
- 129 Metka Prašnikar: Nokturno

KRIMINALNE ZGODBE

- 136 Alenka Taštanoska: Pustovanje v Tihem Dolu
142 Metka Prašnikar: Končna odločitev
145 Vesna Mikek: Usodno srečanje
149 Mira Ahlin: Običajna zgodba
151 DROBTINICA, Darja Butina: Sherlock Holmes

HUMORESKE

- 156 Alenka Taštanoska: Moderna ženska
158 Darja Butina: Domovina, ti si kakor zdravje!
159 Anita Caruso: Kje so moji zobje?
161 Darka Lampič: Uši na pohodu
165 Metka Prašnikar: Sodobna tehnologija
167 Vesna Mikek: Čebulna vojna

ESEJI

- 172 Irena Gorjup: Božična zgodba
173 Daniel Majcen: Sanje
174 Drago Cenčič: Muka, ime ti je metafora
176 Drago Cenčič: Kaj so ti naredili, vrli Martin?
178 Darja Butina: Stanje stvari
180 Tatjana Plevnik: Pok
183 Dragica Trobec Zadnik: To ni nobena hvala, to je eno samo veselje

KULINARIČNE ZGODBE

- 190 Alenka Taštanoska: Sukalo
191 Žarka Brišar Slana: Piščančji narastek
193 Darja Butina: Pregarjalka mraza

POTOPISNE ZGODBE

- 198 Andrejka Fatur Videtič: Ali je že blizu Kamnik?
200 Darka Lampič: Pesem zemlje
202 DROBTINICA, Alenka Taštanoska: Mauricius

ZGODBE PREDMETOV

- 206 Anita Caruso: Pulover
207 Darja Butina: Najbolj sveža jajca
209 Metka Prašnikar: Svetilka
210 Metka Prašnikar: Reciklažna zgodba
211 Vesna Mikek: Klepet na leseni ravni
215 Žarka Brišar Slana: Gumbek se predstavi
216 DROBTINICE, Darja Butina: Napihnjenska Kitty, Metka Prašnikar: Hello Kitty, Vesna Mikek: Muca

SKUPINSKE ZGODBE

- 220 Rožica Rižkova jonica – Jona riseana
230 Vsak človek šteje
234 DROBTINICA, Darja Butina: Kaj bi se zgodilo, če bi zmagale v finalu festivala Fabula?

NARAVOPISNE ZGODBE

- 228 Darja Butina: Opoldanska
240 Lea Bregar: Zeliščarka
241 Metka Prašnikar: Romeo in Julija
243 Vesna Mikek: Vas štokelj
244 Tatjana Plevnik: Ko v ranem jutru ptički

MONOLOŠKO/DIALOŠKE ZGODBE

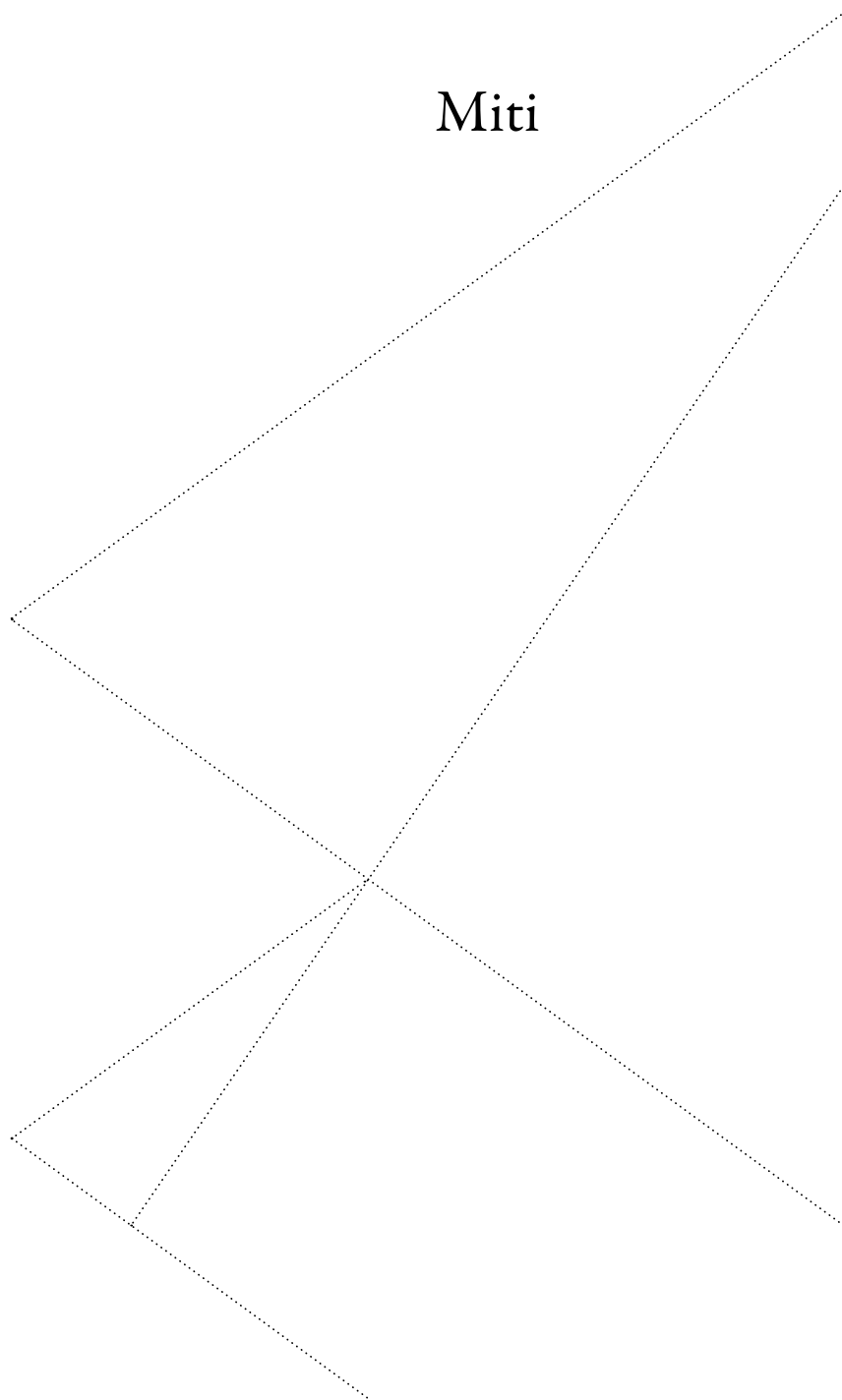
- 250 Dragica Trobec Zadnik: V avtobusu
252 Metka Prašnikar: V avtobusu
253 Tatjana Plevnik: V avtobusu

HAIKUJI

- 258 Alenka Taštanoska
258 Darka Lampič
259 Metka Prašnikar
260 Vesna Mikek
261 Žarka Brišar Slana

I

Miti

KAKO JE PUJSA BOGU SONCA UKRADLA KORUZO

Joža Železnikar

Bog sonca se globoko zamisli. Pred seboj na tleh ima razpostavljene rumene rastline in njihove plodove. Ali so vse tu, ali še kaj manjka? Sončnica, ta njegov zlati simbol, pa ognjič, buča in njen cvet, poleg cvet kumare, regrat, zlatica, šentjanževka, vratič, topinambur, koruzni storž ... Utrujen od pregledovanja in razmišljanja zatisne svoje rumene oči. Tedaj oblaki zakrijejo njegovo obličje in vržejo senco na zemljo.

Senca prebudi pujso, ki poležava v svoji ogradi. Dovolj je bilo spanca, pa pojdimo naokoli, pomisli. Odraca na travnik, s smrkom sem in tja ovoha kakšno rožo in prežene čebelo.

»Škoda, ker ni tukaj nič užitnega. Bilo bi dobro dobiti kaj za pod zob! Od kosila je že daleč, večerje pa tudi še ne bo tako kmalu,« pomisli.

Na robu travnika zagleda Boga sonca. Rumena krona mu postrani čepi na glavi, on pa spi in glasno smrči.

»Kaj takega,« si reče pujsa. »Namesto da bi svetil, tako le spi, zemlja je pa v senci in hladu! Zato sem se torej zbudila, zeblo me je! Saj tukaj ima pa celo zbirko samih rumenih rastlin!« je začudena. »Ali je med njimi kaj užitnega? Sončnica še nima plodov, buča tudi ne ... Hej, tu je koruzni storž, ta bi pa bil!« Čisto potihoma se približa storžu, ga prime z rilcem in steče nazaj v svojo ogrado.

Bog sonca se prebudi, nekaj ga je moralo zmotiti. Posveti z vso močjo in na drugi strani travnika ugleda pujso, ki s slastjo grize njegov koruzni storž.

»To mi boš pa še plačala, ti tatica mala! Tvoj želodec

surovih koruznih zrn ne bo mogel prebaviti in razsejala jih boš po vsem travniku. Imel bom tisoč storžev, ne le enega.«
In tako se je tudi zgodilo ...

ČUDEŽNA KROGLA

Emilija Zaletel

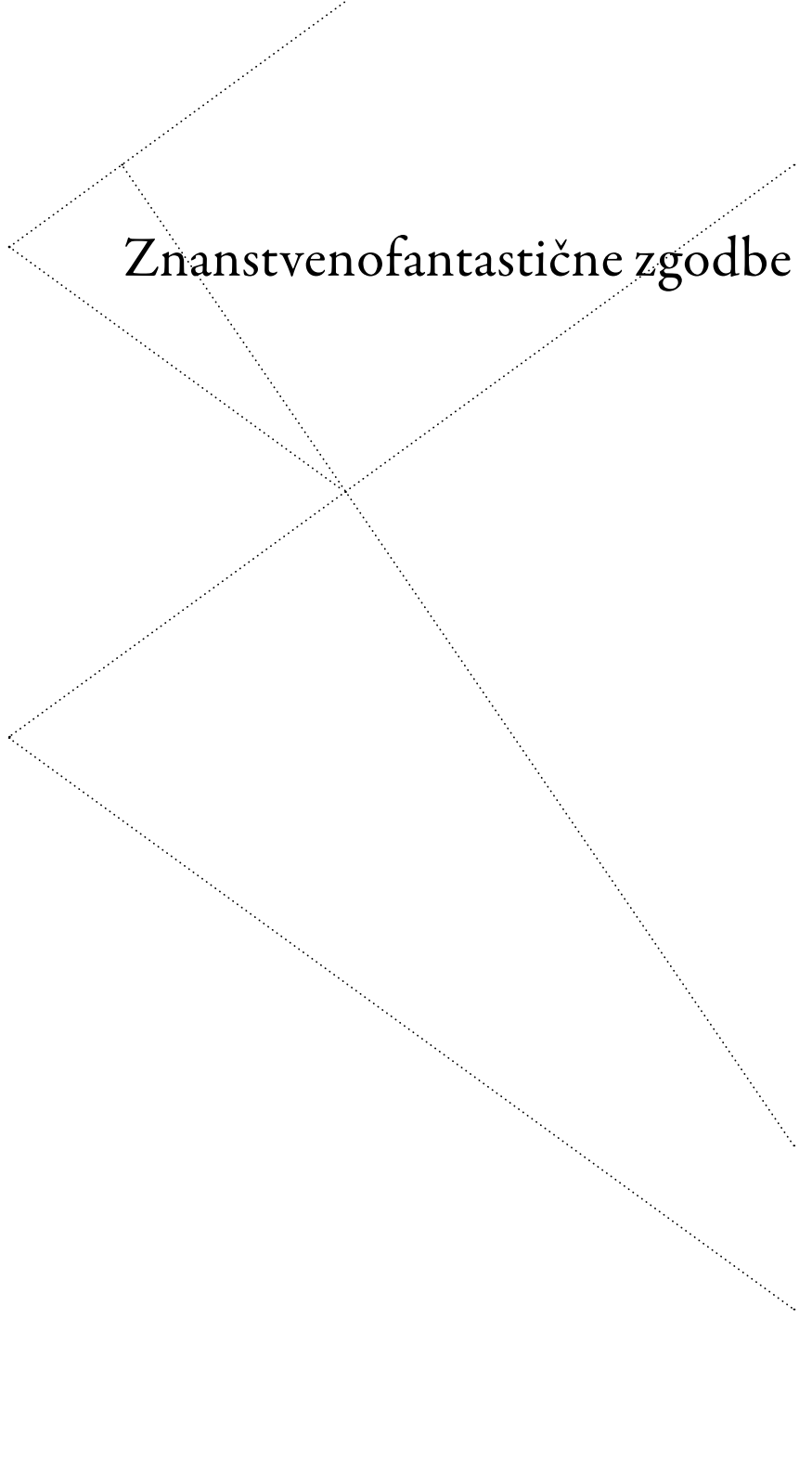
Čudežna krogla plava v vesolju. Vrti se in vrti, postaja vse hitrejša in vročina ji dodaja moč. Njena skorja postane raskava in tu in tam se pojavijo majhne razpoke. Iz njih nenadoma prilezejo čudni stvori. Ta enostavna bitja, ki so skupek elementov, se hitro razcepljajo in množijo. Iz razpoke se izlije tudi tekočina, imenovana voda. Toplota okolja in drobni okruški iz drugih krogel vesolja pričnejo kliti, rasti in cveteti. Nastanejo rastline. Čudežna bitja jih jedo, rastejo in se množijo. Nove snovi povzročijo na njih čudne spremembe, razvoj teče v različne smeri. Iz nekaterih se razvijejo živali, iz drugih človeška bitja.

Razvoj ni nikoli končan; bitja, ki so v sebi nenadoma začutila moč razmišljanja, ljubezni in sovraštva, se med seboj uničujejo in imajo drugačen odnos do manj razvitih. Nekatera celo mislijo, da so najpametnejša.

Čudežna krogla še vedno plava v vesolju in se vrti. Mogoče bodo nekoč od nekod spet prilezla nova bitja in spremenila svet.

II

Znanstvenofantastične zgodbe

LOV NA SREČO*

Alenka Taštanoska

Podil se je skozi mesto kot lovski pes na sledi. Prečesaval je ulice. Ob vsaki osebi ženskega spola je za hip obstal, kot da bi jo ovohal. Potem pa je spet oddrncal dalje.

»Nič, še vedno nič!« si je besno brundal v brado. »Le kdaj se bo ta hudič oglasil?«

Kljub odlični kondiciji so ga bolele prav vse mišice v telesu. Sesedel se je na kamnito klop ob spomeniku Velikemu inovatorju in se ozrl v vzvišeni obraz, kot bi mu hotel potožiti. V glavi se mu je spet zavrtel film o nedavnem obisku v BOOM (Biro za organizirani oplojevalni model).

Višja uradnica v uniformi biroja mu je namenila strog pogled iznad zlatih okvirjev očal. »Tako, sodržavljan, pa poglejva, kakšna je kakovost vaše vloge. Upam, da imate vsa potrebna dokazila!«

Vneto je prikimal.

»Torej ... Kakšno je vaše zdravstveno stanje?«

»Odlično,« je pohitel. Tukaj imam potrjen izvod FIT (Formular o individualnem testiranju), ki mi ga je izdal DZZ (Državni zdravstveni zavod). Pri vseh meritvah sem dosegel najvišje ocene. Saj tudi ni čudno,« se je pohvalil, »vsako jutro tečem 45 minut, dvakrat na teden pa igram skvoš.«

»Pa prehranske navade?«

»O, odlične! Strogo se držim prehranskega načrta GNUS (generalnega načrtovanja ustrezne suhosti)«.

Uradnica je zadovoljno prikimala. Gotovo je bila tudi sama privrženka GNUS-a, saj njeno telo ni bilo obteženo niti z gramčkom odvečne maščobe.

»Kaj pa vaša izobrazba?« se je že spet zresnila.

Zasijal je.

»Imam doktorat iz BOTR-a (brezmejne okoljske tehnološke rešitve), tukaj je listina.«

»O, doktorat pri petindvajsetih! To pa ni kar tako!« se je tajala višja uradnica.

»Ja, niti leta nisem izgubil.«

»Ta novi model KIS (Kontrolirana inhibicija seksualnosti), ki smo vam ga vgradili pred desetimi leti, daje odlične rezultate,« se je samozadovoljno namuznila višja uradnica.

»Kaj pa zaposlitev?« se je spet namrščila.

»Tu imate potrdilo o zaposlitvi v MIP (Medplanetarna izmenjava prehrane).«

»O!« je rekla višja uradnica, »to je pa zelo perspektivna firma.«

Skromno je prikimal.

»Stanovanje?« je spet ulovila svoj strogi ton.

»Tu imate posestni list. Devetdeset kvadratov, dve otroški sobi poleg spalnice.«

»So vam pri nakupu pomagali starši?« jo je premagala radovednost.

»Ne, moji dohodki mi omogočajo, da sem se vključil v program ŠPRIC (Široka podpora razplodni iniciativi civilistov) in dobil stanovanjski kredit pod zelo ugodnimi pogoji.«

»No, vedno bolje, sodržavljan!« se je končno vdala višja uradnica. »Z veseljem vam izdam PIPS (Potrdilo o izpolnjevanju pogojev za srečo).«

Vestno je udarila okrogel pečat na konec listine.

»Odlično, sodržavljan,« se mu je smehljala doktorica v belem, medtem ko mu je izrezovala KIS in mu natančno vstavila SOS (spodbujevalec odzivne seksualnosti).

»Saj gotovo že veste, sodržavljan, kako tale reč deluje, pa vendar:

SOS bo vaše telo v začetku preplavil z veliko količino

testosterona. Spremenil vas bo, grobo rečeno, v samca na sledi samici. Ne katerikoli samici, temveč k točno določeni, k vašemu tipu, ki vam povsem ustreza in vas bo osrečevala do konca življenja. Ko jo boste našli, se ne prestrašite. SOS jo bo zaznal in vam povečal srčni utrip, noge se vam bodo zašibile, v spodnjem delu trebuha boste čutili čudno ščemenje in vaš spolni organ se bo postavil v stanje pripravljenosti. To je to. Potem pa kar na delo. Saj ste obiskovali tečaj TROT (Tečaj romantičnega osvajanja tipinje)?«

Nestrpno je prikimal. Hotel je že ven, na lov, na lov za svojo srečo.

In tako se zdaj podi po mestu že tretji dan. Toliko, da mu jezik ne moli iz ust.

»Čakaj, kaj pa je zdaj to?« Po vsem telesu ga je treslo, kot bi mu telo preplavljali blagi električni sunki.

»Hudiča!« je zatarnal, »prekleta reč se je pokvarila. Rekli so, da je le 2,3 promila možnosti za to. Pa ravno meni se je moralo to zgoditi! Kdo ve, koliko časa mi bo vzela reklamacija!«

V tistem trenutku je v njem dozorela odločitev. Z vso silo je potegnil za trakec, ki je molel iz SOS-a, in zaječal od bolečine. Napravico je z vso silo vrgel ob tla in jo pohodil s peto, da je žalostno zaškrtala. Na ranico, ki je komaj kaj krvavela, je pritisnil robček in globoko zavzdihnil.

»Kaj pa zdaj? Nič, poskusil bom svojo srečo brez SOS-a. Morda mi pa uspe.«

Počasi je odtaval proti bližnjemu mestnemu parku. Po potki se je sprehajala visokorasla mladenka z grmom črnih las.

»Pogledati jo moram od spredaj, da vidim, če mi je všeč,« je pomislil in pohitel. Prehitel je mladenko in se neda-leč pred njo usedel na klopco. Potem se je pričakujoče zazrl v prihajajočo.

»Hudiča, saj to je moški!« je zaklel sam pri sebi in prese-nečeno strmel v mladeniča. In takrat je začutil: Srce mu je

začelo hitreje biti, v spodnjem delu trebuha je začutil čudno ščemenje, celo njegov spolni organ se je postavil v stanje pripravljenosti. Mladenič se mu je počasi bližal in s svojimi očmi vrtal v njegove, da so ga zalivali valovi vročice. Sedel je k njemu na klopco in mu pričakujoče rekel:

»Kaj je, lupči, a sem mogoče tvoj tip?«

* Objavljeno v reviji Literatura, številka 293, leto 2015, letnik XXVII

OKNO V SVET*

Darka Lampič

Zamišljeno sem se sprehajala med starinami v antikvariatu, ko mi je pogled obstal na majhnem rumenkastem predmetu na polici. Prijela sem ga v roko in začutila neverjetno toploto, ki se mi je prek roke razširila po vsem telesu. Le kaj bi to lahko bilo, sem se spraševala in predmet skoraj spustila na tla.

Tedaj je k meni prihitel starinar in me ves prestrašen vprašal: »Ali ne čutite bolečine?«

»Ne, zakaj?« sem bila radovedna.

»Vse stranke, ki so doslej prijele ta predmet, so ga takoj izpustile, ker so občutile hudo bolečino.«

»Hm, meni je pa prav toplo,« sem odgovorila in ga še vedno stiskala v roki.

Potem sem ga obrnila in si ga natančneje ogledala. Bil je valjaste oblike, brez izboklin ali vboklin, njegova zamolklo rumena barva pa se je spreminjala s kotom, pod katerim sem ga opazovala. A za zlato ali medenino se mi je zdel predmet nekako prelahek. Potem sem opazila, da ima spiralast navoj, tako da je en del, na vrhu katerega je bila vgrajena leča, mogoče izvleči.

»Pa saj to je povečevalno steklo,« sem presenečeno vzkliknila.

Starinar me je začudeno pogledal.

»Mar si ga še nikoli niste natančneje ogledali?« sem ga vprašala.

V zadregi mi je povedal, da je tudi on, takoj ko je prijel predmet, vedno začutil bolečino.

»Kje ste ga pa dobili?«

»No, to je zanimiva zgodba,« je odvrnil. Povabil me je v svoj kabinet in predme postavil skodelico čaja.

»Predmet mi je že pred mnogimi leti, ko sem ravno odprl trgovnico, prinesel nenavaden možak. Kljub temu se ga še danes spominjam tako natančno, kot bi bilo včeraj. Odvil ga je iz črnega žameta, ga postavil prav tja, kjer ste ga prejle vzeli, in mi rekel, da mi ga je prinesel v hrambo. Ko sem ga vprašal, kaj to je, je samo na kratko odgovoril: 'Okno v svet'. In nič več. Šele na vprašanje, koliko je vreden, je odgovoril, da zame sicer nima nobene vrednosti in da je bolje, da ga sploh ne prijemljem v roko, bo pa nekega dne prišel nekdo, ki mu je predmet namenjen – in tistemu naj ga dam. Izročil mi je tudi veliko denarja, zato nisem več spraševal. Že ko je odhajal, sem se spomnil in vprašal, kako bom prepoznal tistega, ki mu je predmet namenjen. Pa je rekel, da bom že vedel. Danes vem, da ste to vi.«

Bila sem presenečena. »Zakaj jaz?«

»Zato, seveda, ker niste začutili bolečine kakor vsi, ki so si ga doslej želeli ogledati. Tudi sam sem ga hotel preučiti, zato sem ga prijel s krpo, železom, pa z gumo, plastiko in drugimi materiali – a ni šlo. Komaj mi ga je vsakokrat, ko mi je padel na tla, uspelo pobrati in postaviti nazaj na njegovo mesto.«

»Ampak, kaj naj z njim? Sploh ne vem, da ga potrebujem. Tudi denarja nimam, ne morem si ga privoščiti. Niti tega ne vem, zakaj sem vstopila v trgovino. Imela sem občutek, da me je nekaj kar vleкло noter,« sem se opravičevala.

»No, vidite! Mislim, da vas je predmet kar sam vabil, da ga vzamete. In zanj vam sploh ni treba nič plačati, ker sem za to, da sem ga hranil za vas, dobil čisto dovolj denarja že

od tistega moža. Poleg tega pa sem vesel, da se ga bom znebil, ker mi je povzročal same preglavice. Nekaterne stranke se sploh niso več vrnile, ker jih je predmet, ko so ga prijele, tako prestrašil.«

Predmet sem še vedno držala v roki in imela sem občutek, da se prav dobro počuti. Čez mojo ramo pa si ga je z zanimanjem ogledoval tudi starinar. Ko sem zgornji del zasukala navzgor, se je pokazal spiralast navoj.

»To je pa tako natančno narejeno, da prav gotovo ni delo človeških rok,« je rekel.

»Kdo pa naj bi to naredil, če ne človek?« sem se začudila. »Lahko so ga izdelali strojno,« sem še dodala.

»Ne, ne, ta predmet je starejši, kot si kdorkoli upa predstavljati, se mi zdi. Vanj mora biti vdihnjena magija ali urok. Namenjen je samo izbrancem.«

Zasmejala sem se, a globoko v sebi sem vedela, da ima mož prav. Nato sem predmet počasi približala očesu in pogledala skozi lečo. Najprej nisem videla nič, potem pa se mi je začel zorni kot večati in bilo je, kot da gledam skozi veliko okno.

Svetloba, neverjetna svetloba! Šinila je skozme, me vso nekako zajela oziroma ovila in imela sem občutek, da me bo zdaj zdaj vpila vase, da se bom uplinila, razblinila in sama postala svetloba. Občutek je bil neverjeten. 'Točno tako sem si predstavljala rojstvo vesolja', sem za trenutek pomislila.

Ko sem zgornji del še malo odvila, se je pogled spremenil. Zdaj so se pred menoj pomikale galaksije, videla sem supernovo, ki je zažarela in ugasnila, črne luknje, ki so požirale zvezde, oblake prahu, ki so se zaradi centrifugalne sile spreminjali v planete, in komete, ki so po svojih tirnicah leteli mimo zvezd. Bilo je naravnost veličastno!

Še malo sem zavrtela lečo in uzrla pusto pokrajino planeta, valujoče morje, bruhajoče ognjenike in blede zeleno obalo. Vedela sem, da gledam Zemljo v obdobju, ko se je življenje na njej komaj začelo seliti iz morij.

Ob naslednjem zavrtljaju me je prestrašil široko odprt tiranozavrov gobec. Zato sem še malo odvila zgornji del. Uzrla sem veliko opustošenje. Mrtvi dinosavri in druge neprepoznavne živali so ležale na požgani zemlji, na morski gladini so plavale ribe z navzgor obrnjenimi trebui, planet pa je ovijala debela plast prahu in saj. Sončni žarki niso našli poti do tal, planet se je odeval v led. Zdrznila sem se in lečo zavrtela naprej. Po Zemlji so hodila človeku podobna bitja, kosmata in robata, ki so se družila v skupine. Ko sem ob naslednjem zasuku videla ljudi, kako sejejo žito, mi je postalo jasno, da sem vse bliže sedanjosti.

Naredila sem prav majhen zavrtljaj in surovosti prve svetovne vojne so butnile vame.

Radovednost mi ni dala miru; še čisto majčken zasuk – in pred menoj je bila sedanjost z vsemi znanstvenimi dognanji, bogastvom in revščino, vojnami, izginjajočimi živalskimi in rastlinskimi vrstami, nepredvidljivimi vremenskimi ujmami ter gorami odpadkov v oceanih, na kopnem ter že tudi okoli planeta.

Postalo me je strah, a vseeno sem naredila še čisto majhen premik in ... kaos. Bruhajoči vulkani, vojne, sevanje, milijarde mrtvih ljudi, komaj nekaj preživelih vrst živali in rastlin, samo najmočnejše ... Nisem mogla verjeti. Pa saj tako se vendar ne more končati!

Še nekoliko sem zavrtela lečo in zazdelo se mi je, kot bi prišla na drug planet. Vse v zelenju, čeprav so drevesa drugačna, vidim ptice, na tleh plazilce...

Kaj je to v morju? Delfini ali njim podobna bitja plešejo na vodi, komunicirajo s plazilci na kopnem, s pticami v zraku. Le ljudi ni videti. Očitno se je začela nova doba in neka druga bitja so dobila svojo priložnost.

Le kaj je predmet, ki ga držim v roki? Mi kaže resničnost? Morda pa je to samo scenarij, ki se lahko razvije ali pa tudi ne, kdo ve? Slika, ki sem jo videla ob koncu, mi je bila všeč. Prav

res, zakaj ne bi dali priložnosti še drugim? Toda ... razmisliti moram. Človek si vendarle zasluži še eno priložnost.

Pogledala sem navzgor in zagledala starinarja, kako gleda moj zaskrbljeni obraz.

»Kaj ste videli?« me je vprašal.

»Svet, ki drvi v pogubo. Vendar mislim, da ni nujno, da se nam to zgodi.«

Tedaj se mi je posvetilo. Zazdelo se mi je, da vem, zakaj je ta predmet izbral prav mene. Moja strast so računalniki. Poskrbeti moram, da bo vsak računalniški zaslon postal 'Okno v svet', ki sem ga videla. Za to pa se moram povezati s prijatelji računalničarji po vsem svetu. Svet nam bo uspelo spremeniti samo tako, da bodo vsi ljudje videli resnico in potem morda stopili skupaj.

Potisnila sem predmet v torbico, se poslovila in se s hitrimi koraki odpravila proti vratom starinarnice.

»Kam pa tako hitite?« je za mano zaklical starinar.

»Reševati svet!«

V naslednjih mesecih smo prijatelji združili moči. Zbralo se nas je dvanajst takih, ki smo lahko držali magično 'Okno v svet' in pogledali skozenj. A že takoj na začetku se je izkazalo, da ne vidimo vsi enake prihodnosti. Tako sem jaz videla naravne nesreče, izumiranje vrst, vojne in lakoto, moj mentor Teo, ki je bil kemik, pa je videl z bojnimi plini zastrupljen svet ter zaradi uporabe pesticidov in drugih kemikalij uničeno prst. Prijateljica Lea, po poklicu zgodovinarica, je videla, kako se ljudje pobijajo v verskih vojnah, Vid, računalniški strokovnjak, pa je videl propad sveta zaradi mislečih strojev, ki so uničevali vse, kar je bilo živega.

Zašli smo v slepo ulico. Teo je sicer mislil, da nikakor ni slabo, če ljudje vidijo različno; se bo vsaj vsak potrudil in na svojem področju ter z znanjem, ki ga premore, pomagal k rešitvi problemov. Toda naj smo se še tako trudili, pogleda, ki ga je ponujalo 'Okno v svet', nismo znali posredovati

ljudem preko računalnika. Obupali smo in skupina se je razšla. A meni magični predmet ni dal miru; obsedeno sem ga proučevala v budnem stanju in preganjal me je v sanjah. Hodila sem po knjižnicah, arhivih in muzejih, da bi kje odkrila podobno stvar. Starši in prijatelji so se začeli bati zame, saj sem se popolnoma izključila iz življenja. Oče mi je ob neki priložnosti zabrusil: »Vrzi že enkrat to reč proč! Kaj ne vidiš, da te uničuje?«

Tisti večer sem se pogledala v velikem stenskem ogledalu in v njem res zagledala tujko. Bila sem le še blede senca sebe izpred nekaj let. V jezi sem vrgla magični predmet v ogledalo.

Nobenega žvenketanja, nobenih črepinj. Predmet je izginil, ogledalo pa je ostalo celo. A že v naslednjem trenutku je postalo motno in kakor bi vrgla kamenček v vodo, so se začeli pojavljati koncentrični krogi, ki so se širili v neskončnost in me hipnotizirano posrkali nekam v drugo dimenzijo. Bila je neverjetna, čudežna izkušnja. Vse mi je bilo jasno, vse sem vedela, razumela sem ustroj vesolja in življenja. In v glavi mi je odzvanjalo védenje, do katerega se z svojim človeškim umom ne bi nikoli dokopala. Razkrita mi je bila skrivnost magičnega predmeta in stvarstva. Globoko v sebi sem vedela, da mi je ta predmet omogočil uvid v znanje, ki je bilo, je in morda še bo dano človeku. Koliko od tega in komu lahko to predam, pa nisem imela časa izvedeti.

Ko sem odprla oči, sem ležala na tleh pred starinskim ogledalom. Zaslišala sem glas starinarja, ki se je zaskrbljeno sklanjal nadme:

»Kaj se je zgodilo? Kar zgrudili ste se. Rekli ste še nekaj o prijetni toploti, potem pa izgubili zavest.«

S tal ob moji glavi pa je pobral majhno povečevalo, kakršno običajno uporabljajo filatelisti, in ga položil nazaj na polico.

*Objavljeno v reviji Življenje in tehnika, številka 01, leto 2017, letnik LXVIII

LETA

Darka Lampič

Nisem mogel verjeti, ali prav slišim. Mi je res rekla umazani starec? Ona, moja Beti, ki je vse življenje posvetila prav starim ljudem, bolnim in onemoglim. Toliko truda je vložila v raziskovanje staranja, si prislužila najvišje možno priznanje v medicini – Brecljevo nagrado za zdravilo mladostin, ki je s svojimi učinkovinami polepšalo starost tolikim ljudem. Tudi sam sem med njimi. S svojimi sto desetimi leti sem zdrav in še kar poskočen.

Ji bom že pokazal, goski naščeperjeni. Pa tudi sebe ne prepoznam. Sem bil res tak nastopaški petelin? Bo že videla. Mladost gor ali dol, s starejšimi se ne dela tako.

Pošteno sta me razburila in moral sem poiskati senco pod košatim kostanjem. Usedel sem se na klop in iz žepa izbrskal najprej tabletko mladostina. Takoj sem se počutil bolje. Potem sem na dan potegnil še najnovejši 3D hologramik. Pritisnil sem na gumb in rekel: »Beti«. Iz ekrana se je izkristalizirala moja Beti in zaplesala po nevidni hologramski mreži. Tole moram še malo nadgraditi in povečati, potem pa v akcijo, sem si rekel in se še kakih deset minut ukvarjal s hologramikom. Nikoli si nisem mislil, da mi bo ta sodobna igračka prišla tako prav kot danes.

Moj spomin še vedno dobro deluje in takoj sem se spomnil, kje je Betina soba. Še dobro, da je v pritličju, ker bi imel sicer težave z uresničitvijo načrta.

Zvečer sem se splazil pod njeno okno. Jaz mlajši sem bil še pri njej v sobi in nič me ni imelo, da bi gledal, kako sva se mečkala na njenem kavču. Potrpežljivo sem čakal, da je ostala sama in ugasnila luč. Po petih minutah sem projiciral hologram v njeno sobo in vrgel kamenček v okno, da je odprla oči.

Pred seboj je zagledala samo sebe v različnih izvedbah, od mladosti do hudo spremenjene bolne starke. Podobe so se sprehajale pred njo kot po modni pisti.

Mislil sem, da se bom počutil bolje, pa me je postalo tako sram, ko sem videl grozo v njenih očeh in na obrazu, da sem se prav hitro odplazil proč in nazaj v svoj čas.

Ustavil sem se na pokopališču pred njenim grobom.

»Oprosti, Beti,« sem izdaval. Sam pri sebi pa sem si mislil: »Le zakaj nisem poiskal načina, da bi ji vzbudil željo po raziskovanju zdravljenja raka.«

KAVČ, KI JE IZGINIL

Vesna Mikek

»Kaj pa je zdaj to,« zaslišim iz dnevne sobe, še preden zagledam moža, »kaj ste pa naredili s kavčem?«

»S kavčem?«

»Ja, kje je kavč?«

»Kaj pa je narobe s kavčem?« se oglasim izmed loncev, v katerih brbota in cvrči.

»Kavča ni! Kam ste ga dali?«

»Nič ne vem.«

»Kako ne veš? Menda ni kar ušel? Kje je?«

»Zdaj nimam časa za neumnosti, kuham.«

»Ne delaj se norca iz mene!«

»Nič ne vem o tem, vse dopoldne sem bila zdoma.«

»Ja, in prišli so vlomilci in odnesli ravno kavč!«

»Je pa res čudno. Je pa kavč res najnovejša stvar pri nas.

Ups!«

»Kakšen ups, kje je?«

»Poglej skozi okno!«

»Pa ga ja niste postavili ven, na dež?!«

»Poglej vendar skozi okno!«

»Ne, kako, ni mogoče. Pa kako ste ga spravili tja gor? Se vam je zmešalo? In kdo je tista kreatura na mojem kavču?«

Začudeno strmim v naš novi trosed, ki se ziblje v zraku, nekaj metrov nad vrtom. Na njem sedi majhen možic z rdečimi brki. Blaženo se smehlja in binglja z nogami. V roki drži zelen dežnik, od katerega kaplja ravno tako kot iz rdečega krompirčka, ki je po vsej verjetnosti možicljav nos.

Mož nekaj časa prepadeno opazuje prizor, nato se besno odpravi na balkon.

»Ne vem, kdo si in kako si kavč spravil tja gor. Zahtevam, da ga takoj vrneš!«

»Neee, tooo paaa neee,« je odkimal možic in pri tem sta se pokazali dve rdeči kitki. »Tooo jeee moooj kaaavč. Moooj leeeteečiii kaaavč.«

»Nič ni tvoj. Jaz sem ga kupil in takoj ga vrni!«

»Neee, teeegaaa seeem jaaaz naaarooolil, paaa sooo zaaameeešaaalii. Viidiiiš taaaleee guuumb? Taaa jeee zaaa leeeteeenjeee.«

»Kje pa je potem moj kavč?«

»Dooobiiiš gaaa čeeez neekaaaaj dniii. Dooo taaakraaat paaa seee maaalooo spreeehoodiii oookooliii hiiišeee. Kaaakšeeen neereeed, tihi paaa vseee dniii preeeleežiiiš naaa kaaavčuuu! Aaadiiijsuuu! See miii muuudiii v mooo-jooo Zeeljaaandiiijsuuu. Kooosiiilooo meee čaaakaaa!«

Mali mož je pritisnil na rjavi gumb, za katerega dotlej nismo vedeli, čemu služi, in kavč se je z veliko hitrostjo dvignil nad vrhove dreves in strehe hiš ter izginil za bližnjim hribom.

VRATA*

Tatjana Plevnik

Lučka je prvič opazila vrata, ko ji je bilo šest let in sta z očetom za konec tedna odpotovala v Podboršt, kjer so imeli počitniško hišico. Mati je bila takrat na pogrebu svoje tete v Stanzu na Tirolskem. Lučka ni nikoli videla pokojnice, ampak jo je poznala samo iz materinega pripovedovanja. Staro teto je povezovala z zgodbami o vratih in loputah, ki jih je pripovedo-vala materi, ko je bila ta še otrok. Materi je bilo kar prav, da je nista spremljala. Oče je namreč sovražil pogrebe, mati pa je težko prenašala njegovo neprikrito nejevoljo. V Podborštu je bilo vedno lepo, vsenaokrog je lebde-lo nekaj skrivnostnega.

Ko sta šla tistega dne na sprehod ob obali Obrškega jezera, je bilo vroče in soparno. Lučka, ki je sedela očetu na ramenih, je opazovala gosi na vodi. Toplo sonce in očetovo kamelje pozibavanje sta jo že skoraj uspavala, ko je naenkrat začutila čudno drhtenje na koži. Na nasprotni obali jezera, so na majhnem lesenem pomolu v gosti izhlapini poletnega dne stala vrata. S kukalom so strmela vanjo in se ji smehljala skozi režo za pošto. Zazdelo se ji je, da medeninasto trkalo, pritrjeno med kukalom in poštno režo, niha gor in dol, kakor da so vrata živa in dihaajo.

»Oči, poglej! Kaj je tisto?« je vprašala Lučka.

Oče je pogledal proti jezeru in odvrnil: »Misliš pomol? Z njega smo skakali v jezero, ko smo bili še otroci.«

»So bila tudi takrat tam vrata?«

»Ne! Brata sta bila v tistem času že odrasla in nista hodi-la z nami na kopanje. Gaber je hodil v službo, Franek pa je študiral na Dunaju.«

Bilo je očitno, da oče vrat ni videl. Morda jih ni opazil ali pa so bila skrita njegovim očem.

»Bi rada znala skakati na glavo? Če hočeš, greva lahko

proti večeru, ko sonce ne bo več tako močno, na pomol tja na drugo stran in te naučim.«

Ko se je Lučka spet ozrla čez jezero, so v zraku nad lesenimi tramovi pomola migotali obrisi visokih sten in stolpičev, ogrnjenih v oblake.

»Vidiš, to je pa fatamorgana,« je dejal njen vsevedni oče. »Nad jezero se je zavlekel topel zrak, se ob vodni površini ohladil in sončni žarki, ki se lomijo med plastema toplega in hladnega zraka, so dvignili sliko nad njeno pravo lego. Zdi se nam, da skale, ki štrlijo iz vode, lebdiyo nad pomolom ... ali pa je morda obratno in je hladen zrak spodaj ...«

Potemtakem so tudi vrata v resnici na dnu jezera, je pomislila Lučka. Nekdo jih je preprosto odvrigel, ker jih ni potreboval. A kljub pomirjujoči očetovi razlagi se ni mogla znebiti tesnobnega občutka, da nekaj ni, kot bi moralo biti.

Tisto popoldne sta z očetom pekla piškote in – Lučka je vztrajala – igrala karte. Ni se ji bilo treba posebej truditi; z lahkoto je zmagovala. Črnega petra ji ni bilo treba ne skriva-ti ne ponujati, oče ga je vedno našel, kot da bi mu bil usojen.

»Ti si na vrsti, oči!«

»Na vrsti – za kaj?« Videti je bil zbegan. »Ah,« je rekel, »kar pozabil sem ...«

»No, daj že ...«

Z napeto zbranostjo se je zagledal v njeno pahljačo kart, naposled pa se je vdal.

»V redu, premagala si me,« je dejal. »Za kaj sva igrala?«

Lučka, ki je imela ves čas pred očmi tisto nevarno temno zrenje tam doli ob jezeru, je dahnila: »Domov bi šla.« Ni bila čisto prepričana, da bi jo oče lahko ubranil pred hudimi rečmi, kadar se je takole izgubljal v svojih čudnih svetovih.

Ko je Lucija po dolgih letih spet prišla v Podboršt, to pot na očetov pogreb, se je živo spomnila prav tistega dne, prizorov

in občutij. Pripotovala je sama. Njen mož Jonas še ni povsem okrevail po operaciji srčnih zaklopk, poleg tega pa ni maral pogrebov. Luciji je bilo tako prav.

Ne morem verjeti, kako hitro minevajo leta, je pomislila. Še včeraj je igrala črnega petra z očetom, potem je zapadel sneg, mati se je odselila na Tirolsko in jo vzela s seboj, oče pa se je po izgubi službe preselil v Podboršt. Videvala ga je le še sem in tja kdaj ob praznikih pri stricu Franeku. Vmes je končala srednjo šolo, pa etnološke študije na graški univerzi, se večkrat preselila, zamenjala nekaj dolgočasnih služb, se poročila in pospremila sina, ko je odšel delat na Švedsko.

Potem je prišlo jutro, ko je dobila obvestilo, da je oče umrl. Zgodila se je nesreča, je pisalo v Franekovem pismu. Domnevajo, da jo je nevede povzročil kateri izmed tabornikov, ki so se ob Obrškem jezeru urili v lokostrelstvu. Očetovo truplo so našli komunalni delavci teden dni po odhodu tabornikov. Ležalo je v vodi pod starim pomolom. Ko so ga prišli popravljat in so odstranjevali preperela bruna, so pod njimi zagledali stopalo v supergi, kako se pozibava na površju. Preiskovalci potapljači so nedaleč stran v jezerskem mulju našli kovinsko konico, ne pa tudi cevke in peresa, zato niso mogli ugotoviti, čigav natanko je bil usodni strel – če je sploh res šlo za lokostrelsko nesrečo.

Pogreb je bil skromen, kakršni so v navadi na majhnih zakotnih pokopališčih. Tudi pogrebcev je bilo malo. Poleg nje sta bila tam le še očetova brata in nekaj mlajših ljudi, ki jih ni poznala. Obred je bil formalen in kratek, nekaj ustaljenih poslovnih besed; šopki jesenskega cvetja so komajda pokrili vznožje groba. Nobene pogostitve, je hvaležno pomislila Lucija. Počutila se je prazno in utrujeno in je želela čimprej oditi. Franekov vrtajoči pogled, ko ji je na parkirišču izročal ključke očetove hiše, jo je prisilil, da se je obrnila. Prav ima, je pomislila, navsezadnje bo hišo podedovala ona. Vsaj pogledati jo mora. Pa saj menda ne straši v njej. Mar ni že malo

prestara za to, da bi se bala prazne hiše, si je prigovarjala.

Trava je tukaj vedno tako zelena, čeprav je že jesen, je ugotavljala, ko se je vzpenjala v hrib. Od nedavnega deževja razrita pot je vijugala med skalami in visokim grmovjem. Šele ko je prišla čisto blizu, je prepoznala kamnite zidove in sive strešnike. Do vhoda je vodilo stopnišče iz peščenjaka, napol zakrito s plezajočimi vrtnicami in mokovcem, katerega orjaška krošnja je objemala ves vogal hiše, vogalno okno in del strehe nad njim. Hiša je bila tako videti kakor ostarela lepota, ki ji kuštravi lasje spogledljivo zakrivajo polovico obraza. Na travniku spredaj se je upogibalo nekaj starih jablan in vrane so veselo kljuvale drobna jabolka, ki so popadala na tla. Nagniti sadeži so ležali vsepovsod, tudi po poti, poraščeni s travo in visokim rastlinjem. Ko je Lucija v nizkih balerinkah previdno stopala med koprivami, so se pod njenimi podplati razmezela v sluzasto kašo.

Vrata je zagledala šele, ko je prišla skoraj do stopnišča. Bila so nebesno modra, s kljuko iz umazanobelega porcelana, poslikano s poljskimi cvetlicami. Nižje proti sredini vrat je bila še ena kljuka, prav takšna, le manjša, spodaj, tik nad pragom, pa je bil na sredini lopute pritrtjen majcen porcelanast glavič. Osupnila je. Srce ji je začelo pospešeno biti. Stopila je še korak bližje. Sredi velike vratne plošče so bila vgrajena še ena pomanjšana vratca, skozi katera bi lahko vstopali pritlikavci ali otroci, v njih pa loputa za mačke. Ključ ji je zdrsnil iz rok. Podrgnila si je potne dlani ob jopico in ga tipaje pobrala, ne da bi odmaknila pogled od vrat. Obšla jo je slabost, kolena so se ji zašibila in morala se je oprijemati stopnic, da se je lahko povzpela. Ko je potisnila ključ v ključavnico, je iz daljave zaslišala vlak. Najprej zvok brušenja nožev, pomešan s kovinskim zvokom obračanja ključa, nato oster krik. Odprla je vrata in vanjo je pljusnila hladna tišina, kot iz groba.

Stopila je na prag. Zapahnil jo je težak plesniv vonj, ki je zavel iz kuhinje. Notranja vrata med vežo in kuhinjo so zani-

hala. Strah jo je zamajal, da se je morala z rokami oprijeti okvira vhodnih vrat, da ne bi padla. Srce ji je zagalopiralo in nato obstalo, kot da ne ve, kako naprej. V prsih je začutila ostro, topo bolečino. Nekaj je bilo v njej, kar je z zobmi in kremplji sililo ven. Zaprla je oči in stisnila zobe. Mora obstajati način, da presneta vrata nehalo obvladovati njeno življenje.

Hiša je bila nema. Ničesar ni slišala, samo tiho planje krvi v svojih žilah, podobno šumenju morja, ujetemu v školjki. Hladno je zapihalo. Potem je zaslišala nekakšno premikanje za vrati, ki so vodila v kuhinjo, kot da se tkanina drgne ob steno. Z nogo jih je odsunila in zadržala sapo. Mačka je švignila mimo nje tako hitro, da ne bi mogla reči, kakšne barve je, in ali je sploh mačka, če ne bi prepoznala vonja in zagledala na tleh kuhinje raztresene vreče mačjih briketov. Ljubi bog! Čas se je zavrtel nazaj, leta so pogoltnila sama sebe. Vse je bilo videti tako, kot se je spominjala, in še preveč resnično: vrsta nožev, obešenih nad desko za rezanje, skleda, zložene druga v drugo, rdeče-belo karirasta krpa za brisanje posode; zraven čajnika sta stali skodelica in posoda s kruhom, zavitim v plastično folijo. Na mizi so sredi posušenih drobtin ležale karte črnega petra in se svetile v rdečkasti večerni svetlobi. Kot da je oče še tu nekje, morda je skočil na vrt nabrat solato.

Sesedla se je na stol. Oče je prebarval vrata z njej najljubšo barvo in v njih izrezal pomanjšana vratca zanjo. Tudi mačka je bila tukaj zanjo. Čakala sta jo, da bo prišla. In Lucija je zajokala. Jokala je dolgo in neutolažljivo, medtem ko je zrak vrvel od drobnih žuželk, ki so se ji zaletavale v moker obraz in se ji lepile na lase.

Po Jonasovi smrti se je Lucija odločila, da se bo preselila v očetovo hišo. To mu je dolgovala. Nikoli je ni vprašal, zakaj ne pride k njemu v Podboršt, kakor mu ona nikoli ni pove-

dala za vrata. Mislila je, da ji ne bi verjel. Ali pa bi ga samo zaskrbelo za njeno zdravje, čeprav so zdravniki zatrjevali, da njegove težave niso dedne. Kakorkoli že; zdaj, ko je mrtev, je njena naloga razčistiti, kaj je s temi vrati, ki so trdno zaprta stala med njima in ju ločevala toliko let. Preselila se je kar na hitro. Hiše ni dosti preurejala; kupila je nekaj novega pohištva in odej ter zamenjala stare predale v kuhinji z izvlečnimi. 'Mojstri za vse' so ji odstranili stopnišče pred vhodom in ga nadomestili z dolgo položno klančino. Na vrtu so ji postavili visoke grede in majhen kompostnik. V dveh mesecih je bila hiša nared za uživanje in Lucija si je oddahnila. Vselila se je v začetku julija. Kmalu po njenem prihodu se je od nekod vrnil tudi maček, črn in slep na eno oko, kakor žrtev čarovnikovega ponesrečenega uroka. Olajšano in skoraj radostno je vstopila v svoje novo samotarsko življenje.

Ko se je v jesen prevesilo tretje poletje, ki ga je Lucija preživljala v svojem novem domu, je samota začela pobirati svoj davek. Čedalje pogosteje je hodila k jezeru in tam ostajala vse dalj, nemalokrat prav do noči. Sedla bi na posušen bukov štor na robu gozda in opazovala, kako se nad pobočjem jezera razliva rožnat sončni zahod in barva jezersko vodo v vijoličaste, purpurne, karamelne in slezenaste tone.

Tistega zgodnjega septembrskega dne je prav tako sedela na toplem lesu in opazovala pomol, ki se je kopal v pojemajoči sončni svetlobi. Zrak je trepetal nad rahlo valujočo gladino vode in ustvarjal nenavadne podobe. Roke z navzgor obrnjenimi dlanmi so ji suho ležale v naročju. Sedela je tam s sklonjeno glavo, kakor stara odslužena kobila, ki ji veter mrši grivo, ko jih je skozi srebrne pramene svojih las zagledala. Vrata! Zamolklo siva ploskev, temen skrivnosten monolit, ki se je vzpel nad pomol in tam obvisel, okrog njega so se pahljačasto vrteli prameni večerne svetlobe. Vse je obmirovalo, veter, voda, ptičje petje. Ko je vstala in stopila

proti pomolu, je zaslišala, kako se iz visokih dreves usipajo semena in smrekove iglice, med bruni pa je jezero, ogreto po dolgem sončnem dnevu, izdihovalo topel vonj po razpada-jočih algah. Bruna so bila vroča in hrapava, in ko je stopila nanje, jo je zaščemelo v podplatih. Zdelo se ji je, da vrata šepetajo zgodbe o otroštvu, nežnosti in sreči.

»O, ti črni peter,« je rekla polglasno in z nasmeškom ter segla z roko po medeninasti kljuki.

Panter se je zastrmel v nepredirno meglo, ki je pokrivala dno pobočja. Vlaga, ki se je dvigovala iz jezera pod njim, se mu je usedala na pljuča kot mokro blato. S pogledom je poskušal prodreti skozi siv zid, vendar ni videl ničesar. Kot da bi lebdel pod gladino Velike reke, kalne po dolgotrajnem in močnem deževju. Globoko je vdihnil. Okrog njega se je širil vonj po vlažni zemlji in razpadlem listju. Zadišalo je po klinčnicah in šestoprstju. Visoko nad njim je šelestelo listje jagodnega drevesa. Grobno tišino je motilo komajda slišno mrmranje mrčesa. Z obrazom se je sklonil nizko k zemlji, da bi morda našel kak smrdljikčin cvet, ki bi ga lahko s svojim vonjem ubranil pred pikarji, ki jih je privabljal njegova vlažna črna koža. Brez uspeha. Samo visoka praprota. Njena mokra mahala so ga dražila po golih stegnih. Z zobmi je odščipnil vrh sladičevke, da bi si popravil jutranji okus v ustih, ko je zrak presekala svarilni klic nevihtnega strakoša. Nekje daleč se je oglasil dodo. Potem je nenadoma, kakor bi odrezal, vse potihnilo. Nagnil se je čez previsni greben in se zazrl navzdol. Ni jih mogel videti, a je vedel, da so tam. Koprene vlage so se počasi tanjšale in drsele v stran. Iz meglen pretrganine je poblisnil odsev jezerske gladine, iz nje se je neslišno dvignila skala. Panter je z roko previdno segel po puščici v toku, ki mu je visel nizko ob boku. Telo se mu je napelo, ko se je dvignil iz počepa in se razkoračil. Tiho je

prislonil puščico na tetivo, s tretjim in šestim prstom desne roke jo je poravnal in potisnil v ležišče, povlekel, še nekoliko dvignil komolec in zadržal dih.

V skalo vklesana vrata so se brezšumno odprla.

*Objavljeno v reviji Življenje in tehnika št. 11, leto 2016, letnik LXVII

SPOMIN NA PRIHODNOST

Daniel Majcen

Vzhodna meja s Kitajsko je bila nabita z državljani Združene Evrope, ki so onkraj meje, na vzhodu, iskali boljše priložnosti za življenje. Mejni prehod Wien-Sued-Čang je pokal po šivih. Vsi so hoteli čim prej na transportni vlak, ki jih bo popeljal v neznano in lepšo bodočnost. Osemindvetdeset mejnih izhodov je nadzorovalo neprešteto število kitajskih carinikov in policistov, ki so delovali uradno in brezčutno, vsi v temnomodrih uniformah in z rdečimi zvezdami na kapah. Kako tipično za Kitajce! Kitajske ambasade v Londonu, Berlinu, Parizu in Beogradu so izdajale čipe delovnih vizumov štiriindvajset ur na dan, vse leto, razen na dan državnega praznika, ko so praznovali dan Velike zmage. Potrebe po zahodni delovni sili so bile gromozanske. Vrste pred ambasadami so se vile kot kilometrske kače. Petnajstletna državljanska vojna je evropske narode popolnoma izčrpala in spravila na kolena. Izmučeni in obubožani državljani so se zatekali v svet ponovnih priložnosti.

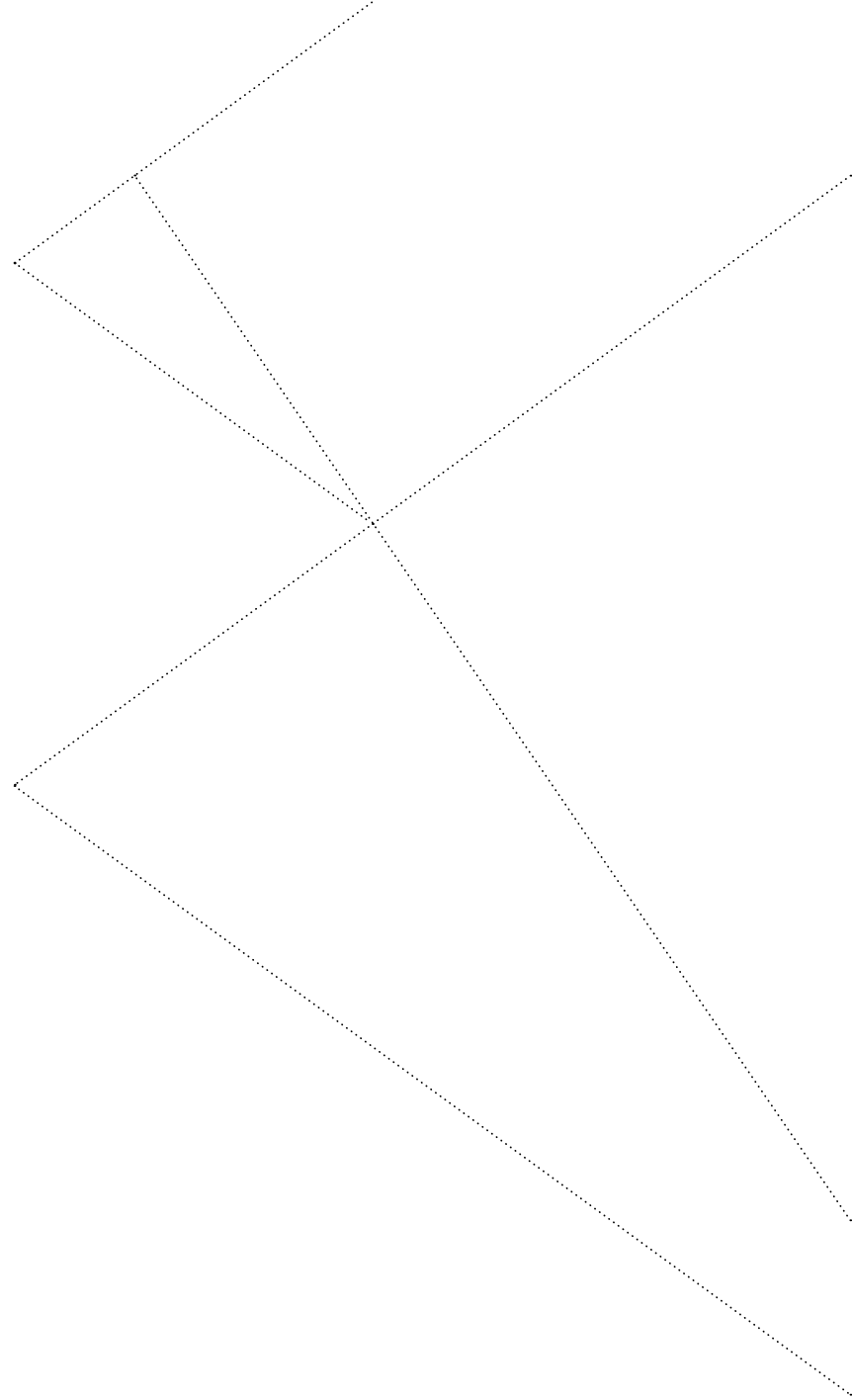
Doktor ing. prof. biosolarnih znanosti Alois Lojze Clarke je čakal v vrsti že četrti dan. Nestrpno je pogledoval v smeri tekočega transportnega traku s sedeži, ki so bili označeni z zaporednimi številkami rdeče barve. S čipom delovne vize, vsajenim pod kožo v levem ramenskem delu telesa, je dobil sedež, bolj podoben udobnemu fotelju, številka eu-alc-414. V čipu so bili shranjeni vsi njegovi osebni podatki. Mavrična

lučka na kontrolni plošči je zasvetila in to je pomenilo, da je končno na vrsti za mejno kontrolo in prehod meje. Prtljage ni imel. Že pred tem jo je moral oddati na terminalu, kjer so jo uradniki pregledali in izločili vse predmete, ki jih Kitajci niso dovolili vnašati v svoje komi-cesarstvo; niti slik žene in otrok ni smelo biti.

Tekoči trak se je enakomerno pomikal naprej. Clarke je še zadnjič prebral ženino pismo, poslano iz Casablance na njegov švicarski naslov. Sporoča mu, da je dobro, otroci pa tudi. Utrnile so se mu solze, ki jih je moral spretno prikriti. Kitajci niso marali sentimentalnih delavcev. Zaradi tega bi ga lahko celo zavrnil in poslali domov. Domovine in doma ni imel več. Pismo je moral pravočasno odvreči v reciklažni aparat, ki je bil pripet k vsakemu sedežu.

V kontrolnih centrih za tuje priseljence in iskalce zaposlitve v Ulan Batorju in Pekingu so bili shranjeni vsi njegovi osebni podatki. S pomočjo čipa so spremljali vsak njegov korak in nadzorovali njegovo zdravstveno stanje, celo gibanje telesne temperature. Popoln nadzor.

Po prestopu meje je bil le še številka s končnico 414. Sikajočo transportno kompozicijo z delovno silo je požrla noč. Alois Lojze Clarke je kot državljani Združene Evrope preprosto izginil.

III

Fantazijske zgodbe

DEDIŠČINA

Anita Caruso

Snežinke so se vrtinčile v vetru, ki je silovito sikal okrog vogalov samotne hiše na zadnjem robu vasi. V bližnjem skednju so lesena vrata cvileče ječala in udarjala ob rob ključavnice, da je popustila pod težo snežnega zameta. Sneg je silil v pore posušenih letev in se mešal s suhim senom. Veličastne smreke temnega gozda za hišo so se upirale mrazu in se borile proti vetru kot nemi vojščaki na obronkih soške fronte. Vas se je ovila v temo. Medla svetloba, ki je sijala iz nizkih, z lednim oklepom obdanih oken hiše, je počasi ugašala. Brleča svetloba je naposled ugasnila tudi v hiši na robu vasi.

Mark je takoj po prihodu v hišo zakuril v ognjišču. Gost dim je udaril v mali prostor in šele po dobri uri mu je uspelo usposobiti dimnik, da je potegnil dim iz kamina. Postregel si je s kosom kruha in požirkom krepkega terana in legel. Od utrujenosti je takoj zaspal. Za njim je bilo težko obdobje zagrizene pravde za dediščino po umrlem dedku. Končno je s sklepom sodišča v rokah pripotoval v dedkovo hišo. V njej je čas že pokazal zobe, saj je bila že dolgo zapuščena. Mrzla kraška burja je dodobra ohladila kamnite stene, malo pohišta je na debelo prekrival droben prah in pajkove mreže so ustvarjale vtis prostora iz drugega časa. Jutro se je prebujalo v sramežljivih žarkih vzhajajočega sonca. Burja je potihnila. Pogled skozi okno so zastirale ledene rože. Ogenj v kaminu je ugasnil in tleča žerjavica je komajda še oddajala nekaj toplote.

Mark je odprl najprej eno, nato še drugo oko in se na trdem ležišču nerodno pretegnil. Okorno je premaknil od mraza otrple noge v sedeč položaj in slepo iskal obutev. Morala bi biti ob postelji. Vzravnal se je in z očmi premeril prostor, da bi ugotovil, kje so njegovi čevlji. Bosih nog je

stopical po kamnitih tleh. Mraz mu je lezel v kosti do bolečin.

»Nekje morajo biti moji topli škornji!«

Stisnjenih ustnic je oddrsal proti vhodnim vratom. Morda pa jih je pustil na pragu, ko ga je premagovala utrujenost? Odprl je duri in hlad ga je dodobra zbistril. Pred vrati ni bilo njegovih škornjev. Zastrmel se je v sled stopinj, ki so vodile čez dvorišče proti skednju.

»Gotovo se je nekdo poigral z mano!« je nejevoljen ugotavljal in stopil z bosimi nogami v sneg. Zastokal je od bolečine, a radovednost in začudenje sta ga premagala, da je nadaljeval pot po sledih v snegu.

Tik ob vodnjaku, ki je stal sredi dvorišča domačije, so sledi izginile in se spet pojavile nekaj metrov pred skednjem. Marka je spreletel srh ob misli, da bi moral po svoje škornje v vodnjak, a še preden se je, sklonjen nad odprtino vodnjaka, oprijel dvizne vrvi, ga je močen sunek vetra potisnil čez rob. Izgubil je ravnotežje in vodnjak ga je posrkal.

Ko se je dvignil na površje, se je znašel na prelepi zelenici tik ob mogočnem gozdu. Na njegovem robu je stala imenitna hiša, zgrajena iz obdelanega kraškega kamna, s čudovitimi ploščami iz marmorja, ki so pokrivale dve mogočni terasi ter rob velikega bazena z veličastno fontano. Nasad mladih pinij se je vrtinčil v rahlem vetru, cvetoči oleandri so sklanjali cvetove živopisnih barv nad skrbno urejeno sprehajalno stezo. V zraku je dišalo po cvetočem poletju in nedaleč od hiše je bilo slišati otroško čebljanje. Iz hiše je prišla lepo urejena mlada ženska ter poklicala otroka h kosilu.

Mark je stopal po skrbno pospravljenem dvorišču. V rokah je držal službeni kovček. Otroka sta mu hitela naproti in ga od daleč pozdravljala.

»Očka, očka, danes smo bili v živalskem vrtu!«

Približala se mu je tudi žena, ga poljubila na razgreta lica in skupaj so odšli v hišo. Počutil se je kot preroben. Od nekdaj je sanjal o tem, da mu bo dedek zapustil gospodarsko

poslopje na robu kraškega gozda, in že dolgo je delal načrte za prenovo. Resda se je za dediščino boril in se sprl s sorodstvom, a mu je uspelo. Končno so se mu uresničile sanje!

Po kosilu se je zleknil v ležalnik ob bazenu in se predal toplim žarkom. Premamilo ga je žuborenje vode in želel si je osvežitve. Otroka sta se razigrano žogala, žena je brala svojo priljubljeno revijo.

Skočil je v vodo in se v trenutku znašel na pokopališču. Z očmi je preletel množico objokanih ljudi. Nekateri so pristopili k njemu in mu izrekli sožalje ob ženini smrti. Zmedeno se je oziral naokrog, da bi katerega med njimi prepoznal. Navsezadnje bi morala biti tu nekje tudi njegova otroka. Zaman se je trudil, da bi prepoznal čas in prostor dogodka. Tudi njegova čustva mu niso sporočala ničesar, kar bi lahko povezal s prizorom, dokler ga ni nekdo potrepljal po rami:

»Mark, iskreno mi je žal za tvojo nesrečo. Želim, da bi se pobral. Težko je v starosti ostati sam!«

Preden je uspel odgovoriti, ga je stisnilo pri srcu. Opoitek se je. Pekoča vest je zarezala v njegovo dušo, ko se je zazrl v sestrine oči. Toliko gorja ji je prizadel. Stala je pred njim v črnini. Sivih las in zgubana. Le oči so bile prav take, kot tedaj, ko jo je na sodišču zatajil v pohlepu za dediščino.

»Mi oprostiš, sestra?« je izdaval s suhim glasom. Odgovora ni več ujel.

Neznana sila ga je potisnila v odprti grob in zaslišal je bobnenje zemlje, ki je padala na krsto.

Ko je odprl je oči, se je znašel sredi dvorišča dedkove domačije. Bos in premražen. Ozrl se je čez vodnjak k hiši. Vrata so bila še vedno odprta. Pognal se je naprej po globokih stopinjah v snegu. Njegov korak je bil težak, hrbet upognjen in boleč. Opoitek se je in se oprijel nihajočih lesenih vrat skednja. Z grozo se je zagledal v svoje uvele, stare, zgubane roke ... in ugotovil, da je postal starec.

Hotel je nazaj, a stopinje so izginile.

PARFUM

Darja Butina

Mislila je, da ne vidi prav. Pogledala je še enkrat, ampak ne, oči je niso varale: nasproti ji je prihajal ogromen nos. Ko je takole nejeverno gledala v prikazen, je opazila, da so okoli nosa razporejeni tudi drugi deli telesa: majhne oči, živordeče ustnice, nekaj, kar je bilo podobno trupu, iz katerega so plahutali izrastki kot makaroni, ki so nadomeščali roke in noge. Saj je na svojih potovanjih videla že marsikaj, ampak takega bitja prav zares še nikoli ni srečala.

Nos se ji je zdaj že toliko približal, da je razločila hudo-mušen lesk v očeh in nasmeh živordečih ustnic.

»Dober dan, gospodična Pavla!«

»Dober dan,« je vljudno odzdravila. V tistem pa jo je prešinilo: Poklical me je po imenu! Le kako ve, kako mi je ime?

»Se pozna?« je poskušala izvedeti kaj več.

»Lahko bi rekla, da se. No, jaz vas vsekakor poznam, celo zelo dobro,« se ji je nos še bolj približal.

Pavla je bila vedno bolj v zadregi, malo jo je bilo tudi strah. Tako čudna, čeprav prijazna (do zdaj!) pojava, ki očitno veliko ve o njej. Kradoma se je ozrla po ulici. Ampak, seveda: Murphy! Ko jih hočeš, jih ni. Ljudi, namreč.

»Vidim, da vam je neprijetno,« se je oglasil nos. »Ne bojte se, vaš prijatelj sem,« se je pomirjujoče nagnil k njej.

Pavla še vedno ni bila povsem prepričana, da mu lahko zaupa. Vprašujoče ga je pogledala. Nos se je nagnil nad njen vrat in šel snif-snif-snif gori in doli po njegovem robu.

»Mhm, danes nosite svoj najljubši jesenski parfum: mošus z rahlo citronastim navdihom in sledjo vrtnice. Tudi meni je všeč,« je široko vdihnil.

Pavla zdaj res ni več vedela, kaj bi.

»Poglejte, gospod, mogoče me vi res poznate, vendar se ne morem spomniti, da bi vas JAZ že kdaj srečala. Zato mi dovolite, da sem sumničava,« je kolikor mogoče umirjeno in vljudno rekla.

Nos se je široko zasmeljal in na koncu opazno zardel: »Oprostite, res nevljudno od mene. Jaz sem vaš šesti voh, name se zanesete pri oblikovanju novih vonjav, ki jih ustvarjate v svojem laboratoriju. Moje ime je Nos Alfa 5. Sem peti – kot pove številka za mojim imenom – od Nosov, ki smo ves čas skrbeli za razvoj voha v vaši cenjeni družini oblikovalcev parfumov. Moj pra-pra-pra-, no petkrat praded je bil prvi, ki ga je pot s planeta vonjav zanesla na Zemljo. Tako se je spoprijateljil z vašim pra-, no petkrat pradedom, da se ni nikoli več vrnil na svoj planet. Vendar je ves čas skrbel za to, da so njegovi potomci obdržali svoje poslanstvo na Zemlji.«

Pavline oči so postajale vse večje, skoraj so že dosegle velikost jušne žlice:

»Ampak ... ampak ... kje pa ste? Še nikoli vas nisem videla in tudi nihče od starih staršev ali staršev nikoli ni omenjal vaše družine,« je komaj izdabila.

Nos se je nasmehnil: »Razumljivo. Prikažemo se le v izjemnih primerih, saj naša postava navadno vzbudi strah in zgroženost med Zemljani. In danes je izjemen primer. Kombinacija za nov parfum se nikakor ne izide, kajne?« je poznavalsko pomežiknil.

Pavla je, še vedno z nejevero, da sliši in vidi prav, pokimala. Nos se je zaupljivo nagnil k njenemu ušesu in nekaj zašepetal. Pavla je za hip zamrznila kot v kip, nato pa je z vriskom veselja objela Nos:

»Točno to je, samo še ta sestavina je manjkala, ja, to je to!«

Potem se je zavedela, da prav nespodobno visi na Nosu in ga stiska, da revež komaj lovi sapo. Takoj ga je spustila: »Ne zamerite mi, prosim, ampak res ste me neskončno

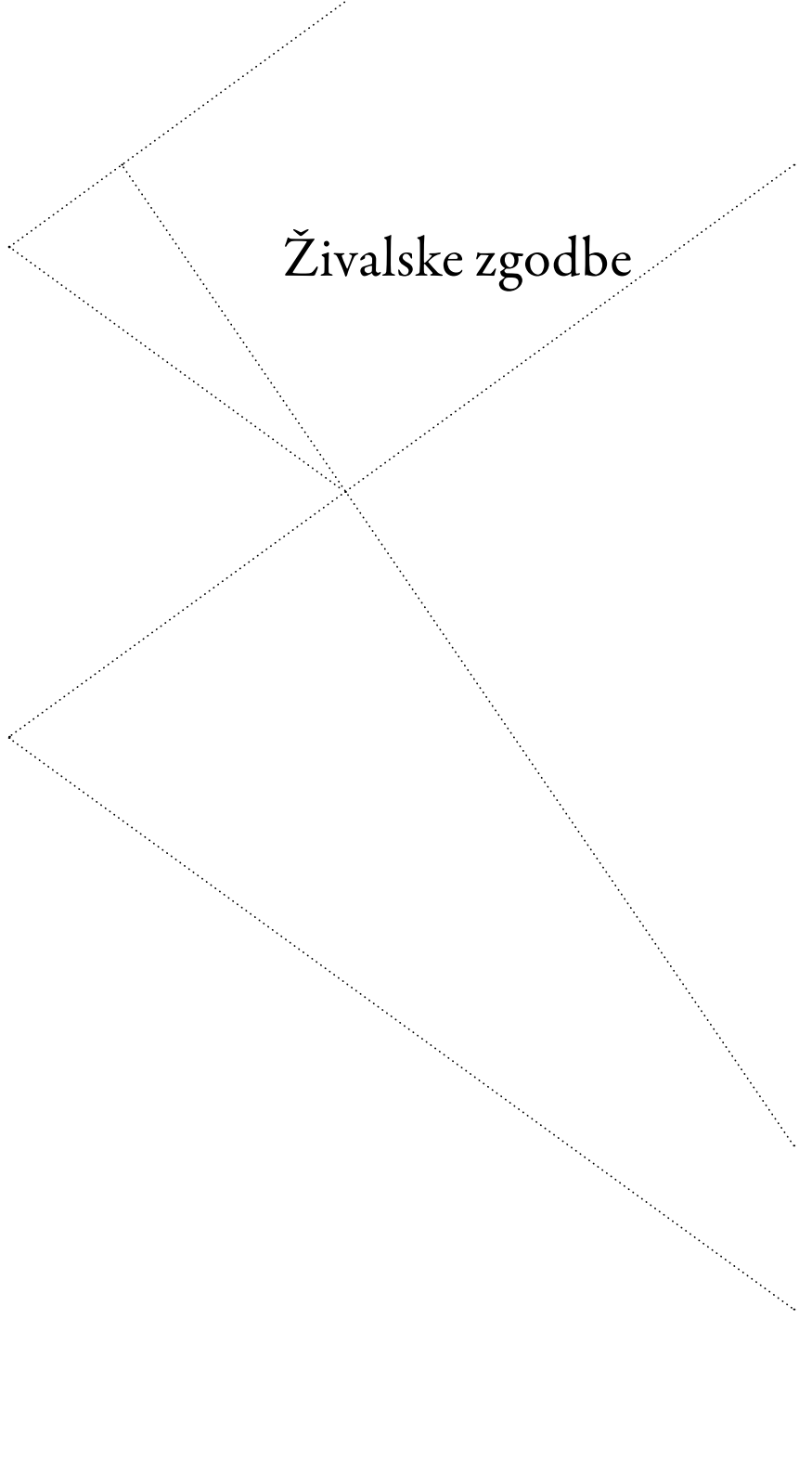
razveselili! Vedno vam bom hvaležna! Takoj moram v laboratorij, da ne pozabim!«

Stekla je po ulici, Nos pa je smehljaje gledal za njo. Smehljaj se je tudi še, ko ji je spodrsnilo in je padla po tleh. Za hip je izgubila zavest. Ko je spet odprla oči, je najprej zagledala smrček svojega labradorca Maksa, nato pa začutila še njegov jezik na licu: mljas! V hipu je bila vsa mokra od Maksove sline, začela je opletati z rokami in se skušala spomniti, kje je. Seveda, Maksa je peljala lulat, zverina jo je potegnil, ko jima je po ulici prišla nasproti čudna pojava ... Kakšna že? Kot en ogromen nos? Ah, gotovo ima rahel pretres možganov, nosovi vendar ne hodijo po cesti, si je prigovarjala. Ko pa je doma sedla za mizo in so ji roke same segle po svinčniku in napisale formulo za nov parfum, se je spomnila:

Nos Alfa 5, da, tako je rekel.

IV

Živalske zgodbe

STRAH PRED PAJKI

Božena Štibilj

Peter, pohiti že! Mama bo huda, ker bo kočerja postana. Celo popoldne me preganjaš po Šišenskem hribu, zdaj se pa obiraš. Kaj pa je zdaj to? Mama ne gleda skozi okno. Mama naju ne čaka. Od nekod prihiti soseda in Petra sočutno objame.

»Peter, mamo je rešilec odpeljal v bolnico Petra Deržaja. Infarkt. Ti lahko z Jožetom kako pomagava?«

»Samo popazita na Rekso, dokler se ne vrnem iz bolnice!«

Soseda me odpelje v svoje stanovanje in mi ponudi krompir, ki ji je ostal od kosila in oglodane kosti ocvrtega piščanca. Saj ni normalna. Sem žalosten, tako pa spet ne, da bi postan krompir jedel in s piščančjimi kostmi samomor delal.

Soseda vsa presunjena reče: »Jože, a vidiš, kako je Reksu hudo za Milico.« Jože samo odvrne: »Ko bo zadosti lačen, bo že žrl.«

Sočutje pa tako.

S Petrom sva ostala sama. Mama že tri mesece počiva poleg moža na Žalah. Večkrat na teden greva na grob, potem pa po Poti domov. Peter mi tudi pridiga, da se moramo na pokopališču lepo vesti. To pomeni, da ne smem preganjati tolstih zajcev, ki domujejo na pokopališču in me prav nesramno izzivajo. Odkar so mu zadnjič redarji zagrozili z globo, me ima na vrvi, včasih me celo pusti privezanega na ograjo pri kapeli. Bedno. Najinega prehranjevanja najraje ne bi komentiral. Mene navaja na brikete, zase pa kupuje že pripravljeno hrano Pogrej in pojej, malica v službi mu nendar doma ne tekne več. Vsak dan bolj pogrešam mamo.

Zadnjič sva s Petrom odšla pospravljat uvele aranžmaje cvetja z groba. Kar naenkrat je Peter poskočil, se zgrabil za

grlo in se začel dušiti. Kaj mu je vendar? Česa se je tako prestrašil? Začel sem lajati na pomoč. Od bližnjega groba je prihitela prijazna gospa. Iz torbe je potegnila plastenko vode:

»Izvolite, gospod. Ali naj pokličem rešilca? Kako naj vam še pomagam?« Vprašanja so se kar spotikala eno ob drugo. Peter pa je počasi prihajal k sebi.

»Veste gospa, imam arahnofobijo – strah pred pajki. Če le morem, se jim na daleč ognem, doma je mama vsak dan ometla vse pajčevine, tudi tiste, ki jih ni bilo. No zdaj ... je pa tukaj.«

Od sramu bi se najraje vdrl v tla. Peter se boji pajkov. Gospa ne reče nič, hitro pograbi cvetje in nesrečnega kosmatega pajka na njem in vse skupaj odnese v bolj oddaljeni kontejner. Ko se vrne, je Peter že spet skoraj tisti stari Peter. Gospo povabi na pijačo, ta mu smeje se prikima, mene pa malo počoha za ušesi. Res simpatična gospa. In prijetno diši.

Na bližnjem gostilniškem vrtu srkata pijačo in klepetata. Jaz pa vlečem na ušesa. Ime ji je Andreja in dela kot kuharica v otroškem vrtcu. Peter, ali slišiš, ta je za naju, zna kuhati. Je že pet let vdova in ima dvanajst let starega sina. Imava pa s Petrom res smolo. Sreča popolno žensko, pa se izkaže, da ima mulca. Tako sem razočaran, da kar zacvilim. Peter se še zmeni ne zame, gospa pa me spet počoha in reče:

»Moram iti, Reks se že dolgočasi.«

S smrčkom dregnem Petra. Zdi se, da Peter namig razume in gospo spremljava do doma. Tokrat izvem, da bo kmalu srečala Abrahama, Peter je malo presenečen in ji zatrjuje, da let sploh ne kaže. Ej, Peter, a zdaj te bo motilo teh deset let in še malo drobiža. Mama je bila več kot trideset let starejša, pa te ni nič motilo. Ustavimo se pred manjšim blokom.

»Saj bi vaju povabila gor, pa moram prej temeljito pospraviti stanovanje, predvsem omesti pajčevine,« se prikužno nasmeje.

Prihodnjo soboto bomo šli z gospo Andrejo balinat. V Mostec, kamor sta s pokojnim možem rada hodila. S sabo bo vzela tudi mulca, ki naj bi pazil name. Halo, ali mislita, da potrebujem varuško? No, dobro, sovražnika je treba čim hitreje spoznati.

SREČA JE BELA

Alenka Taštanoska

Pomlad se je pritihotapila čisto neslišno. Odgrnila je umazano snežno odejo in polja in vrtovi so znova zadihali. Tudi vrt pred babičino in dedkovo hišo je začel kazati znake novega življenja. Narcise so že napenjale glavice: zdaj zdaj bodo izbruhnile in obarvale vrt s svojo sončno rumeno barvo. Tudi tulipani so že sramežljivo barvali svoje popke. Počakali bodo, da narcise opravijo svoje, potem pa se bodo razprli in se postavljali v svojih pisanih barvah.

Po vrtu se je neutrudno spreletavala ljubka mlada kosovka. Dedek in babica je še nista poznala. Sklepala sta, da je mladica od lani, ki bo letos prvič spletla svoje gnezdo. Bila je vitka in nežna, zato sta jo poimenovala Kosomila.

Nekega jutra sta dedek in babica opazila, da je Kosomila spletla gnezdo na visoki polici pri vrtnih vratih. Dedek in babica sta tja spravljala svojo potrebno in nepotrebno kramo. In prav na vrhu te krame je čepelo čisto novo novčasto gnezdece. Kosovka pa še ni bila zadovoljna z njim. Še in še ga je lepšala in likala.

Dedek in babica sta čez nekaj časa opazila, da je Kosomila sama na vrtu. Nobenega gizdavega rumenokljunca ni bilo z njo. Za vse se je trudila sama. Le kje se mudi njen možiček? Kaj ga zadržuje, da ne pride pogledat svojega novega domovanja? Ga nič ne zanima, kako se bodo počutili otroci v svojem bodočem domu? Zaman sta dedek in babica opreza-

la po vrtu. Kosovka je bila še vedno sama. Gnezdece je bilo že čisto nared, ptička pa se je kar naprej spreletavala med njim in vrtno ograjo, kot bi nekoga čakala.

In glej! Na vrtni ograji je nenadoma pristal mlad črn škric z živo rumenim kljunom. O, kako je Kosomila drobencljala okrog njega, drobila s svojim kljunčkom in mu živahno dopovedovala! Končno se je prevzetnež le dal preprosi in priletel je na ogled gnezda. Mu je bilo všeč? Dedek in babica sta skrivoma opazovala, kaj se bo zgodilo. Takrat pa se je z ograje oglasil klic. Malo starejša kosovka je oštevala svojega moža:

»Le kam si se zgubil? Si pozabil, kje si doma?« O, je bila huda! Kos je takoj skrušeno odletel za njo in pustil Kosomilo spet samo.

Kako je bila nesrečna! Točila je drobne biserne solze. Babica in dedek nista vedela, kako bi jo potolažila. Dedek se je odrekel črvom, ki jih je zbiral za ribje vabe in ji jih natresel pod srebrno smreko, samo da bi jo spravil v boljšo voljo. Kosomila je še malo požalovala, potem pa se je znova vrgla na delo. Gnezdo na polici kosu očitno ni bilo všeč. Naredila bo drugo, še lepše. Marljivo je spet znašala, lepila, ravnala, podlagala. Novo gnezdo je skrila v brajdo nad vrtno mizo. Po treh dneh je bilo tudi to nared. Kosomila pa je spet čakala na svojega ženina in postajala vedno bolj žalostna. Dedka in babico je kar srce bolelo, ko sta jo gledala.

Potem pa se je zgodil čudež. Nekega jutra je na ograji pristal bel ptič z nekaj sivimi peresi in perutih. Oči je imel čisto rdeče.

»Le kaj za en ptič je to?« se je čudil dedek. Potem pa se je ptič oglasil. Pesem je bila kosja serenada. Na obisk je prišel bel kos. Dedek in babica sta se razveselila posebneža in ga takoj krstila za Belkosa. Tudi Kosomila je oživel in brž poletela k njemu. Previdno se mu je približala in ga povabila na ogled stanovanja. Belkos si je strokovnjaško ogledal domovanje, malo poravnal na tej strani, odstranil štrlečo

bilko na drugi, nato pa zadovoljno pokimal.

Kako srečna je bila Kosomila! Kako je prepevala svojo zaljubljeno pesem:

*»Pa kaj, če je bel,
je pa krepek in smel.
Moj srček tiktaka
za tega junaka.
Me rad bo imel,
za zarod skrbel.«*

In kako vzhiceno ji je odgovarjal Belkos:

*»Je drobna in mična,
moja kosja gospodična.
Jo za ženko bom vzel,
z njo veselo živel.«*

V babičin in dedkov vrt se je tako naselila sreča. Vsi štirje, Kosomila, Belkos, babica in dedek, so z veseljem čakali dan, ko se bo v gnezdu na brajdi zaslišalo drobno ščebetanje. Le kakšne barve bodo mali koski? Bo vsaj kateri podooben očetu?

»Ni važno, kakšne barve bodo,« je rekla Kosomila, »samo da bodo zdravi.« In vsi so modro prikimali.

ŽABJA PRAVLJICA

Irena Gorjup

Žabici Bebi se je zdela Buža najlepša mlaka na svetu. Rada jo je imela zgodaj spomladi, ko je prilezla iz svojega blatnega zimskega skrivališča in je v mlaki še vladal mir. Samo žabe in žabci, brez otrok. Neutrudno so plavali gor in dol,

sem in tja in si pretegovali od dolgega spanca otrple krake. Žabci so bili še bolj zagnani od žab, saj so se pripravljali na noč ljubezni. Raztezali so svoje mišičaste noge in razkazovali svoje vitke trebuščke. Zvečer so skočili na svoje žabice in jih trdno stisnili v ljubezenski objem. Bebin mož Sloki ni bil nobena izjema. Objemal jo je in stiskal tako močno, da so jajčeca kar letela iz nje.

Razbohotila se je pomlad in okrog Buže sta zrasla trstičje in robida, vrba nad mlako se je odela v zeleno prevleko, iz vode pa so pognali lokvanji. V mlaki, nad njo in okrog nje je mrgolelo življenje. Na tisoče pupkov, žabjih otrok, je v dveh mesecih že precej zraslo, še dva, tri mesece in preobrazili se bodo v žabe. Švigali so naokrog in si iskali hrano med drobnimi mušicami, ki so letale nizko nad gladino. Žabe so se poganjale za muhami, komarji in hroščki, ki so jih izzivali z brenčanjem.

Beba se je še posebej razveselila lepega kačjega pastirja Dolgina, ki je bil njen dober prijatelj. Zlezla je na vrh brega ob mlaki, Dolgin pa je letal okrog nje in ji trosil novice iz okolice. Gospa Ježeva je končno povila dva fantka, zajklja Klapouha jih ima spet pet, družino miške Sivke pa so pregnali s posestva – menda jih je gospodar zasačil v vreči moke. Pa fazanja družina je ostala brez mame, priletele so srake, šoje, radovedni vrabci, čisto o vsakem prebivalcu posestva je znal kaj povedati.

»Pa da ne pozabim, belouška Zvira je bila opažena v jarku ob vzhodnem robu posestva!«

»Ojoj,« se je ustrašila Beba, »pa se menda ja ne bo tu naslikala?! Brrr, hvala ti za svarilo, Dolgin! Se vidiva.« Od skrbi in strahu se je skoraj zvalila po bregu navzdol.

»Sloki, Sloki, sklič! žabji zbor, nevarnost, Zvira je v bližini!«

Sloki je zbobnal skupaj skoraj vse žabe, mogoče je manjkala samo stara napol gluha botra Puščoba. Sestankovali so

dolgo v noč in v grozi obujali spomin na prejšnji obisk Zvire in na vseh pet žrtev, ki jih je požrla. No, žrtev je bilo skoraj šest, njen Sloki je komaj odnesel celo glavo, ko je branil eno od prijateljic. Zvira ga je k sreči tako nerodno prišla, da mu je odgriznila samo roko, in žabe, kot vemo, imajo to srečo, da jim udi ponovno zrastejo. Sloki pravi, da je njegova nova roka še boljša od prejšnje.

Padali so predlogi, kaj in kako naj naredijo, da se zavarujejo in rešijo pred Zviro enkrat za vselej. Najbolj predrzen je bil ravno Slokijev načrt.

»Predlagam, da se vsi sposobni žabci ponoči odpravimo proti jarku, kjer je bila Zvira opažena. Ko bomo tam, jo bomo čim glasneje opozorili nase – kvak, kvak, kvak – in se skokoma pomikali proti cesti, ki pelje do gospodarjeve hiše. Zvira nam bo sledila, paziti moramo samo, da bomo točno ob šestih vsi, vključno z Zviro, na ovinku ceste pred hišo. Takrat se gospodar, ves zaspan, odpelje v službo. Ko zaslišimo avto, vsi zakvakamo in skočimo s ceste. Od našega hrupa Zvira ne bo slišala avta in jo bo zaspani gospodar povozil.«

Rečeno, storjeno. Naslednjo noč so se odpravili na drugo stran posestva, zvalili Zviro na cesto in, kot načrtovano, je končala pod kolesi nepozornega gospodarja. Od nje je ostal dolg širok trak. To je bilo veselje! Žabci so pijani od zmage skakali visoko v zrak, in čeprav se je jutro že prevesilo v dan, so kvakali in kvakali. Vrnili so se v Bužo, žabe so jim pripravile bogat zajtrk in nato se je praznovanje nadaljevalo ves dan. Beba je celo spesnila pesem, ki so jo zvečer družno zapeli.

*Rega, rega, rega,
tu kačja je bila nadlega,
kvak, kvak, kvak,
vsak žabec je postal junak,
rega, rega, kvak, kvak, kvak,
kača je končala kot mrtvak.*

Ko se je pomlad preoblekla v poletje, je bilo življenje v Buži v polnem razmahu. Najbolj živahno je bilo pod košato vrbo žalujko, kjer je bila žabja šola. Tu je žabji naraščaj, tudi Bebin in Slokijev, vpiljal žabjo učenost. Beba in Sloki, ki sta po uspešni akciji proti Zviri postala najbolj znani in spoštovani osebnosti v Buži, sta zadovoljna preživljala vroče dneve na bregu mlake in se vsakih nekaj minut odganjala v vodo: štr-bunk, štr-bunk. Ja, poletje je bil Bebin najljubši letni čas in mlaka je bila v dolgih vročih dnevih pravi raj na zemlji.

KAKO JE LOKI UJELA LISICO

Dragica Simončič

Dragi moji! Naj vam najprej predstavim Loki, saj lisico gotovo že vsi dobro poznate. Loki je mlada psička, prava črna lepotička z malo daljšimi ušesi in veselim opletajočim repom. Črn kožušček ji krasijo bele lise na prsih, bele ima tudi konice šapic in repa. Zvedavi in živahni rjavi očki pametno gledajo v svet. Loki sicer živi v mestu. Kadar gospodarjeva družina kam odpotuje, gre tudi Loki na pasje počitnice na deželo. Tam uživa pri Metki in njenih starših, ki živijo v majhni hišici ob robu vasi. Za hišo je velik, z mrežo obdan kokošnjak, na drugi strani dvorišča pa v hlevu prebivata še krava Cika in konj Rastko. Povsod pa se mota muca Tinka, ki se je Loki kar malce boji.

In zdaj vam povem zgodbo, kako je Loki ujela lisico.

Metka je pravkar za domačo nalogo opisala lisico in še narisala jo je.

»Veš kaj, Loki,« je rekla. »Učili smo se, da se lisica tatica prikrade v kokošnjak in ukrade kokoš. Kaj pa, če pride tudi

k nam? Ti si že velika in pametna kuža in boš pazila nanje. Tu pred kokošnjak se usedi in dobro glej! In če pride lisica, močno zalajaj!«

Loki je bilo strašno všeč, ko je slišala, da je velika in pametna. Usedla se je pred zamreženi kokošnjak in pogumno čuvala. Pregnala bom lisico, samo pokaže naj se! Ha, bo že videla! Ampak ... Pravzaprav, kako bom pa vedela, da je to ona? Saj ne vem, kako je videti. Ozrla se je po kokoškah, ki so zatopljeno brskale po zemlji in pobirale raztresena zrna koruze. Te bi pa že morale vedeti, kakšna je lisica. Gotovo so jo že videle, ko jih je prišla krast.

»Hej, kokoške moje, povejte mi kakšna je lisica,« je rekla in kukala skozi mrežo kokošnjaka.

»Ko, koko, kooooo,« so zaprhutale kokoši.

»Kje je lisica, brž se skrijmo, koko,« so zavreščale kokoši in frfotale na vse strani.

»Ni lisice, samo vprašam vas, kakšna je,« je rekla Loki. Kokoši so se malo pomirile, a še kar naprej zbegano gledale naokrog.

»Lisica je strrrrašna zver, ima taaake žareče oči,« je koknila prva kokoš.

»In kožuh ji strašno smrdi,« je zakokodakala druga.

»Ima strašno ostre zobe,« je kokodajsnila tretja.

»In kooooške jeee,« je kikiriknil še petelin.

Kokoši so živčno zbežale v notranji del kokošnjaka in Loki je uvidela, da od njih ne bo zvedela kaj več. Bom pa Ciko vprašala, je sklenila in se napotila proti hlevu. Cika je ležala zunaj na travi in po kravje zamišljeno prežvekovala.

»Hej Cika, ti si že starejša in pametnejša, gotovo veš, kakšna je lisica,« se ji je Loki hotela prikupiti, čeprav je v Cikino pamet malce dvomila. Cika je počasi obrnila rogato glavo in zamišljeno še malo požvečila, nato pa zaprla oči, dvignila gobec proti nebu in zapela na ves glas:

*»Lisica je prav zvita zver,
pod skaaalco ima svoooj kvartir.
Pa s kreempljiii praaasklja.
Pa z reeeepooom maaahlja.
Pa praaaša, če je looovec doooma.«*

(Slovenska ljudska pesem)

Loki si je ob strašnem kravjem petju s tačkami zatisnila ušesa, a ni kaj dosti pomagalo. Hitro jo je ucvrla za hlev. Še okoli ovinka je odmevalo:

»Pri drugi luuuuknji ven je uuuušlaaaaa ...«

Loki je zagledala konja Rastka, ki je nemirno kopitljal in poslušal zateglo mukajoče kravje petje. Takrat je k sreči prenehalo, saj je Cika odprla oči, in ko je videla, da ni nikjer nikogar, je užaljeno utihnila.

»Kaj pa je Ciki, jo trebuh boli?« je vprašal Rastko.

»Ne, samo vprašala sem jo, če ve, kakšna je lisica,« je rekla Loki. »Morda pa ti veš?«

»Hiiijaaa,« se je konj strumno izprsil. »Slišal sem, da je očka enkrat rekel Metki, da je zvita lisička.«

»Oh, pojdi no, Metka pa že ni lisica,« se je zmrdnila Loki in stekla do sosedovega dvorišča. Tam je v senci dremal stari pes Pero. On bo več vedel, saj je bil v mladih letih policijski pes in je veliko sveta videl, si je mislila Loki.

»Hej, Pero, zbudi se in mi povej, kakšna je lisica!«

Pero je odprl dremave oči in vprašal: »Kaj, lisice? Oooo, to pa vem. To sta dve taki železni zapestnici, ki se skupaj držita in ki jih je moj gospodar policaj nataknil lopovom na zapestja, da niso mogli več z rokami migat.«

»O, križana gora, čisto so me zmešali,« je Loki odtavala proti domu.

»Pa lisice dajo na kolesa, da avto ne more peljat,« je še slišala zaspan Perov glas.

Na pragu je sedela Metka s Tinko ob nogah in risala.

»Poglej, Loki, tule sem narisala lisico, ti je všeč?«

Loki je iztegnila gobček, poduhala papir in poškilila nanj.

»Miiijaaaav, he, he, tebi je podobna, kar poglej se! Samo oranžna je in ušesa ima zašiljena in rep ima lepši, bolj kosmat,« se je malce zlobno smejala Tinka.

»Hi, hi, še tačke in konico repa ima bele.«

»Joj, prejoj, res je,« je zacvilila Loki in stekla v hišo pod stol v kuhinji.

Takrat pa so se precej hrupno odprla vrata.

»Dober dan vsem skupaj,« se je zaslišal mogočen glas tete Mice in njena široka zadnjica se je sesedla na stol, pod katerim je ždela Loki.

»No, Marta, poglej,« je rekla Metkini mami. »Tu je ta zadeva, če mi jo lahko zašiješ. Saj ne vem, če jo bom še nosila,« je zasopla in vrgla na sosednji stol neko kosmato reč.

»Oj, joj, joj,« je Loki izbuljila očke. »Saj to je ... iiii,« je tiho zacvilila.

Tista reč je bila rumenkasto oranžna, zvita je ležala na stolu in košat rep z belo konico ji je bingljajl čez rob. In joj prejoj, ušesca so bila šilasta in bleščeče oči so stekleno žarele v ubogo malo Loki. In ostri zobje so se ji svetili iz šilastega gobčka in nekakšne čudne železne zaponke je tudi imela.

Do Loki je zavel vonj po prahu in stari omari in tistih odvratno smrdečih kroglicah, ki jih ljudje dajejo v omare. Metkina mati je odprla okno, tudi njej je smrdelo. V sobo je šinil piš vetra, lisičin rep je zanihal in počasi je cela zdrsnila na tla. Takrat je Loki v svojem malem srčku zbrala ves pogum.

»Ne, ne boš lovila naših kokošk, ne!«

Zgrabila je zverino za vrat in šinila skozi vrata. Tekla je daleč po cesti do ribnika. Vrgla je strašno zver na tla, jo cufala za ušesa, za rep, za vrat. Zdelo se ji je, da se zverina strašno otepa, še posebej s tistimi kovinskimi kaveljčki. Šopi smrdljivih dlak so leteli na vse strani, dokler se Loki ni upehala. Lisica je čisto mirno obležala. Loki jo je še enkrat

pobrala in jo povaljala po blatu ob ribniku.

»Na, grdoba, da ti ne bo več na misel prišlo hoditi k nam! Hinavka, s teto Mico si se pritihotapila.«

Takrat so do Loki pritekli vsi domači. Tete Mice ni bilo, ker ni mogla hitro teči. In ko so zagledali razdejanje, ki je ostalo od krzna, so se navidezno hudovali:

»Saj tega ne bi smela, Loki,« so govorili in skrivali nasmehe v rokave. »Le kaj bo Mica rekla!«

»Oh, Mica bo rekla, da je njena težava rešena,« se je veselo in zasoplo oglasilo za njihovimi hrbti. »Nobenih lisic več pri tej hiši,« je rekla Mica in počehljala Loki za ušesom.

VONJAVE

Darja Butina

Danes sem na Pržanskem hribu naletel na imenitno najdbo: ostanek crknjenega zajca. Mmm, kako je dišalo! Take krasne priložnosti nisem smel izpustiti in sem se hitro podrgnil ob mrhovino; da bo bolj držalo, sem se še malo povaljal gori in doli, potem pa še po bližnji praproti. Končno sem dišal, kot se za lovskega psa spodobi. Naj tisti veterinar kar napiše v rubriko »Pasma: X-terier«, kaj pa on ve! Sem čistokrvna mešanica terierja in španjela, uglednih lovskih pasem in po mojih žilah se pretaka združena kri plemenitih goničev in prinašalcev lovskega plena. Če ne more uganiti porekla tistega iksa, je to povsem njegov problem. Težava je v tem, da zaradi njegove opredelitve zdaj tudi moji ljudje ne vedo, kdo sem v resnici. Zato ne morejo razumeti, da je za moj ugled še kako pomemben pravi pasji vonj.

Pred dvema dnevoma so se spet spravili name s šamponom:

»Miško, pridi sem, te bom stuširala, da boš lepo dišal!« me je vabila Darja.

Saj ne rečem, punca je super in krasno se imava, ampak o pravem pasjem vonju nima pojma. Seveda sem se ji umikal po vsem vrtu, ampak končno me je ujela, stlačila v svojo otroško banjico:

»Lej, a ni lepa, še račko ima narisano na zunanji strani!« je gostolela.

Stlači me torej tja notri, polije z vodo in namili. Aha, sem si mislil, zdajle pa lahko izvedem svoj pobeg: ko bom ves spolzek od šampona, se ji bom zlahka izmuznil! In res, nisem se prav veliko trudil, da sem ji ušel. Stekel sem kolikor je bilo mogoče daleč od »prekрасne banjice z račko« in jo ucvrl na Žibertov travnik. Seveda je vpila za mano:

»Miiiško, pridi nazaj! Moram te še sprati! Pridi, srbelo te bo!«

Ha, misli si! Če pridem nazaj, me boš še enkrat šampounirala in zdrgnila, potem pa res adijo vse pasje vonjave. Ampak čez čas sem ugotovil, da je imela prav, strašno me je začelo srbeti vsepovsod. Temeljito sem se povaljal po travi, za hip je prenehalo, vendar me je potem še močneje srbelo. Nisem odnehal, sem si rekel, nak, nazaj že ne grem! Valjam se in valjam, srbečica pa ne izgine. Končno sem odnehal in se vdal v usodo: nazaj grem in naj me reši tega presnetega srbečega šampona.

Počasi sem se vrnil na vrt. Itak: cev za zalivanje je bila pripravljena, da me pocilja že kar na daleč. Saj niso neumni, tile moji ljudje, tudi na daleč me lahko sperejo, in Darja dobro cilja. No, seveda, zdajle se dela, da bere knjigo in me sploh ni opazila. Ej, ljubica, tudi jaz nisem neumen in vidim, da je cev tik ob nogi stola, na katerem sediš. Ampak saj prav to hočem, preveč me srbi. Naj misli, da me je ukanila, če jo to veseli. In res, ko sem se ji zadosti približal, je bliskovito pograbila cev in curek usmerila vame. Moral sem se delati presenečenega in užaljenega, ampak kakšno olajšanje! Končno je sprala šampon z mene in me je nehala srbeti. Da

bo predstava popolna, sem seveda takoj potem, ko me je sprala, »užaljeno« pobegnil z vrta. Res me ni več srbelo, ampak, adijo moj pravi pasji vonj! Še dobro, da sem danes našel tisto mrhovino in vsaj malo popravil nemogočo situacijo. Pes, ki diši kot rožni grm, lepo vas prosim! Moram paziti na svoj ugled!

PODNAJEMNIK NA STREHI

Alenka Tašanoska

»Kdo je bil to, za vraga ...!« se pridušam, ko spet pometam orehove luščine pred hišnim vhodom.

»Kaj ne veš?« se mi smeji soseda Mira, »vrano imaš na smreki. Z mojega vrta se lepo vidi njeno gnezdo.«

Vrana? Na naši smreki? Častitljivi, košati srebrni smreki, ki je zrasla čez streho in še naprej v nebo in tekmuje za naslov najvišjega drevesa v naselju? Kakšna nesramnost! Zato na vrtu ni več meni tako ljubih nežnih grlic. In razposajenih, norčavih vrabcev. Samo kosi še vztrajajo na okupiranem ozemlju.

»Ti nesramnica!« požugam proti vrhu smreke, »kar tako si se naselila, brez vprašanja, brez dovoljenja.«

Pomladanski dnevi se nizajo kot biseri na ogrlico. Ko negujem razbohotene vrtnice, nad mano plahutata dve temni prikazni.

»Kra, kra, kra ...!« kličeta ena drugo in se spreletavata po sosednjih strehah.

Mečem črne poglede za njima, a vranji par se ne zmeni zanje. Preveč imata drugih skrbi in opravkov. V vrhu smreke se oglašajo čudni glasovi. Niso podobni ščebetanju, prej nekakšnemu škripanju. Ko pa se vranji par vrne s polnimi kljuni, preraste v zahtevno vreščanje in se nekaj hipov zatem prelije v zadovoljno godrnjanje. Vranji par

kroži brez prestanka v nenehnem iskanju novih zalogajev za nenasitne kljune.

Nekega jutra pozno v maju se mož prismeji z vrta:

»Obisk imava.«

»Kdo je prišel?« planem in hitim pospravljati ostanke zajtrka z mize.

»Pridi!« pravi mož in vzame košček salame. Sledim mu na vrt. Tam se v senci ograje skriva kuštravo sivo bitje. Nerodno poskakuje na tankih nožicah in nemočno krili z negodnimi krilci.

»Gavro!« vzkliknem. »Ne zna še leteti, revček!« se v meni zgane sočutje za nemočno bitje.

»Daj mi malo salame!« pravim možu in se z dišečim zalogajem približam kuštravčku. Preplašeno se umika za malinov grm. Vztrajam in rinem za njim. Nežno mu prigovarjam:

»Ne boj se, nič hudega ti nočem!«

Nad vrtom se zasliši grozeče vreščanje:

»Kra, kra, kra, kra!«

Temna senca se spusti in plane proti meni. V navalu strahu si z rokama zakrijem glavo. Oplazi me švist temnih peruti, čisto blizu, tik ob glavi. Zbežim v kuhinjo, srce mi hoče skočiti iz prsi.

»Pridi noter!« kričim na moža, ki še vedno motovili po vrtu. Temni senci v nizkem letu krožita nad vrtom in razburjeno vreščita:

»Kra, kra, kra, kra ...!«

Opazujeva ju skozi okno, ko se spustita na vrtno ograjo in nadzorujeta svojega negodneža. Po sosedovi strehi se ponosno spreletava njegov bratec (sestrica?) in preizkuša svoja nova novcata letalna peresa.

Odprem Google in berem:

»... Siva vrana je živalski migrant sodobnega sveta. Je vsejedka, zato je v nenehni borbi za hrano sledila človeku v mesto in se prilagodila novemu načinu življenja ... zelo redko

napade človeka. Največkrat gre za strašilne napade, ko se človek preveč približa njenim negodnim mladičem ... Siva vrana se je dobro prilagodila življenju s človekom, človek pa se slabše prilagaja življenju z njo. Znani so pravi iztrebljevalni pohodi človeka na vrano z uničevanjem njenih gnezd in streljanjem odraslih ptic ...«

V meni se nekaj zgane. Začutim spoštovanje do teh neprijetnih bitij. V svetu, ki ga je človek sebično prigrabil zase in ga podredil svojim nenasitnim apetitom, skušajo najti svoj način preživetja. Naj bi jih zato odklanjala? Naj bi zato vrani ne priznala pravice do domovanja na naši smreki?

V naslednjih dneh se izogibam vrtnim gredicam, kjer si je mali Gavro našel zatočišče med jagodami. Starša ga vztrajno obiskujeta, ga hranita in nagovarjata, naj preizkusi svoja razvijajoča se krilca. Kako sta skrbna! Čez nekaj dni mu uspe let na vrtno ograjo. Skupaj z njegovimi starši sva ponosna nanj tudi midva, ko opazujeva to vrtno idilo skozi okno. Naslednji dan je Gavro že na sosedovi strehi, skupaj s svojim bratom ali sestrico. Življenje na našem vrtu se vrne v normalni tir.

Nekega jutra odprem vhodna vrata. Na pragu me pričaka strt oreh, ki pa ni prazen kot običajno. Iz njega kuka zlatorumeno, zdravo jederce. Najemnina?

OVRATNICA NAJDENKA

Andrejka Fatur Videtič

Pomlad je že božala naše bloške hribe, ko je moja običajno travniško gozdno pot še pokrival sneg. Zgornje plasti je sonce že dodobra zmehčalo in malo po malo se je tudi zemlja že spreminjala v pomladansko blato. Zamišljeno sem hodila in si namenila nekaj časa, ko si lahko tiho, brez misli, in se srečaš sam s seboj. Pa mi je nekaj pritegnilo pozornost. Na poti se je zasvetil prav majhen kovinski delček. Srce mi

je kar zaigralo. Morda sem jo pa le našla, sem si rekla. Joj, kako srečen bo Don, če je to to, kar si želim, da je! Poiskala sem močno palico in začela grebsti sneg in zemljo okoli malega predmeta. In predmet je postajal vse večji in vse bolj okrogel. Ko sem skopala še zadnje dele, sem v rokah držala Donovo ovratnico.

Ker naš pes Don na dokaj samotnem kraju čuva hišo in se giblje po širnih bloških planjavah in gozdovih, smo ga opremili s posebno ovratnico. Je kovinska, sestavljena iz 33 členkov. Povezujejo se z zatiči, tako da je skoraj nemogoče, da bi jo s silo potegnil narazen. Vsak členek je dodatno utrjen s kovinsko zanko, ki ima na koncu dva roglja, prekrita s plastično kapico, da skrijeta priostreni del. Z vmesnim delom jo lahko krajšamo ali daljšamo, kar je praktično za snemanje in ponovno nameščanje. Na srednjem delu ima dodaten obroč, tako da ga lahko pripnemo, kadar čuva hišo. Ovratnica ima sicer tudi »samozatezni« del, kar pa je zakonsko prepovedano kot način privezovanja psa čuvaja. Donu jo zato namestimo samo za nočni del njegove službe in kadar gremo na potepanje po gozdu. Za to ovratnico smo se odločili, ker je nekoč prav zaradi nje preživel spopad z neko zverino. Ne morem sicer trditi, da z medvedom, se je pa vrnil s potepanja po gozdu okrvavljen po glavi in vratu, z raztrganim uhljem in prestrašen. Zato smo bili zelo vznemirjeni, ko se je nekega dne vrnil brez nje. In zdaj sem jo spet držala v roki!

Kar stekla sem proti domu in mahala z njo po zraku. Seveda Don ni ravno vedel, za kaj gre. Ko pa sem mu zamenjala usnjeni ovratni jermen z njegovo ovratnico, se mi je zdelo, da je kar zrasel. Stisnil se je k meni, me hvaležno pogledal, kot da bi mi odgovoril:

»Tole je pa darilo dneva. Spet bom brezskrbno tekal po naših planjavah. Pokazal jo bom vsem medvedom in še komu. In vsi se me bodo bali!«

V

Socialne zgodbe

ČAS V KRATKI ZGODBI

Milena Remic

Sedim ob mizi in strmim v bel list papirja, med prsti obračam in vrtilim kemični svinčnik. Ali naj sedem raje za računalnik in poskusim kaj natipkati? Za domačo nalogo moram obdelati eno od svojih že napisanih kratkih zgodb in jo predelati tako, da jo postavim v drug čas, osebe v zgodbi pa ostanejo iste. Zaradi tega se tudi dogajanje v zgodbi spremeni in to je smisel domače naloge, ki naj nam predstavi čas kot pomembno dimenzijo v kratki zgodbi.

Na tleh ležijo zmečkani robci. Vzamem novega in se useknem. Spet se zagledam v prazen list pred seboj. Na belini papirja se mi izrisujeta dve podobi. Podoba Jasmine, žene mojega bratranca, in podoba Mihca, sina moje prijateljice.

Jasmina je odločna mlada ženska, njen obraz pa kaže nekakšno krhkost, kot punčka iz porcelana se zdi. Izpod temnih las in dolgih trepalnic sijejo presenetljivo svetle modre oči. Na mizo postavi skodelico in mi nalije kavo. Pogleda k odprtemu oknu in na ustnicah ji zaigra nasmeh. Z očmi poboža svoja dva nadebudneža, ki se s kolesi podita po dvorišču. Zakliče jima: »Da ne bosta šla na cesto!«

Mihec je doma iz Maribora. Zna že pisati, najraje pa riše avtomobile in bagre. Po mizi ležijo raztreseni flomastri, Mihčeve roke so že vse mavrične od barve, on pa zavzeto barva svoj bager. Vprašam ga, kaj dviga njegov bager, tovor je videti težak. »Vodovodne cevi zlaga«, pove Mihec in se spet zatopi v risbo. Ko je ta gotova, me pogleda in mi jo poda: »Na, zate je.«

Torej, kako vpliva čas na kratko zgodbo, je bila tema domače naloge. Kako vpliva čas na Jasmino in Mihca? Bel list

papirja pred menoj se zamegli. Kaj jima je storil čas in zakaj jima je to storil? Saj sem vedela za njuno bolezen, slišala sem, da se obema čas izteka, da je le še vprašanje časa, vendar me grabi bes nad tem časom, ki je včeraj prekinil Mihčevo risanje, danes pa utrnil Jasminine nasmeh. Nepreklicno ju je izbrisal. Stiska me nemoč, ker ne morem ničesar storiti zoper čas. Le zakaj sta bili njuni zgodbi tako kratki?

OBISK

Milena Remic

Zmeraj sem jo klicala teta Ančka, čeprav ni moja teta, pravzaprav nismo nič v sorodu. Nekdaj smo bili sosedje, potem se je naša družina odselila in vse redkeje smo našli čas za obisk v njenem malem domu na drugem koncu mesta. Izgubili smo stik in pred leti od znancev izvedeli, da jo je zadela kap in da se je znašla v domu na bolniškem oddelku. Od takrat živi v sobi 205. Oziram se naokrog, soba je ozka, stene so brez slik, niti koledarja ni. Ob steni je postelja, zraven omara, ob vzglavju mizica brez prta. Na njej čepi star radio in poleg njega okružena čajna skodelica z debelim modrim robom. Nikjer nobenega okrasja, nobenega darilca ali sploh znaka, da smo sredi veselega decembra. Ali je ni še nihče obiskal za praznike? Iz žepa potegnem glineno figurico svetega deteta in jo položim teti v zdravo roko:

»To je za vas, teta Ančka, pa vesel božič!«

Teta prime figurico in si jo pozorno ogleduje. Nasmehne se mi. Z zdravo roko jo obrača med prsti. Smehlja se vedno bolj, zamaknjeno kima in radostno vzklika:

»O, lepo, lepo!« Njene edine besede, ki jih ponavlja od trenutka, ko jo je kap odrezala od sveta. Pogleda me in oči ji sijejo kot pred leti, ko je bilo še vse drugače.

»Teta, naslednjič vam prinesem zvončke. Pa vazo prine-

sem, da boste rože sami razporedili, kajne da boste? Malo vam bom pomagala, potem boste sami poprijeli z zdravo roko, pa mogoče še ... z drugo roko,« zašepčem.

Zastrmim se v tetino levico, ki ji kot mrtva leži v naročju. Želim si, da bi se zgodil čudež in bi roka spet oživila. Gledam to negibno dlan in naslednji trenutek zaznam droben premik. Njeni prsti komaj opazno trznejo, potem pa prav razločno vztrepetajo in se narahlo razprejo.

»Teta!« kriknem. Tako hitro vstanem, da prevrnem stol, stečem na hodnik in zakličem: »Sestra, sestra, pridite pogledat!«

Izza vogala pogleda snažilka: »Gospa, kaj se tako derete? Sestre so šle domov, pridejo zjutraj.«

»Kaj pa zdravnik, ali pa fizioterapevt?«

»Ni nobenega. Gospa, a je kaj narobe, pokličem dežurnega s poliklinike?«

Počasi odkimam, se vrnem v sobo in sedem nazaj k teti Ančki. Leva roka ji spet miruje, kot da se ni nič zgodilo. Ne odneham, trepljam jo s prsti in napeto čakam. A roka se ne odziva in teta mojega trepljanja sploh ne opazi. Boleče me zadene: čudežev ni, vse se mi je samo dozdevalo. Zaprem oči in ulijejo se mi solze. Tečejo mi po licih in izpirajo napetost iz mojega telesa. Kdaj sem nazadnje jokala?

Ne vem, ali je teta opazila moje solze ali ne. Njene oči se smehljajo zdaj glinenemu detecu, zdaj meni, njen obraz pa je gladek in sproščen. Sproščenost se lepi tudi name, glava se mi umirja in misli mi odtekajo. Polasča se me občutek, da je vse prav in da bo še vse dobro. Obsedim ob teti Ančki in ji skozi solze vračam nasmeške:

»Teta, pri vas je tak mir.«

V tišino zabrni moj telefon.

»Prosim? Seveda, čez petnajst minut bom tam.«

Ko sedem v avto, je zunaj že tema. Počasi speljem na cesto, promet je redek, cestne svetilke sipljejo blago svetlo-

bo. Z obema rokama na krmilu se naslonim nazaj in se mehko namestim v sedežu. Iz navade ošinem uro pred seboj, hm, v petnajstih minutah zagotovo ne bom prispela. Nič hudega. Gledam oddaljeno mežikanje lučk z okrašenih balkonov in prvič po dolgem času začutim veseli december kot nekaj radostnega.

Misli se mi vrnejo k teti Ančki. Njena sobica se mi ne zdi več pusta, temveč prav prijetna, saj tam ni poslovnih ciljev in nervoze, tam so tetini nasmeški. Zvončke sem ji obljubila, a teh še dolgo ne bo, pomlad je še daleč. Mogoče pa teloh, ta bo čez mesec dni že na tržnici. Ne, saj ne morem z naslednjim obiskom pri teti čakati ves mesec. Že vem, doma v predalu bom poiskala tetine kvačkane figurice, izbrala bom, hm, morda dva zajčka. Z živalic bom odpihala prah, pa bo. Teta ju bo gotovo vesela. Postavila ju bom na njeno nočno omarico in potem ju bom s teto peljala na sprehod, na živahen pohod po omarici. Kvačkana zajčka bosta klepetala in skakljala po tetini sobi, nato si bosta pomahala v slovo do naslednjega srečanja. Kmalu se bosta spet srečala, saj si imata še veliko, veliko povedati.

PA DALIN

Emilija Zaletel

Dabr dan, dabr dan.

Ah, m'je rože gledate, saj sa rejs še kar l'pe.

Kdu pravte, de ste?

Aja, ad upokojencu? Kga pa hodte, kga bi pa rad?

Kaj me čte hod't gledat. Stara sm, pa sama, nemam nabenga več, vsi sa šli ad duma.

Zakaj ste pa pršli, al ste mi marde kaj prnesli?

Glih takele cukre imam pa rada, mav pečejo, pa sa dobri, bhlonaj.

Pol se pa mav dol usedte, pa mi kaj pavejte.

Kaj mi bo dolgčas, mav gruntam za nazaj, mav molim, mav se jezim, pa mine dan.

Kuham pa n'č, ta mlada mi prnese tam iz s'je hiše. Na miza pastav, pa gre.

K dabim pakajnina, tist k država da, prideja tamlad prec puj, pravja, da nucaja za štacuna, pa za elektrika, pa za vse sorte čeke.

Rada bi, de bi mi pustli vsaj kakšn drabiž za u cerku, pa pravja, da boda že un dal.

Pa poštar pride, de mi kaj pavej, včash pride tista karta-nažna al kaku že pravja, de mi prnese kakšna zdravila, pa gre.

Nage me balija, de hodit ne morem. Mnde ba že zemla vn vzela. Saj sm že stara, saj že vsi kumaj čakaja, de se jim umknem.

Pa kar rada živim, paglej kaku rožce cv'to, kaku je l'pu pagledat pa dalin.

N, pa še kaj pridte, de na bom zmeraj sama.

Pa adija, adija!

TRNOVSKI BLUES

Alenka Taštanoska

Ljubljana je ječala v ledenem oklepu. Vremenarji so hiteli razlagati, da takšnega mraza ni bilo vse od leta 1939, torej že 31 let. Drevesa so spominjala na podobe iz pravljic. Srebrno so se lesketala v soju svetilk. Kdaj pa kdaj jim je ušel pritajen stok, ker je bil ledeni oklep pretesen in pretežak. S streh so visele velikanske ledene sveče in grozile mimoidočim, tako da so se umikali proti sredini ulic. Tudi pločniki in ceste so se spremenili v drsalnice. Travma je bila zasuta z zlomljenimi nogami in rokami. Zima torej, da ji ni bilo primere. Najbolje se je bilo potuhniti doma v topli postelji in čakati, da mine.

Toda Nino in Helena nista mogla čakati. Njuna ljubezen se ni menila za mraz in led. Vzcvetela je hkrati z ledenimi rožami na oknih. Ko je Nino nekega dne pogledal skozi okno svoje sobe v študentskem bloku in zagledal Heleno v dolgem, temnordečem plašču, je bil pečen. In tudi Helena, ki je zrla navzgor, je začutila čudno vročino, ki ji je lezla v lica. Saj se nista videla prvič. Bila sta kolega na faksu in sta se videvala vsak dan. Tega dne pa je med njima preskočila iskra čutne energije in ju podjarmila.

Od tistega dne sta venomer tičala skupaj. Nino, športne postave in z rdečo brado, ni bil preveč zagnan študent. Zanašal se je na svoj dober spomin. Na hitro je preletel zapiske ali knjigo za izpit in že je bil pripravljen. Helena, krhek in dolgolas deklič, je bila čisto druge sorte. Zapiski, podčrtani in pobarvani, izpiski in izvlečki. Ubogi Nino je bil podvržen doslej neznani torturi. S Heleno se je naučil učiti se. Temu primerno so zrasle njegove ocene. Oba s Heleno sta bila med najboljšimi študenti v letniku.

Nino je stanoval v šestem bloku študentskega naselja, tako imenovanem jugo-bloku. Helena je sicer oddala prošnjo za sprejem v študentski dom, a še ni dobila prostega mesta. Zato je stanovala pri znancih v Trnovem. Študenta sta vsak dan pozno v noč skupaj študirala. Bil je čas zimskih izpitnih rokov, zato sta imela veliko dela. Študijski kotiček sta si uredila v »podmornici«, v kleti petega bloka. Pozno zvečer, malo pred polnočjo, sta končno zaprla zvezke in knjige. Nino je kot pravi kavalir pospremil Heleno v Trnovo, nato pa v strupenem mrazu odhitel nazaj.

Nekega večera sta jo spet po bližnjici ubrala iz študentskega naselja v Trnovo. Ob tej pozni uri sta srečevala le redke mimoidoče. Pot ju je vodila mimo stare ljubljanske gostilne. Iz nje so odmevali pijani glasovi in kletvice. Nenadoma pa sta na pragu sosednje stanovanjske hiše ugledala nekaj temnega in stokajočega. Stopila sta bliže, da bi videla, ali

kdo potrebuje njuno pomoč. Na pragu je ležala starka, od katere je zaudarjalo po alkoholu in bruhanju, in nekaj nerazumljivega mrmrala.

»Gospa, ali lahko vstanete? Pomagala vam bova,« je rekel Nino in jo podprl pod eno roko, Helena pa pod drugo.

Starka je bila težka kot svet. Začela se je otepati in ju zmerjati: »Prokleta mulca frdamana, kaj b'rada? Nč nimam.«

»Nič vama nočeva, samo pomagala bi vam rada,« jo je nežno mirila Helena. »Ste doma v tej hiši?«

»Nak, to pa že ne.«

»Kje pa stanujete? Pospremila vas bova domov. Tu ne morete ostati. Saj boste zmrznili,« ji je prigovarjal Nino.

Starka se je medtem toliko ovedla, da je bila pripravljena sprejeti pomoč: »Pokazala vama bom.«

In tako se je nenavadna trojica napotila proti starkinemu domu. Nino in Helena sta skoraj vlekla ubogo žensko, saj je noge niso kaj dosti držale. Še sreča, da njen dom ni bil prav daleč. Povzpeli so se po majavih stopnicah stare hiše. Njena soba je bila kuhinja in spalnica obenem. Povsod so ležale prazne steklenice.

»Spraviva jo v posteljo, tukaj je zelo mraz,« je rekel Nino.

Zvlekla sta jo na posteljo in jo pokrila z vsemi odejami, kar sta jih našla. »Vam je tako dobro?« je vprašala Helena.

»Lahko koga pokličeva, da vam pride pomagat?«

»Nobenga, jest nimam nobenga,« je zamomljala starka.

Heleno je stisnilo v grlu. Ko se je ozrla k Ninu, je videla, da je tudi njemu potemnel obraz.

»Zaspite zdaj,« je rekel Nino, »zdaj ste doma.«

Počakala sta še toliko, da se je s postelje zaslišalo smrčanje, nato pa sta odšla iz zanemarjene sobe in tiho zaprla vrata za seboj. Vse do Heleninega doma nista spregovorila besede.

Ljubljana, dvainštirideset let pozneje.

Nekega poznega večera sta se Nino in Helena, oba upokojenca, sprehajala po trnovskih ulicah. Ob tej pozni uri sta srečevala le redke mimoidoče.

»A bova danes spet trnovska prva pomoč?« ga je spomnila Helena na njune mladostne dogodivščine.

»Ja, seveda, in potem naju bodo razglasili za par leta,« se je posmehnil Nino.

»A naju boš ti prijavil?« je hudomušila Helena.

Vedela je, da Nino sovraži vsako razkazovanje v javnosti. Med tem kramljanjem sta se približala stari trnovski gostilni. Tako kot vsak večer je bilo ozračje v njej razgreto, polno pijanskega dretja in psovanja. Vrata gostilne so se naenkrat odprla in opotekajoča postava je trdo pristala na vlažnih tleh. Iz gostilne so se slišali pijanski kriki:

»To je poštena slovenska gostilna, tu ni prostora za čefurje!«

Nino in Helena sta se zdrznila in obstala. Moški na tleh se ni ganil.

»Poglejva, kaj je z njim,« je rekel Nino in že hitel k nemočni postavi.

Helena mu je sledila. Moški na tleh je tiho zastokal. Iz rane na licu mu je mezela kri. Helena je poiskala čist robček in mu ga pritisnila nanjo.

»O, bog, kaj naj narediva z njim, saj bo še zmrznil, če ostane tukaj,« je zatarnala Helena.

»Pokličiva 112,« je predlagal Nino in že tipal za telefonom.

»Uf, kaj pa še!« je prhnila Helena. »Strpali ga bodo na Povšetovo na treznenje.«

»Ja, res je,« se je strinjal Nino, »tega mu ne privoščim.«

»Poskusi ga toliko strezniti, da nama pove, kje je doma.« Nino je prijel možaka za ramena in ga stresel.

»Zbrihtajte se! Kje ste doma?« je vprašal.
»Bi pa lahko bil malo bolj nežen!« je bila huda Helena.
»Ah, seveda, nikoli nič ne naredim prav. Pa ga ti zbrihtaj,
ko si tako pametna.«

Helena je pokleknila k moškemu in mu prigovarjala:
»Povejte nama, kje ste doma.«

»Ne razumijem,« je zamrmral moški.

»Gdje je vaš dom? Gdje spavate?« je poskusil Nino.

»U samskom domu na Opekarskoj,« je odvrnil moški.

»Ajde, pomoči čemo vam da stignete tamo.«

S Heleno sta ga podprla vsak z ene strani in moški se je postavil na klecave noge. Očitno ga je imel precej pod kapo, saj ga je zanašalo kot barko na vetrovnem morju. Brez njune opore ne bi mogel priti do doma. Trojka se je zložno odpravila v smeri proti Opekarski, ko sta se skozi še vedno odprta vrata gostilne privalili dve zajetni postavi.

»O, glej no glej, naš čefur je dobil lupčka pa lubico,« je s pijanskim glasom zavpil prvi možakar.

»A sta vidva tud čefurja, k'ga mata tolk rada?« je blebetal drugi.

Nino je že planil, a ga je zaustavil trden stisk Helenine roke.

»Ja, midva sva čefurja,« je prijazno rekla, »kaj sta pa vidva?«

Možakarja sta pozabila zapreti usta. V zadregi sta nekaj mencala, potem pa sta se obrnila in se odzibala nazaj v gostilno.

»Uf, tole je bilo pa vroče,« si je oddahnil Nino. »Poslušaj, od kdaj pa si ti čefurka?«

»Takole, približno 42 let, odkar sem s tabo,« se je zasmejala Helena.

CRKNI, PROKLETA KUZLA!

Alenka Taštanoska

O, bog! Rada imam to mesto. Nobenih »Dober dan!«, »Kako ste?«, »Pozdravi mamó!« na vsakem koraku. Prvič diham s polnimi pljuči. In izložbe so tako lepe. Tistole torbico si bom kupila, ko dobim prvo plačo. Uf, zaspana pa sem kot star polh. Vstala sem že ob pol petih, da sem prišla pravočasno v skladišče. Potem pa sto krat dvesto škatlic v večjo škatlo. In tako stokrat, tisočkrat, desetstokrat ...? Kdo bi vedel. Saj ni važno. Glavno, da bo plačilo spodobno.

Zjutraj sem šefu oddala študentsko napotnico. Hecen možakar, tale šef. Lasje čisto redki in rdečkasti. Pod nosom nekaj rdečkastih ščetin. Še oči ima rdeče obrobljene.

»No, študentka,« me je požiral z očmi, packon, »kje pa stanuješ?«

»V osmem bloku v naselju.«

»O, potem sva pa skoraj soseda.«

»A ja?«

»Ja, jaz stanujem v Rožni dolini.«

»No, pol pa lahko kdaj pridete na kavo.«

Kasneje, za tekočim trakom, so njegove rdečkaste oči ves čas prežale za mano. Kaj hočeš, dedec nemarni? Mir mi daj!

Vzpnem se po stopnicah v peto nadstropje osmega bloka. Ljubo doma, kdor ga ima! Najprej si privoščim prho. Zoprno, ker v tuš kabini nimam kam obesiti obleke. V kopalnico grem kar v kopalnem plašču. Uf, se je prileglo. Vsa sem mehka od vroče vode. In zaspana, tako zaspana. Še radio si prižgem, pa se zlekнем.

»Pridi, dala ti bom cvet,« poje ona spakljivka.

Namrdnem se in iščem drugo postajo. Nekdo trka? Kdo je to? Mima ali Damjana? Odprem vrata. Uf, moj šef!

»Prišel sem na tisto kavico, če imaš čas.«
 »Seveda, kar naprej,« pohitim. V sebi pa bentim:
 »Ravno tega mi je bilo treba. Kaj naj se pa pogovarjam z njim? Saj ga sploh ne poznam.«
 Pod noge se mi zamota nekaj ščetinastega in vlažnega. Kriknem od strahu in presenečenja.
 »Bona, k nogi!« odseka rdečelasec. K njegovim nogam se privije majhna črna terierka.
 »Nič ti ne bo naredila,« pravi gospodar.
 Povabim ga, naj sede na cimirno posteljo. Hitro pristavim vodo za kavo. Vprašam ga, kakšno pije. Gospod pijejo grenko, brez mleka.
 »Pol mate pa gotov sladko življenje.« Odgovori mi s skripljenim nasmehom.
 Kavo postavim na stol med posteljama. Slači me s pogledom. Hitro pritegnem kopalni plašč. Prepozno! Začutim njegovo roko na dojki. Strese me leden srh.
 »Tace stran, kaj delaš?!« zavpijem.
 A glasu ni slišati. Odmeva le v moji glavi. Grlo imam čisto zadrgnjeno. Mama, pomagaj! Zakaj ga ne morem odriniti? Kaj mi je? Kot bi me zadela kap. Čisto negibna sem. Ne, ne, nočem! Au! V meni je! O, bog, zapri oči, da ga ne vidiš! Ko bi lahko zamašila še ušesa! Daj, končaj že enkrat! Kaj je to? Skače mi po nogah, praska me in laja. Prokleta kuzla! Kot bi mu dajala ritem. Bolj ko skače, bolj ko laja, bolj on nabija. Boli, o, boli!
 Konec. Nočem ga videti. Mižim. Potegne zadrgo. Končno kuzla utihne in se spravi z mojih nog. Zaslišim njegov smeh:
 »Kaj se pa greš? Sama si me povabila in skakala okoli mene napol gola. Ne boš rekla, da ti ni pasalo!«
 Glas mi končno zagrgra čez glasilke: »Ven, ven iz moje sobe!«
 Preplavi me neznana moč. Planem pokonci, odprem vrata in ga zrinem ven. Kuzla se mi spet zaleti v noge, bevška

in me praska. Zgrabim jo za vrat, odprem okno in jo zabrišem ven:

»Crkni, prokleta kuzla!«

FANIKIN PRAZNIK

Alenka Taštanoska

Kateri dan je danes, se je zaskrbljeno vprašala Fanika, še preden je dobro odprla oči. Ah, ponedeljek je, je zadovoljno ugotovila. Včeraj je na koledarju prečrtala nedeljo, ki ji ni hotelo biti konca. Vstala je s škripajočimi sklepi in napravila nekaj telovadnih vaj. Druge bo oddelala pri telovadbi v dnevnem centru za upokojence.

Po hrupu avtomobilov na parkirišču je sklepala, da bo v center prišla pravočasno. Pred telovadbo ob devetih bo utegnila spiti še kavico s svojimi prijateljicami in prigrizniti nekaj keksov, da ji ne bo več krulilo v želodcu. Ozrla se je na koledar, ki ji ga je za novo leto podarila Irma, koordinatorka centra. Ob današnjem dnevu je z rdečim flomastrom pisalo MIMI.

Seveda, Mimi ima danes rojstni dan, se je razveselila. Kofetarski krožek v centru je obeležil vsak jubilej svojih članic. Poiskala je zapestnico, ki jo je pri krožku ročnih del izdelala prav za Mimi. Izbrala je vijolične in lila tone, v katere se je prijateljica tako rada oblačila. Fanikino darilo je vedno razveselilo obdarovanko, saj ji je bilo pisano na kožo. Poiskala je še primerno darilno vrečko, ki jo je tudi sama izdelala. Hitro se je odpravila, pred odhodom še preverila, ali so vsi radiatorji zaprti, in odhitela proti centru.

V mislih je premlevala, s čim jih bo častila Mimi. Gotovo bo prinesla tisto krasno domačo salamo, s katero jo oskrbuje njen brat. In doma spečen kruh, mmm, tako dišeč in hrustljiv. Pa torto, le kakšna bo tokrat? Po končani zabavi ji bo Mimi

gotovo dala še salamo in kruh za domov, da ga bo imela za pozno kosilo ali zgodnjo večerjo. Morda pa še košček torte ...? Ob teh mislih ji je začelo še bolj kruliti v želodcu. Včerajšnja nedelja je bila bolj lačne sorte. Hladilnik je bil popolnoma prazen, le še nekaj jabolk je našla na balkonu.

Še nekaj korakov in prijela je za kljuko na vratih centra. Njen obraz se je že nabral v širok nasmeh, ki je bil tako značilen zanjo. Toda vrata se niso odprla. Še enkrat je pokljukala. Nič. In takrat jo je prešinilo:

»Seveda, pozabila sem, center je zaprt ...«. Z leve strani vrat se ji je privoščljivo režal napis:

CENTER DO NADALJNJEGA ZAPRT ZARADI PRENOVE

UJETA V DVIGALU

Vesna Mikek

Hitim na kavo v deveto nadstropje, dvigalo pa se kar naprej ustavlja. To mi gre na živce, še kavo bom zamudil, pa tako sem je potreben. Eni pa res ne znajo narediti nobenega koraka peš! Spet se ustavlja ...

»Živ, Janko, kako si?« me pozdravi Mirko, sošolec iz srednje šole.

Z obraza si briše pot z velikim robcem. Mikica enake barve kot robec se mu je prilepila na hrbet. Urejen kot vedno.

Si lahko misliš, kako, v teh razmerah. Nisi na terenu?«

Preglasi me močan pok. Dvigalo se strese in ustavi. Tema. Ujeta v tej kletki sploh ne veva, kaj se je zgodilo.

»P..., kaj pa je to? Bomba?«

»Saj ne morejo ...?!«

»Glej, kaj so delal po cestah, p... Pa v Trzinu, na meji, pa na Kogu.«

»Ampak Ljubljana? Pritisni na alarm, morda bodo le premaknili lift.«

»Nč. Mal pobutajva po vratih! P..., če res ne bombardirajo mest! Tud če nas zgrešijo, naja cel teden ne bodo potegn timer ven!«

»Če nas ne, bova pa prehitro dol! Ko bi bil vsaj kak stol notri.«

»Oh, pa kakšen pir. Sej veš. Pivce za živce. Pa za žejo. Do zdej smo praznel zaklonišče. Mam čist polhna usta prahu.«

»Kdaj pa si prišel s terena?«

»Snoč. Hudič je to. Vsepovsod tanki pa barikade. Ubiral smo stranske ceste. Enkrat sem komi ustavu. P...! Tik pred barikado. Pol pa v rikverc pa bejžmo.«

»Kam bo to pripeljalo?«

Spet tolčeva po vratih, pa nič.

»Žena je vsa panična. Tršica je. Vsak dan mora v šolo. Ta mala je pa per tašč. U Horjulu. Upam, da je tam v rovtah bolj varn.«

»Jaz pa sem hitel kompletirat elaborat. Kurir naj bi ga do enih oddal na upravi. Če je sploh šel!«

»Presnet lift. A nobeden neč ne sliš? Kje so vsi? Kaj, za vraga, se dogaja?«

Zdaj se že oba potiva. Majhna škatla, poldrugi kvadratni meter, brez ventilacije, vročina ... Pa zraka zmanjkuje.

»Ob dveh bi moru bit per Anki, da bi šla skup dam. Noseča je spet, pa rajš vid, da greva skup. Moj teren ji para živce. Prav, da me otroc sploh ne bojo poznal. Bom moru neki drugca najdet. Privatniki tud boljš plačajo. Pa ti, si še pr ta starih?«

»Ja, z Alenko varčujeva za stanovanje. Mogoče bova lahko drugo leto kaj poiskala, če bo kaj kreditov. Mama pravi, naj bova kar doma, da je dosti prostora. Ampak Alenka noče ... Luč! Premikava se!«

Vrata se odprejo, pred njimi je skupina sodelavk.

»A vidva sta ostala notri?« se je oglasila Ana.

»Ja. Kaj pa je blo?«

»Letalo je prebilo zvočni zid. Po poku smo vsi tekli dol v zaklonišče.«

»Pa glih k sem jest not, p...!«

»Kavo sem zamudil, grem kar peš dol,« sem sklenil.

»Jest tud. Pa enkrat, k' bo čas, pa k' se ta drek neha, greva res na pir. Živ!«

»Živ!«

HVALA, DOBRO!

Vesna Mikek

Čutim, da je dan. A ne morem odpreti oči. Ura me ni zbudila. Ne bo me več budila. Včeraj so nas poklicali v kadrovsko službo in nam razdelili delovne knjižice. Stečaj.

Zjutraj ne bom več hitela v Trzin in lovila minut. Ena zamujena minuta, ena ura manj. Le eden od mnogih nesmiselnih zahtev direktorice Marije, tako kot sledilne naprave v službenih avtomobilih, jutranje javljanje terencev na sedežu podjetja, štetje pikslov opravljenega dela na računalnikih ... Kakor da se ne bi vsi zaposleni trudili, da svoje delo opravimo dobro, da podjetje obstane, da ohranimo službe.

Nič več zmerjanja, da smo nesposobni. Nič več celodnevnega hitenja. Nič več ponedeljkovih sestankov. Nič več lovljenja rokov. Skratka, nič več mobinga, s katerim je direktorica prikrivala lastno nesposobnost.

Najprej se moram naspiti. Prihodnji teden se grem prijaviti na Zavod za zaposlovanje in pričnem iskati službo. Imam visoko izobrazbo, veliko delovnih izkušenj. Vodila sem projekte, oddelke, sodelovala s tujimi naročniki. Nekaj bom že našla.

Zbudim se potna. Seveda, poletje je. Dolgo vroče poletje. Nekaj mesecev sem že brez službe. Prebiram razpise, spra-

šujem znanje, pripravljam se na izbore, na pamet se učim zakone za ta ali oni razpis, organizacijo tega in onega podjetja. Nič. Vedno mi zmanjka le nekaj točk in vedno je izbran nekdo drug. Najprej sem iskala le na svojem področju, saj sem strokovnjakinja z več kot dvajsetimi leti izkušenj. Zdaj se javljam na vse, kar bi lahko delala. Nič, nič, nič in spet nič. Od nadomestila, ki ga dobivam na Zavodu, komaj plačujem položnice za stanovanje in kupujem zelo skromno hrano. Čez tri mesece me čaka registracija avtomobila. Naj ga registriрам ali prodam? Morda ga bom potrebovala za novo delovno mesto. Če ga dobim. Prihranki naglo kopnijo ...

Skozi okno opazujem snežinke. Pred dobrim letom dni smo morali kidati sneg pred podjetjem. Vihtela sem lopato, čeprav so me preganjali roki, in kljub težavam s hrbtenico. Zdaj mi niti parkirnega prostora ni treba očistiti, saj sem morala avto prodati. Nadomestilo na Zavodu za zaposlovanje je usahnilo. Službe nisem uspela dobiti. Nobene. Ne uživam več v prostem času. Ne morem spati. Kaj me čaka? Oče mi je ponudil sobico. Z njegovo ženo se ne razumem, a stroškov za garsonjero, ki mi jo je zapustila mama, kmalu ne bom več zmogla plačevati. Poskusila jo bom oddati. Če mi to ne bo uspelo, jo bom morala prodati. Nikamor več ne hodim. S prijatelji se skoraj ne dobivamo več. Le malokdo med bivšimi sodelavci je našel zaposlitev. Zunaj je mraz, v lokalu pa si niti kavice ne moremo več privoščiti ...

Lije kot iz škafo. Očkova žena me je poslala v trgovino po nekaj drobnarij. Dežnik pušča in lase imam mokre. Kavbojke, ki so, tako kot jaz, na robu preživetja, so spodaj povsem premočene. Prav tako čevlji. Stara jopica je pretenka za ta čas, jakne si ne morem kupiti. Mraz me trese.

Ko hodim med policami in iščem, kar mi je stara coprnica naročila, zagledam Marijo. Tudi ona me zagleda.

»O, Anka, kako si? Spremenila si se!«

Zagledam se v njen elegantni bel kostim, zlato, ki ji cinglja po rokah in okoli vratu, urejeno pričesko, brezhiben make-up. Tudi sama sem bila nekoč elegantno oblečena. Pomislila sem, da njej standard, potem ko je uspešno zavozila podjetje in nas poslala na cesto, očitno ni padel. Seveda, že takrat se je govorilo, da ima plačo bistveno večjo, kot bi ji glede na velikost in uspešnost podjetja pripadala. Namesto da bi ji odgovorila, sem iz nakupovalne košare potegnila veliko tubo kečapa in jo odprla. Stisnila sem jo, da je brizgnilo po bivši direktorici. Še preden se je utegnila odzvati, je rdeča packarija klovnovsko dopolnila njen make-up. Kečap ji je zarisal rdeče pramene po črnih laseh, vijuge in packe po snežni belini njenega kostima in barvno popestril dragoceno torbico ... Ko je še požrla tisto, kar ji je priletelo v usta, je pričela kričati.

Mirno sem se sprehodila do blagajne, plačala in zakorkala v dež. Z ostankom iz tube sem napisala na šipo znanega belega terenskega Mercedesa: HVALA, DOBRO.

In nič več me ni zeblo ...

ČAKALNICA

Metka Prašnikar

Prostor je hladen in brez dnevne svetlobe. Klopi so ozke in trde. Sedim in čakam. V nosnice mi sili neprijeten vonj po razkužilih. Le kdaj bom na vrsti?

Pred menoj je nepregledno število čakajočih. Ob svoji desnici opazim krhko gospo, ki mirno čaka. Blizu sedemdeset bi ji prisodil. Skrbno urejena, z rahlo naličenimi ustnicami in rjavo obarvanimi lasmi. Z drobnimi prsti neslišno lista po dnevnem časopisu.

Zmoti me osebje v modrih in zelenih oblačilih. Mimo nas drvi z glasnimi koraki in mrkimi pogledi. Včasih je bilo drugače, premišlujem, kakšna sestra ti je vsaj privoščila prijazen pogled ali nasmeh. Ali te potolažila, da boš kmalu na vrsti.

Krhka gospa dvigne pogled. Ozre se za modro haljo. S pogledi se srečava.

»Morda bova kmalu na vrsti,« se oglasi. »Ali ste prvič tukaj?«

»Da,« ji odgovorim. »Pa vi?«

»Danes prvič. Zadnje čase pa bolj pogosto.«

»Mene pa kar skrbi,« nadaljujem, »izvidi krvi niso dobri in v laboratoriju so mi odčitali nekam čudne vrednosti.«

»Kaj vse kažejo izvidi,« je pomirljiv njen glas. »Običajno nas vedno kaj skrbi. Podobno je bilo z menoj pred petimi leti. Na začetku je nekaj narobe kazalo, nato pa je bil izvid čisto normalen. Le na kontrole sem morala vsake tri mesece. Pri zadnji, pred letom dni, pa je bilo vse postavljeno na glavo. In zdaj sem vsak mesec tukaj. Najprej obsevanja, pa počitek, nato kemoterapija in bolnica, pa čakalnica.«

»Kdo pa doma skrbi za vas?« sem radoveden.

»Kar sama, le enkrat na teden me obišče nečakinja, ki študira v Ljubljani. Saj veste, bolj zato, da ji primaknem kakšen cekin.«

»Kako pa čez teden?« nadaljujem.

»Dnevi mi silno hitro bežijo, skoraj vsak dan grem na tržnico. Malo poklepetam s svojo horjulsko branjevko, kupim kislo zelje in večkrat spijem zelnico. Ta pa je naravni purgativ, vam rečem, tako da moram prav pohiteti domov.«

»Kaj pa prosti čas,« sprašujem dalje.

»Veste,« mi prišepne, kot bi se bala, da bi jo kdo slišal, »s sosedo večkrat igrava pasjanso pozno v noč. Pa na kakšen izlet v tople kraje tudi rada grem. Predvsem zato, da si pregrejem od revme otrdele sklepe.«

Najin pogovor zmoti ženski glas. Zaslišim svoj priimek. Strah me je. Vstanem in pogledam gospo.

»Pohitite,« me nagovori. »Kličejo vas.«

»Tako hitro,« rečem. »Me boste počakali? Saj ne bom dolgo.«

JAPANKE

Anita Caruso

Nenadoma sem zaslišala obupen klic na pomoč. Kot puščica sem skočila na noge in s pogledom ujela malega fantiča, ki je hlatal za zrakom in se obenem obupno boril z vodo. Nisem pomišljala. Pognala sem se v morje in z nekaj zamahi sem bila pri njem. Prijela sem ga in potisnila navzgor, da je zajel zrak, nato pa z njim odplavala na obalo. Tam je že stala Jasna, vidno prestrašena. To je bil deček iz njene skupine. »Le kako sem ga spregledala,« se je hudovala sama nase, medtem ko je malega zavila v brisačo in ga pomirjujoče pobožala po premočeni glavi. Sama sem s pogledom preverila, ali so vsi otroci moje skupine v vodi, in pomirjena ugotovila, da se veselo igrajo in zabavajo.

V misli se mi je prikradel spomin na čas, ko sem bila tudi jaz v koloniji na morju. V trenutku sem podoživela vesele prizore tistega poletja, a potihem sem v srcu še vedno občutila neprijetno, tesnobno bolečino, ki mi je vse od tedaj grenila spomine. Nisem se mogla znebiti občutkov krivde, ki so me preganjali, odkar sem tistega poletja odšla na morje, medtem ko je Jasna morala ostati doma. Še zdaj vidim stari rdeči avtobus, ki se je počasi prikazal izza ovinka. Na njem so že bili otroci iz sosednjih vasi. Veliko malih glav je kukalo izza oken in imeli so objokane očke, saj so se težko poslovili od svojih staršev.

Zavore so zacvilile. Avtobus je ustavil na običajnem mestu, kjer so sicer čakali nanj, ko jih je vozil v šolo. Iz avto-

busa je stopila lepo oblečena mlada gospodična. S smejočim obrazom je pozdravila otroke in starše. Povabila je starše, da so ji izročili zdravstvene knjižice. Jasni je postalo tesno pri srcu, saj je ni imela. Ozrla se je k sestricama in oni dve sta iz potovalke potegnili kuverto, v kateri so bile knjižice. Oddahnila si je. Vse je v redu! Sledilo je razvrščanje otrok po seznamu, ki ga je mlada gospodična držala v rokah. Naglas je brala imena, drugega za drugim. Ko sem zaslišala svoje ime, sem se na hitro poslovila od mame, pomežiknila Jasni in odhitela na avtobus, da bi rezervirala sedež poleg sebe tudi zanje. Od sreče sem kar vriskala, tako sem se veselila počitnic skupaj z Jasno na morju! Končno se nama bo uresničila želja, ki sva jo čutili, ko sva se skupaj pripravljali na počitnice v koloniji.

Mlada gospa je obrnila nov list in poklicala Jasnini sestre, ki sta ji izročili potovalko in odskakljali na avtobus. Zdaj je ostalo le še pet otrok. Videla sem, kako je Jasna nestrpna v pričakovanju, da bo zaslišala svoje ime.

»Zalar Joško, Ponikvar Slavko, Mahne Viktor in Snel Anica. Zdaj smo torej vsi,« je dejala vzgojiteljica in pospremila zadnje štiri otroke do stopnic avtobusa.

Ko se je že vzpenjala na avtobus, da bi naredila mir med razigranimi otroki, je z očmi ujela Jasnin vprašujoči pogled. Približala se je Jasni z vprašanjem:

»Kaj si tudi ti na seznamu za odhod na morje? Ali te nisem prebrala?«

Jasna je odkimala in mlada gospodična je ponovno prebrala celoten seznam otrok. Štirideset jih je bilo. Jasna jo je proseče rotila, naj še enkrat preveri, ali se je morda zmotila. Ne, ni je bilo na seznamu. Videla sem, kako se ji je obraz spačil v razočaranju. Začudeno sem strmela v prizor in nisem razumela, za kaj gre. Videla sem le potok solz, ki je polzel po Jasninih ličkih iz žalostnih oči, ki so iskale stik z mojimi. Nisem vzdržala. Prerinila sem se do vzgojiteljice in skoraj

ukazujoče zahtevala pojasnilo. Vidno pretresena mi je razložila, da sta bili za morje izbrani njeni sestrice in da trije otroci iz iste družine žal ne morejo iti v kolonijo. S strtim srcem sem pomahala Jasni v slovo, ko je ostala na avtobusni postaji čisto sama s svojo borno prtljago v rokah. Ta prizor me je globoko prizadel, prav tako sem jo tistih deset dni na morju tako pogrešala, da se tudi sama nisem mogla igrati z drugimi otroki.

»Ana, Ana«, sem zaslišala klic, ki je prihajal izpod borove sence na moji desni in me iztrgal iz žalostnih spominov.

Jasna je vsa nasmejana mahala, naj se jim pridružim v igri s kamenčki. Znala je z otroki in radi so jo imeli. Njena skupina je bila vselej polna veselja in smeha. Fantje so jo nagajivo cukali, deklice pa so se stiskale v njeno naročje, nekatere so se igrale z njenimi gostimi lasmi. Videti je bila srečna. In srečna sem bila tudi sama. Lepo je bilo opazovati Jasno, ki je končno le prišla na morje, čeprav ne na počitnice, pač pa kot prostovoljka, vzgojiteljica. Približala sem se jim in pri tem povabila tudi otroke iz svoje skupine v prijetno hladno senco. Otroci so se v trenutku zaigrali, veselo žlobudrali in se smejali.

Z Jasno sva jih opazovali in nisem si mogla kaj, da ji ne bi povedala svojih občutkov ob spominih na tisto poletje. Prvič po toliko letih sem si upala izdati in Jasni zaupati svoje občutke krivde, ki sem jih takrat doživela. Jasna me je prijazno objela.

»Ti si moja dobra prijateljica, Ana!« mi je dejala. »Ni treba imeti občutka krivde za nekaj, na kar nisi imela vpliva. Obe sva bili prizadeti in razočarani. Obe sva trpeli, saj končno ni šlo le za počitnice na morju, v bistvu je bila bolečina večja zato, ker so naju ločili. Tistih deset dni je bilo zame res peklenskih. Težko sem čakala, da se vrne avtobus, ki vas je odpeljal! Nisem pogrešala morja, pogrešala sem tebe! Pa seveda, kako bi bila lahko sploh na morju, saj nisem imela

ne obutve ne kopalk! Si predstavljaš, kako bi me drugi otroci zasmehovali?«

Ko so otroci odšli po kosilu počivat, sem Jasno povabila na sprehod po mestu. Privoščili sva si sladoled in pijačo. Medtem ko je Jasna srebala hladen napitek, sem skočila v bližnjo trgovino z obutvijo. Izbrala sem najlepše japanke, kar so jih imeli, in prosila trgovko, da jih zavije v darilni papir.

»Jasna, tole je zate,« sem dejala in ji potisnila zavojček v naročje. Z velikimi očmi me je pogledala, hotela mi je nekaj reči, a ji je beseda obtičala v grlu. Le v očeh se ji je zaiskrila solza ...

TI SAMO PLEŠI

Darka Lampič

Zunaj je bril mrzel veter. Mokro listje se je vrtinčilo po šolskem dvorišču. Skozi vrata sta vstopili dve premraženi postavi, desetletni deček in njegova mati. Kot kupček nesreče je lezel vase, ko je stal pred dvajsetimi pari oči, ki so ga prebadali s pogledi. Svetli lasje so se mu lepili na vrat in čelo in drobna kapljica potu, ki mu je lezla za ušesom, ga je žgečkala, pa se ni upal niti premakniti. Pogledi otrok so se mu zdeli sovražni in posmehljivi.

Če ne bi za njim stala tista velika prijazna gospa, menda pedagoginja, ki ga je pripeljala v razred, bi brez pomisleka stekel ven. Tako pa je z razbijajočim srcem stal in poslušal pedagoginjo in učiteljico, ki sta ga predstavili razredu.

»Andrej bo zdaj vaš ... – 'bum, bum, bum' – ... bodite prijazni ... – 'bum, bum, bum' – ... vključil v razred.«

Prav pogledal se je, če mu morda srce vseeno ni skočilo iz prsi. To je bil njegov prvi šolski dan spet v novi šoli. Ampak tokrat je bilo drugače. Zelo hitro je spoznal, da so učiteljica in sošolci prijazni. V razredu se je počutil dobro in njegov

oklep iz strahu, neprijetnih izkušenj in skrbi, se je začel topiti in izginjati.

Vsi so hitro opazili, kako dober plesalec je in kmalu je postal zvezda razreda. Povedal jim je, da pleše že od tretjega leta.

»Zdaj plešem v plesni šoli, moja soplesalka pa je Lidija,« je ponosno dejal, »za novoletno predstavo bi lahko nastopila na razredni prireditvi.«

In res so starši in učenci uživali ob nastopu mladih plesalcev. Andrej je žarel in na stolu, bolj v ozadju, je sijala tudi njegova mati. Ni bila videti dobro, njene oči na upadlem obrazu so bile prevelike. Njen obraz je bil sivkastobel, z rdečima lisama na ličnicah od prevelikega razburjenja in ponosa. Sedela je oblečena v tenek plašč, ki je zakrival, a ne popolnoma zakril, shujšano drobno postavo. Njena usta pa so se rahlo smehljala v sreči, ko je gledala svojega sina. Vedela je, da je Andrejeva največja želja postati vrhunski plesalec. Pri srcu jo je stisnilo, ko je pomislila na leta trdega dela, ki ga čakajo, ona pa mu ne bo mogla biti več dolgo v oporo.

Andrej se je večkrat spominjal prejšnjih šol in hudobnega zbadanja sošolcev. Tu mu še nihče ni izrekel nobene žaljive pripombe na račun matere. Tu ga nihče ni pošiljal tja, od koder je prišel. Tu je bil povabljen na rojstne dneve, v prejšnjih šolah pa so se ga izogibali. Neki bivši učenec mu je enkrat v jezi rekel:

»Tvoja mama ni nobena plesalka, samo moške ima rada. Tudi moj očka je šel z eno tako. To mi je povedala moja mami. In ko bo našla bogatega, bo tebe pustila.«

O, kako je tistega fanta treščil s svojo drobno pestjo v trebuh in kakšno močno brco je prejel nazaj od njega. Kriv je bil seveda on, nihče ga ni vprašal, kaj se je zgodilo in zakaj se je pričel pretep. Bil je pač tujec, čudak, ki poplesava po razredu, se pretepa in čudno govori. Nikoli mu ni bilo žal, da se je stepel. Prenesel bi tudi več brc, samo da bi branil

svojo mamo, o kateri ne bo nihče grdo govoril.

Bil je srečen, da je tukaj, kjer ju z mamo niso zaničevali in žalili. Lahko pa se je posvetil tudi plesu, eni od najpomembnejših stvari v svojem življenju.

Spominjal se je prvega dne v plesni šoli. Mati ga je prišla vpisat v tekmovalno skupino. Sprejela ju je mlada dama z dolgimi svetlimi lasmi, ki si jih je kar naprej popravljala in pogledovala na svoj mobilni telefon, ki je ležal pred njo na prazni mizi. Ko je mati povedala, zakaj sta prišla, je mladenka rekla:

»Draga gospa, ne vem, kako je bilo pri vas, od koder koli ste že prišli. Pri nas pa je tako, da vsi začnejo najprej v rekreativnih skupinah, potem se pa pokaže, kdo je tako dober, da lahko napreduje v tekmovalno skupino.«

In brez nadaljnjih besed je Andreja dodelila v skupino trenerja Jureta. Zazvonil ji je telefon in zanjo je bilo pogovora konec.

Na prvem treningu pri trenerju Juretu pa je bilo čisto drugače. Takoj je opazil, da Andrej prekaša vse prisotne za več stopenj in sam ga je peljal v drugo skupino, kjer so trenirali standardne plese plesni pari pri trenerki Mojci. Ves prvi trening je preplesal kar z njo in bila je navdušena nad njegovim znanjem. Povedala mu je tudi za izvrstno soplesalko, ki nima sebi enakega partnerja, in je zato hotela zamenjati plesno šolo.

»Odličen par bosta,« je rekla in tako je tudi bilo. Andreju je ples izpolnjeval njegovo sicer pusto življenje.

Materino zdravje se je iz dneva v dan slabšalo. Zdaj je moral izpuščati treninge in tudi v šoli je veliko manjkal. Mati mu je stalno govorila, da bo že zmogla, naj le hodi na treninge. Ampak ni je mogel puščati same, kar naprej ji je bilo slabo. Vedel je, da tudi denarja nimata veliko, ker že več kot mesec ni delala. Ni več hodil v plesno šolo, je pa plesal pred mamo, kadar je bila dovolj pri močeh, da ga je gledala. Enkrat sta se zavrtela skupaj in takrat je prvič čutil, da njegova ljubljena

mama počasi odhaja. V rokah je držal samo senco mame in skupaj sta plesala in jokala. Takrat mu je rekla:

»Andrej moj, pleši! Naj se zgodi kar koli, ti samo pleši!«

Vsi na šoli so se trudili, da bi mu pomagali. Sošolci so delili z njim svoje drobne skrivnosti. Dekleta so mu prepi-sovala snov v zvezek, ker je veliko manjkal. Na zemljevidu Slovenije so mu pomagala iskati slovenske reke, gore in kraje. On pa jim je povedal, da je živel že v Velenju, Kopru in Murški Soboti, ampak da mu je tukaj, kjer zdaj živi, najlepše. Pokazal jim je tudi, kje približno v Ukrajini je njegov rojstni kraj. Pripovedoval jim je, da je hodil do šole skoraj pet kilometrov in da je bilo to pozimi, ko je zapadlo veliko snega, več kot dve uri.

»Tam,« je rekel, »zdaj živi samo še moja babica.«

Sneg je naletaval in ustvarjal zimsko pravljico. Po beli preprogi je stopal deček, ki so se mu na obrazu risale skrbi. Odsunil je težka šolska vrata. Po podu so za njim ostajale lužice staljenega snega in iz las, ki so mu gledali izpod kape, je curljala voda. A za vse to mu ni bilo mar.

S težkimi koraki se je napotil k pisarni šolske pedagogije.

»Mamo so odpeljali v bolnico,« je povedal že na vratih. »Pravijo, da je z njo zelo hudo.«

Pedagoginja ga je poskušala potolažiti, potem ga je peljala v razred. Obljubila mu je, da bo poklicala v bolnico.

To je bil njegov zadnji dan v šoli. Govorilo se je, da je odšel domov v Ukrajino. Nihče ga ni več omenjal. Samo dekleta iz njegovega razreda so se po tihem spraševala, kako bo lahko zanj skrbela njegova stara babica in kako daleč bo moral hoditi, da bo lahko plesal.

Pozabljeni sta bili mrzla zima in mokra vetrovna pomlad. Prišlo je dolgo pričakovano poletje in z njim zadnji šolski dan. Skozi šolska vrata so odhajali otroci nasmejanih obrazov. Andreja ni bilo več med njimi, pod njegovo klopjo

pa je ostal njegov zvezek. Ko ga je učiteljica hotela vreči v koš za smeti, je na tla iz njega padla fotografija. Pobrala jo je in se zazrla v plesalko, ki za roko drži majhnega, smejočega dečka.

ARMANIJEVA OBLEKA

Darka Lampič

Ne vem, kaj me je zbudilo, kikirikanje sosedovega petelina ali kruljenje v želodcu. Seveda, včeraj sem šel spat brez večerje. Hladilnik je prazen, pa smo šele dvajsetega v mesecu. V denarnici imam deset evrov, dolžan pa sem jih petnajst. Zvečer sem preobrnil vse žepe, a razen zmečkanih računov ni padel iz njih noben kovanec.

Vsak dan si moram izdelati načrt, kako preživeti in ob tem razmišljati pozitivno. Na srečo sem zdrav, od kruljenja v želodcu pa tudi še ni nikogar pobralo.

Danes bom šel najprej k sosеду pobrat jabolka, ki ležijo po tleh. Sva dogovorjena. Sadni zajtrk je zdrav. Potem načrtujem malo rekreacije in sprehod po gozdu. Če bom zraven nabral kako gobo, še toliko bolje. Potem bom imel tudi toplo kosilo. Drugače bom šel obiskat Jožeta v dom upokojencev. Če pridem okrog kosila, se vedno kaj najde zame. Oskrbovanci so tako izbirčni. Jože mi vedno odstopi del kosila in pravi, da tako samo leži in ne potrebuje toliko kot jaz. Res je dober prijatelj.

Popoldne bom stopil do sosede Tine. Zadnjič mi je rekla, naj se oglasim, da ima več moževih oblek, ki ji zdaj, ko je umrl, delajo napoto v omari. Ne vem, če je to res. Mogoče je to rekla zato, ker sem jo videl kako proučuje moje strgane hlače, ki sem jih obesil na vrt, da se posušijo. Morda pa potrebuje kakšno pomoč v hiši, zdaj ko je sama. Pravzaprav je z njo prav prijetno klepetati. Kdo ve, morebiti me bo povabila na večer-

jo. Že vem, nesel ji bom nekaj jabolk in gob, če jih bom našel.
Če bo šlo vse po načrtu se mi obeta prijeten dan.

Četrtek, 14. 10. 2016

Včerajšnji dan je bil sanjski. Zjutraj sem se nabutal jabolk, potem pa jo mahnil v gozd. Poznam skrite koticke, kjer rastejo jurčki. Pet velikih zdravih jurčkov, pest lisičk in tri golobice so romali v mojo košaro. Do dvanajstih sem bil že doma in kmalu je prijetno zadišalo. Skuhat dobro gobovo juho, to pa znam. Na drobno sem narezal čebulo, jo na olju prepražil skupaj s česnom, dodal dva zrezana jurčka in lisičke ter vse skupaj malo podušil. Vmešal sem še tri narezane krompirje, korenček, pest peteršilja, malo bazilike, majarona in vejico rožmarina. Tudi žlica smetane bi se prilegla, a je žal nisem imel. Ko je bila juha kuhana, sem vanjo vrgel še pest narezanega drobnjaka.

Samo še začimbnice mi rastejo na vrtu, odkar mi je pred petimi leti umrla Rozi. Ko je bila živa, o, takrat sva pa imela veliko domače zelenjave. Ona je znala z rastlinami. Vedno mi je govorila: »Ti znaš z ljudmi, jaz pa z rastlinami.«

V juho sem nalomil kos starega črnega kruha, ki jo je zgostil, ob tem pa se je sam zmehčal, da sem ga sploh lahko pojedel. Sit kot boben sem zadremal na kavču.

Na obisk pri sosedu sem se pošteno pripravil. Stuširal sem se, obril in zlikal edine spodobne hlače in srajco, ki je videla že boljše čase. Obraz, v katerega sem se zagledal v ogledalu, je bil sicer zguban, lasje sivi, toda žive rjave oči so se iskriale v pričakovanju. Grem v akcijo, sem si rekel, vzel košaro z gobami, ki so mi ostale, dodal vanjo še tri lepa jabolka in dobre volje odšel.

Tino sem zagledal, kako kuka skozi zavese, a se je naredila strašno presenečeno, ko mi je prišla odpret.

»O, si prišel, lepo!« me je pozdravila.

Elegantno sem se ji priklonil in ji poljubil roko. Zardela

je kot najstnica in njen široki nasmeh je razkril lepe ravne zobe. Pomislil sem, da ima dobrega zobozdravnika in da jo moram vprašati, kakšno protezo ima. Nimam denarja, bi bilo pa dobro, da si najdem vsaj dobrega zobozdravnika, da mi za socialni denar naredi, kar se da. Za roko me je potegnila v kuhinjo, v kateri je dišalo po pečenki. Začele so se mi cediti sline.

»Ali bova najprej nekaj pojedla, ali greva kar gor?«

Nejeverno sem jo pogledal. Mogoče je videla lačnega volka v mojih očeh in se je zasmejala.

»Saj nisem mislila nič nespodobnega. V spalnici imam omaro z oblekami, ki sem ti jih obljubila.«

Oddahnil sem si, ampak v skritem kotičku možganov se mi je usidrala pregrešna želja. Vse se je odvijalo prehitro. Po naravi sem romantik in priznam, pomislil sem na kaj več kot na obleke pokojnega moža, toda za to je potreben čas. Nisem pristaš instant seksa, ki se ga gre današnja mladina.

Po širokih lesenih stopnicah sva se povzpela do spalnice. Prestrašil sem se velike zakonske postelje, prekrite s plišastim pregrinjalom roza barve. Povsod so bili prtčki, volančki in čipke. Soba punčke. Preveč kičasto za moj okus. Toda moral sem priznati, bilo je čisto in pospravljeno. Odprla je veliko belo vgradno omaro in zdelo se mi je, da stojim pred obešalniki v trgovini. Naštel sem petnajst moških oblek, srajc sploh nisem mogel prešteti, ker jih je bilo po več na enem obešalniku. Ko pa je odprla predala s perilom in nogavicami, sem moral zajeti sapo, toliko vsega je bilo.

»Izberi in vzemi,« mi je rekla in se usedla na posteljo.

Kar vrtelo se mi je v glavi.

»Pomeri tisto sivo Armanijevo, pristajala ti bo,« je rekla.

»Vid je zadnja leta zelo shujšal, bolezen ga je razjedala.«

Vse hlače so mi bile malo preširoke v pasu, a ko sem si zategnil čudovit usnjen pas prestižne znamke wayfarer, sem se počutil odlično. Pred Tino sem se šopiril kot mlad petelin

in igral manekena. Imela sva čudovito zabavo. Do solz se je nasmejala mojim norčijam. Pustil sem ji, da ona izbere. Hotela je, da vzamem vse, a sem jo vljudno zavrnil, da nimam niti prostora niti ne potrebujem vsega, ker ne mislim živeti večno.

»Kaj pa perilo – ga boš pomiril?«

Začutil sem vročino, ki se mi je širila po vratu navzgor. K vragu naj gre spodobnost, nimam časa za dvorjenje, sem si mislil in predrzno slekel najprej drago Armanijevo obleko, potem pa počasi še vse druge kose. Gledal sem jo, kako se na njenem obrazu kažete presenečenje, nato pa veselje in tudi ona ni zaostajala za menoj. Kot Adam in Eva sva stala brez sramu drug pred drugim, končala pa na roza plišastem pregrinjalu.

Ni bilo kot z mojo Rozi, a bilo je dobro in tudi Tina je bila zadovoljna z mano.

Postregla mi je s sočno svinjsko pečenko, širokimi rezanci, skledo solate in odličnim teranom.

»Predpisal mi ga je zdravnik, za srce,« je rekla in se zasmejala.

Trudil sem se jesti počasi, a se bojim, da je hitro ugotovila, da sem sestradan in da že dolgo nisem jedel tako dobro. Potem sva se preselila v dnevno sobo. Gledala sva neko limonado, ki je bila njej pogodu, meni pa prav nič. Užival pa sem v toploti na mehkem kavču v družbi ženske, ki sem ji bil všeč.

Torek, 19. 10. 2016

Minilo je komaj nekaj dni, moje življenje pa ni več moje. Ženska si me je popolnoma prilastila. Ne vem, kaj misli. Stara je več kot šestdeset, pa od samega vraga.

»Peter, a bi bil tako dober in mi prišel popraviti ključavnico? Peter, prtiček mi je padel za omaro. Peter, popraskaj me po hrbtu. Ali bi me peljal na plesne vaje, seveda z mojim avtom?« Kot da imam svojega, že zdavnaj sem ga prodal. Pa

sem jo peljal v mesto na plesne vaje. Tudi sam sem se lepo oblekel, ker sem mislil, da vabilo velja tudi zame. A sem se motil. Prijavila se je na trebušni ples in celo uro sem jo čakal v avtu. Ven je prišla vsa sključena in namesto domov sem jo peljal na urgenco. Dobila je blokado zaradi ukleščenega živca in nasvet mladega zdravnika, naj se raje kot s trebušnim plesom ukvarja s kvačkanjem. Nesramnežu ni ostala dolžna. Rekla mu je, da bi bilo bolje, če bi doma igral pikado, kot pa da deli injekcije, potem se pa norčuje iz ljudi.

Zdaj sem bolničar, ona pa zelo zahtevna bolnica. Ampak že načrtuje nove podvige. Vsak večer sem tako utrujen, da samo padem v posteljo in upam, da bom imel v njenih načrtih le kakšno prav majhno stransko vlogo. Pravzaprav se mi toži po mojem samskem življenju in celo po kruljenju v želodcu. Imam pa problem, če se vrnem v staro življenje. Tina mi je vrgla vse moje stare obleke v kontejner. Le kaj bodo rekli na centru za socialno delo, ko se bom prikazal v Armanijeve obleki?

EN STARČEK

Tatjana Plevnik

»Bo kmalu pečeno?«

»Ne. Krompir se peče počasi in dolgo.«

»Če bi ga olupila, bi bilo hitreje. Lačen sem.«

»Olupkov ne gre metati proč. V njih je največ vitaminov.«

»Imava kaj jogurta?«

»Ne. Imava pa sol in rožmarin iz Nežkinega vrta. Jogurta si nisem upala kupiti. Lani je Podrička kupila jogurt, ki ni bil na seznamu dovoljenega nakupa, in je zato izgubila socialno podporo. Zdaj hodi jest na Poljansko.«

»Blagor njej, ko še lahko hodi tako daleč.

Sita in zadovoljna obsedita pri mizi ob odprtem oknu in gledata dol na prazno ulico. Pred njima sta kozarca z belo graševino iz tetrapaka. To so najlepši trenutki dneva. Kako je lepo! Zrak je topel, diši po travah in španskem bezgu. Veter nosi sem in tja belo polivinil vrečko, ki poskakuje kakor mlada igriva mačka, ki še ne ve, kaj vse ji bo prineslo življenje. V hiši na drugi strani ulice se prižgejo pozlačeni lestenci, mimo oken, zastrtih z zavesami iz prosojnega šifona v slonokoščeni barvi, se sprehajajo postave. Nekje v notranjosti na kratko zalaja pes.

Sedita v tišini in smehlja se srkata vino, počasi in v drob-
nih požirkih. Potem reče eden od njiju:

»Ampak En starček, ta je bil pa dober, ta.«

AJŠA

Žarka Brišar Slana

Rojena je bila v begunskem nastanitvenem centru. Nikoli ni izvedela, kdo je njen oče. Kot otroka je to pravzaprav ni zanimalo, saj je živela v družbi mnogih drugih otrok brez očetov ali celo brez mater. Njena mati je bila najlepša in najboljša; imela je mehke, tople dlani in roke, vedno pripravljene, da jo ljubkujejo, zaščitijo in jo skrijejo v varno naročje. Samo njene oči so bile polne žalosti kot neskončno globok tolmun. Ko je bila stara 12 let, ji je mama nenadoma umrla; slišala je govorice prihajajočih žensk, da od žalosti, in ker je težko nosila breme vsega, kar je skrivala v sebi. Karkoli je vprašala, odgovora ni prejela. Da je bolje, da ne ve, so ji odgovarjali.

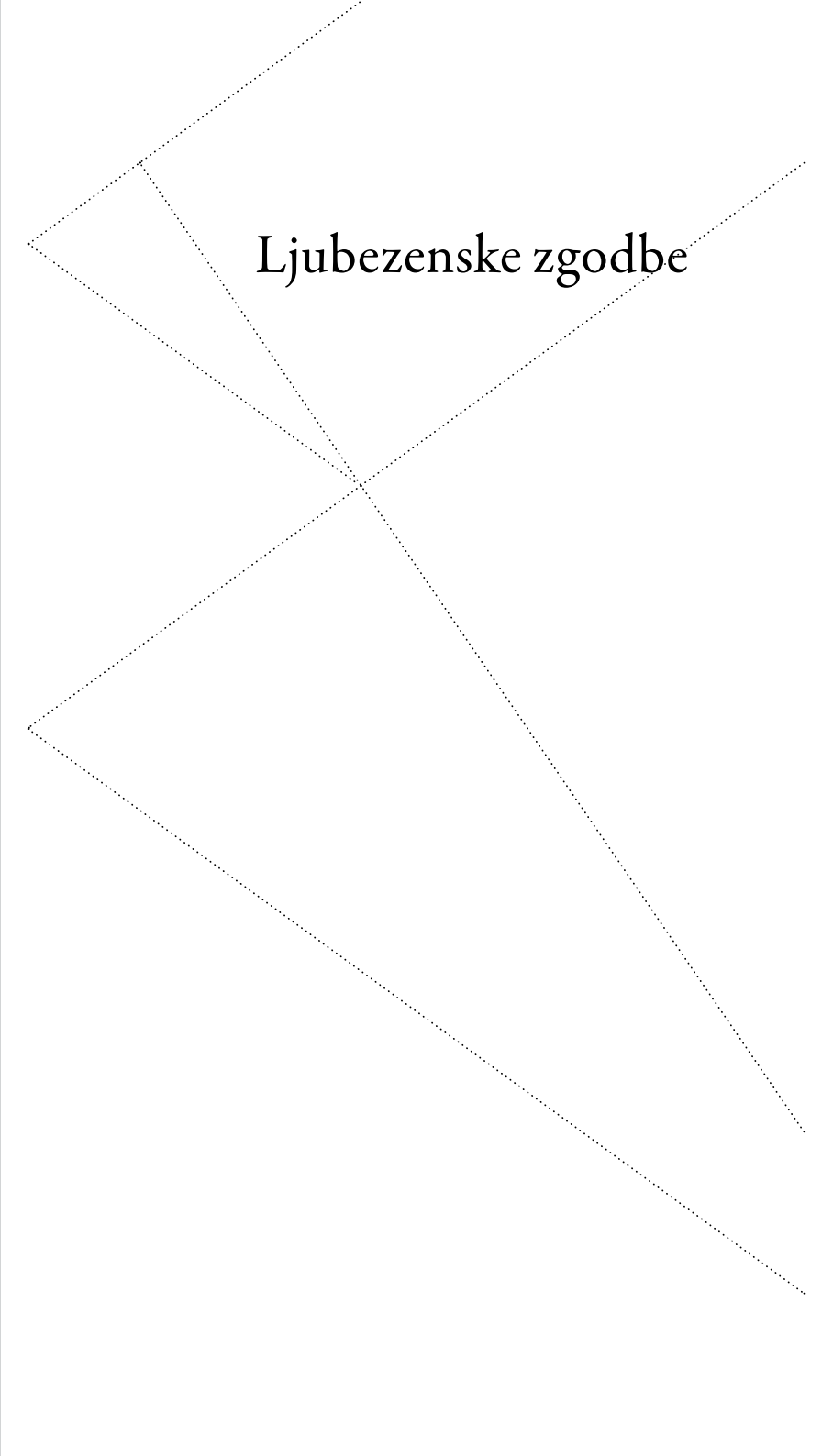
Ajšo so prišli iskat daljni sorodniki iz Bosne. Nihče je ni vprašal, kje in kako želi živeti, kar odpeljali so jo, jo odtrgali od materinega groba, iztrgali iz njene soseske in ločili

od sošolcev, jezika. Odslej je živela s postaranima stricem in teto. Vse je bilo drugače, tuje. Dolgo ni mogla govoriti, zaprla se je v svoj svet in vpijala neštete govorice o sebi, o svoji materi. Tudi njene oči so postajale žalostne, a tudi čudovite, posebne; svetlo zelene in kot dva velika mandlja sredi drobnega obraza. Obrobljene s črnim svinčnikom so še posebej izstopale, ko je začela nositi temno ruto, ki ji je prekrivala vse lase. Slišala je, da ima oči, ki uročijo. Le redkokdo je vzdržal njen globok pogled.

Odraščala je samotno, uteho je našla v veri, ki jo je poklicala. Samo njej je pripadala. V vse, kar je doživljala, je vtakla globoko verovanje. Povabilo mladega imama, da se pridruži Sveti vojski, je sprejela pripravljena in neskončno hvaležna. Bila je poklicana.

VI

Ljubezenske zgodbe

VEDEŽEVALKA VSE VIDI

Irena Gorjup

Zjutraj, po neprespani noči, se je odločila, da ne gre v službo. Jakca bo odpeljala k tašči in izsilila pogovor s Tonetom. Prisilila ga bo, da bo spregovoril. K sreči se je otrok zbujal zgodaj, ob pol osmih je bila že nazaj, še preden je Tone vstajal. Skuhala je kavo in ga zbudila. Začudeno je prišel v jedilnico in se oziral za Jakom.

»Sem ga že odpeljala k tvoji mami. Danes se bova pogovorila.«

»Kaj pa tako zgodaj že težiš, kaj naj se pogovarjava?«

»O tem, da me varaš. Da imaš že ne vem kako dolgo ljubico. Tisto Tino, a ne?«

Gledala je izraz na njegovem obrazu, za trenutek je uzrla strah, nato krivdo in jezo.

»Kaj pa nakladaš, nobene ljubice nimam!«

»Potem imaš pa kurbo, ja, kurba je, ker se meša v najin zakon in ve, da si poročen.«

»Tudi kurbe nimam, Tina je moja prijateljica še iz časov pred tabo.«

»Zakaj pa potem ne seksava več, včasih sva temu rekla ljubljenje, a se še spomniš?«

»Zakaj pa ti ne daš kdaj pobude? Zakaj moram vedno jaz začeti?«

Mislila je na čase, ko je začenjal vedno znova in znova.

»A me imaš še rad?«

»Ja, rad te imam.«

»Rad me imaš, a ne želiš si me več, to je to.«

»Daj no, v vsakem zakonu pride do krize, saj bo vse v redu.«

»Nič ne bo v redu. Hočem, da razjasniva, kaj se dogaja z nama in zakaj.«

Sesedel se je na stol, solze so mu silile na lica, videti je bil, kot da se je vdal. »Ne morem si pomagati, zaljubljen sem se. V Tino.«

Ni vedela, od kod je prišla klofuta, ki je trdo pristala na Tonetovem obrazu. V trenutku ga je zalila kri. Nejeverno jo je gledal in se prijel za nos.

»Zlomila si mi ga!«

Iva je gledala kup nesreče pred seboj. Tone je smrkal, glavo je potisnil nazaj in si s papirnato brisačo skušal ustaviti kri. Od nekod je zaslišala smeh, ne, krohot, potem je spoznala, da prihaja iz nje. Neustavljiv krohot nad situacijo, nad spoznanjem, česa vsega je sposobna, nad življenjem, kakršno bo od zdaj naprej njeno.

NIKI NIKITA

Žarka Brišar Slana

Vstopila je skozi vhodna vrata in pogled ji je obstal na goreči sveči v sprejemnici.

»Gospod Niki iz sobe 6?«

»Da«, je kratko odgovorila Vera v recepciji. »Danes ponoči.«

Zvezda je komaj vidno zajela sapo in odšla v garderobo, da bi med preobuvanjem in urejanjem za delo zbrala misli. Povzpela se je po stopnicah in vstopila v ohlajeno sobo.

Ležal je tam, postelja je bila skorajda prekratka za njegovo shujšano, a visoko telo. Voščene poteze njegovega obraza so bile v neskladju s pahljačo dolgih sivorumenih kodrov, počesanih na vzglavniku. Nema brezzoba usta je imel rahlo priprta, z zaprtimi očmi pod zaveso dolgih temnih trepalnic je deloval spokojno. Zrak je nemirno zatrepetal in začutila je, kot da bi jo pobožal po licih.

To je slovo. Dokončno, je pomislila. Poslednje. V sebi je čutila nemir, stisko; srce se je skrčilo in trepetalo.

Čisto drugje sta se nekoč zagledala drug v drugega. Počasi sta stopala prvemu srečanju nasproti, kot bi ju premikal nevden magnet, k prvemu plesu, objemu in poljubu. Bil je njen prvi. Zunaj je bil mrzel december, Zvezdo pa je preplavilo intenzivno pomladno prebujenje. Skoraj zelena gimnazijka je na uvajalnem seminarju za mlade partije padla v oko mladinskemu funkcionarju, zanosnemu predavatelju, ki ga je poznala le bežno. Bil je sanjski fant deklet vse njene generacije. Izstopal je po svoji visoki postavi, dolgih urejenih svetlih kodrih, načinu hoje in obnašanju, po oblačilih, ki jih je nosil, po barvi glasu. Njegov oče se je kot zmagoviti rdečearmejec po vojni priženil v rodbino premožne edinke v Malem mestu in njun edinec je dobil ime Nikita Viktorovski. Zanj je predano skrbela babica, še najbolj za njegove kodre, in dolgo so vsi mislili, da je Nikita ljubko dekletce. Od tod morda tisti narcizem, s katerim je bil ves prežet. Njegov podjetni ded se je tik pred vojno umaknil v Švico in posloval v Bernu. Družina v Malem mestu je brez sramu izkoriščala njegovo bogastvo. O počitnicah v Švici, na Lidu ali v Grčiji smo takrat lahko le sanjali!

In prav ta Nikita je njo, Zvezdo, po koncu seminarja pospremil na avtobus, jo prosil za telefonsko številko in dovoljenje, da jo pokliče, ko se ob koncu tedna vrne s študija prava v Velikem mestu. Noge so se ji šibile vsakič, ko sta se srečala in potlej objeta obhodila vse uličice, parke in trge Malega mesta. Vse dni in noči je obnavljala sleherni trenutek z njim, vsako besedo in dotik ter sanjala o novih. Tisto kratko zimo ni čutila mraza in živela je vsaj meter nad zemljo. Ni mogla verjeti, da je deležna Nikovih objemov; ona, mala drobcena rdečelasa frklja, in on, mestni frajer.

»Zakaj prav jaz?« ga je vprašala neko noč v njegovi udobni prostorni sobi.

»Veš, mala, lepota mine, simpatičnost pa je večna,« ji je

odvrnil in jo zasul s poljubi.

Ko jo je spremljal k sebi domov, je pred obokano vežo večkrat srečala njegovega očeta; v družbi črnega ovčarja je loščil veliko modro limuzino, ki jo je poleti pripeljal iz daljne Rusije. Zvezda mu je bila všeč, ker se je učila ruščino in sta vedno izmenjala nekaj besed ali skupaj zrecitirala »čižek čižek, gde ti bil, na fantani vođu pil ...«.

»Maja malenkaja,« jo je ob tem stisnil k sebi in zarosile so se mu oči, v njih je videla odsev nostalgije.

Pomlad je ogrela zemljo in razširila srce njenemu Nikiti. Srečevala ga je z drugimi dekleti, vse redkeje jo je poklical, vse pogostejše se je izgovarjal, da jo ima tako zelo rad, in ne, zamenjala ga je s kom drugim, nima drugih deklet. Ampak zares zaljubljen je samo v Neli, tisto Nemko, s katero se srečuje na počitnicah ob Bodenskem jezeru. Njo, Zvezdo, pa ima rad, zelo rad.

Zvezda je postala žalostna. Resna. Jezna. Užaljena. Prizadeta. Poslovila se je od njega. Za vedno. A poslavljanje je bilo zanj dolgo, boleče, noro težko. Ko jo je jeseni prvič videl z drugim fantom, je skorajda znorel sredi trga. Naslednji dan jo je poiskal na hodniku gimnazije in jo pred vsemi napadel.

»Kaj mi delaš, punca, moja si in ne boš si izbirala drugih fantov pa pika!«

Zvezda ni vedela, ali jo je sram ali strah ali pa je samo zelo jezna, jezna ... Dolgo potem je ob srečanjih z njim, če se jim le ni mogla izogniti, šla mimo, kot da ni nikogar. Kar uživati je začela v teh srečanjih.

Potem se nista videla dolgo, skorajda desetletja. Odselila se je, izšolala, zaposlila in si ustvarila družino. Ni bila več Butara. Sovražila je ta priimek, s katerim so jo od otroštva ves čas zbadali. Le tu in tam, ko se je vračala domov v Malo mesto, je slišala o Nikiti ali ga videla od daleč, srečevala sta se le kratko, bežno. Omenjali so ga na maturitetnih srečanjih, posebej po osamosvojitvi, ko je kot edini dedič sodno terjal

vse denacionalizirane stavbe, grad, posesti in gozdove. Ravno toliko je povohal pravo, da ga je znal uporabiti. Pravili so, da je še bolj samosvoj in čudaški, posebej po ločitvi od Neli. Živel je sam, z neizmernim imetjem, tropom mačk in črnim volčjakom. Odsluženi turistični agent, nič več lep in postaven. Govorili so, da je neurejen, rejen in z gnijočimi zobmi v ustih, ker da nikomur ne dovoli brskati po svojem gobcu ...

Delo je Zvezdo vodilo po različnih poteh in na to ni imela vpliva. Tako je pred leti v snežnem metežu sredi noči obtičala na letališču v Zürichu, z množico njej podobnih popotnih nesrečnežev. Prostorov v hotelih ni bilo.

»Nobenega razpoložljivega tranzita do Ženeve ni,« je izvedela na Informacijah. Do jutra.

Iskala je miren kotiček po nepreglednih labirintih letališča, kjer bi lahko preživela noč in do jutra pretuhtala možnosti. Bila je brezvoljna, jezna nase, da se je pustila pogovoriti v službeno pot kljub slabim vremenskim napovedim. V kotičku pri oknu že zaprtega lokala je ugledala prazen sedež, ga s pogledom rezervirala zase in se s podvojenimi močmi zagnala prav tja ... Ojoj, prehiteli so jo dolgi koraki korpu-lentnega moškega z usnjeno torbo prek ramen in meter pred njo se je to truplo meni nič, tebi nič zavalilo v fotelj, se glasno oddahnilo, zarežalo s temnimi usti in ...

»Kaj pa ti tukaj, mala, izgubljena v veselju ali kaj?«

Mislila si je, res krasen gentleman, in ježno zaprhala: »Samo ti si mi še manjkal v tem kaosu!«

Stisnil se je na rob sedeža in ji namignil, naj prisede. Utrujenost je premagala odpor in poskusila je sedeti tako, da se njuni telesi ne bi dotikali. Misija nemogoče. Usnjeni fotelj je bil preutrujen za dostojanstveno pokončno sedenje in dva na njem prav tako.

»Lačna? Žejna? Grem na lov, vsaj malo so dolžni poskrbeti za nas tu,« je odločno pripomnil in se dvignil. Samo pokimala je. »Ti pa mi čuvaj tole torbo, vse moje premože-

nje je v njej,« se je pomenljivo posmehnil in se odmajal nekam po hodnikih.

Dolgo ga ni bilo na spregled, skoraj je že zakinkala, ko se je vrnil s sendvičema in vodo. Tisto noč sta se sprehajala po desetletjih preteklosti. Zvezda je bolj poslušala in Nikita je bolj govoril. Govoril je naglas in se jezil vmes.

»Banda hudičeva, vse mi bodo plačali, do zadnjega ficka! Še štiri tožbe imam odprte, a veš, imel pa sem jih že vsaj 20. Veš, koliko dela je to, koliko noči in stroškov? Si ne predstavljaš, a ne, ti, ki nisi imela in nimaš nič. Blagor tebi in takim, ki nimate nič!«

Najbrž res, je pomislila. Vse je relativno. Sama je čutila, da ima veliko, vse. Dom in družino. Ampak tega mu ni razlagala. Zjutraj sta se razšla.

Pred mesecem dni ga je srečala na smrt bolnega v postelji v Hiši, kjer je občasno delala. Pogovarjala sta se s pogledi, saj zaradi raka čeljusti ni mogel govoriti. Ni imel obiskov. Odhajal je sam samcat.

»Tu si! Vera je rekla, da si v Hiši, pa te nisem našla,« je zaslišala Darinkin glas za seboj. »Se poznata, kaj? Nič nisi rekla.«

V rokah je držala modro kuverto z njenim imenom.

»Včeraj zvečer me je s pogledom vodil k predalniku, s prstom na ustnicah je nakazal, da je zaupno. Vedel je, da odhaja. Zjutraj je Mara med papirji našla tudi tole, zate je.«

Odšla je in Zvezda prav tako. Tisti dan je delala še bolj predano, kakor da bi želela vsakemu bolniku dati delček tiste pozornosti, ki je Nikita ni bil deležen. Med odmorom je pokukala v kuverto. Našla je vizitko z nekim naslovom v Zürichu ter številkami, šiframi, gesli in ročno izpisanim 'hvala'.

Zvečer je Hišo zapuščala med zadnjimi. Bila je že trda noč. Postala je ob sveči, postavljeni na mizico v preddverju,

pobrskala po torbi in prislonila bel kartonček ob rob plame-
na. Gorečega je odložila na krožnik, na katerem je bila posta-
vljena sveča.

»A si še tu?« je zaslišala Verin glas. »Kaj pa to kuriš?«

»Odpustek,« je dejala, se zamišljeno nasmehnila in
odšla v mrzlo noč.

Domov, čimprej domov.

KLASIKA

Darja Butina

Kdo sem jaz? In le kako, razmišljam, se bo ta zgodba končala?

Morda s tistim pravljičnim »In živel sta srečno do konca
svojih dni«. Pa si to res želim? Všeč mi je, to je res, tudi
privlačnosti je kar dosti med nama. Hja, zadnjič naju je kar
malo zaneslo, poljub za slovo se je skoraj prevesil v nekaj
drugega. Kako ljubko je zardela in čisto malo zasopla, ko se
je v zadregi odmaknila od mene in se na hitro poslovila:
»Hvala za res lep večer!«

Gledal sem jo, ko je stekla po stopnicah in ji v mislih sledil
do stanovanja ... pa kar v spalnico, kjer se je odvil klasičen
filmski prizor: obleka je letela na vse strani, kmalu sta bili tam
le dve telesi, prepleteni v strastnem ljubezenskem objemu ...

»Prepovedano področje, dragi, nisi prost!« se je od
nekod oglasila slaba vest.

Kdo sem jaz? In le kako, razmišljam, se bo ta zgodba končala?

In še dobro, da lahko sploh še kaj razmišljam! Ne vem, kaj
mi je; ko me je poljubil, se mi je kar malo zavrtelo v glavi,
zašumelo v ušesih, v trebuhu me je stisnilo – tako, prijetno,
ne od groze – komaj sem ulovila ravnotežje in zamrmrala tisti
banalni: »Hvala za res lep večer!« Res izvirno, dekle, pri
tvoji diplomski iz svetovne literature je vse, kar zmoreš, ena

povsem klišejska fraza, en beden déjà vu iz najbolj pocukra-
nih filmov o velikih ljubeznih, ki se zgodijo kot strela z jasne-
ga in potem protagonista živita srečno do konca svojih dni!

Ampak, če sem povsem odkrita, si želim prav to, prav te
klišejske prizore, ki naj se srečno vrstijo do konca mojih dni.
Z njim, seveda. Take lepe oči ima in tako prisrčen smeh! Tako
lepo bi se bilo z njim smejeti skozi življenje! Ojej, spet ta moja
bujna domišljija. Ne prehitevaj, punca, saj sta samo prijatelja!

Zgodilo se je, da sam nisem vedel kako.

Po še eni prijetni večerji sva se odpeljala. Potem pa je
nekaj preskočilo in ob robu mestnega parka, daleč od firb-
cev, sem ustavil avto. Šla sva ven, »da se nadihava svežega
zraka« – in si padla v objem. Vse zavore so popustile, pote-
gnil sem jo k sebi in jo objel. Presenečen sem bil nad njenim
odzivom, saj me je dobesedno posesala vase, usta so se ji
željno razprla in njen jezik je poiskal mojega. Tako globoke-
ga in strastnega poljuba še nisem doživel. Resda nisem bil
kakšen don Juan, a nekaj deklet sem vseeno imel. Ampak
tokrat me je spodneslo. Še zavedala se nisva, da sva naglas
sopla in stokala, med tem najinim divjim poljubom.
Zdrznila sva se šele, ko sva z bližnje potke zaslišala priduše-
no hihitanje. Hiter pogled mi je povedal, da se bliža gruča
mularije. Z muko sem se ji iztrgal iz objema in ji odprl vrata
avtomobila. Zadihana in brez besed sva nadaljevala vožnjo
do njenega doma. Namesto slovesa še zgovoren pogled in že
je izginila za vhodnimi vrati.

Zgodilo se je, da sama nisem vedela kako.

Tega nisem pričakovala, sploh ne. Najbrž sem se sama
pred sabo sprenevedala, da se meni kaj takega ne more
zgoditi. Jaz se pač ne spuščam v razmerja s poročenimi
moškimi. Ampak zdelo se je tako varno, že dolgo sva se

poznala in zadnje leto sva vedno bolj pogosto zahajala na kave in kosila ter klepetala o vsem mogočem. Niti enkrat samkrat mi ni prišlo na misel, da bi v njem videla kaj več kot prijetnega sogovornika, starega znanca, prijatelja. Kar zgodilo se je, res. Še zdaj sem omotična od strasti, ki naju je zajela, globokega poljuba, občutenja teles v vročici želje po izpolnitvi. Prisegla bi, da sem čutila njegov nabrekli ud. In kaj zdaj? Ta trenutek, še vsa omotična, ne morem razmišljati o tem. Naredila bom tako kot Scarlett O'Hara in o vsem tem razmislila jutri, ko bo nov dan in se bo zagotovo pokazal tudi izhod iz te godlje.

Že leto je od takrat, midva pa se še vedno sestajava.

Že res, da do žene že lep čas ne čutim drugega kot prijateljsko naklonjenost, ampak ne zmorem je zapustiti. Ne še. Ne morem vendar kar tako oditi, zapustiti njo in sina in podleči svoji strasti. Saj samo za to gre, si dopovedujem. Čeprav vem, da ni tako, da je to tista prava, resnična ljubezen. Že takrat, pred leti, ko sva se spoznala na brucovanju, sem se zaljubil vanjo. V njene velike, globoke oči, oble boke, prešeren smeh. Občudoval sem njeno inteligenco, pa to, da je vedela, kaj hoče, kakšno življenje si želi. To me je plašilo, mene, ki sem bil takrat neodločen, faliran študent, ki je nisem bil vreden, vsaj tako se mi je zdelo. No, danes je drugače, nisem več neodločen in faliran, saj zasedam pomemben položaj v podjetju. Ja, ampak faliran je moj zakon, to že moram priznati. Kako naj se odločim – ona ali družina?

Že leto je od takrat, midva pa se še vedno sestajava.

Ne vem, kako se bo to končalo. Brez njega, brez najine ljubezni, ki me hkrati veseli in žalosti, ne znam več. Kot kakšna šolarka mu kujem pesmice, včasih se sama sebi zdim prav prismuknjena. No, recimo tale:

*Kako te želim,
kako po tebi hrepenim.
Po odtisu usten, rok,
čez okrogli, grešni bok.*

Vem, da je moja krivda, ne bi se smel zaplesti z njo.

To skrivanje, to, da si moram nenehno izmišljati, kje sem bil, kaj me je zadržalo, zakaj ne morem domov, to načenja najin odnos. Tudi ona je na istem kot jaz, vidim jo. Ni ženska, ki bi dolgo zdržala v takšnem položaju, preponosna je. Ampak jaz se ne morem odločiti, ne morem od doma, ker sina hudo premetava puberteta in se bojim, da bo kaj resno narobe z njim, če odidem. In nje ne morem zapustiti, saj si ne predstavljam, da se nikoli več ne bi stisnil k njej, zaduhal njenega telesa – joj, kako mi diši, še nikoli mi nobena ni tako dišala! – poljubil njenih toplih ustnic, slišal njenega zvonkega smeha. Čeprav, priznam, ga je vedno manj. Vedno bolj pogosto ga nadomestijo jok, jeza, očitki. Res sem ena reva, ampak ne morem. Že se odločim – ne, to se mora končati – ko se doma zgodi že kaj in spet scagam. Oditi ali ostati, to je tu vprašanje! Ma daj, stari, ne kvasaj po hamletovsko, odloči se že!

Vem, da je moja krivda, ne bi se smela zaplesti z njim.

Ne morem več, prav gnusim se že sama sebi. Kaj sem le postala, ena navadna konkubina, ki dovoljuje bednemu neodločnežu, da jo še naprej ponižuje. Trapa, ki vztraja v klasičnem ljubezenskem trikotniku. Sovražim sebe, sovražim njega. Ampak zdaj sem se odločila: ne grem se več. Niti videti ga nočem več, samo tole mu bom poslala – bo že razumel:

Zbrala sem vse vode svoje reke in jih zaprla za zapornice. Zaježila sem njihov tek in umirila njihovo rast. Morje se je čudilo sili voda, ki so se zlivale vanj. Ni vedelo, kaj naj počne

s prešernim žuborenjem, razposajenim iskrenjem in strastjo zalivajoče ga vode. Mirovalo je tam, iz varne razdalje motrilo vodne pene, nepripravljeno, da jih sprejme. In ker se vode niso mogle razliti in ga objeti, so planile kvišku, hrepeneč po jalovem naročju. Boleče so hlastale po zraku, dokler niso doumele, da morajo nazaj, od koder so prišle: za jez.

Ključ zapornic sem varno spravila.

ALBA

Metka Prašnikar

Vstopil sem v taksi. Še enkrat sem preveril, ali sem vzel s seboj denarnico z dokumenti. Na letališču sem oddal težko prtljago in se odpravil do vhoda, da se odpeljem na Kreto. Tam me čaka še zadnje dejanje v okviru diplomske naloge, posneti redko lepotic, ki raste na grški obali. Pravo keltsko peruniko.

Popoldne sem se že sprehajal po prodnatih sipinah. Gole noge sem prepuščal masaži valov. Visoko v bregu sem jo opazil v svetlobi zadnjih sončnih žarkov. Fotografiral sem jo večkrat, to modrino, te njene nedotaknjene cvetove. Slikal sem in slikal, dokler me ni pregnala noč.

Naslednji dan sem se znova vrnil tja, kjer bom kot zakrknjen samotar sam z njo, a sem se zmotil. Naenkrat nisem bil več sam. Tam je stala še ena ljubiteljica perunik. Navdušeno sem jo pogledal in rekel: »Redke lepotic, ki jih v Sloveniji ni.«

»Tukaj imajo čisto posebne pogoje,« reče.

Nato sem se ji predstavil. »Luka. Zadnje fotke za diplomozbiram. Pa vi?«

»Za evropski projekt delam. Živim na Krasu, sicer pa: Ema.«

»Najbrž imate roke za oddajo,« sem bil radoveden.

»Pravzaprav da in ne,« odgovori.

»Kako to mislite, da ali ne? Praviloma so roki vedno določeni.«

»Slike moram poslati do roka, a le, če bodo dobre.«

»Sliši se logično. Kaj pa denar?« vprašam.

»Denar je ali ni, šteje kvaliteta.«

»To je res. Tudi meni denar ni prvi. A diplomiral bi le rad čim prej, saj me veže štipendija,« se razgovorim.

Znova slišim šklocanje. Odpravim se na njeno stran. Zanimali so me njeni posnetki. Morda si jih lahko izmenjava, sem pomislil.

Veter je nosil njen medeni vonj. Podobna je bila Albi, popolnoma beli peruniki, ki s svojimi venčnimi listi očara tudi nepoznavalce in s svojo milino poboža dušo. Njene prodorne oči. V prsih mi je čudno razbijalo. Sploh nisem vedel, kaj se dogaja z menoj. Vprašal sem jo, če mi pokaže svoje posnetke. Prav nič ni oklevala. Podala mi je svoj aparat in se nehotedotaknila mojih prstov. Zazrl sem se v valovite svetle lase, ki so prekrivali njen vitki vrat. Zbegano sem ji ponudil svojega, čeprav mi tega ni rekla. Pri tem sem bil tako neroden, da sem svojega zapletel v njenega. Skoraj sta mi oba padla iz rok. Ema je situacijo spretno rešila.

»Aparata sta cela,« sem jo slišal reči.

Ne vem, kaj mi je bilo. Od sreče sem jo poljubil na njena mehka lica. In rekel: »Hvala.«

Obstala sva drug pred drugim. Nikamor se nama ni mudilo.

»Zagotovo imava dobre posnetke,« je rekla. »Lahko ti katerega dam.«

Kar naenkrat me je tikala. Bil sem navdušen.

»Zelo rad!« sem rekel.

Predlagal sem, da jih skupaj pregledava. Poiskala sva

travnato površino na bližnjem hribu. Pomolila mi je aparat, jaz pa sem jo samo gledal. Potem pa bleknil:

»Kako lepe modre oči imaš.«

Začudeno me je pogledala in rekla: »Kako to misliš?«

»Da znaš videti lepe reči,« sem se popravil.

»Pa saj fotk še videl nisi!«

»Pravzaprav vidim tebe v njih,« sem bil spravljen.

Nič več ni rekla. Med nama je zavel topel veter. Prepustila sva se glasbi morja. Čez čas se je privila k meni. Nisem se odmaknil, le nežno sem jo objel. Ni se branila. Sonce je že dolgo spalo. Toplota, ki sva si jo delila v rano jutro, ni in ni pojenjala. Nadaljevala se je vsa naslednja dva tedna. Brezglavo sva se predajala drug drugemu. Komaj sem verjel, da sem to jaz.

Prišel je tisti petek, ko se je vračala domov. Stisnilo me je. Pospremil sem jo na letališče in opazil njene motne oči.

»Te pokličem, ko bom doma,« je tiho rekla.

Res je klicala. Sledila so dolga pisma. Videvanja po Skypu. Kar dobre tri mesece je trajalo. A to me ni potešilo. Želel sem jo ob sebi. Prosil sem jo, če jo lahko obiščem. Ni mi odgovorila.

Čez teden dni me je znova poklicala. »Rada bi te videla ...« nato je obmolnila. Čez čas pa: »V službi so mi ponudili delo v Londonu. Za leto dni.«

»Pa si sprejela?« vprašam.

»Ja,« reče.

»Kaj pa midva?«

»Midva sva in bova,« reče nežno. »Služba je pa tudi ...«

»Kako to misliš?« jo prekinem.

»O tem bova razmišljala, ko se vrnem. Tudi tebe čaka služba. In vse bo lažje. Za naju, za vse ...«

V svoji zmedenosti je niti nisem poslušal do konca. Telefon mi je padel iz rok in zveza je bila končana.

Dan pred poletom mi je poslala sporočilo: »Te pokličem.«

Klica naslednji dan ni bilo, na mojega ni odgovorila. Bilo ga ni niti naslednji teden. Začelo me je skrbeti. Minil je mesec. Naslova v Londonu nisem imel. Zato sem čakal. Pomislil sem na težave z novim delodajalcem ali pa je zelo zaposlena. Kaj pa, če se ji je kaj pripetilo?

Po več mesecih me je le poklicala.

»Veš,« je začela, »veliko dela imam. Prostega časa pa nobenega. Pa še slabo se počutim.«

»Najbrž si utrujena. Spočij se, nato pa bi te rad videl,« sem proseče rekel.

Malo je premolknila, nato pa dejala: »Ja, počitek potrebujem, upam, da kmalu pridem domov.«

»Super,« sem se razveselil. »Kdaj pa?«

»Še nekaj tednov zagotovo ne. Dokončati moram projektno nalogo, delodajalec pa načrtuje še neko terensko raziskavo.«

»Kakšno pa?«

»Pravzaprav mi še ni povedal. Te pa kmalu pokličem.«

Tistega 'kmalu' ni in ni bilo. Le čakal in upal sem. Medtem sem se zaposlil na biokemijskem inštitutu v Mariboru.

Lepega majskega jutra, ko sem odhajal na teren, sem se odpeljal proti Bukovniškemu jezeru. V zavetju močvirnih travnikov so me že pričakale modre lepotice, ki so sramežljivo kukale iz šopov trave. Redke sibirске perunike. Prave upornice divjemu vetru. Podobne moji naravi. Težak Canon, ki sem si ga oprtal čez ramena, me je spomnil, da je čas za fotkanje, a me je zmotilo zvonjenje telefona. Na drugi strani sem zaslišal ženski glas:

»Živijo!«

»Ja,« sem rekel, »kdo pa kliče?«

Pritajen smeh: »Me ne poznaš več? Ema tukaj.«

Prvi hip res nisem prepoznal njenega glasu. Že dolgo se nisva slišala. Še prave besede nisem našel. Nato pa sem rekel:

»Že vsaj dve leti sta mimo ... Kje pa si?«

»Trenutno na poti na sestanek. Na inštitut v Maribor. Kako si?« jo je zanimalo. »Se še ukvarjaš s perunikami?«

»Še,« sem bil kratek.

»Veš,« je nadaljevala, »trenutno pišem za neko francosko revijo o čudoviti grški Albi. Odkrila sem raziskovalca na mariborskem inštitutu, ki je poznavalec. Morda ga poznaš. Upam, da mi kaj več pove o njej.«

»Odlično!« sem jo pohvalil. »Sam se trenutno ukvarjam z divjimi perunikami, ki rastejo pri nas, a tudi Alba me zanima,« sem skušal biti prijazen.

»Se lahko dobiva v kavarni inštituta?«

»Prav, kdaj pa?«

»Te pokličem.« Odložila je.

Bil sem vznemirjen. Me bo res poklicala? Malo sem podvomil. Ob šestih popoldan se srečava. Že od daleč sem prepoznal njeno vitko postavo. Rahlo se mi je nasmejala in me sramežljivo objela. Čutil sem dotik njenih svetlih kodrov in znani medeni vonj. Zadrega med nama je po martiniju kmalu izginila in dolgo sva klepetala.

Po treh dneh me je znova poklicala.

»Presenečenje imam,« je rekla zadihano.

»Kakšno pa? Ali spet potuješ?«

»Tokrat ne. Te pa to soboto vabim na Kras. V sežansko picerijo pri železniški postaji, ob treh. Saj prideš?«

»Upam, da bo šlo,« rečem, ko je zveza že prekinjena.

Zagledal sem jo v kotu picerije. Zraven nje pa deklico z velikimi črnimi očmi. Mojimi. Brez besed sem zrl v dekličine

razkošne črne kite, ki so obkrožale droben obrazek, oblečena je bila v belo mikico in modre kavbojke. V grlu me je stiskalo, samo gledal sem jo in gledal.

»Veš,« je molk prekinila Ema. »Ko sem bila v Londonu, ti nisem upala povedati ...«

»Kaj? Kako si mogla? Ves ta čas ... Saj sem te prvi hip vzljubil. In samo čakal, kdaj bova skupaj.«

»Ja, bilo me je strah, da bi me ...«

»Pa toliko zamujenih trenutkov,« sem dejal z obžalovanjem.

»Vse bova nadoknadila,« je pomirljivo odvrnila. »Čudovito popoldne bo. Predlagam, da gremo najprej v akvarij. Tina ima rada ribice in želve. Želvico ima celo doma. Nato pa storimo, kar boš predlagal ti.«

»Kako to misliš?« jo začudeno vprašam.

»Tako,« in me objame ter poljubi na usta. Nato pa vpraša: »Ali imaš še rad grške sladice?«

»Že dolgo jih nisem jedel.«

Nekaj časa me navihano opazuje. Nato poišče drobno hčerino desnico, jaz pa njeno levico. V akvariju sem jo skrivoma opazoval, to majhno deklico, ki je radovedno stala pred steklom, na drugi strani pa so plavale pisane ribe, gupiji, skalarke in napihovalke. Obstala je pred jato modrih neonk in se zazrla vame. Nato pa pogumno rekla:

»Tvoje očke so pa enake mojim.«

»Dobro opazuješ,« sem jo pohvalil in jo pobožal po lepih kitkah.

Ko sem vstopil v njuno stanovanje, sem opazil, da se je na klubski mizi bohotil čudovit šopek belih perunik. Kot vem, njenih najljubših. Poleg pa grška sladica, prelita z medom. »Le kako se bo ta zgodba končala?« sem se spraševal, ko sem se vračal nazaj v Maribor.

Naslednji dan me je znova poklicala in vprašala:

»Bi šel z nama v London? Tam imam službo in stanovanja,« je še rekla. Potem je sedla in čakala na moj odgovor.

PAJKOVA MREŽA

Darka Lampič

Z objokanimi očmi odpre vrata hčerine sobe. Bolečina jo kot utež vleče k tlom. Sesede se na posteljo. Porcelanasta punčka se prevrne. Ima zaprte oči in se ji smehlja. S slike na steni zre vanjo mlado, resno dekle. Opazi tudi ostanke lepila in koščke strganih posterjev filmskih igralcev, ki rišejo po steni zanimiv vzorec. Pisalna miza je pospravljena. Različna pisala kukajo iz lončka, s katerega gleda pujsa Pepa. Zraven je na roko popisan list papirja. Vidi se, da je bil zmečkan. Zdaj je spet poravnano, a črke so razmazane. Pogled se ji ujame na njem. Zajoka.

Skozi solze opazuje pajka. V kotu prede svojo mrežo v krogu. Hiti po tanki nitki, v urejenem vzorcu sem in tja. To je njegov življenjski krog, krog rojstva in smrti. Krog brezizhodnosti za njegove žrtve.

S težavo se dvigne in odpre okno. Tako zatohlo je. Naj se prezračí.

»O, Bog! Pomagaj, naj se vrne!« zamrmra v veter.

Ne morem odpreti oči. Čutim vlažen, mrzel zid, na katerega sem naslonjena. Vonjam čuden, nepoznan, kiselkast vonj. Mrazi me. Strah me je. Slišim glasove, tuje, nerazumljive. Prešine me močna bolečina. Zaradi nje ne morem misliti. Čutim, da je nekaj narobe, hudo narobe, a moj um plava nekje zunaj mene. V meni je sama praznina ... in vprašanja. S težavo odprem zatečene oči.

»Kaj se dogaja, zakaj ne vidim razločno, kaj mi zastira pogled? In ta bolečina!«

Potem jo začutim. »Roka! Kaj je z mojo roko?«

Pod blagom, ki me ovija, otipam ovit štrcelj, ki me stransko boli. Okrog mene sama temina blaga. Nedoločna barva. Um se mi za trenutek zbistri in spoznam, da gledam skozi mrežasto tančico. In moja burka smrdi. Smrdi po kozah, kamelah in mojih lastnih iztrebkih. Počutim se ujeta kot večča v pajkovo mrežo.

V glavi se mi odvije film. Nasmehan obraz mladeniča, dolgi pogovori, dvom, prepričevanje, težka odločitev, potovanje, želja po vrnitvi, udarci, poroka. Potem praznina.

»O, Alah!« Bolečina me odnaša, polzim v odrešilno temo. »Mama, kje si? Dobro, da me ne vidiš. Tvoj otrok, tvoja punčka, tvoja zlata deklica je naredila hudo napako. In tako zelo boli, boli ...«

Vse solze je izjokala. Sedi na postelji. K sebi stiska porcelanasto punčko.

Negibna čaka. V kotu je pajek v svojo mrežo ujel večšo.

Prihajam domov. Z eno roko in s sinom. Tu, kjer sem živela eno leto, je bog Moški. In moj Bog je mrtev. Nisem sama. Veliko nas je in pot je dolga ...

OPEN AIR

Tatjana Plevnik

Sediva na kamnitih kladah in se grejeva v jutranji svetlobi. Vse je mirno, voda v zalivu se svetlika v zlato. Globoko vdihujeva vonje po soli, suhem razgretem apnencu in borovcih. Poslušava, kako diha morje v rahlem zahodnem vetru. Zvok se iz pritajenega šumljanja v enakomernih razmakih

razširja v naraščajoče prasketanje. Valovi se razlivajo po obali, kotalijo kamne in se spet umikajo. Okrog skal, ki štrlijo iz vode, se tvorijo majhni otočki pene. Nekje daleč zunaj se oglašajo galebi.

Zaliv je ozek, dolg in precej plitev. Dva pomola, namenjena privezu majhnih ribiških čolnov, ga varujeta pred vetrovi. Obala je pusta, nenaseljena, poraščena z mesnatimi slanobjubnimi grmički lobodovcev, nad katerimi se bohota neprehoden splet žuke, trnja in trstičevja. Plitvine so potresene s skalami in prodniki, med njimi ležijo apnenčaste hišice luknjičark, odlomki bodic in ogrodij morskih ježkov ter ostanki alg in morske trave. Od zaliva v notranjost vodi ozka steza, pokrita z zalomljenim kamenjem in obdana z rumeno cvetočo brnistro.

Molčiva. Še malo prej sva se držala za roke. Tako lepo je, a vendar že jesen.

DROBTINICE

Ljubosumje

Alenka Taštanoska

Hudo ljubosumje me je mučilo. Le zakaj ga še ni? Do Brnika in nazaj ni več kot ena ura vožnje. Ali pač? Zakaj torej potrebuješ tisti dodatni čas? Za kapučino v dvoje? Za globoke poglede čez kozarec šampanjca? Za zaupen pogovor ob cigareti? Naj že pride! Ne prenesem misli, da je sam z njo. Le zakaj se nisem ponudila za družbo? Trapa! Hotela sem sama sebi dokazati, da ne čutim ljubosumja. No, zdaj veš, punca! Pogled se v ogledalo in si odkrito priznaj: ljubosumna si.

Gledam njegov obraz

Vesna Mikek

Gledam njegov obraz. Čez noč se je postaral za dvajset let. Beli kodri so razmršeni. Njegove tople sive oči, vedno polne optimizma, gledajo preplašeno. Vedno rdeča, od sonca in

vetra utrjena lica so skoraj bela, prozorna. Uhlja sta mu precej zrastle, a z njima vse slabše sliši. Trpljenje je zarisano v gubah na čelu, v kotičkih ust. Govori počasi, nekoliko nepovezano. Zdravnica ga obravnava kot zaostalega starčka, ki je tako in tako na vrsti za odhod. Kaj lahko pri svojih 88 letih še pričakuje od nje? A oče ni neumen in tak odnos ga boli. Stisnjene ustnice pod vedno urejenimi brčicami mi to povedo. In oči. Skrbi ga, ker smo toliko časa izgubili z njim na urgenci. Kdo bo dal mami zdravila, če ga obdržijo v bolnici, ali pa če bo naslednji napad zanj usoden.

Sestra je potegnila kabel iz vtičnice Irena Gorjup

Sestra je potegnila kabel iz vtičnice. Umetna pljuča so v trenutku prenehala ustvarjati značilen zvok, pih-sss, pih-sss. Druga aparatura, ki je zapisovala delovanje srca, je še zapisala nekaj krivulj, izdahnila tik tik tik in še dolg tiii. Neprepoznavno napihnjeno, izmaličeno telo, zadnji teden so odpovedale tudi ledvice, je obmirovalo. Zdravnik se je sklonil nadenj, pritisnil stetoskop na prsi in rekel: »Čas smrti: 8.12.« Še vedno sem z obema rokama držala njegovo roko. Njena toplota je bila tako neresnična in zavajajoča. Čakala sem, da mi bodo pritekale solze, pa sta se s sramom prikradla olajšanje in krivda. Moj dragi, dragi ati, lahko bi ti pustili dostojanstveno umreti že pred enim mesecem.

*Gledam jo, ko sediva za mizo
pri nedeljskem kosilu*

Joža Železnikar

Gledam jo, ko sediva za mizo pri nedeljskem kosilu. Ona tega ne vidi, ker medtem ko nosi hrano v usta, bere časopis. Gledam njene goste ravne kostanjeve lase, pred kratkim postržene in zatakne za ušesa, da ji ne lezejo v usta. Že rodila se je z dolgimi lasmi in v porodnišnici so mi jo pri-
ne-

sli počesano na prečko. Večkrat me spomni na to, kako smo jo v otroštvu na silo strigli, ne da bi upoštevali njene želje. Res je prvo »frizersko« frizuro dobila pri osmih mesecih starosti in od tedaj jo je dolgo časa smela striči samo njena Slavka. Strigli smo ji košato grivo, da ji ne bi popolnoma zakrila oči. Ne spomnim se, da bi se kaj posebej upirala, ona pa je to očitno jemala kot nasilje nad seboj. V srednji šoli jo je popadla panika, ker so ji lasje začeli v šopih izpadati. V nekaj mesecih so ji zrasi nazaj in morda je to razlog, da je zdaj ena redkih mladih žensk, ki si las ne barva.

Klicali smo jo mati

Alenka Taštanoska

Klicali smo jo mati, vsi: od najmlajšega pravnuka do njenih otrok. Še danes je mati zame najlepša beseda. Kadar jo slišim, jo vselej uzrem pred seboj: drobno in sključeno, z debelo kito črnih las, ovitih okrog glave. Samo dva pramena sivine pri ušesih sta se izneverila črnemu lesku. Obraz je imela poln gub, ki se jih je sramovala, zato se zlepa ni pustila fotografirati. Meni pa so se te gube zdele tako lepe. Odražale so njeno milino in prestane preizkušnje, ki jih ni bilo malo. Kot marsikatera kmečka ženska je rodila deset otrok, zadnjega, postržka, ko je bila že skoraj v meni. Kako je morala trpeti, ko jih ni imela s čim nahraniti. Lakota je bila njena zvesta spremljevalka vse od otroških dni. Kljub temu ni klonila: zvečer, ko je opravila vsa dela na kmetiji in po hiši, je v pojemajočem soju ognjišča brala vse, kar ji je prišlo pod roke. Ljubezen do knjig sem najbrž podedovala po njej.

Njeni prsti

Metka Prašnikar

Imela je nežne, gibke in dolge prste. Že v najstniških časih, ko sva pri likovnem pouku sedeli skupaj v zadnji klopi pri oknu, sem vsakič znova občudovala, kako spretno so ji drse-

li po površini platna. Ko danes sedim v njenem ateljeju, ponovno vidim pred seboj mehkobo njenih rok in usklajene gibe prstov, ki natančno in pazljivo nanašajo na podlago rožnate barve. S konicami nohtov desnice nastajajo silhuete obrazov. Tenak čopič v družbi palca, kazalca in sredinca upodablja ženske in moške nosove. Mezinec neopazno namoči v oljnato lešnikovo barvo in z njim ženskim obrazom doda do ramen skodrane lase, podobne, kot jih ima sama. Košček gaze, prepojen s firnežem, prime s tremi prsti levece in povleče čez platno. Z desnico približa luč in blede obrazi oživijo. Na hitro, kot bi zatrepetala labodja krila, potapka po platnu in moškim obrazom s kazalcem sivo osenči oči, zadnjemu, ki spominja na njeno simpatijo iz srednješolskih dni, pa poudari obrvi. Malo se oddalji; roke so sproščeno ob njenih bokih. S komaj opaznim nasmehom na obrazu pove, da je s svojimi portreti zadovoljna.

Roke mojega otroštva

Darja Butina

Rada sem imela njegove roke. Bile so žive roke, znale so govoriti. Posebej živahne so bile, ko je kaj razlagal. Krilile so, risale po zraku, pojasnjevale in podkrepljevale povedano. Bile so nežne roke, kadar sem mu v solzah zlezla v naročje. Nežno so božale in glasen jok se je najprej spremenil v hlipanje, nato v tiho smrkanje. Potem je ena roka zlezla v žep po robec, druga pa me je še naprej božala. Zaslišalo se je gromko čiščenje nosa za zadnjimi ostanki joka in roke so lahko prenehale z božanjem. Najbolj čudežne pa so bile te roke, kadar so držale čopič. Umirjeno so se gibale in na platnu, risalnem listu ali kartonu je nastajalo nekaj povsem novega. Morda pomlad s sveže zeleno travo, sivo nebo pred grozečo nevihto, intenzivna modrina vročega poletnega dne, obraz mimoidočega, obris obleke za najnovejšo Julijo. To so bile močne, nežne, trdne roke mojega otroštva.

VII

Nokturno

KORAKI V MEGLI

Darja Butina

Bilo je mračno in mrzlo. Tisti mrz, ki ti seže do kosti. Tine se je polasčal neprijeten občutek, ko je v zadnjih okruških jutranje megle hitela na delavnico. Vsake toliko časa je zatavala v kosem megle, ki se je nenadoma pojavil od bogvekje. »Še malo, pa bom na varnem, samo še malo,« si je ponavljala. Nenadoma se je zdrznila. Napela je ušesa – je bil to zven korakov, ki so ji sledili? »Ah, zdaj pa že pretiravaš, Tina,« se je bodrila. V tistem je stopila na Zmajski most in mrzel piš je zavel okoli nje. Komaj vidna senca je spolzela v meglo na mostu. »Zagotovo imam privide, le kdo bi mi lahko sledil,« jo je prešinilo. Pogumno je stopala dalje v vseobjemajoči zlovešči mrak. Nenadoma ni več vedela, kje je. »Morala bi biti že pred Kanarčkom, tu bi moral biti vhod v Dnevnik,« je pomislila. Spet tisti koraki. Zdaj je bolj napela ušesa: ne, tole ni ženski korak, to ni zven pet na tlaku. To je težak korak velikega in močnega moškega. »Da ni ... « naprej raje ni mislila. Še malo hitreje je stopila in napenjala oči, da bi prebodla mrzlo meglo. Zaslišala je bitje ure, nato znano melodijo: »Seveda, na Krekov trg sem prišla, Krpan in njegova kobilica napovedujeta čas,« je srečno prisluhnila.

Zdaj ve, kje je. Skozi meglo se je blede zasvetilo, kot bi si hotela dnevna svetloba na silo utreti pot. Spet tisti koraki ... Tino je streslo in sunkovito se je ozrla – nikogar! »Vse skupaj si umišljam, vedno me je bilo strah megle,« si je dajala pogum. Zvok iz semaforja ji je povedal, da lahko prečka cesto, saj luči ni videla. »Zdaj sem pa že skoraj na cilju, le še nekaj korakov,« je pomislila. Zatipala je pločnik in se pognala naravnost naprej. Štela je korake, saj je pot

poznala na pamet. Tedaj se ob njej pojavi senca, močne roke jo primejo pod pazduho, globok glas ji zašepeta: »Skupaj bova šla ta zadnji del poti.« Tini na ustih zamrzne klic na pomoč. Ubogljivo stopa ob temni postavi. Pred njima zazeva odprtina širokega vhoda, vrata škripaje zanihajo, roka jo potiska po stopnicah. Tino prešine, da bi morali tukaj biti ljudje, to je vendar stavba tretje univerze! Skoraj zamegli se ji, omahne, a jo roka prisili, da še naprej ubogljivo premika noge. Odprejo se neka vrata, vstopi v razsvetljeno predavalnico. Devet parov oči se zazrevanjo: »Tukaj je, skoraj se je zgubila, ko je iskala drobilec za vaše orehe,« pove moški, ki ni nihče drug kot Luka, sin ene od slušateljic.

NOKTURNO

Metka Prašnikar

Prepoznal sem njegova upadla ramena in velike motne oči, s katerimi je zrl skozi okno drugega nadstropja hiše ob Zmajskem mostu; s pogledom je zasledoval hiteče ljudi. Eni počasnih, drugi nerodnih in tretji previdnih korakov smo se vsak na svoj način izogibali velikim umazanim snežnim kopicam. Mastni lasje so mu segali do ramen. Redki zobje so bili obarvani zaradi pogostega srkanja žganjice. Ko je pil, mu je bilo najbrž toplo pri duši. Spomnim se ga iz študentskih časov, ko so ga ženske kar pogosto obiskovale v njegovem stanovanju. Imel je dve večji sobi z malo pohištva in kopalnico, popleskano z oljnato barvo. Še zdaj jo vidim.

Ko sem bil tudi sam študent, sem stanoval v nadstropju pod njim, v majhni sobici z lončeno pečjo in ovalnim umivalnikom. Na plinskem gorilniku sem si včasih celo skuhal čaj ali kavo. Vsake toliko časa je izza omare nekaj zaškrebalo in proti meni so poblisnile živahne očke.

Škrebļanje malih glodavcev je bilo moteče zlasti ponoči, ko bi rad v miru bral. Nikoli nisem vedel, kdaj bodo pritekli mimo vzglavnika, bal sem se, da mi bodo zarili kakšen zob v lice ali me obdarili z mišjo mrzlico. Sklenil sem, da moram to nadlego odstraniti.

Neko sobotno dopoldne v marcu sem se odpravil v semenarno. Za vsak primer sem kupil kar tri mišnice, saj se kakšna lahko hitro polomi. Spotoma sem zavil še po orehe k svoji branjevki in odhitel domov. Orehe sem narezal in jih privezal na sredino mišnic, te pa porinil pod omaro. Zvečer, ko sem legel, dolgo nisem mogel zaspati. Sredi noči me je zmotilo nežno cviljenje. Skočil sem pokonci, prižgal luč in se razgledal po sobi. Po kolenih sem se splazil do omare in z enim očesom poškilil proti mišnicam. Najbrž sem imel prisluhe, sama tišina. Ponovno sem zadremal, ko sem začutil topel dih in mehko dlako na roki, po prstih pa me je oplazil dolg rep. Usedel sem se na rob postelje in ponovno prižgal luč. Z enim ušesom sem zaslišal škripanje nad glavo, ki je prihajalo od zgoraj. Spet ta tip in njegove ženske. Dolgo nisem zaspal, saj sem mislil le na miške, ki se divje preganjajo okrog moje glave.

Naslednje jutro se odpravim čez Zmajski most. »Ej, počakaj, greva skupaj!« zaslišim glas za seboj. Uf, spet ta tip! Popravim si kapo, in ker čutim njegov pogled na svojem hrbtu, se obrnem in se mu prilizneno nasmehnem: »Ali greš tudi ti na faks?« Prikima in skupaj odhitiva naprej.

V mraku se vračava proti domu. Lačen in premražen tipam po žepih za kakšnim stotakom. Žepi so prazni.

»Kako mi kruli,« polglasno izdahnem.

»Meni tudi,« se oglasi tip, »pri meni lahko skuhava kavo, pa kos kruha in sira imam. A prideš? Dovolj bo za oba!«

Ustaviva se pred njegovim stanovanjem, ko v ključavnici nekaj zaškrtka. Vrata se odprejo in na pragu stoji ena

njegovih žensk. Tip me v zadregi potreplja po rami: »Počakaj!« Stopi v sobo in mi prinese kos kruha s pravim bohinskim sirom. »Jutri nadaljujeva s kavo,« še reče in že mi zaloputne vrata pred nosom.

Sedim sredi svoje sobe. Naložim peč, da bi se malo ogrel. Nato sežem po siru, da si potešim lakoto. Košček z veliko luknjo bi si lahko pustil za pozneje, a ga raje vržem v eno od mišnic, v upanju, da se bo zverinica ujela. Omamljen od toplote utrujen zaspim. Sredi noči me zbudi ropot. Skočim pokonci in jo zagledam, kako s koščkom sira teče mimo mojih nog. Tudi to noč se ni ujela, ugotovim razočarano. Pograbim mišje kletke, odprem vrata in jih v besu zakotalim po stopnicah.

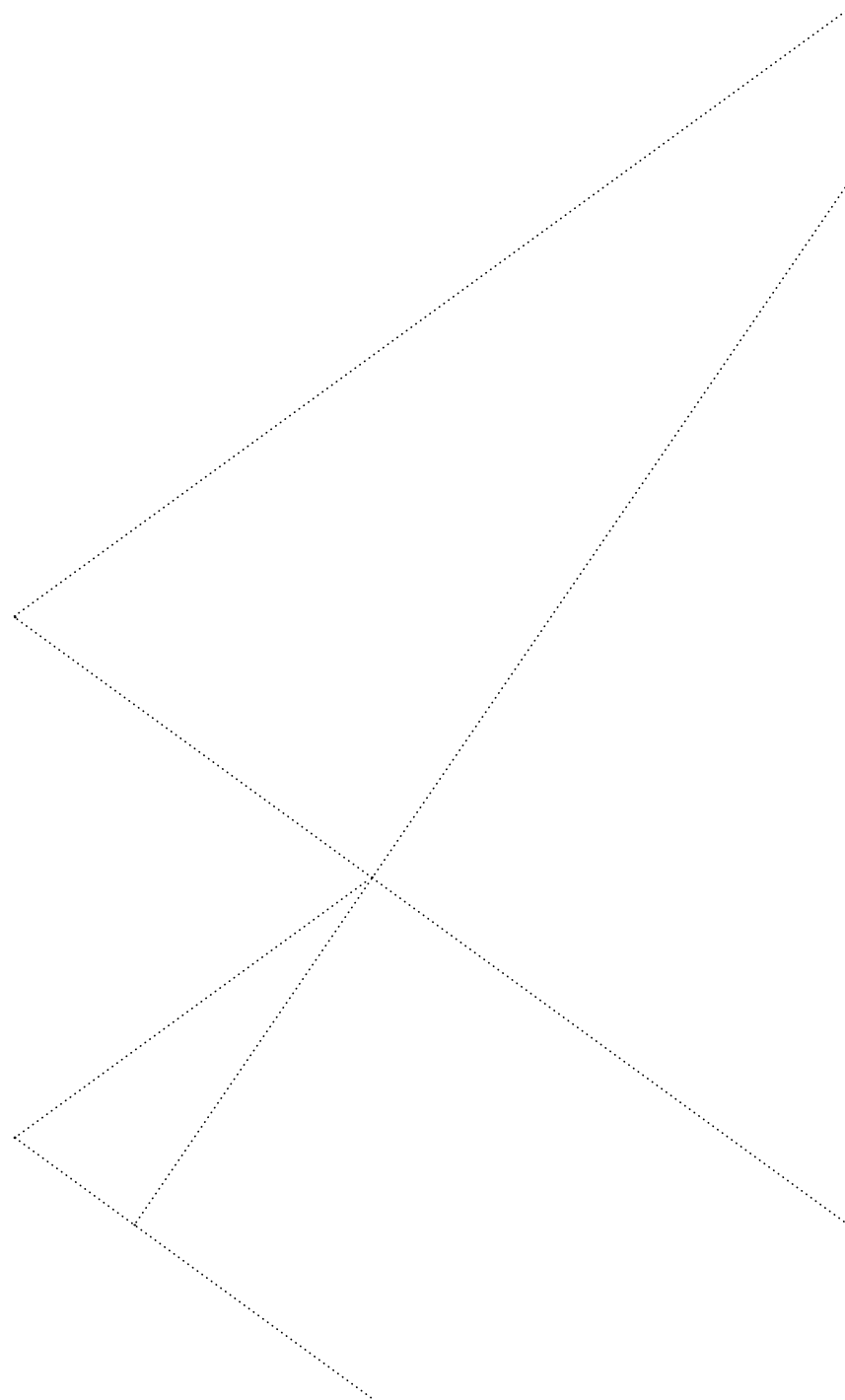
Sredi sanj me zbudijo predirljivi glasovi, ki prihajajo iz pritličja. Pohitim do ograje stopnišča. Ženska z visoko peto udarja po mišnici, v katero se je ujela debela miš. Peta se ji zatakne med reže, vzmet in vratca popustijo. Ostri zobje se ji zarijejo v stegno. Ženska pade kot žitni snop na tipa z gornjega stanovanja in njuni telesi treščita ob oster rob stopnic. Stečem po stopnicah navzdol in se še sam spotaknem. Komaj lovim ravnotežje. Sirene tulijo, dva krepka bolničarja ju naložita na nosila in odpeljeta. Sam pa se poberem nazaj v posteljo. Tlači me mora, pred menoj skačejo miške, njihove oči utripajo kot svetilnik. Odločen sem, da se iz tega mišjaka naslednjega dne odselim.

Po mnogih letih me pot znova zanese čez most proti Poljanski. Ko pogledam proti drugemu nadstropju stavbe, vidim možakarja sloneti na okenski polici. Neobrit je, zgubanih potez in zanemarjenih redkih las. Poravnam si klobuk in krajce potisnem na čelo, da me ne bi opazil. Pospešim korak, a si ne morem kaj, da ne bi videl, kako mi maha s koščenimi rokami. Na vhodu hiše na Poljanski stoji ženska in si me zapeljivo ogleduje, njene globoke temne oči so prav take kot takrat, ko sem jo prvič videl pred njegovimi

vrati. Ko se ji približam, me prime za roko, še vedno okorelo po možganski kapi, in me, vsa navdušena, ogovori:

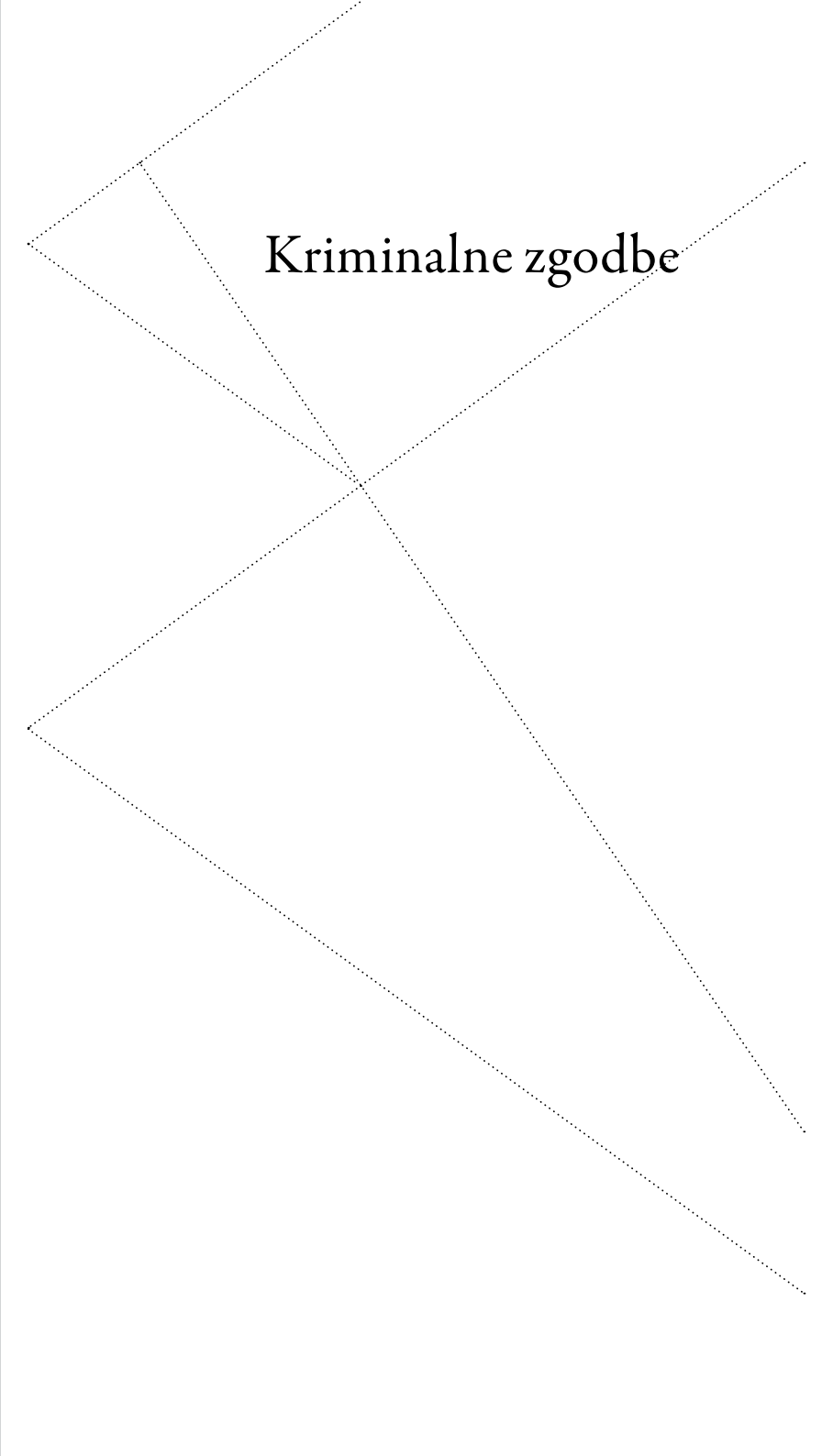
»Zagotovo te bo zanimalo predavanje o zdravi prehrani! V zloženki sem prebrala, da bo poseben poudarek na vitaminih, ki so v semenih in oreščkih. Pa o zdravilni vrednosti živil bodo govorili, orehovi listi bojda celijo rane in uničujejo bakterije. Menda je tinktura iz orehovit listov priporočljiva pri črevesnih obolenjih.«

Sploh ne pridem do besede. Kar zmrazi me, ko se ob ženski pojavi njen tip, pri katerem se že od daleč vidi, da je skozi njegov želodec steklo kar nekaj tinkture. Morda pa je bila orehova, saj se spomnim, da je bila tekočina v steklenici, iz katere je pil, orehovo rjave barve.

VIII

Kriminalne zgodbe

PUSTOVANJE V TIHEM DOLU

Alenka Taštanoska

»Dobro jutro, vaše blagorodje!« je s hudomušnim priklo-
nom pozdravila sestra Erika, da so ji neukrotljivi črni kodr-
ci zafrfotali po zdravo zardelih licih. »Kako se danes
počutijo vaša gnada?«

»Zmerom bolje, da te le vidijo moje oči, Sneguljčica
draga!« ji je z nagajivim nasmehom odgovoril starček izpi-
tega obraza, ki je ležal na postelji.

Saj so ga same oči, je z obžalovanjem pomislila Erika,
naglas pa nadaljevala z nezmotljivo vedrino: »Spustimo
malo sonca v ta zakleti grad!« Z energičnim gibom, ki ga
človek ne bi pričakoval od dekleta z ljubko zaokroženo
postavico, je privzdignila žaluzijo, in soba je zasijala v sonč-
ni svetlobi.

Otto Zweitau jo je spremljal z ljubeznijo v očeh.

»Kaj je novega, Erika?« je vprašal z otroško neučakano-
stjo. Erika je bila njegova izpostava; odkar je obležal v poste-
lji, je uporabljal njene oči in ušesa. Prenašala mu je domske
trače, skupaj sta jih komentirala in premlevala. Najbolj sta se
zabavala ob tem, da sta vnaprej predvidevala razvoj dogod-
kov. Kako sta se smejala, kadar so se njune napovedi uresni-
čile. Katero prijateljstvo se bo razdrlo, kdo se bo s kom
spajdašil, kje bodo pognale vitice jesenske ljubezni ...? Erika
je bila odlična opazovalka, Otto pa je znal iz njenih podatkov
izvleči hipoteze za prihodnje »velike dogodke« v domskem
kraljestvu. Tako majhen je bil Dom Jakoba Aljaža v Mojstra-
ni, v katerem je Otto, zamejski Slovenec, našel zatočišče za
svoje stare dni, a koliko čustev je brbotalo v njegovem kotlu.
Štirideset oskrbovancev doma je vsak dan poskrbelo za
kakšno vročo novico, ki je nato obredla vse domske koticke.

»Danes je gospa Zora spet poskrbela za cirkus v jedilni-
ci,« se je smejala Erika. »Tako je vpila in razgrajala, da so jo
morali odpeljati v sobo. Dokler se ne poboljša, bo jedla
sama. To jo bo hudo prizadelo, saj rabi občinstvo za svoje
nastope.«

»Si slišala, kaj je vpila?« je bil radoveden Otto, in oči so
se mu zaiskrile kot nekdanj, ko je kot policijski inšpektor v
avstrijskem Beljaku zavohal novo sled.

»'Vse bom povedala,' se je drla, 'potem boste pa videli na
televiziji, kako so pokradli orožje in ga prodali. Moj Milan
mi je vse zaupal, potem pa je moral umreti. Vem, da ni bila
nesreča, ti hudiči so ga spravili s poti, ja ..., ampak ne bom
več molčala. Ne bojim se jih več, sem prestara ...'«

Erika je zvesto posnemala vreščeci glas gospe Zore. Pri
tem je bila tako uspešna, da je Otta spravila v smeh.

»A ima Zora kaj svojcev?«

»O, ja, ima, vnukinjo Betko, čedno blondinko z visoko
dvignjenim nosom. Naša Zinka je njena sosedka v bloku na
Jesenicah in vsake toliko prinese kakšno zgodbico o njej.
Pravi, da se obnaša zelo visokostno, ker je v službi v prestol-
nici, in to na Onkološkem inštitutu, pomislite. Tam je glav-
na sestra na B oddelku in po njenem pripovedovanju so brez
nje čisto bosi. Komaj da si revica kdaj privošči kakšen dan
dopusta. Zelo ji presedajo vožnje v službo in je čisto besna
na našo Zoro, ki ji ne dovoli, da bi se vselila v njeno stanova-
nje v samem centru Ljubljane. 'Nihče ne bo brskal po mojih
stvareh, dokler sem živa!' se dere. Zato se Betka zadnje čase
nič več ne prikaže. Zdaj pa moram drugam,« se je Erika
naenkrat zavedla, da se je zaklepetala, in že je ni bilo več.

Naslednji dan je bilo v domu veliko smeha. Sestre in
negovalke so se za pusta našemile. Vse so si nataknille obra-
zne maske, lase pa pokrile s kapami ali klobuki. Od vsakega
oskrbovanca so zahtevale, naj ugane, kdo se skriva za masko,
da bi si prislužil krof. Nekateri so morali uganjevati tudi

večkrat. Rekord je postavila gospa Ema, ki je rabila kar deset poskusov.

Proti večeru se je dom počasi umirjal. Oskrbovanci so bili zaradi veselega vznemirjenja utrujeni in so se odpravljali spat prej kot običajno. Sestre in negovalke so bile spet »v civilu«. Erika je vstopila k gospe Zori. V sobi je bilo čudno tiho za sicer glasno Zoro. Erika jo je narahlo prijela za roko, da bi jo zbudila. Roka je bila ledeno mrzla. Potipala je vratno žilo, utripa ni bilo. In že je hitela telefonirat domskemu zdravniku. Ta ni bil ravno zadovoljen, da ga je vrgla iz udobnega naslanjača pred televizorjem.

»Pa ravno na pusta grejo umret,« je godrnjal.

Čez petnajst minut je že bil v sobi gospe Zore. Prav na hitro jo je pregledal in ugotovil smrt zaradi odpovedi srca. Zora je že nekaj let uživala zdravila proti srčnemu popuščanju, zato njena smrt ni bila presenečenje.

Erika in negovalka Zinka sta uredili truplo. Odstranili sta nakit, da bi ga predali svojcem. Ko je Erika s težavo snemala prstan, je rokav srajce zlezal navzgor in v pregibu komolca je opazila sled vboda z injekcijsko iglo.

»Kaj pa je to?« je vzkliknila. »Dr. Rusjan tega gotovo ni videl.«

Dohitela ga je na parkirišču. Z veliko nejevoljo se je obrnil nazaj in zraven godrnjal:

»Kakšno dramo se greste, Erika? Saj je vse jasno!«

V sobi mu je Erika pokazala sled vboda. Tako kot zdravnik je tudi sama dobro vedela, da Zora ni imela predpisane nobenega zdravila v obliki injekcije. Zdravnik je bil silno nejevoljen zaradi njenega odkritja. Godrnjal je, da je gotovo kdo od osebja dal Zori pomirjevalo, ker je bila spet nemirna. Erika se je z nejevero zazrla v mladega moža. Vedela je, da ni prav nič zadovoljen s svojo službo. Njegove ambicije so bile druge. Vendar ga to ni opravičevalo, da bi smel svojo službo opravljati z levo roko. Saj je moral vedeti, da si nihče od

osebja brez njegovega naročila ne bi drznil dati injekcije oskrbovancu.

»To lahko takoj preverimo,« je rekla Erika in že hitela sklicevati vse strokovno osebje. Obenem je po telefonu klicala kolegice iz prejšnje izmene. Kmalu je bilo jasno, da gospe Zori nihče od osebja ni dal injekcije. Erika je poklicala tudi direktorico doma. Prihitela je in skupaj so ugotovili, da gre za nepojasnjene okoliščine smrti. Treba bo obvestiti policijo. Direktorici to ni prav nič dišalo, nekaj je tarnala o ugledu doma. Eriki se je zdelo, da jo oba, direktorica in zdravnik, gledata postrani, kot da bi ona zakuhala to godljo.

Ko je zjutraj prišla v službo, je v domu že vse vršalo. Štirje policisti so zasliševali osebje in oskrbovance. Zorino truplo so že sinoči odpeljali na sodno medicino. Policijski inšpektor je izprašal tudi Eriko.

Takoj, ko je bilo mogoče, se je Erika izmuznila k svojemu zaupniku Ottu.

»Kaj bova zdaj?« ga je vprašala, potem ko mu je podala temeljito poročilo.

»Hm, najin slavní vzornik, Hercule Poirot, bi rekel: 'Cherchez la femme!' Pozabavala se bova z vnukinjo Betko. Poizvedi, kdaj pride k direktorici in povprašaj Zinko, če ima kaj svežih novic o njej!«

V sestrski sobi so dekleta ravno pila kavo.

»Gospodična Betka pride popoldne ob štirih, je imela nočno,« je povedala glavna sestra.

Erika je na hitro spila kavo in pomignila Zinki, da bi rada govorila z njo na samem.

»Ali imaš kaj novic o Betki?« je pohitela brez uvoda.

»O, ja imam, eno sočno. Zadnjič sem jo videla v slaščičarni, ugani, s kom? Z našim zdravnikom! Tako sta bila zato-pljena drug v drugega, da nista videla ničesar okoli sebe.«

Erika je odhitela nazaj k Ottu. Hitro sta skovala načrt.

V ordinaciji je bilo mirno. Dr. Rusjan je začel z ordi-

nacijo šele ob desetih. Erika si je nataknila zaščitne rokavice in prebrskala medicinske odpadke. Nič zanimivega ni bilo v njih. Snažilka je včerajšnje izpraznila že sinoči. Treba bo prebrskati celo včerajšnjo vrečo v domski deponiji, je pomislila z obžalovanjem. Zamenjala je rokavice in se lotila iskanja ključa za omarico z narkotiki. Segla je v žep zdravniške halje in se razveselila. Dr. Rusjan ni bil najbolj vesten pri teh rečeh in zdaj mu je bila za to kar hvaležna. Z majhnim ključkom je odklenila kovinsko omarico. Na polici so v vrsti stale ampule v originalnih embalažah. Odprla je škatlico z napisom diamorfin. Dve ampuli sta manjkali. Erika je vedela, da trenutno v domu nimajo bolnika, ki bi mu bilo treba bolečine lajšati s tem zdravilom. Škatlico je pospravila nazaj in vrnila ključ tja, kjer ga je našla.

Nato je zavila še v vratarnico po ključ Zorine sobe. Želela je pripraviti Zorine osebne stvari in obleko za Betko. Vtaknila je ključ v ključavnico in presenečeno ugotovila, da ga ne more obrniti. Pritisnila je na kljuko in vrata so se odprla. Nekdo je brskal po odprtem predalu Zorine nočne omarice. Erika je zaslišala krik presenečenja, pa tudi sama je od nenadnega presenečenja odprla usta, potem pa v zadregi zajecljala:

»Oprostite, nisem hotela motiti!« in zaprla vrata za seboj.

Spet je tekla k Ottu in mu skoraj brez diha pripovedovala, kaj se ji je zgodilo in kaj je odkrila v ordinaciji.

»Hm,« se je zamislil Otto. »Ali lahko takoj vzameš dopust?«

»Lahko kaj natvezim glavni sestri, ampak zakaj?«

»Takole bova naredila ...« ji je začel pripovedovati.

Ob dveh je neko potrkal na Ottova vrata. V sobo je pokušala skuštrana glava mladega moža, za njo pa je že ugledal Eriko, ki je spominjala na smeška v najboljši izdaji.

»Uspelo je, so jo že aretirali!« je vzkliknila, potem pa se je zavedla, da še ni prestavila moža, ki jo je spremljal.

»Inšpektor Svit,« ga je predstavila. »Tole pa je moj prijatelj, nekdanji policijski inšpektor v Beljaku, Otto Zweitau ...,«

»... ki ima velike zasluge za to, da smo tole zadevo takole hitro pripeljali h koncu. Skupaj z vami, seveda, sestra Erika,« jo je inšpektor pogledal z očitno simpatijo. »Iskrena hvala obema«.

Otto in Erika sta kar zardela od ponosa.

»No, zdaj pa mi brž povejta, kako je bilo!« je bil nestrpen Otto.

Inšpektor je pokimal Eriki, ki je vsa vznemirjena pričela pripovedovati:

»Z inšpektorjem sva oddrvela v Ljubljano, tako kot ste mi naročili. Na hodniku pred Zorinim stanovanjem sva se skrila za vogal, tako da naju tisti, ki bi prišel po stopnicah, ni mogel videti. Nisva dolgo čakala. Kmalu je prišla in se ozirala, ali jo kdo vidi. Nato je odklenila stanovanje in vstopila. Čez kakšno uro je prišla spet ven. Ko naju je zagledala, se je prestrašila. Torbica ji je padla iz rok in iz nje sta se med drugim usuli dve injekcijski ampuli in nekaj papirjev. Inšpektor je takoj pobral ampuli in ju spravil v vrečko za dokaze, jaz pa sem pobrala papirje. Pogled se mi je ustavil na besedah: 'Kar se tiče mojega pričevanja o Zarniku, sem pripravljen pred sodiščem ponoviti vse, kar sem tu povedal. Zabeležene imam količine in vrste orožja, ki so po njegovi zaslugi izginile iz vojašnice ... ? Pogledala sem direktorico: 'Vaše dekliško ime je bilo Zarnik. Kaj vam je bil ta Zarnik iz pisma?' 'To je bil moj oče,' je skrušeno odgovorila. 'Nisem mogla dovoliti, da Zora umaže njegovo ime.'«

KONČNA ODLOČITEV

Metka Prašnikar

Ko sva to jutro s Sergejem sedela ob kuhinjskem pultu in srebala še zadnje požirke zelenega čaja, me je spet zmotila njegova slabovoljnost. Po 21 letih najine zveze mu je prešla v navado. Hitro se je pobral. Že je zapiral garažna vrata in v oddaljenosti sem ujela le še zvok terenskega dizla. Morda pa delo na biokemijskem inštitutu le ni tako preprosto, sem iskala izgovor za njegovo izčrpanost. Zvečer sem še nekako razumela, a zjutraj, ko naj bi bil spočit ...

Kot vedno, kadar sem bila žalostna, sem se zatekla v svoje kraljestvo, v kletne prostore več kot 30 let stare hiše v Trnovem, ki sem jo podedovala po očetu. V njej sem imela shranjene barve, ki so neprijetno smrdele. Iz njih je prihajal oster vonj in mi dražil nosnice. Nerodne piksne sem s težavo odpirala, čeprav sem imela dobro izdelano tehniko. Zgodilo se je, da sem se v ihti odpeljala kar po nove.

»Pariško modra bo prava,« se odločim. »Pravi izbor za pepelnik v obliki Sergejeve dlani, ki mu ga bom podarila za njegovih petdeset let. Da se bo le skladala z njegovo gorjuško pipo. Pa bosta pepelnik in pipa barvno šla skupaj?« podvomim.

V negotovosti odhitim v Sergejev kabinet po pipo. Kot vedno je na knjižni polici poleg razpadajočih platnic leksikona iz leta 1945. Očitno je v njem iskal kakšno posebno razlago, vsaj tako je bilo videti. Ko ga postavljam nazaj na polico, iz njega pade zavojček bele barve. Previdno ga vzamem v roke. Nobene oznake ne najdem na njem. Odprem ga, povoham in namočim konico jezika v bel prašek.

Kakšna podobnost z vonjem po kokinih listih, me prešine, ki sva jih, ko sva tista prva zaljubljena leta hodila v Mehiko,

večkrat žvečila. Nato vzamem pipo, v kateri so še ostanki tobaka. Poskusim ga in ugotovim, da nima okusa po tobaku.

»Živijo,« me zmoti Sergejev glas v telefonu. »Spet moram v Mehiko,« potoži, »najmanj za teden ali dva.«

»Pa včeraj tega nisi vedel?«

»Ne zagotovo, a sem najnujnejše spakiral že zvečer! Te pokličem kasneje,« še reče in odloži.

Vrnem se v klet. Kiparstvo me je zanimalo že v gimnaziji, a šolanja le nisem nadaljevala v tej smeri. Moje najljubše barve so bile seveda mehiške, divje in strastne, kot najina zveza takrat. Žlahtnim glazuram sem večkrat dodajala blede rumenkast prah z zelo posebnim vonjem. Rada sem ga kupovala, čeprav sem vedela, kako življenjsko nevarna je ta svinčena kovina, a za prave učinke je bila nujna.

Zvečer se lotim kupa umazanega perila. Brez prave volje najprej belega ločim od pisanega. Ko tlačim zadnjo modro srajco v stroj, pod prsti otipam nekaj mehkega, zvitek, podoben staremu računu, na njem pa so komaj vidne črke. Natakнем si očala, a čitljivost zato ni nič boljša, le zadnjo vrstico lahko preberem: 'Vedno tvoja Tina'.

Srajco preložim v drugo roko, odpnem gumbe, na zadnjem opazim rožnat madež. Preplavita me čudna žalost in divje ljubosumje hkrati. Ne, to ne more biti res, se skušam umiriti, a to bi razložilo njegovo slabo voljo. Šokirana se zlekнем v dnevno sobo. Pred očmi se mi zvrtiljo stari in novi dogodki. Če so moje slutnje prave, potem ... Odločena sem. Tudi jaz bom spakirala najnujnejše, zaključim.

Po dobrem tednu me sredi noči prebudi hrup motorja. Prepoznam njegove odločne korake in se potuhnem nazaj v spanec. Zjutraj me preseneti dobro razpoložen. Kot običajno skuham čaj, ki ga Sergej obožuje.

»Kako lepo diši,« me pohvali.

»To je tisti čaj, ki si ga prejšnjikrat prinesel iz Mehike,« mu odvrnem. »Res lepo diši,« se strinjam, a brez glazurice

ne bi, dodam v mislih.

Ko se posloviva, ga rahlo stisnem k sebi in nežno pobozam po kratko pristriženih osivelih laseh.

»Da ne pozabim,« še rečem, »saj veš, da imam popoldne glinarsko delavnico v Prekmurju? Morda za kakšen dan podaljšam in grem še v toplice, za dobro mojih kosti,« še dodam, ko že zapira vhodna vrata.

V klepetu s starejšim parom se brezskrbno prepuščam blatnim masažam. Na stolu zazvoni telefon. Ne pričakujem, da me bo klical, saj sem mu povedala, da ne bom dosegljiva. »Ste vi, gospa Jana?« slišim glas na drugi strani.

»Ja,« sem presenečena, ker to ni Sergejev glas. »Kdo pa kliče?«

»Matičič tukaj,« se predstavi, »šef Policije Trnovo. Zaradi vašega moža Sergeja kličem. Saj ste vi njegova žena?«

»Za kaj pa gre?« vprašam s prestrašenim glasom.

»Nimam ravno dobre novice. Žal. Moram vam povedati, da se je Sergeju med pitjem čaja na sestanku stemnilo in je nezavesten obležal. Umrli je med prevozom v bolnišnico. Vse kaže na zastrupitev,« mi pove.

Molčim.

»Moje sožalje. Pa še nekaj vam moram povedati. V urinu so odkrili sledove nenavadne kovine, lahko bi bila svinčeva. Po sestavi je podobna glinenim oziroma glazurnim premazom, kot so nam pojasnili,« je še dodal.

»Kakšno zvezo pa imajo glazure s pitjem čaja,« se čudim.

»S čajem morda res nobene. Z uživanjem kokinih listov, med katerimi so odkrili ta prah, pa zagotovo! Saj ste najbrž slutili ali celo vedeli, da jih uživa?«

»O čem pa govorite?« se sprenevedam, »tega pa res ne razumem.«

»Morda res ne,« se ni dal zмести Matičič, »zagotovo ste

jih pa kdaj zavohali?«

»Nikoli nisem opazila, da bi doma kadil kaj, kar ne bi dišalo po tobaku,« sem bila prepričljiva. »Ampak ... Morda pa je poskusil nekaj iz tistih zavojčkov, ki sem jih odkrila v njegovem kovčku, ko sem iz njega jemala umazano perilo. Mislila sem, da so novi vzorčki čaja iz Mehike!«

»A je kovček še pri vas doma? Bi lahko prišel iskat en tak vzorček?«

»Seveda, takoj jutri.«

Doma si nadenem rokavice in iz kovčka vzamem čisto nov zavojček, ki mu dodam še malo kovinskega prahu. Ob napovedanem času se oglasi Matičič in ga odnese v laboratorij.

Naslednjo sredo sem vabljen na policijsko postajo. Nekoliko živčna se presedam, ko se odprejo vrata. Matičič mi pomoli zapisnik.

»Podpišite!« slišim njegov glas.

V zapisniku preberem: »Pri pokojnemu odvisniku S.L. je bila ugotovljena prekomerna mešanica belega prahu in kovin, imenovana crack, kar je povzročilo usoden zastoj srca.« Odleže mi.

»Se strinjate z našo ugotovitvijo ali imate kakšno pripombo?« še vpraša.

»Povsem,« odgovorim in nekoliko zaskrbljeno nadaljujem: »Ste morda kaj podobnega odkrili tudi pri njegovi ljubici?«

USODNO SREČANJE

Vesna Mikek

»Prekleta kripa!«

Mile je brcnil v gumo starega Yuga, ki je bil parkiran ob Koseškem bajerju. Pogledal je v vodo, polno zloveščih črnih oblakov. Še malo in tema bo. V jezeru se je izrisal obris teka-

ča. Moker bo, je pomislil. Obrnil se je proti tekačici, ki se je že oddaljevala, in zaklel: »Pa ne moreš verjet! Bogdana.« Moško pristriženi črni lasje, mišičaste noge. Njeni gibi, mu je šlo skozi možgane. Ne moreš zgrešit. Kolikokrat sem stal pred njo, majhen kot škrat, ko mi je prala možgane. Res, sam ta mi je še manjkala! Dons mi gre pa res čist vse narobe, mu je vrelo v glavi.

Pomislil je na prepir z ženo. Še zdaj ga je sram, da je bil tako grob. Pa tisti prepir v gostilni, kamor je šel z Jako na pivo. Pravzaprav čisto brez veze. A odkar je izgubil službo, je hudo živčen. Pa tudi piva je bilo preveč. In tu teče Bogdana. Tista prekleta baba, ki ga je tako maltretirala zadnje mesece v službi, da je zbolel. Na koncu je dobil še odpoved. Ko bi moral dobiti odpravnino, je šlo podjetje k hudiču. Ostali so mu pufi. Pa tale zarjavela škatla, ki jo je v nedeljo kupil na sejmu.

»To mi boš plačala!« je zagrozil, »tud tebe bo še pošten strah!«

Ozrl se je, če ga je kdo slišal. Nikjer ni bilo nikogar. Tekočica je že izginjala za gozdičkom. Med menjavanjem gume je premišljeval: »Proti Brdu tečeš. Domov. Če pohitim, te še ujamem.« Kljub jesenskemu hladu mu je znoj kapljal izpod gostega grma osivelih las.

Sunkovito je speljal svojega Yuga in zapeljal na Večno pot. V križišču je zavil proti Brdu. Peljal je skozi gozd in ustavil ob cesti. Od tam je videl precejšen kos Poti spominov. Po njej je pripeljal kolesar, kmalu za njim pa je opazil značilen pisan dres in skoraj moško oblikovano telo bivše direktorice. Ko je izginila za naslednjim gozdičkom, je zapeljal naprej. Počakal je na robu naslednje skupine dreves, kakih 15 m pred križiščem spominske poti s cesto. Nato je počasi speljal. Ko je tekačica stopila na cesto, je besno pohodil plin. Kolesa so zakopala, avto je poskočil. Tekočica je presenečeno obstala. Pritisnil je na zavoro, a avto ni reagiral. Panika in trčenje sta

prišla skupaj. Zagledal jo je na pokrovu avtomobila, butnila je v šipo in čez avto zletela na tla. Yugo je plesal.

»Prekleta kripa! Tega nisem hotu. Tega nisem hotu. Ne tega!«

Lovil je volan, nato potegnil ročno. Počasi se je ustavil. Obsedel je v avtu. Seveda, stopalka za zavoro je padla dol. Kar nekajkrat jo je moral pohoditi, da se je spet dvignila. Prednja šipa je bila počena. V vzratnem ogledalu je zagledal negibno gmoto, telo tekačice ob robu ceste. Noge so se mu tresle. Počasi je odprl vrata, da bi izstopil. Tedaj je v daljavi zagledal luči bližajočega se avtomobila. Hitro je sedel nazaj v avto in pognal motor. Avtomatično je zavil desno na obvoznico.

Spomnil se je, da ga bodo morda kmalu začeli iskati. Za tunelom je zavil z avtoceste, nato v levo, stran od hiš. Nočno nebo je prepral blisk. Zagledal je kri na pokrovu avta. Zavil je na prvo poljsko pot in po njej med njivami in posameznimi drevesi. Pot je bila vse slabša. Sledil je kolovozu, ki je vijugal sem in tja. Znašel se je na brežini nad strugo Save. Ustavil je. Noge so se mu še vedno tresle. Pred seboj je ves čas videl negibno telo. Gotovo je mrtva. Naj gre nazaj? Moral bi ji vsaj poskusiti pomagati. Kaj če je še živa in bi ga prepoznala? Pa preveč piva je spil ...

Stopil je iz avta in odtočil. Spet se je zabliskalo. Videl je, da je pokrov avtomobila udrta, leva luč razbita, odbijač skripljen. Zaslišal je sireno. Na hitro se je odločil. Avto je zapeljal naprej, odprl okna, zlezel ven in spustil ročno. Temna škatla je zdrsnila v naraslo reko. Močan tok jo je zagrabil. Gledal je, kako je počasi tonila in končno izginila. Sirene ni več slišal. Premišljeval je: »Nisem ga še prepisal, napisan je na prejšnjega lastnika. V petek sva zmenjena. Ne bo me. Hm, mojo telefonsko ima. Kje pa je telefon? Hudiča, v avtu je ostal.«

Zmrazilo ga je. Odpravil se je po poti ob reki. Še preden je pripešal do črnuškega mostu, se je ulilo. Zavil je v gostilno. Dvojno žganje ga je malo pogrelo. Počakal je, da je neha-

lo deževati. Med zadnjimi kapljami se je odpravil na avtobusno postajo. Morda se je žena že malo pomirila in ga bo spustila noter. Saj ve, zakaj je takšen. Za karambol ji seveda ne bo povedal. Rekel bo, da je bil avto zanič in ga je zato vrnil prodajalcu.

Naslednji dan je pregledal vse dnevne časopise. Prebral je, da je tekačica B. R. hudo ranjena in je v komi. Iščejo voznika manjšega temnega vozila, ki je po nesreči pobegnil. Torej ga ni prepoznala.

Trepetal je vsakič, ko se je oglasil zvonec. Z Nikom sta se dogovorila, da bo po potrebi potrdil, da sta sinoči skupaj gledala TV. Film, ki so ga vrteli, je videl pred kratkim na A kanalu. Saj je bil tudi Nik besen na bivšo direktorico, tudi njega je dolgo trpinčila ter ga na koncu odpustila. Zdaj ne more najti nove službe in vse bolj se utaplja v pijači.

Še nekaj dni se je veliko govorilo o nesreči. Iskali so voznika temno modrega Yuga in opozarjali avtomehanike, naj jim javijo, če bi naleteli na tak avto, je lahko prebral v novicah. Potem je zapadel sneg, pa nova vlada in nove tegobe. Javnost je počasi pozabila na nesrečo. Tudi Mile se je sčasoma pomiril, še zlasti, ko je izvedel, da je ponesrečenka preživela, a je ostala privezana na invalidski voziček. Očitno ga takrat ni prepoznala, pa tudi registracije avta si ni zapomnila.

Poletje je bilo vroče in suho. Zelenjava na poljih in vrtovih je venela, zalivanje in pranje avtomobilov je bilo prepovedano. Sava je bila nizka. V časopisu je bila objavljena novica, da so v Vevčah v strugi Save našli avto.

Čez nekaj dni sta pri Miletu pozvonila dva policista. Vprašala sta ga, če je on 17. oktobra lani vozil modrega Yuga po cesti proti Brdu. Mile je dobil mehke noge.

»Jaz nisem imel Yuga.«

»Kupili ste ga od gospoda Jožeta Vidmarja, niste pa nare-

dili prepisa. Gospod pravi, da je zaman čakal na vas pred občino, pa tudi na telefon se mu niste javljali. Avto so pred dnevi našli v Savi. Iz poškodb je razvidno, da je bil najverjetneje udeležen v prometni nesreči, ki se je zgodila v oktobru. Tole je verjetno vaš telefon.«

Drugi policist je nadaljeval: »Gospod Vukosavljevič, osumljeni ste, da ste povozili gospo Ropovo in po nesreči pobegnili!«

»Gospo Ropovo?«

»Ja, gospo Bredo Rop, ki je tekla po Poti spominov.«

»Jaz pa sem mislu ...«

OBICAJNA ZGODBA

Mira Ahlin

Ah, kako lepo je! Sveže zeleno listje se blešči v soncu, rahel vetrič me prijetno hladi na verandi, vse diši po mili pomladi ... Ah, kako lepo je.

»Igor, takoj noter, delo čaka!« se je zadržala Zoja. »Hitro opravi, se že prebuja!«

Stekel sem v sobo. Zoja, Vlesna in Staš so vlekli v kuhinjo žensko srednjih let. Staš jo je uplenil, ko je šla sama po poti s Krna. Zgrabil sem nož, ki sem ga rabil za take primere in – hrsk – glava je odletela. Pograbil sem jo za lase in jo vrgel v peč. Po sobi je zadišalo po zažganem mesu. Zoja je že postavila posodo in lovila vanjo kri, ki je brizgala iz vratu. Nekaj se je je pocedilo tudi po mojih rokah. Polizal sem jo. Mmm, kako je dobra, kako sladka ...

»Igor, hitro jo oderi in razreži meso, Vlesna, ti ga pa takoj odnesi k mesarju,« je zagrla Zoja.

»Seveda, takoj,« je rekla Vlesna in se prikupno nasmehnila. »Zelo rad vzame naše meso. Pravi, da ima stranke, ki hočejo samo našega.«

Obilno sveže kosilo nas je spravilo v prešerno voljo. Potem je Staš vse pokvaril, ko je rekel:

»Kaj pa, če nas dobijo?«

»Nehaj no!« je skoraj zavreščala Zoja, »če nas po dvajsetih letih naše 'mesarske obrti' niso dobili, zakaj bi nas pa zdaj? Saj smo previdni.«

»Bebci se tako vneto ukvarjajo s politiki, bančniki in zgodovino, da sploh nimajo časa za kaj drugega,« sem modro pripomnil, pokimal in se odpravil počivat nazaj na teraso.

Tako rad opazujem obraze ljudi, ki v gručah hitijo takle čas po cesti. Skoraj vsi so podobni tistim oslom, ki so včasih vrteli kolo, da so dvigali vodo iz vodnjaka.

Kaj pa je to, kaj so ti ljudje okoli hiše? Kdo razbija po vratih? Neee ... V hišo so vdrli specialci in nas v hipu vse štiri zgrabili.

»Aretirani ste zaradi umora ženske!«

V »marici« smo se spogledali.

»Nič nimajo, blefirajo,« je prestrašeno rekla Vlesna.

»Ja!« je siknila Zoja. »Nemogoče je, da bi imeli karkoli proti nam.«

»Ampak, kakkako so pa prišli do nas?« je jecljaje vprašal Staš.

Jaz sem požiral slino in se malo tresel. Utihnili smo.

Po nekaj dneh v zaporu so nas odpeljali na zaslišanje.

»Nismo krivi!« je vpila Zoja. »Nič nam ne morete dokazati! Mi smo poštene državljeni.«

Ni pomagalo. Vsi štirje smo večkrat lepo povedali, da smo nedolžni. Pa so samo bolščali v nas, riti pisarniške. Kaj pa ti sploh vejo! Sojenje? Kakšno sojenje, zakaj sojenje? Ko so nas spet peljali v zapor, je Staš rekel:

»Slabo nam kaže, ampak mogoče bo pa sodnik na naši strani. Veliko naših je tudi med njimi.«

Prišel je dan obravnave. Posedli smo na klop. Tožilec je

prebral obtožnico. Smešno, prav smešno. Mi smo ja poštene državljeni. Ko je govoril o krvavi smrti, si je sodnica na hitro obliznila ozke ustnice.

»Naša je,« je rekel Staš in jo spogledljivo pogledal. Še je upanje!

Odvetnik, ki nas je branil, je bil zelo prepričljiv.

»Nobenega dokaza ni, da so moji klienti zagrešili kaj tako grozovitega. Njihovo vzorno vedenje in neoporečnost govorita sama zase.«

Potem pa je tožilec poklical pričo. Na mesto za priče je prišel slok moški srednjih let. Povedal je, da je mož umorjen. Sodnico je zaprosil za dovoljenje, da nekaj prebere in predvaja tudi posnetek; sodnica je privolila. Moški je bral:

»Dragi moj! Danes grem sama na Krn, tako lep dan se obeta. Vendar pa sem imela grozne sanje, da bom na poti umrla krute smrti. Ta občutek ne mine. Zato bom imela s sabo prižgan prenosni telefon, doma sem vključila snemalnik, ki je pri radiu. Če me do mraka ne bo domov, ga poslušaj! Vedno tvoja ...«

Nato je prižgal predvajalnik. Najprej se je slišal nekakšen pok, nato kot drsenje in sopenje, potem pa je zadonelo po dvorani:

»Igor, takoj noter ...«

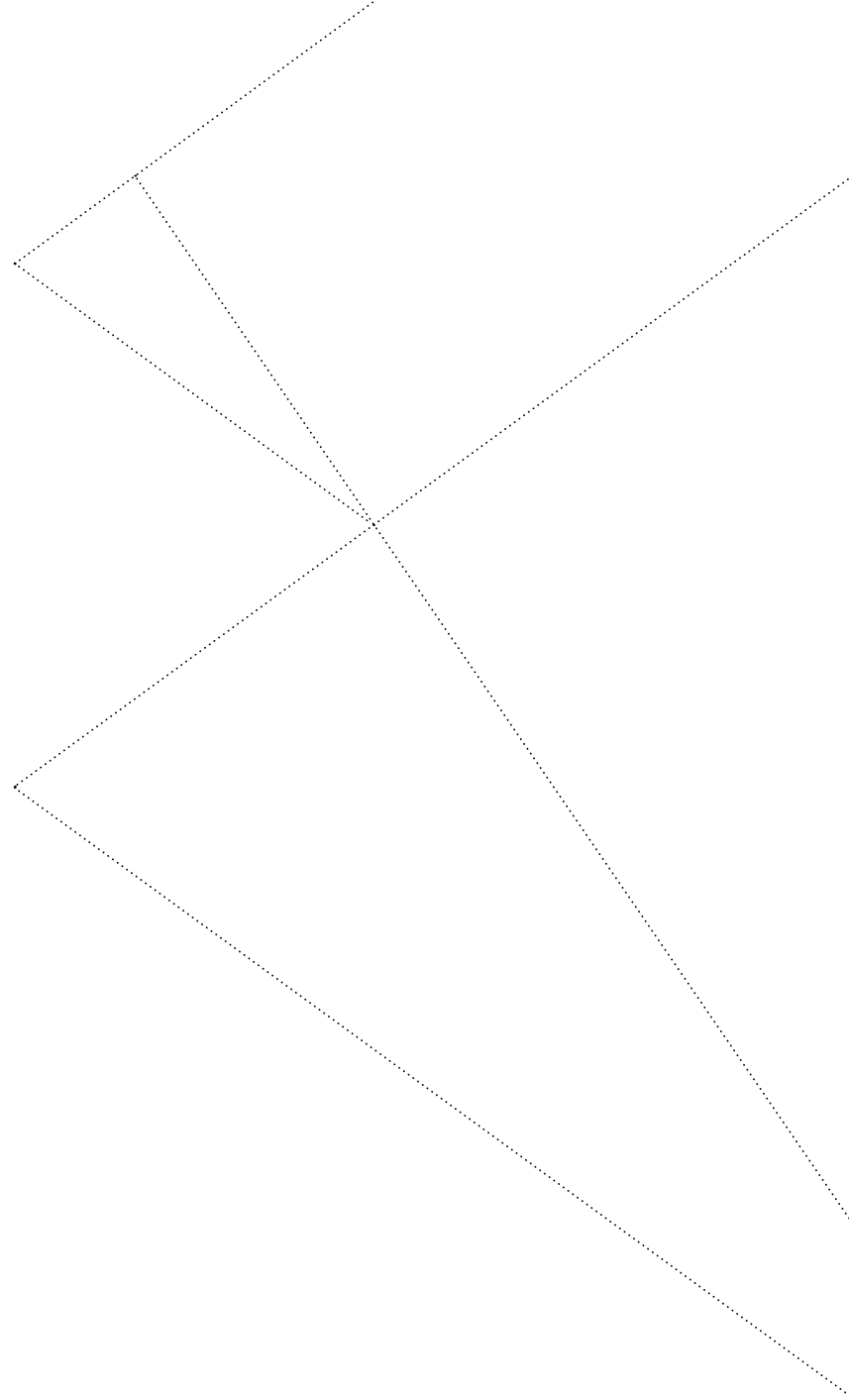
DROBTINICA

Sherlock Holmes

Darja Butina

Neopazno (kot je to pri Sherlocku sploh mogoče) sem ga opazoval izza časopisa. V domači halji je nemarno zleknjen sedel v svojem naslanjaču in kadil pipo. Videti je bilo, da je brezbrizen do okolice, toda kdor ga je poznal kot jaz, je opazil komaj vidno trzanje žile nad levim očesom. To je bil znak, da njegovi možgani delajo kot podivjana lokomotiva. Vedel sem,

da mu zastoj v primeru X, ki ga je pravkar obravnaval, niti malo ni bil po godu. Kot običajno je še enkrat v mislih pregledal vse dokaze, izločil neupravičene sume, drugega za drugim skeniral udeležence v drami, se osredotočil na njihove morebitne vzgibe za zločin, opustil to in ono možno pot za rešitev problema in ... našel vzrok za zločin, s tem pa tudi krivca. »Elementary, Watson, elementary!« je bil vzklik, ki me je pognal s stola in komaj sem še utegnil pograbiti klobuk in plašč, ko sva že odvihrala skozi vhodna vrata.

IX

Humoreske

MODERNA ŽENSKA

Alenka Taštanoska

Ja, Snufi, dobro so me potegnili tile moji otročički. Samo tebi lahko povem. Ti vse razumeš in tudi zatožil me ne boš, vem, da ne. Toliko cirkusa so zagnali okrog te moje okrogle številke: tale aperitiv, pa prvi vhod, pa drugi vhod ..., sem se počutila kot na železniški postaji. Za torto pa pride še veliki udarec. In to kakšen, kar z macolo so me!

»Draga mami, ker si vsi želimo biti čimbolj povezani s tabo, ti poklanjamo tole skromno darilce ...«

Mobitel! Lahko verjameš, Snufi? Meni pa mobitel! Meni, ki sem se zaklela, da tega hudiča ne bo v mojem življenju! Ne, dokler sem živa! Potem pa me lahko kličejo v nebesa, kolikor hočejo. Zagotavljam, da se ne bom oglasila. Kar slišim jih, kako se dogovarjajo po telefonu:

»Ja, našo babi moramo malo modernizirati ...«

Ali pa ne, gotovo so se zmenili kar po tistih njihovih facah ali kako že rečejo tistim stvarjem, ki jih imajo na računalnikih. Sploh se več ne srečajo na pošteni kavici, kot se zna moja generacija. Vse obesijo na tiste face. Ne bi se čudila, če bi nanje obesili še spodnje gate!

Si lahko misliš?! Včeraj me je srečala naša sosedka, kar cedila se je:

»Joj, sosedka, tako žal mi je za vašega Mihca. Mi je hčerka povedala, da se je vaša hči potožila na facah glede njegove matematike. Ne gre mu in ne gre, revčku! Saj ne bo padel, kajne?«

Čarovnica stara! Jo kar vidim, kako se mi škodoželjno hahlja za hrbtom. In kaj je treba celemu svetu razkladati, da je Mihec zadnjič pisal enko iz matematike, te vprašam? To jih bom napela tej moji hčeri, samo da mi pride v roke!

Ti moj ubogi Mihec. Kako ga gnjavijo s to matematiko. Saj ne more biti vsak za vse. Zato pa igra na violino kot kakšen Mocart. Ne ..., to ne more biti prav, tako se reče tistim krasnim čokoladnim kroglicam ... Pa saj je vseeno! Ti že veš, Snufi, kaj hočem povedati. Otrok je pravi angel. In kako rad me ima. In jaz njega, seveda. Kako se nasmejiva, kadar kakšno dobro ušpičiva! Tako kot lani na Visu, ko sva se jim na promenadi izmuznila in jo ubrala v najino skrivno slaščičarno. Mmm, najboljši sladoled na svetu! Škoda, da ga ne maraš, Snufi. Pošteno sva se ga napokala. Potem pa sva se smejala za počit, kako sva jih potegnila.

»Babi, ti si faca!« mi je rekel moj Mihec. Ja, jaz sem faca, ne pa tiste njihove zadeve na računalnikih! Večkrat jim jo takole podurhava na najine sladke skrivnosti, jaz in moj Mihec. Le kdo bo kar naprej poslušal: 'Mami, kaj pa tvoj sladkor? Zdravnica je zadnjič spet rekla, da premalo paziš. Če se ne boš zresnila, bo hudo!' Ja, seveda! Lepo prosim! Niti najmanjšega namena nimam, da bi umrla mlada in zdrava.

Snufi, kaj pa brenči po moji torbici? Ah, že spet ta mobitel! Najraje bi ga zagnala tjale v grmovje. Kdo me zdaj kliče? Hudiča, nič ne vidim. Kje so moja očala? Ojoj! Pazi, Snufi, padel mi je! Priden, kuža! Kako hitro si ga pograbil, še preden je padel v lužo. No, daj mi ga! Fej, vsega si poslinil. Kaj pa je zdaj to? A tudi ti slišiš? A si kaj pritisnil, Snufi? Ja, ... kdo je?

»Ne morem verjeti, mami, da si se res oglasila! To pa je dosežek!«

No, ta je pa dobra! Zakaj pa se ne bi, če smem vprašati!? Saj sem vendar moderna ženska.

DOMOVINA, TI SI KAKOR ZDRAVJE!

Darja Butina

Stavek, ki ga je zapisal eden največjih mož slovenske proze, Ivan Cankar od skodelice kave, še po tolikih letih od srečnega navdiha drži kot pribito. Samo pogledajte jo, našo domovino! Miniaturna deželica na sončni strani Alp pač mora osupniti vsakega obiskovalca. Premore prav vsega v izobilju, darežljivo sipa svoje plodove med umne in prizadevne ji prebivalce. Kajti Slovenec, to ti je grča! Marljiv kot kranjska čebela ji je v resnici močno podoben: leta od podjetja do podjetja in nabira zveneče cekine, jih zлага na kupčke v varne in darežljive denarne ustanove svetovnega slovesa, saj preudarno presodi, da iz domačega satovja zlato bogastvo, tako kot sladki med, kaj prehitro odteče v roke nesposobnežev. Kajti navkljub umnosti, ki jo premoreta vsak slovenski gospodar in gospodinja, ni zaupati domačim ustanovam in ljudem. Mar ni oni dan sosed Vid spet premaknil mejni kamen, čeravno je po sodni poti in pošteno dokazano mu bilo, da je meja na travniku natanko meter in pol od potoka in ne teče tako kot potok sam?

Da, pravica v naši deželi je kot zdravje. Kanijo ti nevoščljivci odvzeti s trdom nabrane zlate cekine, pritožiš se na najvišji sodni zbor, ki razsoja tudi o tako pomembni listini kot je ustava, ta zbir narodovih najvišjih vrednot demokracije (o, Ivan, kako si želim, da bi dočakal ta papir vseh papirjev, za katerega ti je bilo pravično srce!) – kanijo ti torej odvzeti s trdom pridobljene cekine, takoj ukrepa najvišji zbor strogih sodnikov. Kako si drzne, golazen nemarna, tebe, umnega, pravičnega gospodarja zatožiti in zahtevati, da se ti s trdom pridobljeno premoženje zase-

že? In ne premore, ta hudoba vseh hudob, niti trohice sočutja, ko te gleda, kako se zvijaš v krčih hude bolezni, povzročene prav zaradi njene foušljivosti, požrešnosti in nespoštovanja temeljnih načel demokracije! O domovina, kje je zdaj tvoje zdravje?

KJE SO MOJI ZOBJE?

Anita Caruso

Omotica po lokalni anesteziji je počasi popuščala. Vračanje v resničnost je bilo kot vožnja z gumenjakom skozi javno kanalizacijo. Najprej so se prikazali obrisi sestre, ki se je sklanjala nad menoj in mi natikala cevke v nastavek, zataknjen v nadlaket desne roke. Njen nasmeh je razkrival razkošno tipkovnico snežno belih zob. Panično sem se prijela za usta, v katerih je zevala praznina.

»Kje so moji zobje?« sem iztisnila prve besede iz suhega grla.

»Nič ne skrbite gospa, vaši zobje so na varnem,« mi je prijazno dejala, a nisem prezrla hudomušnega nasmeha, namenjenega kolegici, ki se je ukvarjala z mojo pravkar operirano nogo in jo nameščala na podstavek.

»Prosim, takoj mi vrnite zobe!« sem energično zahtevala in z očmi iskala svoje zobe.

Na nočni omarici je stala prozorna posodica. V njej so se svetili moji lepi zobje. Poželjivo sem segla po njih, a sestra je bila hitrejša. Odmaknila jih je in obenem ustavila mojo roko.

»Najprej si morate odpočiti po operaciji, potem pa si boste lahko nadeli svoje zobe,« je prijazno pojasnila. Pri tem se je ponovno nasmihala in se z očmi spogledala s sodelavko, ta je prasnila v smeh in odšli sta iz sobe. Radovednost mi je prebudila otopele možgane in v spomin so se mi vrnili zadnji prizori pred operacijo.

Ležala sem na operacijski mizi in čakala na anestezijo. Le kaj mi je, za vruga, bilo tega treba, sem v mislih preklinjala usodo in se trudila zavrteti dogodke nazaj ter nezgodo izbri-
sati iz spomina. Obenem sem se zaskrbljeno ozirala na gleženj, ki ni zdržal padca in se je kar dvakrat zlomil. Pa ravno zdaj, ko sem imela pred seboj toliko načrtov in obve-
znosti! Kakšna smola!

Iz teh misli sta me iztrgala žvenket instrumentov in zdravnik, ki mi je z lučjo osvetljeval gleženj. Pojasnil mi je, da bo s ploščico in vijaki utrdil zlomljene kosti, naj nič ne skrbim. Ker mi ni preostalo nič drugega, sem se prepustila pripravam na ta poseg, dokler ni prišel mučni trenutek. Sestra mi je prijazno vprašala:

»Gospa, ali imate mogoče zobno protezico?«

»Imam,« sem odgovorila.

»Morali si jo boste sneti,« mi je prijazno dejala.

»Ne, tega pa ne bom storila,« sem kategorično ugovar-
jala.

»Morate, ker se sicer lahko med operacijo poškodujete ali celo zadušite,« mi je pojasnila.

»Pa saj mi bodo operirali gleženj, ne zobovja,« sem vztrajala. Z anesteziologom sta se spogledala in si prikimala. Zdravnik me je prijel za glavo, sestra pa mi je nežno odprla usta in, groza, protezica je bila zunaj.

»Tako, gospa, zdaj pa se sprostite! Kmalu boste začutili v nogah mravlje, potem toploto in nato ne boste čutili ničesar več.«

O ljubi Bog, kako naj sploh odprem usta, ko pa nimam zob, sem v sebi tešila jezo.

Pogledala sem na nočno omarico in z levo roko segla proti protezi. Še malo in dosegla jo bom. Sestri sta k sreči zapustili sobo in ovira je bila končno odstranjena. Milimeter za milimetrom sem se pomikala k posodi z mojimi zobmi in jo končno dosegla. Pa so bili zobje v mojih ustih! Kakšen

blažen občutek! Zdaj sem spet cela, sem si zabrundala v brado. Iz sosednje postelje se je oglasila gospa, ki je vse doga-
janje tiho opazovala, in dejala:

»Nič ne skrbite, tu smo vsi neboljani. Nič ne de, če ste bili brez zob,« mi je dejala tolažeče.

Jaz pa sem še vedno čutila nelagodje in sem ji priznala, da sem se brez zob počutila, kot da sem povsem gola.

Zamahnila je z roko: »Človek se vsega navadi!«

UŠI NA POHODU

Darka Lampič

Svojim otrokom sem vedno govorila, naj ne pripeljejo k hiši nobene domače živali, če niso pripravljeni zanjo tudi skrbeti. Moja hči Mojca je zvesta kopija svoje matere in isti stavek kar naprej ponavlja svojima hčerama. Ampak mladi dami Lara in Ela bi vseeno radi imeli domačo žival. Posvojili sta že vse suhe južine po hiši in gorje, če se kakemu pajku razdre mreža. Poleti smo ju zalotili, ko sta udomačevali mravlje. Z raztrese-
nim sladkorjem sta jih pripeljali z vrta čez garažo v prvo nadstropje v njuno sobo. Tam sta jim uredili hišico za punčke.

Neko zimsko nedeljo sem bila pri hčeri na obisku. Mlajša, šestletna vnukinja Ela, se je kar naprej praskala po glavi. Svoje goste dolge kodraste lase je imela spletene v dve kitki. Rekla sem ji, naj si jih razveže, saj jih ima verjetno pretesno spete. Pa je dala prst pred usta in rekla: »Psst!« Ni mi bilo jasno, zakaj, a sem jo pustila pri miru. Ker pa se je njeno praskanje še kar nadaljevalo, sem rekla hčeri:

»Poglej ji no glavo, mogoče ima pa uši.«

Ela pa v neutolažljiv jok. »To je moja domača žival,« je tulila, »in ne pustim, da mi jo vzamete. Z Laro bova imeli cirkus. Mravlje bodo hodile po vrvi, uši bodo skakale s trapeza na trapez, za suhe južine pa še ne veva, kaj bodo

delale, a jih bova že zdresirali,« je povedala med hlipanjem in tuljenjem.

»Že vem,« je zavpila Lara, da je preglasila Elin jok, »suhe južine bodo držale mrežo in lovile mravlje in uši, če bodo padle.«

Mojca je doživela lažji šok, a se je hitro zbrala in organizirala reševalno akcijo. Marko, moj zet, je moral na vrat na nos v dežurno lekarno z navodilom: 'Prinesi vse, da se znebimo te zalege. Pa naj bo ekološko!' Vrnil se je z vrečko pripomočkov in lažji za kakih 50 evrov. Prinesel je ekološki šampon, električni glavnik, kovinsko krtačo in še nekakšen gel, za katerega nismo mogli ugotoviti, za kaj sploh je.

Elo smo spravili v kopalnico med vreščanjem, da je uš njena in naj ji jo pustimo. Potolažila se je šele tedaj, ko smo ji obljubili, da jo bo lahko imela, samo da jo spravimo z njene glave. Ko sem ji česala lase, sem ujela osem velikih živih uši. Ko jih je Ela videla, ji niso bile več všeč, in je milostno dovolila, da jih odstranimo.

Komaj sem prišla domov, že sem bila obveščena, da ima uši tudi starejša vnukinja. Naslednji dan sem se navsezgodaj pojavila pri hčeri v popolni bojni opremi in s pripravljenim taktičnim načrtom delovanja diverzantske enote, v katero smo bile vključene Lara, Ela in jaz. Tajna šifra operacije – totalno čiščenje, tarča napada – uši. Najprej smo preučile kakih ducat poročil o teh »domačih živalih«. Potem smo se lotile čiščenja terena. Vključile smo vso razpoložljivo artilerijo, od sesalca, pralnega in pomivalnega stroja do opekača. Lara je besno sesala, Ela je tlačila oblačila in posteljnino v pralni stroj, jaz pa sem si domišljala, da imam nadzor nad vsem. Pripravila sem nam tudi nekaj krepčilnih sendvičev.

Ko smo očistile širše območje, sem se lotila še ožjega terena na dveh ušvih glavah. Vsako gnido je bilo treba zajeti, jo z nohtom potegniti z dolgega lasu in nato počiti. Vnukinji

sta preživel vse to mučenje, žal pa je kljub električnemu glavniku preživelo tudi nekaj uši. Ela je vprašala, kako deluje električni glavnik, pa ji je Lara strokovno razložila, da je to električni stol za uši. »Kaj pa je to električni stol?« je bila radovedna Ela. »To je moderna giljotina, pri kateri ni treba odsekati glave,« ji je povedala Lara. Ela ni več spraševala, čeprav ji ni bilo nič bolj jasno, saj se ji je zdel Larin odgovor preveč grozen.

Ponoči me je v sanjah preganjala gromozanska uš, ki jo je imela Ela privezano na rdeči pasji vrvici, a se ji je strgala iz rok, ko je zagledala mene, ubijalko njenih otrok. Razprla je svoj ploščati gobec in siknila: »Ti si kriva, ti!« Zbudila sem se vsa prepotena.

Medtem ko je mene doma mučila krivda in se v koži iztrebljevalke nisem počutila udobno, je Mojčina družina natlačila zamrzovalno omaro z oblačili, ki smo jih s puncama prej oprale. Tako naj bi dokončno uničili uši in gnide, ki so slučajno preživele pranje. Se je pa izkazalo, da moj nadzor nad situacijo med operacijo »totalno čiščenje« ni bil popoln, saj so se volnena oblačila zaradi visoke temperature močno skrčila.

Hrana, ki je bila prej v zamrzovalni omari, se je začela tajati, in zato je Mojca povabila bližnje sorodnike na nedeljsko kosilo. Prišla je tudi moja mama Miša, čila 86-letnica. Rekla je, da je vsaka reč za kaj dobra. Če ne bi bilo uši, bi se vsi sorodniki srečali šele čez tri mesece na rojstnem dnevu in kaj se ve, če bi bila ona takrat še živa.

Pogovor pa se je tokrat sukal predvsem okrog uši. Moja mama je rekla, da včasih niso zganjali takega cirkusa, otroke so ostrigli na balin, pa je bil mir. Ela je dodala svojo razlago o tej metodi: »Ob izgubi las ušem začne drseti in zato popadajo z glave.« Marko, ki mu je šlo na jok, ko si je na prste ene roke nataknil svoj skrčeni pullover, je rekel: »Kaj ko bi spremenili temo in se pogovarjali o smučanju!«

A ravno takrat sem opazila Laro, kako se spet praska. Na samem sva odkrili mlade uške. Lara je povedala novico zbranim in razplamtela se je debata o neučinkovitosti eko pripravkov. Seveda je imela uši tudi Ela. Gostje smo se hitro pobrali domov, Marko je šel v lekarno po bolj učinkovita sredstva, Ela in Lara pa tokrat nista smeli ostati doma, ampak sta morali naslednji dan v šolo.

Po enem tednu se jima je zaredil spet nov zarod uši, gnide so se še kar pojavljale in operacijo »totalno čiščenje« smo morali ponoviti. Obrambna sredstva in taktični pripomočki za napad so zdaj zavzemali že več kot meter dolgo polico v kopalnici. Nekatera sredstva bi skoraj lahko prištevali že k bojnimstrupom.

Deklici sta imeli novi kratki pričeski. Na jok mi je šlo, ampak morala sem pokazati vesel obraz in sem rekla, da je fino, ker jima bodo kape poslej bolj prav. Prislužila sem si njun ubijalsko leden pogled.

Naslednji dan sem dobila telefonsko sporočilo svoje hčere: »Imam uši, Marko tudi! Znorela bova!«

Ustrašila sem se za njuno duševno zdravje in družino popoldne obiskala. Spet se je na veliko pralo, zamrzovalo in česalo. Mojca mi je zaupala: »Razmišljam o biokilu.« Z Markom sva jo komaj prepričala, da spada biokil med prepovedana bojna sredstva. Larina in Elina učiteljica sta bili vseskozi seznanjeni s potekom totalnih čistilnih operacij in sta povabili Mojco, da bi na roditeljskem sestanku v šoli predavala o zatiranju uši.

»Kaj misliš?« me je vprašala. Seveda sem ji svetovala, naj svoje izkušnje deli z drugimi. Bila pa sem radovedna: »Katera sredstva jim boš pa priporočila?« »Prav gotovo ne eko, to je sama nategavščina,« je izjavila moja sicer popolnoma ekološko naravnana hči.

Doma sem si privoščila pomirjujočo kopel in šla zgodaj spat. V sanjah me je spet obiskala stara znanka, uš, ki se je

strgala z rdeče pasje vrvice. Bila je prav prijazna, še pomežiknila mi je. In ob tem je zazvonil alarmni zvonček v moji podzavesti.

Zbudila sem se s srbečo glavo, sosede pa je zbudil moj nečloveški krik.

SODOBNA TEHNOLOGIJA

Metka Prašnikar

Na sobotni večer trije pari posedamo ob domačem kaminu. Brezova polena oblizujejo ognjeni zublji in ogenj veselo prasketa. Zunaj je noč tako črna, da bi jo lahko z nožem rezal. Po naselju se razlega tuljenje psov. Ko odpiram šampanjec, mi steklenica skoraj zleti iz rok in zamašek za las zgreši Zvonkovo glavo. Od strani pogledam Zvonka, ki si gladi nagubano čelo.

»Pa te ja ni napadel glavobol,« se pošalim.

»Oh, ta vražji zobobol,« zagodrnja. »Kot kaže, bom res moral na zobozdravniški stol.«

K nama prisede Janez, ki nekako nejevoljno sprehaja otečene prste okoli svojih ušes. Najbrž ga daje revma. Nestrpno se preseda po usnjenem kavču in zbira besede:

»Kaj vse ne doživiš pri naročilu mimo vrste,« se jezi.

»Kakšne vrste,« sem začuden, »take v čakalnici?«

»Naročilo od doma vendar,« pojasni. »Ko iščeš po spletu vse mogoče tehnične novotarije in se na koncu odločiš za nekaj boljšega, te pa pričaka presenečenje.«

»Kakšno presenečenje?« vprašam. Nič mi ni jasno.

Pred mesecem dni je moral nujno zamenjati dotrajana garažna vrata. A kakšno razočaranje nad novo rolo tehnologijo!

»Vse se je zgodilo v tistem mrzlem decembrskem jutru,« hiti razlagat. »Od doma sem šel s šopom notnih zvezkov na zadnje pevske vaje pred nastopom. Malo sem že zamujal.

Zunaj je naletaval sneg. Da ne bi izgubljal minut, sem z daljincem že na izhodu iz hiše pritisnil na gumb za odpiranje. Dvižna vrata so se začela pomikati po centimetrih. Stopil sem bliže in podnje. V stiski s časom sem jih z desnico potiskal navzgor, a ni šlo. Daljinca sem spravil v žep. Vrata so obstala na polovici, kot bi se zataknila. S hrbtom sem se obrnil vstran, da bi jih dvignil ritensko. Po nerodnosti sem sprožil daljinca in spodnji rob vrat me je zadel v glavo. Odskočil sem, da me ne bi ponovno zadelo, in skoraj padel, tedaj pa so vrata spet treščila na moje teme. Stemnilo se mi je pred očmi in zablistalo, da sem videl vsa ozvezdja, tudi tista, ki so že zdavnaj ugasnila. Z robcem sem si poskušal ustaviti kri, ki je brizgala kot gejzir. Ves krvav sem pohitel nazaj v hišo, kjer me je presenetila žena.

»Si še doma?« me je začudeno vprašala. »Si kot ponavadi kaj pozabil?«

»Ja madonca, a ne vidiš, da sem ranjen?« sem zarobantil.

»Brez očal sem čisto slepa,« se je opravičevala. 'Kako, ali te je kdo napadel?«

»Skoraj, no ja, pravzaprav udaril,« sem jezno zamrmral.

»Udaril? Si kidal sneg?« se je vznemirila.

»Pravzaprav sem res iskal lopato, ko je udarilo po meni. A ne vidiš, da moram na urgenco,« sem še pristavil.

Malo se je še obotavljala, a ker sem užaljeno obmolknil, je pohitela po ključke svojega Forda. Odpeljala sva se na urgenco.

»Uf,« je bentila, »sami parkomati, pa nobenega praznega prostora.« Mrzlično je brskala za kovancem, ko se je pred njo nenadejano izpraznil parkirni prostor in je zapeljala nanj.

»Pohiti vendar,« sem jo priganjal. Stekla sva po dolgem, mračnem hodniku in po uri in pol sedenja sem končno prišel na vrsto.«

»Mimo vrste torej,« ga prekine Zvonko.

»Ah ne, vsi, ki so bili pred menoj na vrsti, so že odšli. In

potem sva vstopila midva. Tam je pod budnim nadzorom specialista dežurala mlada pripravnica. Previdno si je ogledala moje ranjeno čelo, potem pa poiskala nit. Sedem šivov sem naštel, ko je končala.«

»Kako pa veš, če te je vse bolelo?« ga prekine Zvonko.

»Štel pa sem še lahko,« reče Janez. »Ko so mi po tednu dni odstranili šive, sem videl v ogledalu, da se mi je rana zacelila, a otipal sem za ocvirek debelo rdečo odvečno kožo, skoraj bi se bil onesvestil.«

»Zaradi ogledala?« se šalim.

»Ne, ne zaradi ogledala,« vzkipi Janez, »zaradi zdravniške površnosti!«

Potrepljam ga po ramenu in rečem: »Podobne izkušnje sem imel tudi sam,« in mu pokažem ukrivljeni sredinec. »Ampak kot vem, lepotna tehnologija mimo vrste reši vse. No ja, skoraj vse.«

ČEBULNA VOJNA

Vesna Mikek

Z možem sva izkopala bojno sekiro. Povod je neverjetno banalen – čebula. Majhna rdeča zadevica z močnim vonjem in ostrim okusom. Moj Tone je ne prenese. V nobeni obliki. Ta njegov odpor izhaja iz toplega domačega okolja. Bil je eden od štirih otrok na trdni kmetiji na Dolenjskem. Življenje je potekalo po ustaljenih tirih. Oče in mati sta kmetovala, za otroke pa je skrbela neporočena teta. Bila je stroga in kar je teta Mici rekla, je bil zakon. Psihologi govorijo o življenjskem scenariju, na katerega vplivajo zapovedi in prepovedi iz otroštva. Za župnikovimi sedmimi zapovedmi je trdno stala tetina osma: ne jej čebule! Ja, teta je pač ni marala. Ta zakon je prekršil le eden od četverice otrok, najmlajši brat Jože, ki ga je lakota prisilila, da je pojedel kar

celo kilo čebule naenkrat. To je bila prva hrana, na katero je po tednu partizanstva naletel. A moj mož je ostal trden. Čebule vede ni niti poskusil.

Moj življenjski scenarij je drugačen in zapoveduje: čebula je osnova vsaki jedi. Tako me je učila mama. Razen seveda pri sladica in mlečnem rižu. Odpor do te vrtnine je bila ena prvih stvari, ki sem jih spoznala, ko sva se s Tonetom pričela navajati na skupno gospodinjstvo. Poskusila sem kuhati brez čebule, a jedi nekako niso imele pravega okusa. Ali si lahko na primer predstavljate krompirjevo solato brez čebule? Pa golaž? Nikakor. Znašla sem se pač tako, da sem jo uporabljala naskrivaj. Pražila sem jo, ko ga ni bilo doma. Omake sem potem spasirala in možiček je lepo jedel čebulo, ne da bi vedel. Prav rad je pohvalil mojo kuho.

Zdaj sva že v letih in oba v zasluženem penzionu. Večji del časa preživiva v stanovanju. Tako pražim čebulo, ko sva oba doma, le včasih mi uspe to narediti, ko se zadržuje na vrtu ali v kleti. Pa še potem jo zavoha in takoj je ogenj v strehi. Zaman mu pojasnujem, kako zelo zdrava je, in mu jo kuham že ves čas.

»Ne bom jedel čebule in pika.«

»Prav, pa ti kuhaj!«

»Kaj bom jaz kuhal, boš že ti.« In tako naprej.

Skušala sem mu dopovedati, kako je čebula zdrava, pa ni hotel slišati. Prižgal je radio in ga navil na ves glas. Ko sem si pričela čebulni sok vtirati v lasišče, se je tečež preselil v drugo sobo, čeprav sem si lase potem temeljito oprala. No ja, brez smrčanja sem se pa tudi jaz bolj naspala.

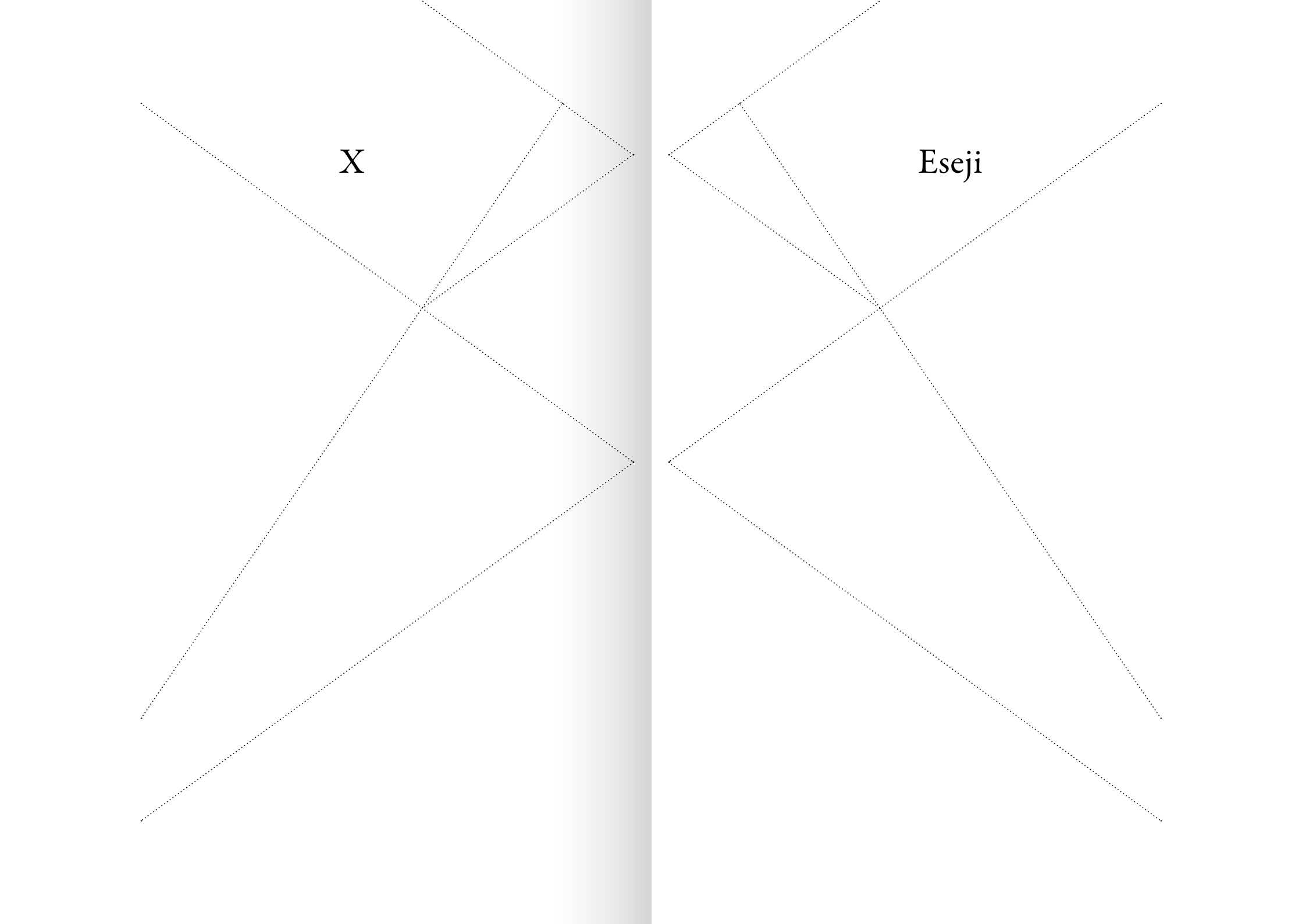
V zadnjem času se je v kleti pričelo dogajati nekaj nenavadnega – čebula je izginjala. Le kateri vlomilec bi odnesel ravno in samo čebulo? Počasi se mi je posvetilo, kdo jo skriva. Ampak kam? Jo mogoče šenka tisti zoprni sosedi Marti, ki se tako rada slini okoli njega, ali pa jo meče kar v smetnjak? Ne, za to je moj Tone preškrtno. No, prišel je dan,

ko sem mu prišla na sled. Ne vem več, po kaj sem šla v klet, ko sem zavohala smrad. Kaj je to? Kot bi bila ... gnila čebula! Vse sem pretaknila in jo našla pod omaro, za gajbicami s starim papirjem in praznimi steklenicami. Takoj sem ga poslala očistiti svinjarijo.

Zadnje mesece že oba težko hodiva. Mene boli kolk, mož pa težko diha. On tudi nima več voziškega dovoljenja. Enkrat na teden naju hčerka zapelje do velikega Mercatorja. Naloge imava razdeljene. Mož izbira vino in sadje, jaz vse ostalo. Ko smo prvič prišli domov brez čebule, sem mislila, da sem jo morda pozabila dati v voziček. A ponovilo se je tudi drugič in tretjič. Postala sem pozorna in zasačila možička, ko je paket čebule odložil na polico med kozarce z marmelado, ko je mislil, da ga ne vidim. Seveda sem jo dala nazaj v voziček. A domov smo prišli spet brez čebule. Naslednjič sem ves čas hodila poleg vozička, a do blagajničarke čebula ni prišla. Pravzaprav je, a šele, ko me je gospa v vrsti za nama vprašala, če je čebula na tleh naša. Takoj za blagajno sem jo dala v svoj cekar in jo srečno prinesla domov. Skrila sem jo v predal z računi. Tam je že ne bo iskal. Skrivam jo tudi drugam in to tako temeljito, da je včasih še sama ne najdem.

Včeraj smo se na povratku z obiska najboljšega soseda ustavili pred banko. S hčerko sva skočili noter, Tone pa je obsedel v avtu. Ko smo doma pobirali nakupljeno iz avta, čebule ni bilo nikjer. Pa nisem spustila nakupovalnega vozička z oči. Očitno jo je kujon v tistih nekaj minutah, ko sem bila v banki, vrgel v smetnjak. Potem pa je sedel v avtu, kot da se ves čas ni nikamor premaknil.

Še dobro, da je v hčerkin kleti kar lepa zaloga čebule, s katero si lahko postrežem v kriznih časih. Ko me bo možiček dovolj razkuril, mu jo bom dala še v njegovo najljubšo jed, v palačinke!

The diagram shows a net of a cube, consisting of six squares arranged in a cross-like pattern. A vertical strip on the right side of the net is shaded gray. The strip is bounded by two vertical lines and extends across the height of the net. The word 'X' is located in the upper-left square of the net.

X

Eseji

BOŽIČNA ZGODBA

Irena Gorjup

Zakaj sem se danes zvečer znašel tukaj in zakaj mi te luči tako utripajo v obraz, da se komaj spomnim, kdo sem in kako sem prišel sem. Ozrem se naokrog, množica ljudi je napolnila tempelj, cerkev mu pravijo. Nihče me ne opazi, neviden sem, v svoji opravi sem podoben brezdomcem pred cerkvijo. Da lahko potujem v času in prostoru, tega še noben preučevalec Jezusa Kristusa ni odkril. Neviden sem, le sem pa tja me zazna kakšna zelo senzibilna oseba, ki mi pogleda v srce. Po pravici povedano sem že naveličan teh potovanj, zdaj bi se veliko raje pogovarjal s svojo Magdaleno in poslušal najino hčerko Saro, ki je pri treh letih že tako pametna. Tako pa potujem v prihodnost in opazujem, kako maličijo moje delo, kako v mojem imenu bogatijo, kradejo, lažejo, ubijajo, vladajo. In sem žalosten.

Začenja se obred – polnočnica, duhovniki v pisanih bogatih oblačilih se drenjajo ob oltarju, škofi, nadškofi, sami pomembneži. Maša je posvečena mojemu rojstvu, vodi jo napihnjeni nadškof. Poznam jih, te božje služabnike, izgovarjajo besede in stavke, ki naj bi jih jaz povedal, z njimi vežejo nase ljudi, lepijo nase bogastvo in moč. Vsi pa pozabljajo na najpomembnejšo stvar – ljubezen sem širil, ljubezen do bližnjega, do vseh ljudi, živali, rastlin in do vsega vesoljnega stvarstva. Samo z ljubeznijo spreminjaš sebe in svet. To je moj nauk. Oni pa so spremenili mojo resnico, zatajili so mojo ljubezen, tudi mojo ženo Magdaleno, ki je bila moj najzvestejši apostol, in moje otroke. Ker jim je tako ustrezalo. Gradili so in še gradijo palače – te templje trgovcev z vero.

Množica zamaknjena sodeluje pri obredu, poje in moli in se mi hkrati umika – v svoji tuniki in sandalih sem tujec, posebnost, bojijo se me.

Skozi potovanja v različna stoletja sem opazoval zaton rimskega cesarstva, nevednost srednjega veka, renesanso, industrijsko revolucijo, človeško mravljišče dvajsetega in začetka enaindvajsetega stoletja. Moje srce je krvavelo zaradi bede ljudi in jokalo nad okrutnostjo vladarjev, ki so bili po navadi tudi božji predstavniki. Žalosten sem zaradi zlorabe svojega imena.

Zmanjkuje mi časa, moram nazaj, pomikam se proti ozadju cerkve, od koder bom lahko neopazno odpotoval.

SANJE

Daniel Majcen

Sanjal sem strašne sanje, vendar se jih ne spomnim. Če bi sanje v sanjah zapisal, bi se jih spomnil in napisal zgodbo. Tako pa nič. Sanjati se mi zdi zato brez veze, saj si sanj v sanjah nikoli ne zapišem. Ko se prebudim, se sploh ne spomnim, da sem sanjal. Sanje iz zgodb so zanimive; lepe, grozljive, zabavne, sanjske, toda zame neuporabne, ker se jih preprosto ne spomnim. Razmišljam in se sprašujem, ali se sanjati sploh splača. Meni ne, ker se ničesar nikoli ne spomnim. Ne znam si predstavljati, da bi sanjal in sanje sproti zapisoval. Res si jih ne bi. To je tako, kot bi med spanjem bedel in bi potem dejal, da sem spal.

Seveda sanjam, ko pa hočejo sanje postati življenje v zapisani zgodbi, se jih spet ne spomnim. Odločil sem se, da ne bom več sanjal, najraje pa tudi spal ne bi. Le kdo si je sanje izmislil? Morda tisti, ki kar naprej sanja, poleg tega pa si vzame še čas za spanje. Zame so sanje življenje, o katerem sanjam že od nekdaj. Tudi teh sanj se ne spomnim, ker jih ne zapišem. Raje imam spanje brez sanj.

V sanjah sanjam preteklost in tudi prihodnost. Pa kaj, ko se od tega spet nikoli nič ne spomnim in zato tudi ni nobenih

koristi. Preteklost poznam, kolikor se je spomnim, ko sem buden, prihodnost pa me v sanjah ne zanima. Zaradi tega so takšne sanje čisto odvečne. Najrajši sanjam sanje, ki jih sploh ni. Se mi vsaj ni treba mučiti in pisati zgodb, ki jih je najbrž na tisoče. Sanje so velika zgodba, ki je zame pač ni. Če pa bi se kaj od tega spomnil, bi napisal zgodbo, ki bi bila sanjska.

MUKA, IME TI JE METAFORA

Drago Cenčič

Zunaj je svetel in lep, skoraj bi rekel nasmejan dan, ampak kaj ko sedim kot kup nesreče pred praznim belim papirjem, ki je zaradi svetlobe dneva še bolj bel. Kar nasilno me bode v oči ta prazna belina. Kaj torej napisati in zraven še uloviti vsaj eno metaforo, to tako izmuzljivo ptičko na papir. Nekaj moram napisati. Težko nalogo sem si nakopal na glavo in težka naloga je pravzaprav nadloga. Ta nadloga mi je zdaj zlezla v glavo in se tam mota, vrti in melje kot v mlinu, rezultata pa ne vidim pravega. Glavo imam najbrž prazno, mogoče je v njej megla, pa še nekaj mi šumi v njej, kot da bi bil puščavski pesek. V tej megli in pesku, v tej puščavi, se mi ne more prižgati nobena iskra, nobena ideja. Pa tudi, če bi se mi kaj prižgalo, bi takoj ugasnilo. Za hip bi se iskrica mogoče le prižgala, a potem bi bil *još teži mrak u mraku*. Fuj, kaj pa je to, od kod pa zdaj ta hrvaščina. To pa ne bo šlo, ampak neka sled metafore se mi je pa le prikradla. Popolnoma sem zmeden. Mogoče bi pa šlo takole: da mi torej iskra sicer zagori, a kaj ko potem še temnejšo noč stori, ko ugasne. Ja, malo boljše je, ampak ne, vse skupaj ni vredno počene fige. Nikamor ne bom prišel s tem, pa kako bi rad ustvaril vsaj eno metaforo.

Ampak zadnjič sem izvedel, da se rodi metafora iz povezave dveh pomenskih področij. Kaj naj torej izberem? Aha, že imam, to bosta politika in vreme. Ljudje pravijo, da je

politika kurba in da je vreme nezanesljivo. Iz tega sledi nauk, da se moram v bodoče varovati kurb, ker so nezanesljive. Moram se torej držati le ene poštene ženske, ta je pa cvet, ki zlepa ne ovne.

Kam me je pa zdaj zaneslo? Zataval sem na neko stranpot in se izgubil v labirintu razmišljanj, o svojem privatnem življenju pa res ne mislim pisati in sploh sem se oddaljil od nameravane teme o metafori. Ja, metafora se skriva v popolni temi. Vrniti se moram res nazaj na politiko in vreme. Ta zmešana politika, ta k... povzroča ujme, temne oblake, strelo, grom in točo in bolj malo sonca. Ne, tudi to ne bo dobro, preveč črnogledo je. Moral bi izbrati kaj lepšega, bolj optimističnega. Politika, vreme, vreme, vremena ... Oho, jo že imam, metaforo, te se pa ne bi branil noben politik, še zlasti ne pred volitvami. Kako da se tega nisem prej spomnil? Evo, tule je: *vremena bodo Kranjcam se zjasnile, jim milši zvezde kakor zdaj sijale*. Ja, to pa je super, to pa bo. Tako bi gotovo tudi rekel kak pesniško navdahnjen politik, ampak jaz sem ga prehitel in to izkopal iz podzavesti, kjer se gotovo tare cel kup mojih neodkritih sposobnosti, in priklical zadevo na beli dan. Originalno, pa pravi čudež je, še rima se lepo, le nekako arhaično mi zveni, gotovo je ležala ta metafora, revica, prav na dnu globokega brezna moje podzavesti in tako naenkrat prav čudežno izbruhnila po vulkansko na dan. Zdaj je torej naloga rešena, lahko si oddahnem in si umijem obe roki.

Obžalujem, da mnogi ljudje zlasti v tem času objavljajo plagiate, to je res sramotno, kot če bi pred zdravnikom kazali umazane gate. O, že spet rima; plagiate – gate. No, saj mi gre in ni da bi obupal. Svojo prvotno zadrego bom postavil v kot in tam naj ostane ali pa naj kar izgine v mišjo luknjo, kakor ji pač paše.

O, da bi nebesa milost mi skazale in mi poslale žarke mile. Joj, kako se to lepo, poetično in dobro sliši. Seveda, prijazna milost je sploh sonček, ki nas greje. In ti žarki bodo gnali

nove metafore še bolj veselo. Že spet mi dela pesniška podzavest; le od kod vse to jemljem, pa ne da bi kaj takega že nekoč bral in da zdaj spomin poje v meni. Ne, ne, vse je v redu. Glavno je, da je papir popisan in zoprna belina me ne bode več v oči. Kar ponosen sem, ko gledam to mravljišče, kjer mrgoli toliko pametnih besed skupaj z njihovo matico – moja metaforo.

KAJ SO TI NAREDILI, VRLI MARTIN?

Drago Cenčič

Naslov tega mojega razmišljanja je videti sicer malo čuden. Ne morem si pomagati, ampak vnovič se zavedam tega, da sem tudi sam malo čuden, nisem namreč tipični Slovenec. V to sem prepričan že kar nekaj časa, ampak naj se tokrat glede opisovanja svoje netipičnosti omejim le na pitje. Slovenci v tem pogledu zavzemamo kar visoko mesto na lestvici porabe alkohola v Evropi. V poprečju uživamo odrasli 12 litrov čiste- ga alkohola na leto. Tudi sam nočem zamujati v pivskem uživanju, ampak kaj, ko mi zmanjka do poprečja kar 7 litrov. O tem sem vodil nekaj časa celo evidenco. Kako to nadoknadi, me nič ne briga, iz tega si ne delam prav nobenih skrbi.

Kako pa je z našim Martinom? Ta vrli možak, to sem pa že v naslovu poudaril, je utrpel pač krivico. Kot jaz vem, ni imel prav nikoli nobene zveze z alkoholom. Živel je v 4. stoletju in doma so ga spravili bolj na silo v vojaško službo, to pa mu ni ustrezalo. Nekoč je s svojega konja opazil prezeblega berača, prerezal je svoj plašč na pol in mu polovico podaril. Kmalu je pustil oficirsko družčino, se dal krstiti in postal duhovnik. Živel je zares skromno, ljudje so ga cenili in ko so ga razglasili za škofa, se je baje skril, gosi pa so ga z gaganjem izdale. Tudi kot škof je živel še naprej skromno in

bival v kolibah med menihi. Veliko dobrega je naredil zaradi svoje globoke vere in se s tem seveda ni hvalil. Pokopan je bil 11. novembra leta 397, to pa je bilo ravno v času, ko so se preprosti ljudje, ki še niso docela pozabili svojih poganskih bogov, zahvaljevali za dobro letino. Cerkev je potem ugodni datum Martinove smrti izrabila, še zlasti zato, ker je približno še 40 dni manjkalo do božiča in, evo, nič krivi Martin je prišel kot naročen. Tako so dejali ljudem: »Veselite se, pijte in jejte torej in proslavljajte Martina, potem pa bodite lepo 40 dni pri miru in v postu vse do božiča!« Zato ni čudno, da je postajal Martinov dan kar nekakšen jesenski pust.

Samemu skromnemu in vrlemu Martinu to gotovo ne bi bilo všeč. Če bi bil živ, bi se najbrž spet skril in ne bi želel biti v središču pozornosti. Ampak cerkev ga je proglasila za svetnika in svetnike producirajo v Rimu še dandanes. Ali ni to pravzaprav bogoskrunstvo? Po uradnem postopku se sestaja neka komisija in potem sveti oče oziroma celo božji namestnik – ha ha, kakšen napuh – svečano razglasi nekoga za svetnika. Kaj jim ni jasno, da je prav vse odvisno zgolj od božje milosti in da ljudem to ne pritiče? In ne samo to! Kot je sam Kristus v Kani Galilejski spremenil vodo v vino, kar se da razumeti, pa mora naš svetnik spreminjati mošt v vino. In to še ni vse, saj izrecno trdijo, da duhovnik rimsko-katoliške cerkve dejansko spreminja vino še naprej in to celo v kri. Ko sem bil še majhen otrok, sem z grozo opazoval duhovnika, ko je pil iz keliha, če ni slučajno krvav okoli ust. K sreči nisem mogel ničesar opaziti in tudi samo duhovniki so smeli piti iz keliha, navadnemu božjemu ljudstvu tega niso dajali. Tako sem se oklenil mišljenja, da vino zgolj predstavlja Kristusovo kri. O tem vprašanju so se vodile dolge in strastne teološke debate, gorele so grmade in tekla je tudi prava človeška kri. Ob vsem tem je naš Trubar preprosto dejal nekako takole: »Pustimo to, vse naj ostane božja skrivnost.«

Joj, kam me je zaneslo, pa še hudo sem udaril po rimsko-katoliški cerkvi. Pozna se mi, da nisem tipični Slovenec, kar sem že bil enkrat povedal. Sveta jeza me je zgrabila, ampak zavedajmo se, da nobena jeza ne more biti sveta. Umiriti se torej moram in mogoče pogledati na vse bolj zmerno. Pa saj je lepo, kajne, da se ljudje družimo in se poveselimo. Oprosti nam, vrli Martin! Tvoj dan je pač ob času, ko se moramo zahvaliti komu ali nečemu, kar je izven nas, in to za vse dobro, kar smo prejeli. Novo vino naj steče po grlu, ampak znižati bi se pa dalo vsaj malo, to naše visoko poprečje.

Zadnjič me je pa spet ujezilo. V neki oddaji na televiziji se je pojavil nekdo, našemljen v škofa Martina, ki je krščeval mošt. Vse dobro in prav, le nos je imel pobarvan na rdeče. Joj, ubogi naš vrli Martin, kako ti delajo krivico!

STANJE STVARI

Darja Butina

Neverjetno, kaj vse se izcimi iz enega samega srečanja. Recimo: oni dan sem se skoraj zaletela v svojo kolegico s faksa, ki zdaj vodi našo knjižnico. Jamrala sem ji, da mi že nekaj let ni uspelo priti vsaj na kakšno predavanje poletnega seminarja za tuje študente slovenščine. (Se spomnim, da nas je skoraj kap, ko je na seminar prišlo prvih deset študentov z Japonske. Kaj, za vraga, naj Japonec počne z znanjem slovenščine?) Pa me je potolažila, da še zdaleč ni več takšnega vzdušja, kot smo ga poznali mi. Ja, ker naš letnik je krepko sodeloval pri tem, pomagali smo pri organizaciji, bili dežurni v študentskem naselju in razporejali priškele po stolpnica, delali v »bifeju«, skratka, brez nas bi seminar tako rekoč propadel. Nostalgичno sva se spominjali bifejske dejavnosti. Za nekatere profesorje smo imeli posebno podpultno steklenico prave pleterske viljamovke. Ko je kateri od njih

prišel v »bife« (ki je domoval v eni od spodnjih manjših učilnic), smo ga dežurne prijazno pobarale, ali bi kaj tekočega, in pomežiknil je, da seveda, z veseljem. In smo potegnile na plan pletersko, natočile krepko dozo in mu jo izročile.

Kar naju je pripeljalo do ugotovitve, da je slovenski narod itak nagnjen k prekomernemu pitju alkohola in da se do danes stanje ni niti za las izboljšalo. Ker statistike kažejo, da kar 117.000 prebivalcev Slovenije pije tvegano, 28 odstotkov moških in 16 odstotkov žensk, starih med 25 in 35 leti, se opija med en- in trikrat na mesec, delež tistih, ki zmerno pijejo, pa je 70 odstotkov. (Prav na Martinovo sva z nekdanjo sodelavko srečali na Čopovi njeno sošolko iz osnovne šole, ki danes v invalidskem vozičku čaka na vbogajme mimoidočih. Vzrok za njeno stanje je seveda »tvegano« pitje alkohola, če uporabim izraz iz statistike. Narod bi rekel, da se je zapila.)

Saj, to je tisto: Slovenci v ničemer nimamo meje! Strinjali sva se, navdušeni hribolaznici, da to, kar počnejo naši alpinsti tipa Humar ali Karničar ni povsem v skladu z normalnostjo. Četudi za njuna dejanja ni kriv alkohol, je to, kar žene njima podobne, druga vrsta odvisnosti, prav tako nevarna. In sva bili pri odvisnostih. Nobena ni nedolžna, ker pomeni, da je nekaj prignano v ekstrem. Vino, na primer, je lahko odlična hrana, če ga seveda pijemo v zmernih količinah. (V prenekaterem članku avtorji povedo, da vsebuje številne energijske in življenjsko pomembne snovi in hranila. Z vidika ljudske prehrane ima liter vina enako vrednost kot 900 g mleka, 638 g kruha, 585 g mesa, pet jajc ali 1 kg krompirja. Liter vina ob popolnem razpadu v organizmu sprosti 29 kJ/g.) Potem je pa še pomembno, katero vino piješ. Teran, na primer, dokazano izboljšuje kri. Dokazano pravim, ker se je čisto zares dogodilo noseči sestri moje prijateljice, da je svojo slabo kri izboljšala z dnevno dozo kozarca terana. Svojemu zdravniku seveda ni povedala, kako oz. s čim je to dosegla.

Tako, sva zaključili, je rešitev na dlani: Slovencem je treba preprečiti ekstremizem na vseh področjih! Še posebej na alkoholnem. Potem se bo zmanjšalo tudi število prometnih nesreč (te so praviloma rezultat prehitre vožnje, ki je posledica prevelike doze alkohola) in ostalo bo več zdravih Slovencev, ki bodo ustvarjali dohodek (kar je dobro za nas, upokoјence!). Glede na to, da država spet zamuja (ker po ocenah strokovnjakov družbeno breme zaradi neustrezne rabe alkohola v Sloveniji na leto znaša 241,7 milijona evrov, medtem ko država s trošarinami na alkohol zbere 100 milijonov evrov; po drugi strani pa se za preventivne programe proti uživanju alkohola usmerijo minimalna sredstva). In smo tam: zakaj že imamo svojo državo, če tako slabo skrbi za nas, državljane, ki ji dajemo kruh?

Še sva umovali, do avtobusne postaje, kjer sta naju ločila avtobusa, ki sta odpeljala v različno smer. Ampak nekaj mi je bilo jasno: moja teza, da ni kriv alkohol, temveč neustrezna raba le-tega, je dobila popolno potrditev s strani moje sogovornice. (Od zdaj naprej bom še posebej pazila, da bom dnevno zaužila le en deciliter /rdečega!/ vina in tako prispevala k zmanjšanju ateroskleroze in smrtnosti zaradi koronarne srčne bolezni in možganske kapi.) Na zdravje!

POK

Tatjana Plevnik

Slovar slovenskega knjižnega jezika z besedico pok označuje kratek močan glas, zvok ali zven. Na slovarskem seznamu pokov najdemo pok kosti, pok bobniča v ušesu, pok z bičem, pok pištrole in zvok »pok pok«, ko potrka nekdo na vrata. V slovarju pa, zanimivo, ni izraza prapok ali veliki pok.

Ko nekdo ustrelj s pištolo, slišimo pok. Kozarec pade na tla z glasnim pokom. Pokajo deske, suhe vejice pod nogami,

goreča polena. Osteoporoza povzroča pok kosti. Pokajo členki v prstih na roki. V peči goreče poleno poka, poka tudi led, cevi, pa ustnice, čeljustni sklep, skale, šipe, balončki, mehurčki, petarde, izsušena zemlja, šivi na hlačah, zgradbe ob potresu. Človek poka od jeze, smeha, zavisti in zdravja. Od žalosti lahko komu »poči srce«, pivcem pokajo kapilare na nosu. Po nosu ga je počil. Uh, kako bo počilo. Pika poka pod goro, tista dekle moja bo. Med njima je počilo. Na ozki cesti počita dva avtomobila. Zaporj pokajo po šivih. Pikapokajo cepci na podih, ko mlatiči praznijo slamo. Za veliko noč je ponekod v navadi pokanje z možnarjem. V Prlekiji pokajo frise. Pok je narečna beseda za kozla. Pokajo plodovi žlahtne češnje. Na Ptuju izbruhne jesenski modni pok. Ansambel Pok praznuje peto obletnico. Vsi poznamo besedno igro »en, dva, tri: pik/pok«, s katero preizkušamo svojo izvenčutno povezanost z drugimi. Pok, petarde so spet tu. Pingvinček Pik Pok je delo znanega poljskega mladinskega pisatelja Adama Bahdaja. Pristrčno vabljeni v ustvarjalno delavnico Pok, Poležuh ali Ritotres!

Pomudimo se malo ob poku zvoku. Pok pri lovski puški, denimo, povzroči odmev preboja zvočnega zidu krogle, ki potuje pri izstopu skozi naglo razširjene ogrete pline. En sam pok je preveč za žival. Predstavlja si, da imaš sluh tako izostren, da skoraj slišiš hroščka, ki se premika v travi, potem pa te nenadoma preseneti pok. Popoln šok. Če te krogla zadane v srce, je konec tvojega sveta. Tudi pok, ki ga slišimo ob udarcu z bičem, nastane zaradi preboja zvočnega zidu. Izraz preboj zvočnega zidu je pravzaprav zavajajoč, saj označuje le psihološko oviro, ki jo je hitrost zvoka predstavljala v začetkih supersoničnega letenja. Ko so poskušali preseči hitrost zvoka, so se namreč letalski konstruktorji bali, da bodo morda sile na letalo tako narasle, da bi to dobesedno razpadlo na kosce. Pa se to ni zgodilo. Pok, ki so ga slišali ljudje na zemlji ob preletu letala, ki je letelo z nadzvoč-

no hitrostjo, je nastal zaradi kopičenja zvočne energije v plašču, ki se je vil za gibajočim letalom, in nenadnega povečanja pritiska, ko je opazovalca oziroma poslušalca dosegel njegov rob. Energija udari skozi snov. Bič, ki zareže skozi zrak hitreje, kot je povprečno gibanje molekul zraka okrog njega, prav tako oddaja energijo v obliki zvočnega valovanja in ta se kot udarni val širi za njim. Opazovalec ne bo slišal švistanja biča, ampak pok, ko ga bo oplazil rob udarnega vala. Žrtev, ki jo zadane krogla v srce, morda ne utegne več slišati strela. Zanj je to neslišni veliki pok.

Zvok se po vakuumu ne širi, ker tam ni molekul, ki bi jih sproščena zvočna energija odpravljala. Veliki pok ni povezan z zvokom, ampak z obstojem vsega. Z velikim pokom se je pred štirinajstimi milijardami let rodilo naše vesolje, kot vroča gosta gmota. Ko se je »svet začel«, pojma, ki nastopata v paru, prostor in čas, še nista imela nobenega pomena. Pomen sta dobila šele, ko se je izvorni delec razdelil na dovolj veliko število delcev. Začetek sveta se je torej zgodil malo pred začetkom prostora in časa. Kaj je bilo pred tem? O tem še ni jasnih odgovorov in morda zato v SSKJ velikega poka ni. Je veliki pok trk dveh svetov? Po eni izmed teorij so osnovni delci, iz katerih je zgrajeno vse v našem vesolju, zelo majhne nihajoče strune. Naš trirazsežni svet je le del večrazsežnostnega prostora, v katerem obstaja par svetov. Znanstveniki so matematično izračunali, da je mogoče, da je bil veliki pok v resnici posledica takšnega trka dveh svetov, ki je ustvarilo naše vesolje. Predstavljam si, kako dve vesolji lebdi kot dva lista papirja drug ob drugem, in ko v nekem trenutku trčita, je to znotraj sveta videti kot veliki pok. Toda to še ni vse. Ti trki svetov se ciklično ponavljajo: svetova se napihujeta v prostoru, prostora trčita v višji razsežnosti, zgodi se veliki pok in rodita se nova svetova. In potem spet vse znova.

Vse nastopa v paru: svetloba – tema, vroče – mrzlo, visoko – nizko, zunaj – znotraj, rojstvo – smrt, leva in desna

možganska polovica, zavest – podzavest. Nobene lastnosti ni mogoče zares spoznati, če nima svojega nasprotja. Kako bi vedeli za tišino, če ne bi bilo hrupa. Vse v vesolju nastopa v paru dveh nasprotij, polov, ki drug drugega dopolnjujeta, sestavljajoč celoto, hkrati pa se ravnovesje med njima neprestano ruši in na novo vzpostavlja. Nič ni trajno, vse se spreminja, poraja in mineva in ta sestavek je poskus, kako s pomnožitvijo pomenov besedice pok zakriti dejstvo našega neizogibnega konca, da postane manj opazno in bolj nepomembno.

TO NI NOBENA HVALA, TO JE ENO SAMO VESELJE

Dragica Trobec Zadnik

Nikoli nisem čisto verjela, da bom lahko kdaj ponosno in radostno rekla, da sem se igrala na isti zemlji in delala prve korake na istem 'placu' pri 'malnu' ob rečici Rašica, kjer se je pred dobrimi petimi stoletji rodil oče slovenske književnosti Primož Trubar, takrat še fantič z imenom Malnarjev Primož.

Do poletja 2008 res nisem mogla povsem zanesljivo vedeti, ali sem kot otrok čofotala in plavala v isti reki kot Primož, zaspala ob njenem žuborenju in ob šklopotanju mlinskih koles na Zadnikovi domačiji na Rašici 39, vzdani v strmo skalovje pod vasjo Kukmaka. Nisem mogla vedeti, da sem se zbujala pod istim nebesnim svodom in uživala v isti čarobni pokrajini, ki mi jo je, mestni deklici, leto za letom pomagal odkrivati moj ded. Nisem mogla slutiti, da sva z nadebudnim Primožem z vrha Kukmake opazovala isto gričevnato pokrajino in dolino z reko, ki se je vila med mlinom in žago, se lesketala v soncu in se skrivala za gozdičem. Da sem jeseni nabirala zlatorjave lešnike ob istih

gozdnih poteh, po katerih je hodil mladi Primož do svojega dvanajstega leta, ko je odšel študirat v tujino.

Pa to tedaj sploh ni bilo važno! Saj moji prvi spomini na dni, ki sem jih preživljala na Zadnikovi domačiji, segajo v čas moje rosne mladosti, ko otroci za Trubarja še vedeli nismo. Moj oče Ludvik se je tu rodil kot tretji sin posestnika in mlinarja Josipa Zadnika in Marije roj. Drobnič. Iz Kočevja, kjer so si moji starši ustvarili svoje gnezdo, sta – vajena trdega kmečkega dela – rada hodila pomagat na očetov dom na Rašici. Otroci smo tedaj uživali v igri in pozneje tudi pri delu. Kmalu je prišel čas, ko smo v šoli izvedeli za Primoža Trubarja in postali ponosni, da izviramo iz iste vasi. Še več, ob pogovorih o tem, kje naj bi se Trubar dejansko rodil, je naš ded večkrat prav na kratko, a prepričljivo dejal, da je to zagotovo moralo biti na naši domačiji, kje pa drugje!

Zame je bilo življenje na stari kmetiji prav čarobno, tu je bil svet čisto drugačen kot v mestu. Prostran, brezmejen, hkrati pa tudi majhen in omejen, saj otroci nismo smeli sami čez vodo. Na deželi sem barve pokrajine občutila močneje. Poleti so sijale v najčistejših svetlih, veselih tonih, pozimi pa so žalostno potonile v sivini dneva ob hladni vodi; sonce je tedaj bolj poredko ali pa zgolj za kratek čas obsijalo mrzlo, vlažno hišo nad dvoriščem, ujeto med skalovjem in vodo.

Tu, na samotni kmetiji, je bilo vselej polno zanimivosti. Najbolj vznemirljiva, skoraj strašljiva je bila temačna notranjost mlina spodaj pod hišo, z nenavadnimi zvoki vrtečih se kamnitih mlinjskih koles in velikih lesenih sit, ki so se hrupno potresavala in prašila naokoli belo-sivi prah z vonjem po moki. »Joj, le kje se skrivajo psoglavci?« sem vsa prestrašena spraševala vsega belega, z moko zaprašenega deda, in trepetala v medli svetlobi, ki je v prostor vdirala skozi majhne okenske odprtine.

A pojdemo spet k Trubarju!

Literarni zgodovinarji, ki so vprašanje kraja Trubarjevega rojstva raziskovali vse od Frana Levstika dalje, to je dobrih 150 let, nikoli niso prišli na misel, ki je dolga leta tlela v naši družini; da bi se namreč ta veliki mož lahko rodil prav na Zadnikovi domačiji, na najbolj odročni, skriti posesti, čisto na koncu vasi, na drugi strani Rašice, pod Kukmako. V to misel sem vse bolj verjela tudi sama. Sila imenitna in verjetna se mi je zdela. Morda tudi zato, ker sem tako rada poslušala zgodbe in ljubila knjige. O Trubarju sem hotela čim več vedeti, postajal mi je vse bolj ljub in drag.

Kot najbolj mogoči Trubarjevi rojstni lokaciji sta na podlagi dosegljivih podatkov do okoli leta 1980 obveljali dve domačiji. V eni od teh, na Temkovi domačiji, ki so jo s pomočjo države odkupili domačini, so leta 1986 uredili spominsko Trubarjevo domačijo.

Sredi poletja 2008, že po končanih slovesnostih ob Trubarjevi 500-letnici, pa je bila končno rešena uganka, povezana s hišo njegovega rojstva, ki je Slovence vznemirjala dolga leta. Zgodovinar dr. Boris Golec je na podlagi znanstvenih dokazov in ob primerjavi že znanih in novih arhivskih virov ter zemljiških listin ugotovil, da se nekdanja posest Trubarjevega očeta Mihelja Mull(n)erja – Malnarja in matere Jere, rojene Trobar, zapisana v urbarju turjaških gospodov, popolnoma ujema z današnjo Zadnikovo posestjo; skozi dobrih 550 let so se torej menjali le njeni lastniki. Za to veselo novico in še za vrsto novih dejstev v zvezi s Trubarjevim življenjem in delom sem skupaj s sorodniki izvedela že poleti 2008, še pred njihovo predstavitvijo strokovni in širši javnosti. Posebej me je navdušila Trubarjeva odločitev, da je priimek prevzel po svoji materi, rojeni Trobar, ki se je z leti spremenil v Truber in nato v TRUBAR. S tem ji je postavil lep spomenik, očeta pa je počastil v svojem pečatniku: pod inicialkama PT je postavil znak tesarske sekire – kot simbol očetovega drugega, dodatnega

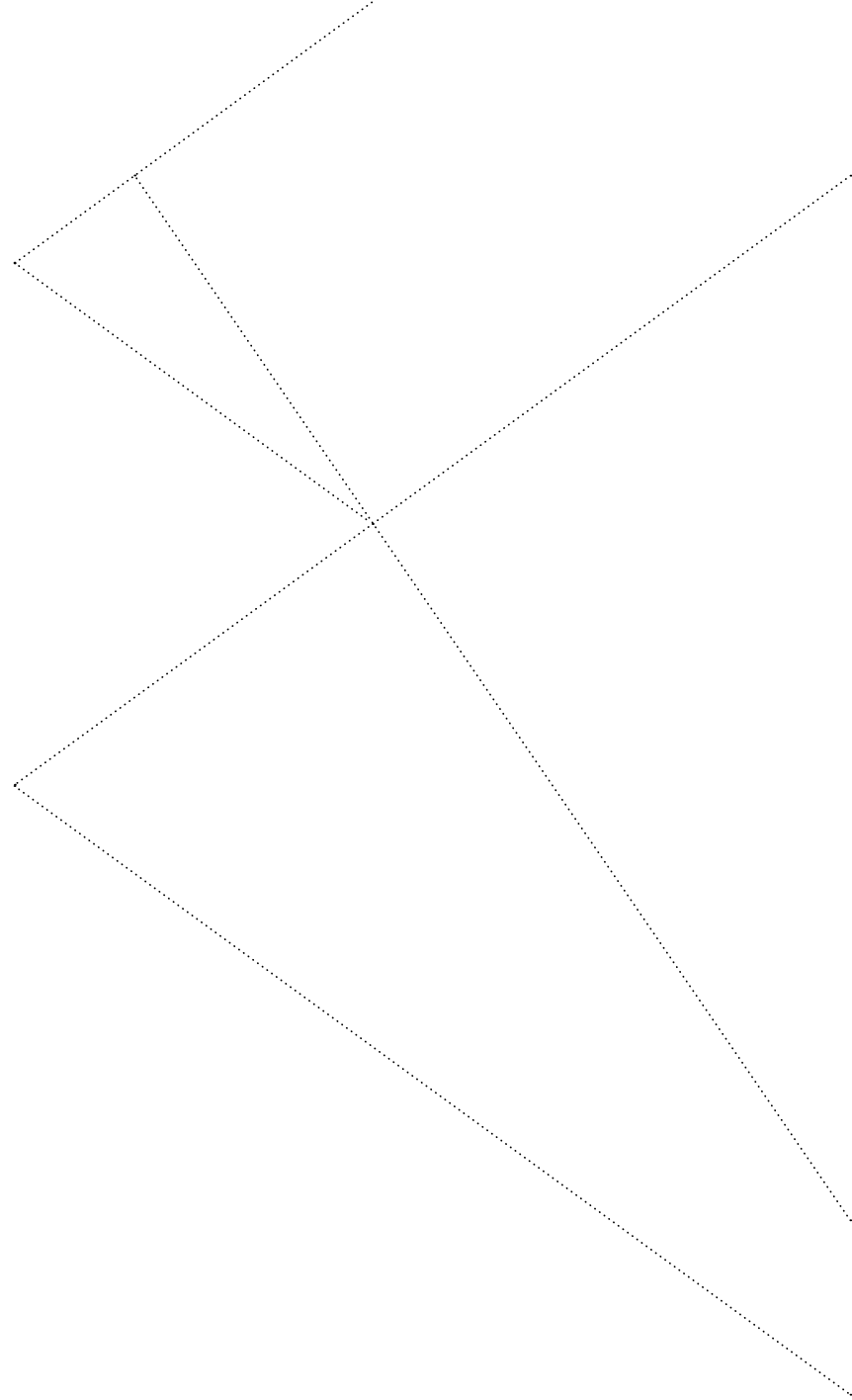
poklica. Zanimiva je tudi ugotovitev, da še vedno ne vemo za natančen datum njegovega rojstva: rojen je bil torej neznanega dne med letoma 1507 in 1509.

Raščani niso bili ravno zadovoljni z ugotovitvijo, da današnja Trubarjeva domačija na Rašici pri Velikih Laščah ni avtentična lokacija Trubarjevega rojstva. Jaz pa sem bila ob novih odkritjih navdušena. Prvič, ker zdaj zatrdno vem, da imava s Trubarjem res nekaj skupnega, kar naju povezuje po več kot petih stoletjih. Gre za »genius loci«, zgodnje otroške spomine in občutenja prelepega skrivnostnega kraja, čisto na koncu vasi Rašice, bogu za hrbtom, kjer se svet skoraj konča in kamor zaradi nedostopnosti terena ne more noben nepoklicani obiskovalec. Drugič, ker danes še bolj razumem, zakaj je poslal oče v soglasju s turjaškim gospodom mladega fanta v svet po učenost. Čarobni svet mladosti, ki ga je nosil v sebi, je zagotovo ostal nenehen vir njegovega ustvarjanja za »lube Slovence«. In tretjič, ker sem vesela in hvaležna, da je za podlago svojega jezika vzel govorico mojih staršev in starih staršev. Kar mi je velika spodbuda, da kaj malega tudi sama napišem.

Konec koncev se je le izkazalo, da je moj rod glede kraja Trubarjevega rojstva slutil prav. Zadnikova domačija pa že dolgo ni več to, kar je nekoč bila ...

Z muzejskega stališča je popolnoma umestno, da je Trubarjeva domačija urejena sredi vasi, na lepo dostopnem kraju blizu Trubarjevega spomenika. Mi vsi pa smo končno našli tudi njegov pravi dom, do katerega bo morda prišel le najbolj zavzet Trubarjev častilec.

Trubar danes zase ne bi več mogel reči »nigdir doma«! Kar nekaj domov ima v svoji rodni vasi in drugod po svetu; enega od njih tudi v mojem srcu.

XI

Kulinarične zgodbe

SUKALO

Alenka Taštanoska

Dedo in baba iz Makedonije sta prišla na obisk. S seboj sta prinesla vonj po sarmi, baklavah in sukanem – makedonski obliki bureka. Dobrote iz njune popotne torbe so zelo hitro izginile v naših željnih trebuih. Baba pa nas je še naprej razvajala, kuhala in pekla, da je iz naše hiše dišalo po vsej ulici. Potem pa smo si spet zaželeli sukano. Zlatorumeno zapečeno, hrustljivo, kar topilo se je v ustih. Takega je znala narediti samo naša baba. Ni se dala dolgo prositi.

»Alenka, daj mi sukalo!« je rekla, medtem ko je pripravljala sestavine za testo.

»Sukalo,« sem se začudila, »kaj pa je to?«

»No, tisto, s čimer razvlečeš testo.«

»A, ja,« sem se udarila po čelu, in ji podala valjar, ki sem ga nasledila po mami.

Baba me je gledala, kot da sem padla z lune.

»Kaj pa je to? Kaj naj počnem s tem?«

Naši načrti, da se bomo še danes mastili s sukanim, so žalostno padli v vodo.

Ampak dedo se ni dal. Zavrtel se je okoli hiše in se vrnil s staro metlo, ki je čakala, da se je usmilimo in jo končno vržemo v smeti. Vzel je »šmirgl« papir, oster nož in črepinjo stekla. Potem pa je celo popoldne tanjšal, gladil, »šmirglal« in zvečer babi podal sukalo, takšno čisto pravo: dolgo in tanko.

Naslednji dan smo imeli pojedino. Sukano, slastno, pregrešno dobro, takšno, kot ga zna narediti samo naša baba, je izginjalo v naših požrešnih ustih, medtem ko smo predli kot zadovoljni mački.

Ni ga čez našo babo in našega deda!

PIŠČANČJI NARASTEK

Žarka Brišar Slana

Obisk pri zdravnici je stresno doživetje.

»Vrednost sladkorja imate 6,4, holesterol je še višje, 6,7, pa teža vam narašča. Kaj sploh delate? Sploh kaj migate? Tudi pritisk je previsok. Nič se ne izgovarjajte, da je doma normalen. Takole: treba bo jemati tablete, saj veste, da ste rizični,« zaključi svoj monolog.

To je napad name. Izguba dostojanstva. Se ne dam. Saj vem, moji oče, brat in sestra so umrli okoli 60. leta zaradi odpovedi srca, ampak jaz sem po mami, dočakala jih je skoraj 87.

Protinapad!

»Ne, zdravil ne bom jemala. Samo če bodo rezultati ekstremni. Vsi moji so umrli, četudi so jemali vsa predpisana zdravila, in poslabšalo se jim je prav zaradi množice zdravil. Bolj disciplinirana bom pri prehrani in gibanju, pa se vidimo čez eno leto na kontroli.«

Zdravnica me samo gleda izpod očalc, nasedlih na nosu, pod njim pa ima povešeno zeleno gazo. Očitno je presodila, da gripe pa res ne nosim k njej.

»Prav, se vidiva.« Pospremi me do sestre v sprejemnici. »Pa ne delajte neumnosti! Diete mislim. Ne želimo suhih starih ljudi, doktrine so se spremenile,« doda. Skomignem z rameni, nič ne sprašujem. Da se staram in nisem suha, vem sama.

Z zadržano jezo zapuščam Metelkovo. Ko grem mimo bifeja na vogalu do parkirne hiše, me vonj po kavi in rogljič-kih spomni na še tešč želodec. Samodejno zavijem v toplo notranjost in se usedem k prazni mizi v kotu.

»Kratek espresso in marmeladni rogljič, prosim, pa vodo, navadno,« se mi mudi z naročilom. Slasten zajtrk. Potem se

pozdravim z bivšimi sodelavkami z ministrstev, v stilu: 'Ja kaj pa delaš tu, in to tako zgodaj ...?' Aja, ob 8.30 je zgodaj, si pomrmram. Zame že ne, ker sem praviloma vstajala med 3. in 4. zjutraj, pred upokojitvijo seveda. In potem o tem, kako grozno je delati v javni upravi in kakšno srečo imamo že upokojeni. Soglašam, brez debate.

Med vožnjo domov tuhtam. Nekaj bo treba narediti. Zdravnica ima navsezadnje prav. Laboratorijski izvidi so dejstva, kaže jih tudi moja tehnika pa videz tudi. Samo nič na hitro.

Vstopim skozi vrata, zreferiram mojemu dragemu in napovem ukrepe, zlasti v kuhinji, kjer si deliva pristojnosti; on meso in enolončnice, jaz zelenjavo, solate, riž, kruh in sladice.

»Kaj bova pa potem jedla danes?« sledi logično nadaljevanje pogovora. Pomislim: piščančji narastek. Pobrskam v predalih zamrzovalnika, najdem še zadnjo vrečko z očiščeno piščančjo drobovino; domačo, s kmetije blizu naše zidanice.

Zdravo? Ja in ne. Danes mi je vseeno; hočem se naužiti vsega dobrega, potem pa polagoma v askezo. To me spomni na staro mamo iz Šenčurja, prav tako s sladkorno. Ob vsakem obisku mi je povedala: »V življenju je vse obrnjeno na glavo. Ko si mlad, lahko poješ kruha, kolikor hočeš, pa ga nimaš. Ko si star, imaš za kruh, kolikor ga hočeš, pa ne smeš!« Zavzdihnila je in si odrezala tenko rezino ovsenega kruha, zraven pa dve debeli rezini telečje pečenke. Mnjama!

Kmalu zadiši iz pečice, solata tudi že čaka; kosilo je na mizi. Popolnoma uravnotežen, okusen obrok za dva.

Načrti sledijo JUTRI. In potem vsak dan znova. Recept za zdravo življenje naj deluje, dokler živim. Potem ne poma ga nič več. In jaz želim uživati življenje.

Recept:

Do ½ piščančjih jeter popražiš na olju s čebulo, dodaš začimbe (poper, kurkumo, rožmarin, lovor ...) in na koncu posoliš, dodaš peteršilj ter daš na hladno.

Pripraviš bešamel omako: na 50 gr masla prepražiš 50 gr moke, še preden zarumeni, dodaš do ½ l mleka ter mešaš, da prevre in se gosti. 15 dag ementalca narežeš na kocke in vmešaš v toplo bešamel omako. Ko se ohladi, dodaš postopoma tri rumenjake, pražena jetra in sneg treh beljakov. Vliješ v pomaščeno nepregorno posodo in postaviš v pečico (pečeš na 180 °C okoli 30 min); v začetku naj bo posoda pokrita, na koncu odkrita, da se zgoraj lepo zapeče.

Piščančji narastek je lahko samostojna jed (s solato) ali kot odlična priloga.

PREGANJALKA MRAZA

Darja Butina

Bil je čudovit zimski dan: v snežnih kristalih, ki jih je prejšnji dan nasulo kot iz ogromnega nebeškega žaklja, so se igrali sončni žarki. Na klancu pred hotelom Šport na Pokljuki je bilo živahno. Sankači, smučarji, vsi smo se veselili lepega dne. Ki pa je imel eno pomanjkljivost: bilo je strašansko mrzlo in veseli gostinci so si meli roke ob zaslužku s čajem in kuhanim vinom. Najbolj zagreti smo vztrajali, dokler niso ustavili vlečnice in sonca že zdavnaj ni bilo več. Gledala sem Nežo: rdečih lic in že čisto premražena je še enkrat zajahala sidro in se odpeljala na vrh. Tisti dan so ji uspeli prvi paralelni zavoji in menda bi vijugala do trde teme od samega veselja, da jih končno obvlada.

Nisva sneli smučk, saj je bila pot do hiše, kjer sva stanovali, zasnežena. Vozili sva se kot po koridorju, toliko je bilo snega. Kar nekaj časa je trajalo, da sva sneli smučiči, saj je bilo vse okovje zaledenelo. Potem pa še mukotrpno sezuvanje smučarskih čevljev ali pancerja, kot smo jim rekli. Kakšno olajšanje, ko so zgrmeli po tleh in smo prezeble noge obuli v tople copate!

Takoj sem pristavila čaj, ampak ni naju ogrel, zobje so še vedno šklepetali. Pa tako dober je bil, vanj sem dala tudi klinčke in cimet. Mmm, kako lepo je dišalo. Skoraj tako kot mamina vinska juha ... Saj res, sem se spomnila, mama jo je vedno skuhala, kadar smo vsi premraženi prišli domov. Jo bom pa še jaz! Če bova pijani, pa bova, kaj zato, saj greva potem spat, sem se odločila. Še dobro, da prejšnji večer nismo popili vsega vina!

Kmalu je po kuhinji opojno zadišalo. Na juho sem nasula še na maslu prepražen in na kockice narezan kruh. Kot bi mignil so bili krožniki prazni. Toplota se je v hipu razlezla po telesu, bilo je prijetno in – zaspano. Ni minilo pol ure, sva že drnjohali pod odejami in sanjali bleščavo sonca in snega v dnevu, ki se je pravkar končal.

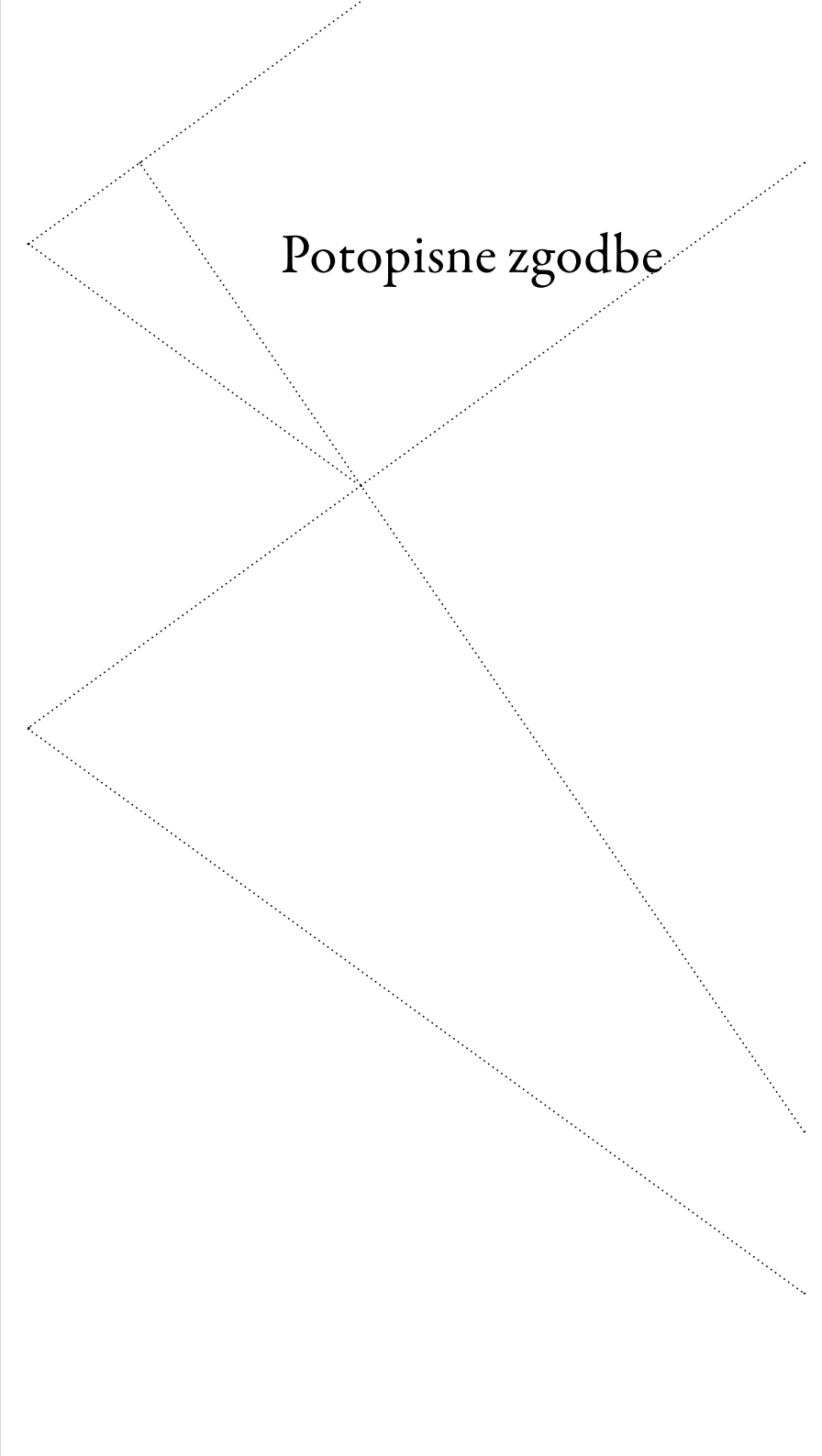
Iz: DOBRA KUCHARICA, spisala Minka Vasič – Govekarjeva, Ljubljana 1909

Recept št. 107. Vinska juha

Zavri 3 četrt litra vina in četrt litra vode; prideni malo limonovega soka, celega cimeta in sladkorja. Potem umešaj posebej v skledi 2 rumenjaka, malo stolčenega sladkorja in žlico moke, vlij na to vrelo vino, pa urno mešaj. V to juho deni suharja ali opečenega kruha.

XII

Potopisne zgodbe

ALI JE ŽE BLIZU KAMNIK?

Andrejka Fatur Videtič

V življenju vsakega posameznika je del njegove zrelosti tudi to, da postane lastnik vozniškega izpita. Naša generacija v povprečju s to pridobitvijo ni hitela. V šestdesetih in sedemdesetih letih je bil avto kar dragocena družinska premičnina, ki je nisi dobil kar tako za vsak dan, za v šolo ali za v kino. Brat je sicer že izkoristil polnoletnost in osebni izkaznici dodal še dragoceni vozniški izpit. Sama pa sem ta mukotrpni proces pridobivanja malo odložila. Zakaj? Potem ko je brat postal vozniško opravljen, sem opazovala spremembe v vedenju članov družine in poslušala popolnoma nove dialoge. Ves teden, od ponedeljka do petka, je mami hodila okoli z napetim obrazom. Brat pa je bil tako priden, da ga nisi spoznal. In potem je prišla sobota.

Slišim vprašanje: »Mami, jest bi pa rabu avto v soboto. A bi šlo?«

Mami je odgovorila z bolj stisnjenim glasom: »Ja, kam pa bi spet šli? Pa koliko vas bo v avtu? Kdaj se boste pa vračali?«

Običajno je sledila tišina ali pa si slišal čisto tih samogovor: »Uf, zmeri ista pesem. Uau, kva bo dober, ko bom meu svoj avto. Ta mala, še dober, da nisi tud ti kandidatka za uporabo našega fiata.«

No, in zato sem se odločila pridobiti vozniški izpit šele potem, ko bo brat res kupil, samo zase, enega malega »fička«.

Ha, končno je napočil tudi moj čas. Pri teoretičnem izpitu se je malo zataknilo. Pa saj je ponavljanje tako ali tako koristno utrjevanje. Sledil je dogovor z družinskim prijateljem za začetek voženj in dimenzija gibanja se mi je počasi

začela spreminjati. Za samo zgodbo je vsekakor pomemben podatek, da sva šla na terensko vožnjo tudi proti Kamniku. S šoferske perspektive sem prepoznavala okolico meni znanega Trzina z gostilno Narobe pa širnega polja proti Mengšu in še bolj širnega naprej proti Kamniku. Inštruktor me je pohvalil, da se krajevno kar dobro znajdem. Ha, sem si mislila, saj sem imela vsa leta geografijo odlično. Naglas tega seveda nisem komentirala. No, pa je prišel dan izpita. Žal ne samo enega. Morala sem ponavljati in v drugo sem bila uspešna.

»Oh, končno! Imam ga,« sem hitela s poročanjem domačim in drugim.

»Kaj? Končno! Saj si že cel Metuzalem. Me prav zanima, koliko časa boš rabila, da se boš dobro znašla v prometu,« je bil bratov komentar.

Sem si mislila: »Boš že videl, kako sem samostojna. Ne bo mi več treba prosjačit v stilu *ali bi, prosim, peljal ...*«. In res je hitro prišel tak trenutek.

Tovarna Utok v Kamniku je imela razprodajo zimske usnjene garderobe. Kot naročeno, da preizkusim svoje vozniške spretnosti, pa še na relaciji, ki naj bi jo poznala. Mami mi je brez zapletov posodila avto, ker so bili nameni in cilj znani. Tudi meni je bila smer znana.

Odločno sem se usmerila proti Kamniškim planinam in prišla na glavno cesto, ki je bila takrat še glavna »žila utripalnice« za Štajersko. In sem vozila s predpisano hitrostjo. In vozila. Opazovala sem kraje, ki so ostajali za nama. Sem čisto pozabila, da so table z imeni krajev kar uporaben pripomoček, da ostaneš v pravi smeri. Seveda pa jih moraš uporabiti v prostoru samem in jim prilagoditi gibanje. Pa si preberem naglas: 'Domžale'. In v mislih se mi postavi vprašanje: 'Ali sem pri terenski vožnji peljala skozi Domžale?' Odgovor ni jasen. A Kamniške planine sem še videla, čeprav se mi je v misli zalezal majhen črv dvoma, ali sem še na pravi

poti. In potem so si sledili kraji meni nekam manj znanih imen, a so bila še vsa slovenska, kar me je pomirilo. Dan je bil lep, sončen in vožnja je bila pravi užitek. Potem pa sem se spomnila, da ravnine pred Mengšem in po njem kar noče biti. Poleg tega so postajala naselja vse manjša in vse bolj odmaknjena od ceste. Hm, nekaj ni v redu, si rečem. V tistem pogledam na števec za gorivo in ugotovim, da nimam ravno razkošno veliko bencina. 'Še to!' me spreleti. Že kar slišim komentarje znanih in neznanih dobronamernežev. Pa zagledam rešitev. Za blagim ovinkom ugledam ob cesti veliko kmetijo, na kateri je kmet ravno nalagal gnoj na prikolico traktorja. Ustavim avto in stopim do njega:

»Gospod, iščem Kamnik. Ali sem že blizu?«

Kmet se široko zasmeji in s krohotajočim glasom odvrne:

»Draga gospodična, Kamenk nje, bo pa hmal Cjele.«

Moje znanje geografije se je v hipu sesulo. Uspelo mi ga je še vprašati, kje bo prva bencinska črpalka. Smeje se mi je odgovoril: »Bo kar kmalu, samo ne pozabite obrniti avta, sicer bo šele na Trojanah.«

Kaj? Na Trojanah! O groza, saj tam so krofi, jaz pa potrebujem najprej bencin in potem moram v Kamnik.

Obračanje avta je bil malo daljši maneuver, ker sem s kmetovo pomočjo obračala kar na cesti. A se je vse dobro obrnilo. Tudi Mengeš, ravnina pred in za njim, vse je bilo na svojem mestu. Kamnik z gradom se mi je prikazal v vsej svoji lepoti. Bila sem presrečna, novopečena voznica, z odličnimi ocenami iz geografije.

PESEM ZEMLJE

Darka Lampič

Vse se je začelo pred nekaj meseci, ko sem potovala po Etiopiji. Preživeli smo čudovit dan v puščavi in se po sonč-

nem zahodu povzpeli na vulkan Erta Ale. Bila je nepozabna noč ob kraterju vulkana. V njem se je pretakala lava, kloko-tala in se dvigala v silovitih izbruhih v temno noč. Žareča magma in iskre, ki so letele v zrak, so ustvarjale nezemeljsko lepoto. Toplota se je širila iz kraterja, pa tudi iz tal, ki so bila polna razpok. Bili smo prevzeti od srhljive lepote narave. Kolikor je ostalo noči, smo jo želeli prespati blizu vulkana, v spalnih vrečah na kamnitih tleh.

Kljub utrujenosti nisem mogla zaspati. Pogled se mi je utapljal v neskončnem številu zvezd, ki so se bleščale nad mano. Nebo je prečil utrinek. Zaželela sem si, da bi se lahko zlila v eno s to čudovito naravo.

Bleščeča svetloba se je kot milni mehurček razpočila nekje v mojih možganih in povzročila kaos. Bilo je, kot bi močni valovi butali vame. Preplavili so me zvoki, šumi, piski, bobnenje in nekje v ozadju ... pesem. Hrup je bil neznosen. Z roko sem si mašila ušesa, a ni bilo nič bolje. Bolečina je postajala nevzdržna, stokala sem in bilo me je strah, da mi bo razneslo glavo. Zaprla sem oči in poskušala odmisлити vse zvoke, razen pesmi, ki je prihajala nekje iz globin. Počasi je bolečina začela popuščati in pesem se mi je vse bolj približevala. Z njo pa je prišel tudi močan vonj po soli, pesku, po živih in že davno umrlih bitjih. Bili so to vonji in zvoki planeta, ki so me prevzeli in posrkali vase. Postala sem kapljica, morda le atom v brezmejnosti Zemlje. S pesmijo sem dobila dovoljenje, vodila me je v svoje osrčje.

V omotičnem, transcendentnem stanju sem poslušala bitje planeta. Bila sem njegov sestavni del. Vonjala sem strupe in občutila bolečino, kot bi nekdo vrtal in kopal po meni, me razkosaval in mučil na neopisljive načine.

Potem pa je s pesmijo prišla radost. Začutila sem drobne stopinje nešteti bitij, žgečkale so me korenine mogočnih dreves in najdrobnejših trav, opijanjal me je vonj dišečih cvetic in znoj divjih čred. Tonila sem in se pogrezala vse

globlje. Spremljala me je mogočna pesem skalnih gmot in taleče se magme in stampedo občutkov, ki so drveli skozme. Bilo je, kot bi poslušala Odo radosti, ki jo pojejo vsa bitja Zemlje hkrati.

Kot bi me nekaj izvrglo, sem se spet znašla v svoji koži, izmučena in obnemogla na skalnih tleh. Pritisk v ušesih je popustil. Kamenje pod mano mi je pelo tiho uspavanko in zaspala sem.

Zbudili so me koraki in razgovor prijateljev ter omamni vonj zajtrka. Vsi moji čuti so bili še vedno budni, vse sem doživljala mnogo intenzivneje kot prej. Ko sem prijela kamen in ga ponesla k ušesu, mi je šepetal v univerzalnem jeziku, ki ga je moja podzavest razumela. Možgani mi sicer niso prevedli sporočila dobesedno, a z vsem bitjem sem čutila z naravo. Postala sem njen pristni del. To je trajalo ves čas, dokler smo potovali po puščavi.

V mestu nisem slišala ničesar več, kamenje je bilo gluho za vse moje prošnje, naj mi zapoje. Bilo je mrtvo. Velikokrat sem še poskušala, a nikoli več nisem slišala pesmi Zemlje.

DROBTINICA

Mauricius

Alenka Taštanoska

»Un cocktail, Mademoiselle, s'il vous plaît.«

»Laquelle?«

»The best of all!«

Mična natarica s predpasničkom okrog zaokroženih bokov se mi nasmeji od ušesa do ušesa in odmigota. Pretegnem se na ležalniku in izdihnem zrak do zadnjega atoma. To je to! Uresničenje mojih sanj. En teden lenuharjenja, branja knjig, preizkušanja lokalnih specialitet, morda kakšnega lokalnega moškega – kdo ve ...

»Pa to ni res! Glej, kdo je tam! Maja, a si to res ti? Poglej, kje se srečamo, na Mauriciusu, v Ljubljani pa te nisem videla že celo večnost ...«

Čeljust mi pade, moje sanje pa pljuskejo v morje in se potopijo vse do črnega dna.

XIII

Zgodbe predmetov

PULLOVER

Anita Caruso

Grozno se počutim. Omara je zatohla in temna. Vonj po naftalinu se je spojil z menoj in skupaj preganjava zvedave molje, ki omamljeni končajo v režah izsušenega lesa. Že dolgo ležim tu, pozabljen od vseh in ubijam dolgčas. Ob meni visi lahkotno plise krilce v temno modri barvi. Občasno me prešine želja, da bi se spet povezala. Bila sva dobra kombinacija. Jaz v temno vijolični barvi, ki so ji dale drobne svetleče nitke v volni še poseben žar, in krilce, ki je komajda kukalo izpod mojega objema tik nad koleni.

Rada me je oblekla. V tistem času je bila še posebno živahna in polna radosti. Sramežljivo sem pokrival njen trebušček, ki je bil iz dneva v dan bolj zaobljen. Čutil sem vsak njen dih in izdih, utrip srca in drhtenje telesa. Nepozaben je bil trenutek, ko je začutila prvo drhtenje bitja, ki je raslo v njej. Vzneseno je pobožala trebušček. Pod njenimi prsti sem čutil blaženo nežnost, napolnjeno z milino ljubečega dotika. Ugnezdila se je v svoj kotiček na starem kavču in se predala moji mehkobi, v katero sem nežno ovijal njeno telo. V takih trenutkih sem bil ponosen na svoje poslanstvo. Dan za dnem sem se bolj raztegoval. Prišla je pomlad in preden so v meni popustili šivi, me je po pranju odložila na polico stare omare.

Vrata omare so se cvileče odprla. Po meni so segli drobni prstki. »Mama, tudi jaz hočem tako jopico. Prav takšno barvo hočem. Kako se svetlika!«

Potem se je pričelo. Mučno mi je bilo. Počasi sem izgineval. Iz mene so nastale tri velike volnene žoge. Prijela je pletilke in nasnula prve nitke. Nastajal sem v novi obliki. Majhen, a prikupen! V enaki barvi se je pojavila tudi kapa z

velikim cofkom in z dodano modro barvo. In dolg vijolično moder šal!

Ko me je punčka oblekla, sem začutil znan utrip. Nežno sem objel malo telesce, ki je tekalo po komaj prebujeni pomladi. Svetli kodri so silili izpod kapice z velikim cofom. Razgretih lic si je snela šal, s katerim sem jo varoval pred mrzlim vetrom, in vzkliknila:

»Mama, kako je lep, kako svetleč in topel! In kako lepo diši!« Mama me je položila v svoje naročje, nežno, ljubeče in s tiho hvaležnostjo. Stisnil sem se ob njo in jo grel, ona pa je gledala za otrokom v vijoličnem pulloverju in kapi z velikim cofom.

NAJBOLJ SVEŽA JAJCA

Darja Butina

V tej zgodbi boste izvedeli, dragi bralci, kaj je povzročila nenavadna naprava za določanje svežosti jajc, ki jo je gospodinji Mici z nekega sejma najnovejših pogruntavščin za brezhibno gospodinjstvo prinesel njen mož Srečko.

Iz kurnika se je nenadoma zaslišal grozen ravs in kavs. Domači petelin Florijan, ki je pravkar s sosedovim Rusterjem razpravljal o neki nadvse pomembni petelinji zadevi, se je zdrznil.

»Grem staviti, da sta si Grahovka in Pegatka spet skočili v lase,« je pomenljivo pomežiknil proti prijatelju. »Te ženske, že zaradi malenkosti je ogenj v strehi.«

»Ne pravi mi,« je prikimal Ruster. »Jaz jih imam še več kot ti. Povem ti, včasih sem čisto izmozgan od mediacije zaradi povsem nepomembnih reči. Res, kdo bi jih razumel, ženske!«

Fanta sta si prizadevala, da bi našla nit pomembnega

pogovora preden se je zaslišal trušč iz kokošnjaka, a zaman. Ne le, da se je nadaljeval, še stopnjeval se je. Nazadnje je Ruster ugotovil: »Najbolje, da greš pogledat, kaj se dogaja. Saj se ti bodo še pobile!«

Florijan je prikimal in se zlovoljno odpravil proti kokošnjaku. Bliže ko je bil, več besed je razložil:

»Jaz imam prav!«

»Pa kaj še, Pegatka imam vedno prav!«

»Ha, lisica, si mislila, da me boš okoli prinesla, kaj!?« In vmes razburjeni, vreščéči, od dretja že kar hripavi ko-ko-ko-ko-dajsi opazovalk prepira. Florijan je z očmi zavil proti nebu. Pa ja ne že spet, si je mislil, ko bi se že enkrat zmenile, katera je »ta glavna«!

Na vratih kokošnjaka ga je pričakal znani prizor: Grahovka in Pegatka sta, kot v areni, poskakovali druga pred drugo in se obmetavali z žaljivkami, ker jima je že zmanjkovalo sape za kaj več.

Ko sta ga zagledali, sta se hkrati zakadili proti njemu:

»Misli, da je glavna!«

»Seveda sem, moja jajca so boljša od njenih!«

»Itak! Moja so bolj okrogla!«

»In moja imajo bolj rumen rumenjaka!«

Florijan je pomirjujoče spregovoril: »Obe neseta velika, kvalitetna jajca s kot sonce rumenimi rumenjaki, to vendar vemo vsi! Zato se res ni treba prepirati.«

»Kako da ne! Zadnjič je prišel Srečko s tisto svojo napravo za določevanje kvalitete jajc, ki je pokazala, da so moja najboljša!« se je napihovala Grahovka.

»Ja, ja, to je bilo samo enkrat, meni je prejšnji teden vsak, ampak čisto vsak dan preveril jajca in vedno so bila najboljša!« se je takoj oglasila Pegatka.

»No, dekleti, saj ne moreta pričakovati, da bodo vajina jajca ves čas enake kvalitete. Ko na primer Pegatko boli glava, je njen rumenjaka bolj bled kot takrat, ko je glava jasna. In ko

Grahovko daje zaprtje, se njen beljak vleče kot smrkelj. Ampak to je razumljivo, kajne?« hoče strasti pomiriti Florijan.

»Ne govori o izjemah,« ga zavrne Pegatka. »Dejstvo je, da so bila moja jajca najbolj kvalitetna ves teden, njena pa le zadnjič!«

»Nima se smisla prepirati, počakajmo, da bo Srečko spet preveril kvaliteto in se bo pokazala resnica,« je Florijan poskušal pridobiti čas, dokler se ne bo domislil, kako za vedno končati nesmiselni prepir.

Kot bi ga Srečko slišal: odprla so se vrata kurnika in vanj je pokukala njegova glava. Nesrečno se je ozrl po kokoših in izdaval: »Dobro so me nasamarili, trgovci z novci! Ljube moje, tako sem bil vesel, ko je naš določevalec kvalitete kazal, da nesete najboljša jajca v vsej ulici. Pa se izkaže, da so mi prodali pokvarjeno napravo. Filip iz trgovine mi je na svoji pokazal, kako mora delovati. Naša je zanič!« In je žalostno zaprl vrata kurnika.

Kokošnjak je onemel. Da so jih ves čas vleкли za nos, ti ljudje! Saj, njim spodobna in poštena kura pač ne more zaupati. Florijan pa si je oddahnil: vsaj za nekaj časa bo konec teh nesmiselnih postavljanj. No ja, dokler Pegatka in Grahovka ne bosta našli kakšnega novega vzroka za prepir.

SVETILKA

Metka Prašnikar

Navadno je visela na pisanem elastičnem traku, obešenem nad vhodnimi vrati. Imela je svoje mesto na leseni kljuki in vsakič, ko sem zapuščal hišo, sem pogledal proti njej. Kot da bi pričakoval, da mi bo kdaj morda vrnila pogled ali me celo ogovorila. Z njenega sivobelega plastičnega ohišja sem večkrat obrisal prah kar z roko. Potem je bila spet skoraj kot nova. V njej sta bili nameščeni dve litijevi bateriji, vira svetlo-

be. V majhnem utoru na vrhu ohišja se je skrival čudežni črn gumb. Ko sem ga vklopil, je vedno škrtnil. Svetilka je bila pogosto moja nema sopotnica, ki me je reševala v temi. Z dvostopenjsko svetilnostjo sem usmerjal rumeni snop bodisi proti nogam, kratka luč, lahko pa sem ga usmeril vse tja do oddaljenosti štiridesetih metrov, dolga luč. Kadar sem jo vzel na pot, sem si jo najraje obesil okoli vratu kot ogrlico, saj je tehtala le osemsto gramov. V kresnih nočeh mi je grela prsi in srce. Njena svetloba je vztrajala tudi v dežju, vse do trenutka, ko mi je zdrsnila z rok in se odkotalila po bregu navzdol, med prsti pa mi je ostal le raztrgan elastičen trak. Pogrešam jo, to mojo svetilko.

RECIKLAŽNA ZGODBA

Metka Prašnikar

Že sem jo hotela odnesti v smetnjak za odpadno embalažo, ko me je prešinila ideja, kako bi jo lahko uporabila.

Pravzaprav sem jo kar težko kupila. Bila je draga, saj je bila iz najboljšega zrnatega usnja. Sinova sta zanjo toliko časa moledovala, da sem na koncu popustila. Čas pubertete, v katerem sta z njo tri leta trenirala košarko, je bil za nas veselo obdobje. Pa čeprav sta se zanjo vsakič znova stepla. Za povrh sta mi izzivalno razkazovala svoje mišice in to me je do solz nasmejalo. A na koncu se je moralo zgoditi. S tlačilko sta jo toliko časa napihovala, da je najboljšemu usnju moralo vzeti sapo.

Do zgodnje pomladi je samevala v rastlinjaku, skrita med vrečami jute in praznimi zaboji. Ko sem pospravljala po terasi, sem se spomnila nanjo. Poiskala sem jo. Živa oranžna barva z rjavimi črtami je čez zimo zbledela. Tudi čvrsta okrogla oblika je bila le še spomin. Pravzaprav ji lahko povrnem privlačnost, že vem, kako, sem se domislila.

Pobrskala sem za primernim orodjem, našla lisičji rep in jo prerezala na pol. Ponosno sem si ogledovala novo nastali obešanki. Z mešanico humusne prsti sem obema polovicama povrnila oblini, nato pa vanjo nasadila viseče jagode.

Pred hišo so zaškripale zavore gorskih koles. Ko sta me fanta opazila, kako stojim na podestu z jagodičevjem v roki, sta veselo zaklicala: »Kakšni čudoviti obešanki!«

KLEPET NA LESENI RAVNI

Vesna Mikek

»Pozdravljen, Gašper!«

»Bog daj, Miha. Kam te nese?«

»Nedelja je. K maši grem. Pa ti?«

»Gor, k bratu. Dolgo te že nisem videl. Kod si hodil,« je povzel sivolasi mož s prikupno bradico in se z obema rokama naslonil na palico.

'Av, zlomil me boš!' je zaškripala palica v njegovih rokah. Seveda je ni slišal.

'Saj nisi videti tako slabotna,' ji je odgovorila palica v rokah drugega, večjega možakarja s klobukom.

'O sem, stara sem. 15 let ga že podpiram in vsako leto je težji.'

'Petnajst let? Samo?'

'Kako samo? Petnajst let, vsak dan, v soncu in dežju, v mrazu in poletni vročini. Vsa sem že razpokana in krhka. Osteoporoza me daje,' je stokala klasična sprehajalna palica in se malo upognila v krivini ročaja.

'Saj si vendar še mladenka!'

'Ne norčuj se! Koliko let imaš pa ti, da se takole pogovarjaš z menoj?'

'Sto.'

'Sto let? Ne bo držalo. Saj si videti veliko bolje. Vsa se

svetiš. Kje pa imaš zakrivljen ročaj? Je tista bunka na vrhu kakšna nova moda? Pa vsi vzorci? Od kje pa si?'

'Dobro sem videti, ker so me pred leti temeljito obnovili in zdaj lepo skrbijo zame. Gospod Miha me uporablja le ob nedeljah. Potem me skrbno obriše in obesi na steno v spominski sobi.'

'Pa saj tale gospod Miha še ne more imeti sto let?!'

'O, seveda ne. Naredil me je njegov ded. Poglej, tule je vrezana letnica 1914.'

'Saj si vsa izrezljana! Črke, cvetovi, listi. Kot bi bila čipka-sta. Daj, povej – kaj še piše?'

'Napis je v dvojni spirali in poteka od ročaja do dna. V prvi piše *spomin bojev Galicije in Skobeleva v Aziji*. Del napis-a na drugi spirali manjka, naprej pa piše: 1914-1915, Ivan Benčina, Pešpolk št. 17 – 6. stotnija. Tule sta izrezljani prekri-žani pehotna sablja in puška z bajonetom, pod njo granata. Čez vse je lovorov venec. Vidiš, tukaj je vrtnica, poleg vojak z bojno opremo, tamle top, zadaj gozd. V ozadju je goreča granata, menda simbol grenadirjev. Vidiš, tule, tik pod roča-jem se vzorec zaključí v obliki stebrička.'

'Azija, granata, Galicija ... Nič od tega ne poznam. Daj, povej mi kaj o tem! Prosim, prosim!'

'Naj bo. Kot kaže, bosta najina gospoda še dolgo klepe-tala. Pred dobrimi sto leti sem rasla kot del grma v močvir-nati pokrajini v Galiciji. Okoli mene je pokalo in bobnelo, naokoli so tekali fantje in možje, streljali, molili, preklinja-li, stokali, peli, umirali. Največ jih je umrlo. Sneg, ki je prekrival travnike, je bil bolj rdeč kot bel. Nekoč, ko je bilo zatišje, je okoli grma šepal mlad fant. Kako žalostne oči je imel. Izbral je mojo vejo in jo odrezal.'

'To je pa bolelo!'

'To ni bilo še nič. Veliko bolj je bolelo kasneje, ko je z nožičkom vrezoval vse detajle. Takrat pa me je samo odrezal, da sem mu pomagala pri hoji, saj je bil ranjen v nogo. Kmalu

je spet bobnelo okoli nas. Moj fant me je imel ves čas s seboj. Njegova četa je napadala, se umikala, bežala, se manjšala. Prišel je dan, ko so nas sovražni vojaki obkolili in zajeli. Naši fantje, večinoma s Kranjskega, so morali predati orožje in vse, kar so vrednega imeli pri sebi. Dolgo so jih v koloni vodili skozi vasi in poljane ter jih končno natlačili v vagone. Bili so lačni, prestrašeni in drgetali so od mraza. Saj je bilo to ravno okoli novega leta, ko je mraz najhujši. Uši so jih obgrizle do krvi. Mesec dni smo prebili na vlaku, ki je vozil skozi mesto Kijev, prečkal reko Volgo, pa mejo med Evropo in Azijo in se ustavil šele v daljnem mestu Skobelov v Turkmenistanu ali v Uzbekistanu. Tam so bili fantje več tednov nastanjeni v dolgi pusti stavbi. Nič niso vedeli, kaj se dogaja okoli njih in kaj jih čaka. Ob minimalni hrani, so postajali vse drobnejši. Rana na nogi mojega Janeza se je zacelila, pa je pričel rezljati vse te vzorce vame.'

'Joj, kako si morala trpeti!'

'O, je bolelo, seveda je. A ko so vame zrle tiste zasanjane žalostne oči, ko sem opazovala vse trpljenje okoli sebe, je bila bolečina manjša. Ko sem pritegnila občudujoče pogle-de še nekaterih ostalih fantov, me je bolelo še manj. Pravzaprav me je skoraj nehalo boleti, tako sem se na bole-čino navadila. Sredi poletja so nas ponovno naložili v živin-ske vagone in sledilo je novo dolgo potovanje z vlakom. Peljali smo se skozi neskončne, razbeljene, peščene ravnine, čez hribovje Ural, dalje do reke Volge in naprej do mesta Harkov v moji domovini. Fantje so se veselili, da gredo domov. V resnici so jih tam predali lastnikom podjetij za težaška dela. Moj Janez je moral na delo v rudnik. Kako je trpel. Vsak dan so jih topli in priganjali. Namesto močne hrane, ki bo jo morali dobiti rudarji, so dobili le sladkan čaj, kumare in krompir. Premnogi, ki so se že veselili snidenja z domovino in najbližjimi, so za vedno ostali pokopani v tistih rudnikih. Janez je bil vse slabši in ob hoji se je moral

spet opirati name. Rezljal me ni več, saj ni bilo na moji površini nič več prostora. Za lažje prebolevanje tegob je urezal še eno palico, tokrat zakrivljeno. Ta je bila dosti tanjša od mene in tudi vanjo je vrezal besede.'

'Kje pa je tista palica?' je 15-letnico razganjalo od radovednosti.

'Doma na steni. Je tanjša, na dveh mestih je bila zlomljena, zato je samo še za spomin. Kje sem ostala? Ja, prišlo je do revolucije. Spet je pokalo naokoli, spet so ljudje trpeli in umirali. Nekoč so prišli vojaki in ustrelili lastnika rudnika. V splošni zmedi je ponoči Janez z dvema tovarišema pobegnil. Eden od njiju je imel kompas in peš so se skozi gozdove podali proti domu. Hodili so v glavnem ponoči. Jedli so, kar so našli na poti, včasih pomolzli kakšno kravo na pašniku, ujeli kakšno žival. Tu in tam jim je kakšen dober človek dal malo kruha. Pot je bila dolga, vodila je preko hribov, močvirij, rek. Izogibajoč se mestom in bojiščem smo potovali več mesecev. Ko smo se čez Karavanke spustili na Kranjsko, so se fantje razšli. Janez je s skromnim nahrbtnikom, v katerem je bilo komaj kaj več kot dnevnik, kakšna srajca in gate, z obema palicama obredel še gorenjske, notranjske in kočevske gozdove, dokler se neke noči ni vrnil domov, v Ribnico. Do konca vojne se je skrival na seniku. K sreči do takrat ni bilo več daleč. Doma so naju skrili na podstrešje, kjer sva ostali dolga leta. Včasih so še kaj vrgli na naju in tako kolegico polomili, mene pa tudi precej poškodovali. Janez je postal lastnik kmetije, se oženil, skrbel za štiri otroke, polja, sadovnjake in vrtnice. Za naju ni imel več časa.'

'Ampak zdaj si videti super, kot nova.'

'Kakšnih trideset let kasneje, ko mojega lastnika ni bilo več, me je na podstrešju našel eden od njegovih sinov, takrat že odrasel možak. Poleg nekaterih drugih starih, prašnih, nič več uporabnih stvari, kot je likalnik na oglje, star mlinček za kavo in še kaj, naju je zavil v časopisni papir in odne-

sel v avto. In spet sem bila na poti. Ustavili smo se v Ljubljani. Tam sem bila prvič. Ker se je žena razburjala, da ne mara stare šare v stanovanju, nas je odložil na polico v kleti. Naslednji dan nas je temeljito očistil in preučil poškodbe. Konec tedna smo spet potovali, tokrat na Gorenjsko. Tam je majhen vikend z veliko orodja in možakar nas je vse pregledal, sestavil, popravil, zalepil manjajoče dele, izrezljal manjkajoče črke ter na koncu zbrusil in polakiral. Palici sva res postali kot novi.'

'Nekakšna lepotna operacija. In kako si se vrnila v Ribnico?'

'Najprej sem bila nekaj let razstavljena v vikendu med obilico pohodnih palic z izrezljanimi ročaji, ko pa je gospod Miha obnovil domačijo in uredil spominski kotiček v njej, sem se vrnila in dobila prostor na steni.'

»Veš kaj Gašper, zdaj pa moram pohiteti,« je rekel Miha, potem ko je pogledal na ročno uro.

»Ja, sva se zaklepetala kot dve babi. Pa toliko bi se še imela za pomeniti.«

»Daj, oglasi se kakšen večer pri meni. Pokazal ti bom spominsko sobo, ki sem jo uredil.«

»Vsekakor pridem pogledat. Srečno!«

»Zbogom, Gašper!«

Tudi palici sta se veselo poslovili, a tega ni nihče slišal. Ali pač?

GUMBEK SE PREDSTAVI

Žarka Brišar Slana

Izgubljeni otroški gumb v podobi male razposajene opice je med posušenim listjem na poti ob ljubljanskem živalskem vrtu klical k rešitvi. Našel me je, ko sem ga pobrala, si ga

bežno ogledala in vtaknila na varno v žep, da bi ga doma oprala, ogrela in mu prisluhnila.

»Sem poldrugi centimeter velika opica, otroški gumbek. Telo, glavo in ušesa imam obarvane čokoladno rjavo, zato me je moj prijatelj Luka tako rad lizal, kadar mu je le uspelo nožico v copatki približati k ustom. Saj ne da ne bi bil gibčen, a starci so mu vedno ubranili namero, če so ga le zalotili! Tudi repek je bil prav take rjave barve, a mi ga je zlomil težak pohodni čevlji; dolgo me je rana bolela in skelela ... in zdaj težko lovim ravnotežje brez njega. Sem poskočnik, desno ročico imam dvignjeno v pozdrav in z levo maham v svet. Trup, smrček in dlani ter stopala imam peščno obarvane, prav tako zaobljen trebušček, v katerem sta dve luknji. Skozi njiju je potovala šivanka z rjavo volneno nitjo in me objetega pritrčila na Lukov pleteni copat. Nič me ni bolelo, začuda, volne na nit me je prijetno grela in me varovala, ko sem motovilil z rokami in nogami. Še vedno sem nasmejan in moje črne očke na beli podlagi so žive in zvedave. Pozabile so že na jok in solze, ki sem jih bil točil izgubljen tam na blatnih tleh. Posebej sem ponosen na dva čopka las vrh glave, ki govorita o tem, da sem zmagovalec svojega opičjega krdela; Victory!«

Tako je gumbek dobil ime Viktor, zraven pa še številno družbo drugih najdenčkov na bež volneni odejici.

DROBTINICE

Napihnjenka Kitty

Darja Butina

Tamle lebdi, bivša napihnjenka Kitty ali nekaj podobnega. Ne maram te kičaste ameriške navlake. Tako pocukrana in brez duše. Ampak otroci jo imajo radi – ali pač? Ali ni to samo še en trgovski trik, prevara za služenje denarja? In če natančno pomislim, še okolju škodljiva. Material – skoraj neuničljiva plastika, viseča na prav tako neuničljivi pla-

stični vrvici. Napolnjena s škodljivim plinom, ki se seveda razširja v zrak in ga še dodatno onesnažuje. Kje je tu ekološka zavest? Ampak seveda bi bila »grda mama«, če ne bi svojemu otroku izpolnila želje po kičasti, popularni Kitty.

Hello Kitty

Metka Prašnikar

S kavča v dnevni sobi gledajo vame velike modre oči, poslikane na bledem napetem obličju. Skozi pramene črnih las me opazujejo začudeno in vprašujoče, kot bi mi želele nekaj povedati. Morda me prosijo, naj jim pomagam, jih odpeljem na sprehod do mesta, kjer se bodo igrale z vetrom in snežinkami in zasledovale luno. Okrog glavice ji položim rožnat svilen šal in jo pogladim. Z mehko tkanino jo privežem za vrat in povlečem proti izhodu. Ko odprem vrata, naju objame hladen piš, njene oči pa zažarijo v soju cestne svetilke. Nato jo spustim; odnese jo visoko nad strehe, v slovo mi še pomežikne. Opazujem, kako jo prekriva dim. Končno jo povsem zakrije. Za njo se vrtinči veter.

Muca

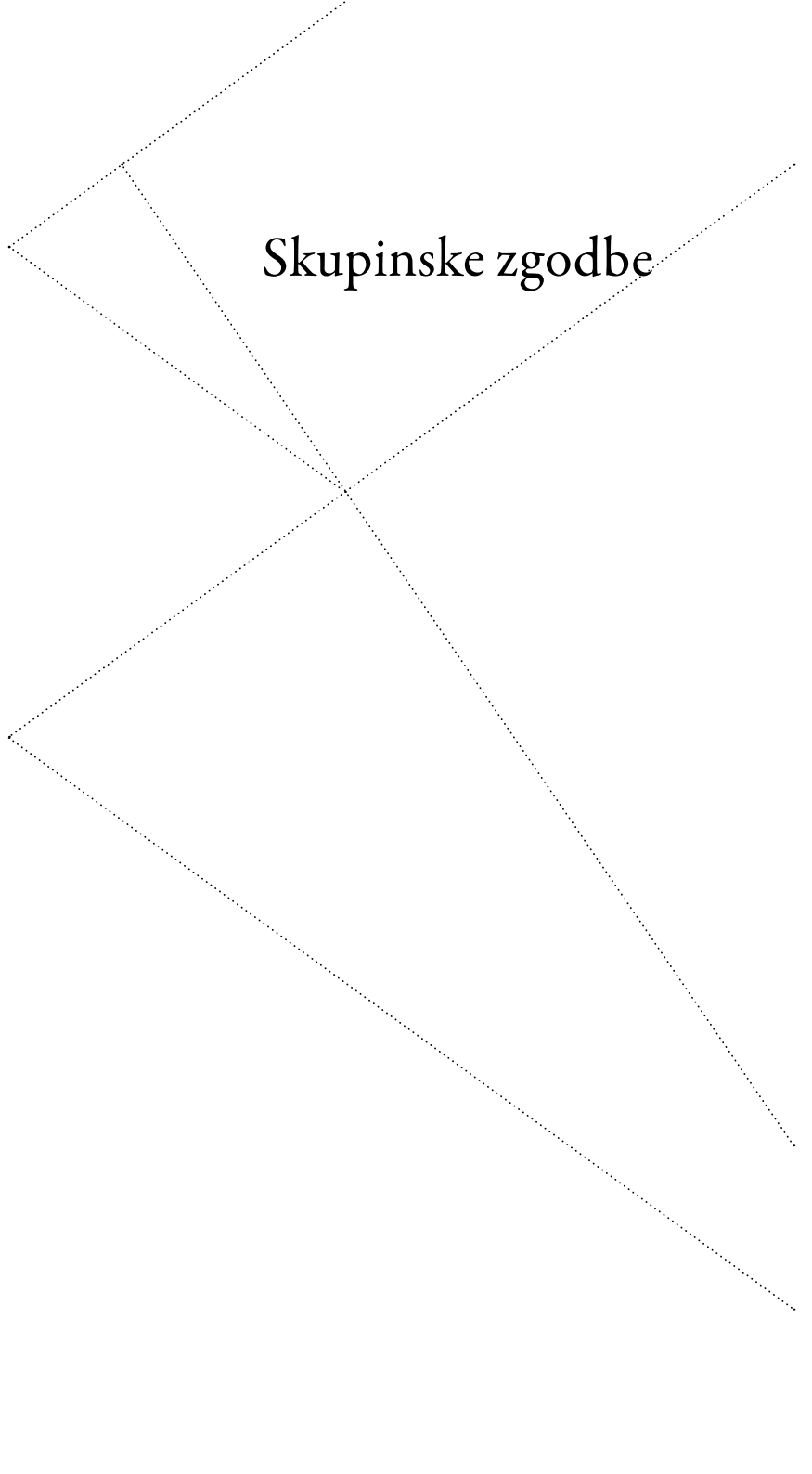
Vesna Mikek

Izpod stropa me gleda velika muca. Sedeča na lestencu se navihano smehlja, kot bi hotela reči: »Pa me ujemi, če me moreš!« Lahko njej, ko je lahka in napolnjena s plinom. Saj ga nima več veliko, a dovolj, da se v toplem prostoru dvigne pod strop. Ljubek rdeč srček na sredini glave je smrček, iz majhnih rdečih pegic poganjajo brki. Zvedavi očesci, črni kot oglje, na tačkah pa dolgi kremplji. Lice je prislonila k topli svetilki, kot bi grela boleč zob. Rožnata mikica je nagubana, ker je že skoraj prazna.

»Hej, muca, kje pa si izgubila repek?«

XIV

Skupinske zgodbe

ROŽICA RIŽKOVA JONICA – JONA RISEANA

Tatjana Plevnik

Sedijo takole sredi lepega sončnega dne koprivniške čarovnice – Gobezdulja, Smračka, Bezeklja, Grinta, Priškula, Kramplja, Jebeštrga in Piškopeja – med klobuki orjaških dežnikov, malicajo in si pripovedujejo o dogodivščinah svojih staršev.

Če mislite, da koprivniških čarovnic ni in da si izmišljujem, se motite. Kar pojdite na elektronski naslov www.geoportal.org in si od tam pretočite zemljevid Koprivniškega polja z vrisanimi gozdovi, ki ležijo pod Cvibljem vzhodno od Črnoglavca! Natisnite ga! Opremite se za dolgo hojo navkreber in po gozdu! Z vlakom, ki vozi samo ob četrtkih, se peljite do Motovilcev, od tam pa pot pod noge in proti Cviblju! V čistih hrastovih gozdovih z obilo borovničeve paše, tam so njihova bivališča. Če jih želite najti, jih morate iskati tako, da začnete oprezati za njimi od roba gozda proti notranjosti, skrivajo se namreč v globokih zelenih sencah na severni strani drevesnih debel. Hoditi morate počasi in tiho. Pretvarjati se morate, da jih pravzaprav ne iščete. Bodite potrpežljivi in zelo previdni!

Zadnje znano srečanje človeka s čarovnicami je zavito v tančico skrivnosti. Kaj natanko se je takrat dogajalo, ne ve nihče. Čarovnice same pa si rade vedno znova pripovedujejo zgodbe o tem, kako je lep mlad botanik Jon Rižek iskal modro rožico, s katero se je želel uveljaviti v botanični znanosti, in kako je pri tem spoznal, da je prijetno početi še kaj drugega, ne le pehati se za slavo in priznanjem. Naj vas opozorim, da so njihove pripovedi vsakokrat malo drugačne in da se začetek, jedro in konec le redkokdaj ujemajo. Ampak

takšne so pač čarovnice! Samo morala zgodbe je vedno enaka: uživajmo življenje!

Poslušajte, kaj so Gobezdulja in njen klan nazadnje napletle!

Alenka Taštanoska

Jon Rižek je tistega dne – tako kot že ničkolikokrat dolej – vohljajal po Jerihovem gozdu na Koprivniškem polju. S svojim občutljivim nosom je skoraj ril po mahovnatih tleh. Zaklel se je, da bo našel tisto modro rožico, o kateri je pisal pater Julijan v svojih latinskih bukvah. V sodobnih botaničnih knjigah takega cveta ni bilo najti. Našel jo bo in ji nadel svoje ime: Jona riseana ali po slovensko Rižkova jonica. Ko je za grčavo korenino stoletnega hrasta zagledal nekaj modrega in neučakano iztegnil roko, ga je nekaj neusmiljeno usekalo po nosu in začutil je, da se mu je pcedila kri.

»Au!« je zatulil in hitel tipati za robčkom. »Nič 'au', nesramnež, glavniki si mi zlomili! S čim naj si pa zdaj nabere kosilo?« je zacvililo iz podrastja. Ves osupel se je ozrl za glasom in za hrastovo korenino ugledal drobno bitje, ki je v roki vihtelo malo sulico, ostro kot iglo. Njen zeleni obrazek in temno zeleni mahovnati lasje so se skoraj zlivali z okolico, prav tako njena obleka z zelenimi in rjavimi progami. Nič čudnega, da je ni prej opazil. Iz zelenega obrazka so vanj besno strmele najlepše zelene oči, kar jih je kdaj videl. Podobne so bile dvema bliskajočima se smaragdoma.

Žarka Brišar Slana

Uročile so ga za nekaj dooolgih trenutkov in šele potem je zmorel poiskati svoj glas. »Kdo pa si ti, da me takole napa-daš s svojim šilom, čarovnica zelena škratata!« Zelenooka malčica se je oprla na svoje ostro orožje in zvonko odbren-

kala: »V tem mehkiem mahu imaš čast govoriti s Češmiljo Koprivarjevo, najbolj brihtno in pogumno v našem rodu čarovnic. In za kazen, ker si mi zdrobil glavnik, urno pot pod kolena, da napolnim tale koš.«

Za čuda so se Jonova kolena ubogljivo plazila na ukaz Češmilje in koš se je polnil z borovnicami. Že je bilo videti, da je zvrhan, a hip za tem je zazijalo njegovo prazno dno. Ko si je v zelene liste obrisal pot z obraza, je opazil z borovnicami posejano potko za seboj in kak ducat čarovnic, ki so se pasle na modrih sadežih. Češmilja je sedela na največjem borovničevem grmu in spet zabrenkala: »Saj sem ti povedala, danes moram jaz prehraniti vso družino in hvala našemu blagemu Jerihi ...,« očke je obrnila v višave in njene svetlozelene trepetalnice so se zarosile, »... da te je poslal in si nam v pomoč.«

»A bi lahko zvedel, kdo ste vi, ki se sladkate z vsemi temi borovnicami?«

»To pa ne bo težko: Regec je moj papan, Travca moja bica, očka je Hrastomelj in mama Biljka; pa sestre Brstulja, Bodečica in Srobotka, tisti najglasnejši so bratje Naprstec, Rigačko, Klopko in Prevalko. A ja, pa še tetka Sopihlja in njena prijateljica Ljanka sta tam zadaj!«

Darka Lampič

»S tabo in tvojo žlahto bi se rad nekaj pomenil, če nimaš nič proti,« je priliznjeno rekel Jon Rižek in se v mislih že videl na naslovnici svetovno znane revije Botanica. »Iščem neko rožico. Vi jo prav gotovo poznate. Če mi jo pokažete, vam nabere toliko borovnic, da jih boste imeli še za ozimnico.«

»No, kaj bi rad?« Češmilja se je zazrla vanj s svojimi zelenimi očmi in Jonu se je zazdelo, da mu bere misli. Postal mu je neprijetno in sramoval se je, ker je hotel mala bitja podkupiti z borovnicami.

»Iščem rožico z modrim cvetom, ki jo je opisal neki pater in jo je videl menda prav v teh krajih.«

»A, pater Julijan, zgaga na kvadrat!« se je ujezila Češmilja.

»Kaj si ga poznala? Kako je to mogoče?«

»Ja, ja, takrat sem bila še otrok, stara šele nekaj čez sedemdeset let, pa me je pretental, zlomek frdamani. Tako lepo mi je govoril, kot bi rožice sadil. Da nujno rabi učinkovino, ki bi lajšala določene starostne tegobe, mi je zatrjeval. Pa sem mu jo pokazala, trapa neumna. Skoraj bi me izobčili zaradi njega. Na srečo se je vse srečno končalo, ker me ni dobro poslušal in napoj ni nikoli deloval. Zakaj pa bi jo rad ti?«

»Jaz, jaz bi ji pa rad dal ime. Jona riseana ali Rižkova jonica se tako lepo sliši. Seveda ne bi imel nič proti, če bi lahko doprinesel še kaj k napredku znanosti s kakšno novo zdravilno učinkovino.«

»Nič ne obljubim, prav nič, čeprav bi nam borovnice še kako prišle prav. Zdaj me pa previdno odloži na tla, da se pogovorim z družino.«

Vesna Mikek

Ko je začutila mah pod bosimi stopalci, je stekla k družini. Sedli so pod veliko rdečo mušnico in pričeli brenčati. Jon ni prav nič razumel, opazil pa je, da so njihova mnenja precej različna. Lahko pa je razbral, da je bil očka Hrastomelj odločno proti predlogu hčerke, mama Biljka je delovala pomirjujoče, teta Sopihlja je nekaj vreščala, za ostale pa se ni dalo razumeti, kaj govore. Opazil je, da Češmiljini bratci in sestrice niso posegali v pogovor. Zadnjo besedo je imel papan Regec.

Zelenooka palčica je pokimala in počasi stopila proti Jonu. Presenečen je ugotovil, da še vedno kleči in ne more vstati.

»Takole, mladenič. Prav veliko ti ne zaupamo, zato te bomo preizkusili. Če bomo zadovoljni, ti pokažemo tvojo rožico. Se strinjaš?«

»O ja, seveda. Kaj pa moram narediti?«

»Najprej boš obiskal staro gospo, ki živi v stari hiši na koncu tvoje vasi. Hiša ima polknice z izrezanimi srčki. Je pa v zelo slabem stanju. Najhuje je, da streha pušča. Zadnjič je veter odnesel nekaj opek s strehe, starka pa nima nikogar, ki bi to popravil. Šel boš torej k tej ženski, ji popravil streho, pobarval polknice in pripravil drva za zimo. Če boš vse to pravočasno opravil, se danes teden ob isti uri vrni.«

»Pa ji ne morete pomagati s čarovnijo, saj ste čaravnice, kajne?«

»Žal ne. Naša čarovnija deluje samo v tem gozdu.«

»Kako pa vas bom potem spet našel?«

»Na mestu ob poti, kjer si danes pustil avto, te bo čakala lesna sova Hujka. Povej ji, kar ti bo rekla starka. Če bo beseda prava, ti bo pokazala pot do nas. Zdaj pa le hitro domov, da te ne ujame noč.«

To rekoč, je Češmilija izginila. Jon je z olajšanjem ugotovil, da spet lahko vstane.

Darja Butina

Ko je Jon kasneje razmišljal o svoji nenavadni dogodivščini si je moral priznati, da ne ve čisto dobro, kako se je znašel pred majhno vegasto hišo na koncu vasi. Potrkal je in iz hiše so se zaslišali počasni, podrsavajoči koraki. Vrata je odprla od artritisa sključena majhna starka. Dvignila je pogled in zamomljala: »A, si že tukaj! Vstopi.«

Nadaljevala je: »Lepo, da so poslali nekoga popraviti streho. Ob zadnjem dežju sem morala podstaviti kar pet velikih loncev. Tamle v kamri boš našel orodje,« je z roko pokazala proti vratom v kotu velike izbe. Jon je brez besed nabral vse potrebno in splezal na streho. Res jo je bilo treba popraviti, saj je bila še najbolj podobna rešetu. Trajalo je vse popoldne, da je zamenjal, pribil, prestavil in nadomestil obtolčene strešnike. Pošteno je bil utrujen, ko je zlezel na

dvorišče. Na pragu hiše se je prikazala starka: »Upam, da si našel vse, kar je puščalo. Zaslužiš si veliko skodelico dobrega čaja. Pridi!« ga je povabila v hišo.

Jon je najprej pospravil orodje v malo kamro, nato pa se je usedel za težko hrastovo mizo. Starka je predenj postavila veliko skodelo, iz katere je omamno dišalo. Na mizi se je znašel tudi krožnik piškotov najbolj nenavadne zelene barve. »To je moja specialiteta,« mu je pojasnila starka, ko je opazila njegov začuden pogled. »Ampak še vsak, ki jih je poskusil, je rekel, da so res dobri. Jej!« mu je rekla z ukazujočim glasom. Jon jo je pogledal in opazil, da ima intenzivno zelene oči, ki so ga radovedno opazovale. Ubogljivo je zagrizel v piškot. In res: okus je bil sicer nenavaden, a grižljaj se mu je kar stopil v ustih. Kot bi mignil, je pospravil vsega. »Vidim, da ti tekne,« se je namuznila starka. »Vse lahko poješ, imam veliko zalogo,« mu je prigovarjala.

In Jon se ni branil. Začutil je, da se mu po telesu razliva nenavaden, blažen občutek. Postal je velik in močan kot Asteriks, ter lep in obdarjen kot Casanova. Vse bolj intenzivno zelene so postale tudi oči, ki so ga gledale. Nenadoma se je znašel na prostranem travniku z veliko rdečo zofo v obliki mamljivih ustnic. Na zofi je ležalo dekle, ki je bila mešanica Lare Croft in Ženske-mačke. Njene smaragdno zelene oči so se iskriale v neprikriti sli, njene škrlatno rdeče ustnice so vabile k poljubu. Jon se ji ni mogel upreti. Približal se ji je in jo strastno objel. Ko so bila poltena namigovanja na vrhuncu in je njena bližina postala že nevzdržna, se je travnik začel premikati, rdeča zofa se je silovito zavrtela okoli svoje osi in Jon je izgubil zavest. Ko je odprl oči, ga je gledalo dvoje zelenih oči, vsajenih v obličje sključene starke. Mrmrjala je nekaj takega kot: »Preveliko koncentracijo sem vmešala v piškote. Revež, ni prenesel. Pa preveč stripov bere.« Pomignila mu je, naj vstane: »Malo te je odneslo, preveč si delal, revček. Ampak lahko jim poveš, da sem zadovoljna.«

»Ojoj, ta moj želodec,« je zastokal Jon. »Saj nisem pri zave-
sti, da bi zmoget sesti. Kaj bo pa zdaj,« je obupano hlipal, da
je odmevalo po širnem travniku vse tja do borovničevega
gozda. Čisto vso pamet mi je vzela ta pretkana artritična
starka, mu je rojilo v glavi. Naenkrat je okoli njega vse potih-
nilo. Še vedno je hlepel za smaragdnimi očmi, da bi jih znova
zvbil k sebi, pa so izginile neznano kam. Kot bi se vdrle v
zemljo ali pa sfrčale tja v višave k Jerihi, je pomislil. Saj res,
že naši predjamski škrti so opozarjali, da v nesreči spoznaš
prijatelje. Ali te obiščejo, ali pa poniknejo.

Ves omotičen je obležal sredi travnika in si komaj sproti
brisal potne srage. Priprl je oči, ko je okoli svojega popka
začutil nežno predenje. »Kakšno udobno ležišče,« je slišal
reči Žensko-mačko. In že naslednji hip se je neženirano
sprehodila po Jonovem bolečem trebuhu. »Kaj si pa ti
domišljaš?« jo je nahrulil. »Mar ne vidiš, da sem padel v
nezavest? Ti me pa tako nepovabljeno nadleguješ, nesra-
mnica nevzgojena! Lahko bi me vsaj vprašala, če ti dovo-
lim,« je nejevoljno zamomljal. Le kam je izginilo lepo
vedenje, se je spraševal.

»Malo me je zaneslo,« je pomenljivo zapredla ženska.
»Prihajam od Travce bice, ki ti v platneni malhi pošilja
posebno zeliščno tinkturo.« Zatem pa se strastno zako-
pala v Jonov hrbet. In nadaljevala: »Izkušena nabiralka
bica pravi, da že ena sama kapljica zadostuje za pregrešne
čudeže.«

»Kakšne presne čudeže?« se je zdrznil Jon. »Čisto nič te
ne razumem.«

»No, ja,« je zapredla mačka. »Takole mi je naročila:
najprej te moram pomasirati po trebuščku, zatem ti mene
po kožuščku in nato se lahko odpeljeva na Koprivniško polje
po modro rožico.«

Jona je objel neznanski občutek ugodja. Vroča kri mu je
zaplapolala po vsem telesu. Srce mu je udarjalo v prsih, kot
bi tolkli bobni Koprivniške godbe. Dihanje je postajalo hitro
in sunkovito. V navalu nepotešene strasti je začutil sleherni
mišico svojega telesa, ki se je v sladki bolečini razraščala v
njegovih dimljah. Zdaj je že hropel in obupno grabil za belim
kožuščkom, ki se mu je v enakomernih ritmih zdaj približe-
val in spet odmikal. S hripavim glasom je zastokal: »Kdo si
vendar, ti bela mačka s smaragdno zelenimi očmi? Želim si
te! Hočem zlesti med tvoje boke!«

Telo se mu je napelo kot ostra puščica, ki se bo zdaj
zdaj sprožila. Zamižal je in v istem hipu mu je možgane kot
rezilo presekalo spoznanje: »Tantrični seks! Sem v vrtincu
tantričnega seksa. Samo Koprivniška čarovnica ima tako
moč, da omami mladeniče, ki zaidejo v gozdove pod Cvi-
bljem, eno samo željo ima: iz mladega moškega telesa izse-
sati seme za razplod mladih čarovnic!« Pomislil je tudi na
modri cvet, ki ga je iskal že toliko let, da bi se z njim vpisal v
zgodovino botanike. A iz misli ga je iz sveta razuma iztrgal
sladek glas zelenooke lepotice in z vlekel nazaj v igro od stra-
sti vročih teles. Takrat se je njegova strast razplamtela do
skrajnih meja: »Prepuščam se ti, ljuba moja zapeljivka!
Vzemi si, kar potrebuješ! Nahrani svojo pohoto z mojimi
semeni, naj postane ta trenutek večnost!«

Tedaj se je nad njim odprlo nebo in zaslišal je glas svojega
očeta, Krištofa Rižka: »Sin moj, ali te nisem spočel za to,
da najdeš modri cvet? Me boš izdal za trenutek naslade? Boš
res ti tisti, ki bo raztrosil moje seme za čarovniški zarod?
Sramoto mi delaš, sin moj, znanosti pa škodo! Tako blizu
si že bil modremu cvetu!«

Ko je to izrekel, se je nebo razklalo. Blisk in strela sta
udarila skozi črne oblake. Zagrmelo je, da se je stresla zemlja,

in Jon se je v trenutku zavedel, da je žrtev čarovnije. Spomnil se je ukazov lepe male čarovnice, ki jih mora izpolniti, preden mu lahko pokaže pot do modrega cveta. Poiskati mora lesno sovo Hujko na kraju, kjer je pustil avto, in ji povedati, kaj mu je rekla artritična starka. Hropeč je z nadčloveško močjo odrinil belo mačko, ki je v besu zasadila svoje ostre kremplje v njegov hrbet, da je začutil pekočo bolečino. Z vreščočim glasom se je pred njegovimi očmi razblinila. Sredi gozdne jase je nenadoma ostal sam in popolnoma gol.

Andrejka Fatur Videtič

Jonov oče je bil sicer čudak, vendar je sinu vedno stal ob strani, kadar so ga njegove znanstvene strasti in želja po slavi zapeljale predaleč. Jon se je zavedel, da se je le z njegovo pomočjo izvil mitskemu bitju, ki ga je ujelo z namenom, da bi si prisvojil njegovo najintimnejšo osebno lastnino – seme za razplod. S pogledom je zdrsel po svojem telesu in si oddahnil: »Oh, samo da je na njem vse celo in na svojem mestu.«

Ker je v zraku še vedno čutil vonj in vibracije močnih, pohotnih energij, je na hitro prepletel mah z nekaj vejami in za silo zakril svojo goloto. Uf, nekaj se je premaknilo v meni, si je zašepetal. V sebi je začutil neizmerno energijo. Kot bi se neizlito seme spremenilo v ogromno notranjo moč, ki jo potrebuješ, da bi uresničil veliko željo. Zbral je svoje misli, da bi se premaknil z mrtve točke in iz brezizhodne situacije. Zavedel se je, da mora obvladati nižje strasti in čustva. Vprašal se je, kam naj gre.

Zaslišal je komaj slišen šepet očeta: »Saj si botanik in gibanje po gozdu ti ni bilo nikoli tuje. Pojdi vedno proti severu.«

In tako so ga vodile z mahom porasle strani drevesnih debel. Gozd je postajal vse svetlejši, podrast vse gostejša. Utrujenost se mu je zalezla v telo in premamil ga je lepo obli-

kovan stor. Rekel si je: »Malo si bom spočil na njem, saj ni zofa.« Že je hotel sesti nanj, ko je zaslišal škripajoč, lesen glas: »Pazi no, saj me boš čisto polomil.« Sprva je ni opazil, saj je bila taka kot pravo lesno deblo. Potem pa je le prepoznal dvojce svetlih, pronicljivih oči sredi ploščate glave, iz katere je izstopal grčast kljun. »To je lesna sova Hujka,« ga je spreletelo. Zdrznil se je. V trenutku se je zavedel, da je prišel do tistega dela svojega znanstvenega podviga, ko bo moral biti bolj moder kot sova Hujka in bolj zvit kot vsi člani Koprivarjeve družine. Stisnilo ga je in prešinila ga je misel: »Bom zmogel to dvojce brez podporne tehnologije svojega laboratorija?« Še bolj grozna pa je postala njegova stiska ob vprašanju: »Če mi Koprivarjevi pokažejo tisto modro rožico in če mi pri tem pomaga še moj oče, koga bom kot avtorja navedel v reviji Botanica?«

Mateja Mahnič

Lesna sova Hujka ga je milo pogledala.

»Kakšen bebec si, Jon Rižek! Saj si imel rešitev pred nosom. Zakaj nisi vprašal tiste starke med tistim vajinim taktičnim, kaj že, medtem ko sta sopla brez besed? Besed ti manjka, ljubček, besed!«

»Kaj če bi vprašal tebe, ki si polna besed? Morda pa si ti polna vseh ved? Se zate cedi med? Sedi, pet. Kje je tvoj ded? Kdo je padel v sekret?«

»Ta zadnja pa se ne rima povsem,« je zahujkala sova.

»Ne, res se ne, moram še izuriti svojega piščetega zmaja!«

»Zmaja, si rekel zmaja? Kje je ta možak, junak, zverjak? Rada bi zljila najine misli in ga vzela s seboj v svisl!« je hrepeneče zacvilila Hujka.

»Povem ti, kje, če mi ti poveš, kje je tista roža, ki se ji modri cvet in jo vsak želi imet ...«

»Okkkhej,« se odkašlja sova. Izprsi se. Zaplahuta s krili in se dvigne dva metra nad Jona. Z nje padajo na tla peresa,

iz njih poženejo modre rože. Iz peres v rože, iz rož v misli, iz misli v besede, ki jih z velikimi črkami vpisujejo akademiki v knjigo vseh knjig, Botanico Slovenico.

Zapisujejo Jono riseano in vse njene odkritelje: Češmiljo, Regca, Travco, Hrastomlja in Biljko, Brstuljo, Bodečico in Srobotko, pa Naprsteca, Rigačka, Klopka in Prevalka, Sopihljo in Ljanko pa sovo Hujko in, seveda, Jona Rižka. Njega posthumno. Ga je požrl pišoči zmaj, ker ni bil ravno zadovoljen s svojo partnerico, sovo Hujko. Je preveč skovikala med ljubljajem, ko bi vsaka pametna ženska morala biti tiho. Zgodbopiske pa seveda nikoli nismo tiho in tako je nastala ta skupna zgodba iz 3101 besede.

VSAK ČLOVEK ŠTEJE

Learegar

Ob koncu decembra 2015 je bilo registriranih 113.076 brezposelnih oseb. Od 5.720 brezposelnih oseb, ki jih je decembra Zavod objavil iz evidence, se je zaposlilo oziroma samozaposlilo 3.088 oseb.

Alenka Taštanoska

O, bog! Danes imam razgovor za službo. Napisala sem že stodevetinpetdeset prošenj, triindvajsetkrat so me povabili na razgovor. Dedci so se vljudno smehljali, kar cedili so se od prijaznosti. Zraven pa so me slačili s pogledi. In mi poslali negativen odgovor.

»Prav, pa se gremo po njihovo!« rečem naglas.

Iz omare izvlečem minico z globokim dekoltejem. Zraven gredo črne mrežaste nogavice. Pa štikle, take do neba. Lase si razpustim in razmršim v stilu Julie Roberts. Našminkana usta našobim kot Angelina Jolie:

»Veste, zelo me zanima delo v vašem podjetju ...«

V čakalnici se naredim čisto majčkeno, da ne vidim pogledov drugih kandidatov. Končno me pokličejo. Vstopim. SHIT! V komisiji so same ženske.

Darja Butina

»Spet zamujaš s plačilom preživitve. A misliš, da lahko živimo od zraka!?!«

»Lej, čez par dni dobiš, obljubim!«

Petri sploh ni upal povedati, da so ga vrgli iz službe. Prestrukturiranje, so rekli, tvojega profila je preveč.

Spet je zazvonilo: »Lej, saj sem ti rekel ...«

»Petri lahko rož'ce sadiš, meni ne! Takoj ji nakaži denar, slišiš, takoj!« je ukazal jezni glas zdaj že bivše tašče. Stara vešča, ni dovolj, da mu je uničila zakon, še vedno ga mori po telefonu! Mora dobiti novo službo, preprosto mora!

Naslednji dan je ves živčen sedel v recepciji podjetja, kjer so potrebovali nekoga z njegovo izobrazbo. Upam, da v komisiji ne bo kakšnih tepcev, je pomislil, ko so ga končno poklicali. Smelo se je ozrl po obrazih, ki bodo odločali o njem in v hipu zamrznil: na drugem stolu z desne je sedela nihče drug kot – njegova tašča!l

Metka Prašnikar

Danes so odločili. Vem, da sem izbran. Zato se veselo odpravim do poslovne sekretarke.

Potrkam v prvem nadstropju. Iz pisarne prihajajo le prepirljivi ženski glasovi. Še enkrat odločno potrkam in vstopim. Vame se zazre preiskovalni pogled rdečelaske. Napade z visokimi toni:

»Kaj pa vi tukaj? Klicali smo vas, vas pa nikjer!«

»Kako to mislite, klicali?«

»Na vaš mobi vendar!«

Komaj se spomnim, da je mobi ostal v avtu, rdečelaska že žvrgoli naprej: »Direktor je na službeni poti v tujini, je pa

za vas pustil tole pismo.«

»Sem torej izbran?«

»Vaše reference so super. Vendar je direktor sklenil, da na priporočilo EU o ženskih kvotah razpis ponovimo.«

Vesna Mikek

Razgovor za službo. Zadnjega sem imela pred 20 leti, ko so me v mojem podjetju razjezili z znižanjem plače. In sem ostala v svojem podjetju. Do stečaja. Z odpravnino bi se prebila do penzije. Če bi jo dobila, seveda. Tako pa pišem prošnje, izpolnjujem neskončne vprašalnike ... Seveda bodo po razgovoru izbrali sedeminpetdesetletno gospo, ki ima na konkretnem področju daleč največ izkušenj. Sem urejena, mirna, nekadilka, z odraslo hčerko, aktivno skrbim za zdravje. Take rabijo. Samo, da tega ne vejo.

Darka Lampič

»Ampak, gospa uradnica,« se pritožuje operni pevec referentki na Zavodu za zaposlovanje »opravi sem že šest različnih tečajev, diplomiral iz solo petja, se prekvalificiral v dirigenta, kar mi je vse skupaj vzelo pet let, službe pa še vedno nimam.«

»Gospod Slavček, ves čas mislim na vas in danes imam za vas službo.«

»Kje, prosim, hitro mi povejte!«

»V operi, gospod Slavček.«

»To je pa krasno. Kakšno delo pa je?«

»Solist boste, gospod Slavček, povsem samostojni pri svojem delu ...«

»Le kako naj se vam zahvalim gospa?«

»Oh, prosim vas!«

»Povejte no, kaj lahko storim za vas?«

»Ja, če že res hočete, me pa kdaj spustite v Opero brez karte.«

»Ampak gospa, tega pa ne morem.«

»Kako da ne, če pa boste pregledovali karte pred vhodom.«

Mateja Mahnič

Pritisnem na prvo kljuko. Danes bom še na dve. Vse poteka enako kot vedno. Življenjepis, izobrazba, izkušnje.

»Kako da se vi, diplomiran zgodovinar in filozof, prijavljate na tako delo?«

»No ... rad imam mir ... tišino ... delal sem že z avtisti ...«

»Verjetno ste zelo spoštljivi do ... ?« zanima predsednico komisije.

»Seveda, če le ne grizejo!«

Člani komisije zavezajo.

»Šalim se!«

»Aha ... Ali ste že kdaj delali v naši stroki?«

»Ja, sem že odmrzoval, pogreval, tudi pekel sem jih že ...!«

»To je pa že preveč!« eksplodira predsednica. »Ven!!!«

»Ne razumem, pa tako dobro mi je šlo,« blebetam, ko me varnostnik nese čez prag.

Kakorkoli, moram naprej: od teh norcev na Žemljici na pogrebni zavod Večni mir. Za vsak slučaj še enkrat preverim listek. Ne morem verjet! Pri njih sem pravkar bil.

Tatjana Plevnik

»Zelo dobra predstavitev, gospodična Drugič! Če se bo gospa Ritomečkova, ki jo je predlagal sam Predsednik Uprave, slučajno premislila in ne bo sprejela ponujenega delovnega mesta, vas bomo zagotovo poklicali,« je dejala Predsednica Komisije.

»Najlepša hvala, zelo ste prijazni,« odvrnem z narejenim nasmehom na obrazu.

Fak!

Spet nič.

Kaj bom pa zdaj? Ne, nazaj k staršem ne grem, se raje vržem pod avto.

Kar odnese me iz Kadrovske, po stopnišču navzdol in ven v meglo in dež.

Na pločniku pred vrati Firme čakajo ljudje na avtobus. Odpirajo dežnike in sitno suvajo naokoli s torbami in komolci. Množica me potisne ob žensko v rdečem plašču.

Čakaj, mar ni to Ritomečkova?

Nekje v meni se iz zimskega sna prebudi medvedka. Na široko odpre gobec. Njena težka šapa pade po hrbtu rdečega plašča ravno v trenutku, ko na postajo pripelje avtobus.

Lačna! Hočem to službo!

Lea Bregar

Na novo se je decembra 2015 na Zavodu prijavilo 11.384 brezposelnih oseb. Med novo prijavljenimi je bilo 1.058 iskalcev prve zaposlitve, 1.914 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 7.269 brezposelnih zaradi izteka zaposlitev za določen čas.

DROBTINICA

*Kaj bi se zgodilo, če bi zmagale
v finalu festivala Fabula?*

Darja Butina

Le kaj neki? Popadale bi druga drugi v objem, se obilno okuševale in zaplesale kankan. Ob tem bi publika ponovno onemela, ko pa bi se nam pridružila še voditeljja Pižama in Sašo, bi vse odneslo navdušenje. Stopnice bi kankanale, barski pult bi postal podlaga za dvignjene noge, Diego bi

slekel svojo plastično adidas jakno in si jo, namesto krila, zavezal okoli bokov.

Starosta fabulovcev, 70-letni Blaž, bi popeljal četico kankanovcev po odru in po stopnicah v preddverje Moderne galerije. Skozi vhodna vrata bi pogledale začudene glave puhajočih kadilcev, si pomežiknile in se pridružile fabulativni kankanovski družčini. Slike na Kalaševi razstavi bi oživele, začele udarjati takt in kričati: »Vive Moulin Rouge, vive can-can!«

Pridrveli bi varnostniki in poskusili narediti red. Brez uspeha! Kankanovska vesela množica bi jih na dvignjenih nogah odnesla do Ljubljane in, kot Povodni mož, z njimi odplesala po vodi. Kam? Tja, »kjer Donava bistri pridruži se Savi«!

XV

Naravopisne zgodbe

OPOLDANSKA

Darja Butina

Ko odprem vrata hiše, vame bušne poletna vročina. Za-
mežikam v bleščavo sonca. Opa, kakšna razlika med znotraj
in zunaj! Naj rajši ne grem ven, na travnik, med rože in
metulje? Pa saj lahko hodim ob robu gozda, tako bo gozdni
hlad segel tudi do mene in ne bo prevroče. Aja, pa na pokri-
valo ne smem pozabiti. Smuknem nazaj v hišo in s kljuge
snamem svoj najljubši slamnik, ki je sicer že scefran na
koncih, ampak še vedno moj najljubši. No, pa pojdemo v to
poletno prelestje!

Kolovoz me pelje čez travnik do njiv. V zraku lebdi opol-
danska vročina, prežeta z brenčanjem žuželk. Spomnim se
tiste Župančičeve (kako že gre?):

*Daj moji desnici levico in pas,
daj moji levici desnico,
tak vodim te, voljno jetnico,
v drhteči poldan, kjer ziblje se klas,
kjer mak vihra v svobodi
in veter kakor po vodi
čez valujoči brodi lan ...*

Saj res, mak, tamle ob robu njive jih je nekaj. Že zdavnaj
sem jih nehala nabirati v svoje travniške šopke – tako lep in
tako hitro se osuje! In tole, je to pšenica? Nikoli ne bom
ločila različnih vrst žit, oče je to znal. No, saj je bil doma s
kmetije. Tile klasi so precej težki, polni, zrna velika in
napihnjena, kaj pa, če je to ječmen? Kar koli že je, lepo je, ko
v vetru zavalovi cela njiva in se zasliši šelestenje. Tako kot
zdajle. O, lej ga, ptička! Le kdo si? Tudi ptic ne poznam prav

veliko. No ja, domačega kosa, pa vrabca ... in lastovko, ja,
vem, kdaj po zraku frfotajo lastovke. Mama me je naučila,
da bo dež, če so posebej nizko. No, danes ga ne bo, danes je
nebo brez oblčka. Očeta bi spet skrbelo, da modre barve ne
bo dovolj, kot takrat, ko je slikal v Komiži. Ampak tam je
modrina drugačna, ker je zraven še odsev morja.

O, glej ga, od kod si se pa ti vzel!? Takšen puhast in čisto
bel oblak. Že dolgo nisem ležala v travi in opazovala obla-
kov. Kaj vse se skriva v njih! Se spomnim, da sem enkrat
videla celo čredo slonov, drugič lisico, ki je pred seboj gnala
zajca, tretjič delfine, ki so se poganjali iz oblakov-vode. Cele
zgodbe bi lahko napisala! Ja, res, tista lisica na primer se je
hudo skregala z zajcem. Stari dobrodušnež je zinil – tako,
mimogrede, prostodušno in brez zlih misli – da se gospodič-
ni pozna zgodnji zajtrk. Mislil je seveda na kri, ki se ji je
pocedila po vratnem kožuhu, ko je zadavila tisto ubogo
Pepetovo kuro. Ona pa nad njega, da kaj si vendar misli, da
je to najnovejši modni okras, rdeča je vendar hit sezone!

Ojej, kaj mi le gre po glavi. So to te vonjave? Je to ta
vročina, ki lebdi nad njivami? Poglej jih, metulje, kako se
lovijo nad marjetkami! (Enkrat sem enemu mojemu fantu
v navalu največje ljubezni rekla, da je moj Marjetek ...) Naj
eno utrgam in se grem »ljubi – ne ljubi«? Ah, ne, rajši bom
nabrala cel šopek. Marjetke dolgo zdržijo v vazi, so hvale-
žne. Pa kakšno zlatico bom dala vmes, joj, pa tele zanimive
trave – na, če to ni lep šopek! Saj so vse rož'ce lepe, ampak
poljske so najlepše. Vsaj meni se tako zdi.

Zdaj pa imam: tole vrvenje misli me je zapeljalo in name-
sto da bi že zdavnaj hodila ob robu gozda, sem zakorakala v
najbolj sredinasto sredino vseh poljskih poti! Bom morala
nazaj, da me ne bo sončarica. Pa tale čmrlj me bo spremljal,
saj boš, brneči debelušček?

Ko zaprem vrata za sabo in se pomaknem v hlad hiše
pomislim, da je to eden lepših poldnevov letos.

ZELIŠČARKA

Lea Bregar

Odkar Ana Lubnik spet živi v Mali vasi, ima vsako pomlad teden čiščenja. Silvo jo zbada, da bi se bolj poznalo, če bi se čiščenja lotila s sesalnikom, krpo in vedrom, ne pa da se podi po travnikih in gozdovih, baše s solatami iz regrata in trobentic in naliva z zvarki iz kopriv in drugega plevela.

Danes ji gre odlično. Ustavi se na obronku gozda. Iz žepa potegne skrbno zloženo tanko vetrovko in jo razgrne po osive-li macesnovi ranti, ki je položena prek dveh štorov. Deset minut, da si zravn križ, nato pa v Jurkovo gmajno še po čemaž. Zadovoljno se ozre na košaro, polno srebrno zelenega regrata. Kakšen blažen mir. Popoln odklop, popoln umik. Sem in tja kakšen kosji solo ali ščebet ščinkavcev. Še pet minut.

Zdrzne se. Za sabo zasliši pokanje smrekovih iglic in korake. Nekdo se približuje, gošča ga zakriva. Naenkrat pokuka iz leščevja rumeno rdeča žoga. To je ... Jurkova Lenčka?! Živo se je spominja iz osnovne šole: klepetave, razposajene in rdečelične, z ljubkimi, srebrno zlatimi kodri. Zdaj je njen postaran obraz zamolklo rdeče barve, medeni-nasti lasje pa kot čelada rimskega vojščaka. Vseeno je ni mogoče zgrešiti.

»Tako sem vedela, da si ti. Katera druga pa bi sama posedala na hladu v tej puščobi!« se zareži Lenčka in se počik Ani. »Sem se že mislila oglasit pri vas, pa ne vem, ko se ti in tvoj držita tako sama zase.«

Ana zavije z očmi in se odmakne. Od Lenčke veje postan kiselkast vonj.

»A lahko tudi meni zrihtaš tisti svoj čaj? Pravijo, da se imata ti in tvoj tako rada ..., da vama je lušno, ker pijeta en poseben čaj.«

»Česa vsega človek tu ne izve! Čaje pripravljam zato, da prečistim telo. Silvo jih ne mara, celo norčuje se. Tudi tebi ne bi škodila kakšna kura!«

»Saj zato. Ne bo zastonj. Se ti bom že revanširala,« pomenljivo pomežikne Lenčka in ji izpod predpasnika ponudi ploščato zelenkasto steklenico.

Ana odkima. Strogo jo premeri. »Sama se potrudi! Tebi bi najbolj koristila mešanica kopriv, regrata in trpotca. Si boš zapomnila? K..., r..., t... – KRT, za čiščenje jeter. Recept je čisto enostaven.«

»A zdaj bi me pa rada nasmukala z nekakšnimi koprivami, krtom in kuro!? Za tako neumno me pa ne boš imela, ti, frajla! Tomšič je tudi povedal, kako je bilo, ko si mu dala ... pit.«

Ana zasika: »Gos pokvarjena,« in skoči pokonci, kot bi jo pičilo deset sršenov. Ranta je zdaj gugalnica. Lenčka je v zraku, krili z rokami, otepa z nogami in telebne v travo. Ana pograbi vetrovko in košaro z regratom ter odvihra po seno-žeti. Ne ozre se, ko Lenčka vrešči 'coprnica frdamana', in se kot prevrnjen hrošč skuša postaviti na noge.

Vrag naj pocitra čemaž, Jurkovo hosto in vso Malo vas!

ROMEO IN JULIJA

Metka Prašnikar

Dan ugaša. Na pobočju Vremščice se poslavljajo zadnji podle-ski. Diši po jeseni. Volčji poglavar Romeo nadzoruje svojo družino. Trop šteje devet članov. Samcu rumeno rjava dlaka pokriva čvrst trup. Težak je 60 kilogramov. Stopa po konicah šapic, in ko premaguje gozdno pobočje, si pomaga s kremplji.

Družina mu sledi. Ob levem boku teče njegova za tretjino manjša izbranka Julija. Njene noge nosijo nekoliko lažji trup. Za pet kilogramov manj od Romea.

Družina je prehodila že 50 kilometrov. V jasni noči poišče Romeo varno zavetje sredi kupa sveže posekanih iglavcev. Vonj po smoli jim izvabi dremež. Sredi noči se Romeo zbudi in odpravi iskat hrano. V gozdu skovikajo sove. Veter upogiba veje listavcev. Sliši se rahlo pokanje, za tem pa še hrupno topotanje. Njegova izjemna sluh in vonj začutita jelenjad. Romeo se ustavi ob trhlem štoru in prisluhne. Topotanje je vse glasnejše. Priplava vonj po hrani. Romeov prazen želodec je vse bolj živahen. V pripravljenosti je. Skoraj ga že ima. Jelen se z rogovi zaziblje pred njegovim gobcem, a ko zagleda volka, odskoči in se požene v beg. Romeo ne obupa. Čaka. Mimo pridirja košuta. Tokrat je hitrejši. Zagrabi jo s čvrstimi zobmi, v gobcu jih ima 42, z njimi močno drži svojo žrtev. Lakota je huda, zato si takoj privošči sveže stegno. Preostanek bo odnesel družini. Ta se že prebuja.

Do pozne jeseni živijo volkovi na Kraškem robu. V tropu imajo tudi grešnega volkca Tonija. Samček jim krajša dneve, prav vsak si ga pošteno izposodi. Bliža se čas počitka. Drevje se pripravlja na belo odejo. Romeo išče brlog zase in za svojo družico. Pred njima je obdobje parjenja. Po dobrih dveh mesecih napolni Julija dom z mladiči. Šest jih je. Zanje skrbita mama in oče. Le da jim zimski čas s hrano ni naklonjen. Trije mladiči poginejo.

Toplo aprilsko jutro je pred njimi. Družina se spet poda na pot. V počasnem drncu tečejo po preprogi rožnatih žafranov, mimo ograjenega pašnika z drobnico. Julija še enkrat prešteje družinske člane. Nejevoljno ugotovi, da Tonija spet ni. Opazi ga na hribu, kako poskakuje ob ograji. Zavohal je trop ovac. Že naslednji hip se požene visoko in preskoči ograjo. Prestrašene živali se spustijo v beg.

Julija močno zatuli, a Toni je ne sliši. Zagrizeno drži ovčjega mladiča za vrat in otresa z njim.

Ko se hrup poleže, okrnjena družina nadaljuje pot proti notranjskim gozdovom.

VAS ŠTORKELJ

Vesna Mikek

Med rekama Savo in Uno ter avtocesto Zagreb–Beograd leži krajinski park Lonjsko polje. Dokaj veliko območje je pogosto poplavljenost in temu je prilagojen način življenja. Mnogo ljudi se je odselilo v kraje, kjer je življenje lažje. Živali so našle v močvirjih svoj raj in v njem ostajajo. Ali pa se vanj vsako leto vračajo. Tako kot bele štorke. Te so na slamnatih strehah lesenih hiš brez dimnikov našle idealne pogoje za gnezdenje. Vsaka vas, vse do zloglasnega Jasenovca, ima kar nekaj štorkejin gnezd. Največ pa jih je v vasi Čigoč, imenovani tudi Evropska vas štorkej. Najmanj eno je na vsaki hiši, na nekaterih tudi po tri. Tudi gospodarska poslopja se šibi-jo pod njihovo težo. Poplavne površine z obilo močvirij in mlakuž so med drugim polne žab, deževnikov, rib, žuželk in plazilcev. Lahko štorkejam ponudijo še kaj boljšega?

Vsako pomlad najprej priletijo samci. Ti pregledajo in popravijo svoja stara gnezda. Pridno nosijo in vpletajo veji-ce, blato in mah. Nato se udobno namestijo in se ozirajo za prihajajočimi samicami. Preteklo leto pa je en štorke zaman čakal na svojo partnerico. Opazila ga je mlajša dolgonoga lepota in ga zapeljala. Zakaj bi bili štorke drugačni kot samci iz rodu homo sapiens? Kar kmalu se je pernata mladenka priselila k »slamnatemu vdovcu«. A nekaj tednov pozneje se je vendarle vrnila »prava soproga«. Med potjo se je očitno poškodovala in nekje okrevala. Ker se je potem vračala sama, je bila pot nazaj še zamudnejša. Tekmica v gnezdu ji ni bila povšeči. Priletela je v gnezdo in se spopadla z mladenko. Trkali sta se s kljuni in perje je letelo na vse strani. Pogumni samec se je umaknil in boj opazoval z varne razdalje. Tudi v bližnjih gnezdih je bitki prisostvovalo števil-

no občinstvo. Glasnega navijanja sicer ni bilo, ker se štorke ne oglašajo. Zmagala je spočita mladenka. Utrujena, ranjena starejša ptica se je umaknila. Še nekajkrat je poskusila uveljaviti pravico zakonske žene, a vselej brezuspešno.

Po nekaj dneh je odnehala. Na bližnjem telefonskem drogu je pričela spletati nov dom. Neumorno je zbirala gradbeni material in ga povezovala v veliko gnezdo. Okrašeno z žensko noto je bilo še lepše od starega. Njen bivši partner pa je nadaljeval družinsko življenje z mlajšo. A očitno tudi ljubica ni bila to, po čemer je hrepenelo srce in še kaj razvajenega samca. Kaj kmalu so ga sosedge zalotili, ko se je ob odsotnosti nove partnerke pridružil prejšnji. To se je dogajalo kar pogosto in kmalu so obe gnezdi napolnili temni kljunčki mladičkov. Najprej starejšega, tri tedne pozneje pa še novega. Samici sta pridno iskali hrano za lačne kljunčke, samec pa se je grel zdaj pri eni, zdaj pri drugi. Ko se je avgust prevesil v september, so vse ptice odletele proti Afriki.

Naslednje leto se je v staro gnezdo vselil stari štrk z mlajšo partnerico, v novo gnezdo pa si je zapuščena samica pripeljala krepkega, mlajšega partnerja. Kaj si je ob tem mislil starejši, ne vemo. Zadovoljiti se je moral s svojo ljubico, vsem morebitnim pomanjkljivostim navkljub. Vsekakor so se konec pomladi v obeh gnezdih gnetli zvedavi mladički.

KO V RANEM JUTRU PTIČKI

Tatjana Plevnik

Mama je imela čudno lastnost, da se je pojavljala in izginjala, kadar je hotela. S tem se je moral sprijazniti. Da bo izginila, je začutil že mnogo prej, takrat, ko se je šele pripravljala na to, da bo odšla. Ko je bil še mlajši, jo je poskušal prepričati, naj ostane. Klical jo je in proseče srepel vanjo ali pa jo je želel spremljati, vendar mu tega ni nikoli dovolila.

Pozneje, ko je bil že malo starejši, pa si je vedno našel kakšno zabavo po svojem okusu, ne da bi seveda nehal čakati na dobrote, s katerimi ga je vedno obdarovala, ko se je vrnila iz širnega sveta.

Nekega pomladnega dne je sklenil, da jo bo razveselil z zajtrkom. Morda jo bo tako osrečil, da bo ostala z njim ves dan. Na svoj jutranji obhod se je torej odpravil nekoliko bolj zgodaj, ko je bilo zunaj še temno in je mama še trdno spala. Neslišno se je spustil po leseni lestvi dol na teraso in previdno stopil med vlažno rastje. Zapahnilo ga je obilje vonjev pasje trave (mljak!), bilnice in latovke, ki so rasle druga čez drugo. Neznansko so smrdele od celonočnega rosenja. Mokre, spolzke in lepljive so mu segale do trebuha.

V dveh, treh skokih je bil na drugi strani potke, kjer so rasle dišeče detelje, trpotci, kukavice in ciklame. Pohitel je čeznje in se zapodil po spominčicah, vznikajočih med dihondro in mrtvimi koprivami. Sklonil se je do tal in podrežnjaj blede rožnato sedlo mladega deževnika, ki je urno odmigotal v razmočena tla. Vse naokrog je opojno sladko dišalo po bramorjih. Ni bilo dolgo tega, ko so tekli tod mimo. Zemlja je bila razrita od njihovih lopatastih udov. Še dva koraka in prispel je do prve mravlje farme. Tam je še vse spalo. Zimsko mrtvilo se na mravljinu navadno zavleče vse tja do aprila. Garaško delo pri ušjereji se bo začelo pravzaprav šele maja. Marca se namreč uši, ki so zimo preživele na breskovem drevju, komaj začnejo izlegati iz jajčec in za molžo so še premlade. Polonice in strigalice, tatice, ki napadajo uši in kradejo mravljam sladkarije, so čez zimo zdesetkali insekticidi, opomogle si bodo šele z zgodnjim poletnim leglom, do takrat pa bodo imele z ušmi bogate mravlje farme mir pred njimi.

V krošnji oddaljene vrbe je nekaj zaprhutalo in zapokljalo. Otrpnil je, nato pa v prihuljeni drži nadaljeval pot proti zbiralniku za vodo. Ustavil se je in prisluhnil na vse strani. V

dvignjena ušesa je poskušal ujeti komaj slišne zvoke noči, ki se je počasi umikala pred svitom. Veter je potegnil skozi trdolesko in potrkjal njene liste drug ob drugega. Šumenju se je pridružila šašulica, ko se je podrgnila ob leseno ograjo in se polehla na velikanske lapuhove liste. Pod njimi je nekaj na drobno škrebalo. Ušesa je položil navzdol in nazaj, kakor letalska krilca. Ko je previdno privzdignil lapuhovo pahljajo, mu je zadišalo po poginuli rovki. Grobarčki. Drobenceljali so sem in tja, se zaletavali drug v drugega in se drenjali okrog rovkinega trupelca, ki je bilo že brez šapic in smrčka. Na pokrovkah kratkih kožnatih krilc so se jim bleščale rdeče lise. Prhnil je od pristude in odskočil.

Zgoraj nekje visoko med vejami stare češnje je najprej kriknila taščica, za njo so se drug za drugim začeli oglašati vrabci in kosi; sinice so z visokimi toni poskušale preglasiti ropot prvih jutranjih avtobusov in motorja raznašalca časopisov. Usedel se je na sveže poganjke mačje mete in se jezno zastrmel v krošnjo. Zobje so mu začeli nenadzorovano šklepetati. Predstavljal si je, kako bi s podočniki divje zagrizel v vrabčji vrat, mu razmaknil vretenca in raztrgal hrbtenjačo. Predstava je bila tako živa, da se mu je nasršila dlaka vzdolž hrbta. Toda zgodilo se ni nič zares dramatičnega. Ptici so še zmeraj žvrgoleli, bilo je očitno, da se zavedajo njegove prisotnosti, a jim ni bilo kaj dosti mar zanj, njega pa so začeli boleti zobje od šavsanja v prazno. Vstal je, visoko dvignil rep in ga nejevoljno zanihal sem in tja. Zdaj so vrabci in kosi razumeli vojno napoved in se razbežali.

Začelo se je daniti. Nizko nad travo so se vlekli prameni jutranje meglice in kapljice rose, ki so podrhtavale na listih rumenozelene in slezenaste barve, so se bleščale, da je moral pripreti oči. Preobilje svetlobe, ki je začelo vanj pljuskati z vseh strani, ga je napolnilo z občutkom utrujene zaspanosti. Široko je zazehal. Ko je nad njim nenadoma počila veja in se mu je začela približevati z glasnim švistanjem, ni bil pripra-

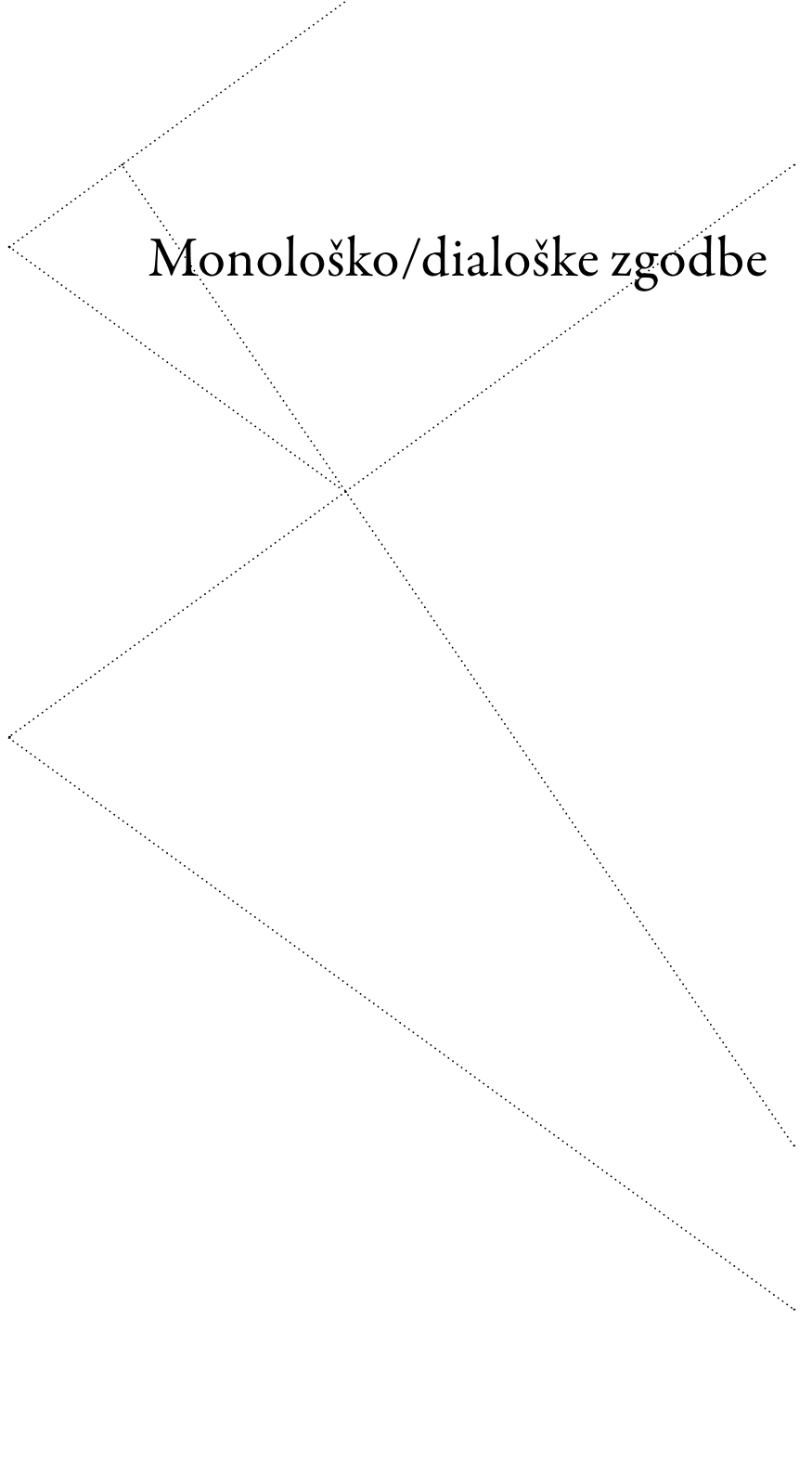
vljen. Komaj je vstal, iztegnil noge in visoko dvignil glavo, da bi se poravnal za spopad, že ga je zadelo čez zadnjo plat. Udarec ga je vrgel ob tla, prevalil se je na hrbet in se med glasnim pihanjem in renčanjem spustil v srdit boj s padlo češnjevo vejo. Iztegnil je prednje tace in zasadi kremplje v lesenega napadalca, medtem ko se je z zadnjima nogama jezno odrival od sovražnika, dokler ta ni obmiroval.

Po vrtu se je razlilo lepo sončno jutro in iz vseh okoliških domov so udarili vonji po ocvrti slanini, pečenih jajcih in pašteti. Mmmm. Neslišno, kot se je bil ponoči spustil po lestvi navzdol, se je zdaj povzpел nazaj gor, smuknil po nadstrešku in skočil na okensko polico. Previdno je odmaknil zaveso in vstopil. Mamljivo dišeči zajtrk z obglavljenim rovkinim trupelcem je nežno položil na snežnobeli vzglavnik k mamini glavi in ji zatrilčkal za dobro jutro.

Mama se je zbudila. Ljubeče sta zamežikala drug v drugega. Potem je mama zakričala od »navdušenja« nad slastnim zajtrkom. In veste kaj? Tistega nedeljskega dne ni nikamor izginila. Ves dan je ostala z njim doma.

XVI

Monološko/dialogške zgodbe

V AVTOBUSU

Dragica Trobec Zadnik

Ljubljana, jesen. Nekega turobnega deževnega dne, ko se na avtobusni postaji zvečine slabe volje drenjamo z dežniki, in smo kljub temu ali pa tudi zato že precej mokri ... V polnem avtobusu se s pogledi pogovarjata gospa, ki je vstopila, in dekle na udobnem sedežu ob oknu, ki bere knjigo in zraven zvedavo opazuje dogajanje na postaji in v busu.

Gospa: »Le kako se bom danes privlekla na tale bus, saj sem spet tako otovorjena kot mula! Uspelo mi je priboriti si mesto tik pred vrati avtobusa, zato me bodo sopotniki verjetno lahko kar porinili vanj. Saj pri tem, kot pravijo, ponavadi ni nobene milosti, v slogu pač: *ko je jači, taj tlači*.«

Dekle: »Poglej no, kako so gospo, obloženo s številnimi vrečkami, skoraj porinili po stopnicah navzgor. Prav zabavno, kakšni neotesani divjaki postanemo v takih primerih. Kdo bi si mislil, da se bo to zanjo tako uspešno končalo. Upam, da se bodo potniki še naprej tako drenjali proti izstopnim vratom, da mi niti vstati ne bo treba in ji ponuditi svojega mesta tu, v sprednjem delu busa. Le kako si bo čakirala karto, ko ima toliko vrečk pa še tako neroden dežnik?«

Gospa: »Super, uspelo mi je priti gor brez posebnih pretresov, na tole mojo trojko. Saj sem se je že krepko načakala. Moj edini direktni bus, pa še ta prihaja bolj poredko! Zdaj bo že nekako. Gneča je sicer in dolga bo pot do Rudnika ...«

Dekle: »Uspelo ji je, gospa je videti mlada penzionistka – kako bi sicer toliko vlačila s tržnice ob tej uri – v kar dobri formi! Njene vrečke morajo biti prav težke. Dežnik ji je sicer pri tem padel na tla, a glej ga, fantiča olikanega, pobral ji ga je in nagradila ga je z nasmehom in prijazno besedo.«

Gospa: »Pa pravijo, da ni več dobrih duš na tem svetu,

zlasti ne med mladino. Jaz pa pogosto naletim nanje. Morda mi bo kdo sam od sebe celo odstopil svoje mesto, ko bo videl, kako nesrečno sem danes otovorjena. Ko bi imela vsaj dežnik s kljuko, ki bi si jo lahko zataknila na roko ali pa obesila za držalo sedeža. Tako pa mi vse beži iz rok, še pretegnila si jih bom zavoljo težke prtljage. Prav mi je, zakaj pa se na tržnici nisem malo zadržala pri nakupovanju! Saj ni treba, da imamo doma vse, kar se lepega in dobrega ponuja na obloženih jesenskih stojnicah.«

Dekle: »Halo, halo! Nihče se ne zgane, da bi gospe odstopil prostor! Čeprav lahko vsak vidi, da jo na postajah vse bolj zanaša, saj se zaradi gužve in prtljage ne more oprijeti ne držal ob sedežih in ne zank zgoraj ... Zdaj me pa že zanima, kako se bo zgodba nadaljevala. Jaz sicer po navadi starejšim odstopim svoj prostor, ampak danes mi to res ne paše, utrujena sem po napornem treningu, dolga je pot do končne postaje in potem še do doma.«

Gospa: »Tole dekle ob oknu zagotovo razmišlja o tem, da bi mi morda lahko odstopilo sedež, a ne bom prosila zanj. Mislim, da ima sicer slabo vest, ker ne vstane, verjetno pa meni, da bi lažje vstal tale fant na moji strani, ki je čisto zato-pljen v svoj mobilni telefon in ga prav nič ne zanima, kaj se dogaja okoli njega.«

Dekle: »Kaj pa zdaj, gospa? Nič ne bo s tem fantom, niti ozre se ne za vami, da bi vam pomagal. Pa še jaz sem ena cinca marinca.«

Gospa: »Ne vznemirjaj se, deklica, vsi se moramo vedno znova še kaj naučiti v življenju! Še malo potrpi, pridržim te presnete vrečke na tleh ob sedežu pri vratih in že bo tu moja izstopna postaja. Potem bom poklicala na pomoč sina, ki mi bo verjetno rekel: 'Mama, zakaj pa si se spet tako natorvorila?' Ali pa bom prav počasi in s krajšimi postanki prišla do doma sama in mokra ter si znova zabičala: 'Dragica, kaj ti je vsega tega spet bilo treba?«

V AVTOBUSU

Metka Prašnikar

Uf, skoraj bi me spodneslo. Pa saj ni čudno, stopnice so obložene s snežno brozgo. Za moja umetna kolena so čisto previsoke. Vstopim. Komaj čakam, da odložim nakupovalne vrečke.

Kakšna gužva. Množica zgovornih obrazov. Siva pante-rica me odriva s svojimi mokrimi punklji. Kaj ne vidi, da je pred menoj skupina gradbincev. Po ših-tu komaj čakajo, da zvrnejo enega, ko pridejo v samski dom. Že tako komaj držim dežnik, pa še ta matrona s to plastiko, od katere curlja po mojem novem plašču.

Bog ve, ali se bo ta frajla kaj zganila. Pa ta njena črna kapa z bleščicami, kako domišljavo opleta okoli mojih očal. Saj mi jih bo še zbila. Eh, samo da se bo našel kakšen prost sedež. Če že ne za moja kolena, pa vsaj za te težke vrečke z darili. Da se mi le kristalna skleda za mojo snaho ne zdrobi. Tako lepa je. Kljub novoletnemu popustu je bila še vedno zelo draga.

Čisto mokre noge imam. Pa tako dragi škornji, kupljeni kot pravo goveje usnje. Kdo bi verjel, da so kozji. Upam, da ne zbolim. Zdaj pa še ta sivolaska kašlja za moj vrat, pa brez občutka tišči vame. Ne prenesem, da se me dotika. Če se znova odkašlja, jo bom odrinila nazaj.

Briga mlado frajlo, kako težko stojim. Duši me od tega vlažnega zraka. Popravljen kolena mi niso v posebno pomoč. Končno dosežem držalo, ob katerem se mladenka čvrsto drži z obema rokama. Še rokavice ima z bleščicami posute. Kakšna pavja razstava! No ja, enkrat bo tudi ona prišla v moja leta.

Samo da se rešim svojih presnetih vrečk. Opazim mladca s čopom, ki prazni sedež. Zdaj se mi ne splača več sesti.

Pomaknem se proti sredini avtobusa. Gradbinci izstopijo. Spet jo zagledam, frajlo, zdaj udobno sedi in tipka po tablici. Ena vrečka se mi zaplete v sedež pred njo. Za hip dvigne glavo, me hladno pogleda in tipka dalje. Kot da se ni nič zgodilo. Ti mladi se sploh ne pogovarjajo več. Brez besed zrem v njene urne prste, ki skačejo po tablici.

Zazvoni mi telefon. Vrečke prislonim k njenemu sedežu in jo vljudno prosim, če mi jih malo podrži. Nato se oglasim: »Si že doma? Pridem čez pol ure.«

»Hvala vam,« še rečem, ko avtobus zmanjšuje hitrost. Čvrsto primem vrečke in se oprimem držala.

Ugibam, ali bo izstopila tudi ona. Ne, še kar sedi in gleda skozi zarošena stekla. Avtobus znova spelje. Naslednjo postajo izstopim.

»Gospa, rokavice so vam padle pod sedež.«

Pravzaprav je čisto prijazna. Preden izstopim z avtobusa, jo hvaležno pogledam.

V AVTOBUSU

Tatjana Plevnik

Šit, še ena stara pička se je privlekla na trolo. OMG, prot men se premika.

Uh, nekam se moram naslonit. Samo da se prerinem do zadnjega izhoda.

Avtobusi so beda. Tolk starga folka na kupu ne vidiš nikjer drugje. Juž bom šla rajši peš.

Kar k teje nosečnici se bom postavila. Slabe volje je, upam, da ne bo pohodila moje zelene vrečke, v njej so jajca. Vsaj mislim, da so v zeleni. Ne, ali so v rjavi? Gospodična ali gospa naj kar sedi. Ko sem bila jaz noseča, mi je bilo tako slabo, da tudi vstati nisem mogla, ko sem se enkrat usedla ...

Koji kurac zdaj te plastične vrečke, totalno neekološko ...

Grdo gleda. Moram se ji nasmehniti, da ne bo mislila, da bi se rada usedla na njeno mesto. Ne boj se gospodična, ne maram sedeti na avtobusu, ker ne morem, mi kolki ne pustijo.

Pliss, ne me prosit, naj vstanem! Ful mi je bed za starce, ampak tak je lajf. Eni sedijo, drugi stojijo. No, zdaj se mi pa še v faco reži. Misli, da se mi bo zasmilila ali kaj.

Lahko bi bila lepa, če ne bi bila tako čudno postrizena. Mogoče frizerka ni imela časa, da bi jo postrigla po obeh straneh.

O, msg! Čao, štra! Ne, ne grem =st, sem se ful zredila čez NL, moram hujšat. Ju3 je 5tek, se vidiva. At last. LTFF! štra je d'best, take punce še nisem imela.

Bogve kdaj bo rodila. Poročena najbrž ni. Danes se punce ne poročajo več. Postaja! No, no, že umikam vrečke, saj se ne mudi tako zelo. A, bodoči očka jo čaka. Kdo bi si mislil. Še vedno malo mozoljast, ampak luštkan.

Glej ga, Pero! Pero je zakon. Moj najboljši frend, škoda da nisem na fante ... »Kva dogaja, stari!«

XVII

Haikuji

Srež na vejevju.
Krik vrane reže nebo.
Sonce se vzpenja.

Alenka Taštanoska

Žled vklepa veje.
Studenci jeklenijo.
Teloh odganja.

Mraz pritiska na streho.
Žlebovi ječe.
Sukljanje dima v nebo.

Pohabljen galeb.
Val najeda pečino.
Vonj po daljavi.

Vroča puščava,
razbeljeni pesek,
kotanja z vodo.

Darka Lampič

Slano jezero,
bleščeči kristali.
Mrtva ptica.

Žareča lava
v kraterju vulkana.
Zvezdna noč blede.

Pekel na gori.
Strašljivo čaroben, a
neizmerno lep.

Rdeča vrtnica.
Gledam jo skozi okno,
prekrito s snegom.

Prve snežinke,
bleščeča belina.
Vroče ognjišče.

Na robu mlake
par kačjega pastirja
za vabo vrabcem.

Metka Prašnikar

Pod brezo hlod rjav,
na njem maček se plazi
in srno plaši.

Padel z veje
poslednji list na drevju,
prihaja zima.

Pričelo daniti se,
žareči krvavi oblaki,
snežna nevihta se bliža.

V gostih kosmih pada,
polja prekriva belina,
živali so lačne.

Nosovi so rdeči,
od mraza žareči,
ulice polne ledu.

Na cestah gneča,
vse okoli hrupna reka,
v meni toliko norosti.

V zraku hlad vetra
odnesel poslednji list,
narava tiho spi.

Olje nalito,
vino na mizi polito,
usta so suha.

Kruh v pečici,
po žganju smrdi,
kakšen hrup.

Lonci zloženi,
krožniki prazni,
otroci so lačni.

Zima brez snega.
Hite po zmrznjenih tleh
ljudje brez doma.

Puhast sneg
pokriva speče medvede.
Ne morem spati.

Puh naletava
Svarun rahlja oblake,
poišči sani.

Zlati cekini –
bogastvo jeseni in
sladek vonj kutin.

Pozabljen spomin,
stara mati na pragu,
zlata kutina.

Narava siplje
zlato bogastvo, golob
zoblje kutino.

Utrujeni korak
po suhem jesenskem gozdu.
Pritajen šelest
šopka spominov na leto,
ki dozoreva.

Žarka Brišar Slana

Izdajo knjige so omogočili

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje,
združenje za izobraževanje in družbeno vključenost

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti
in posamezniki

Vsem se toplo zahvaljujemo.

KOLAŽNICE
ŽANRSKA POJEDINA SKUPINE ZGODBOPISJE
2011–2017

Izdala in založila
Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje,
združenje za izobraževanje in družbeno vključenost
www.utzo.si

Zanjo
Ana Krajnc

Izbrala in uredila
Mateja Mahnič

Splošno in jezikovno pregledala
Tatjana Plevnik v sodelovanju za avtoricami in avtorjem

Lektorirala
Vesna Videnovič

Oblikovanje in prelom
Vasja Cenčič

Tisk
Tiskarna Cicero

Naklada
300 izvodov

Ljubljana, junij 2017